Mircea Nedelciu Proză scurtă

compania

contemporani

Mircea Nedelciu

Proză scurtă

Aventuri
într-o curte interioară

Efectul
de ecou controlat

Amendament
la instinctul
proprietății

Și ieri va fi o zi

compania

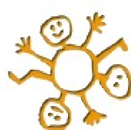
Mircea Nedelciu

Proză scurtă

– Aventuri într-o curte interioară – 1979

prefață de Sanda Cordoș

– 2003 –

ISBN 973-8119-76-6
13 x 18.5 cm
664 pagini

Mircea Nedelciu și proba clasicismului

Scriitorul Mircea Nedelciu n-a apucat să împlinească vârsta de 49 de ani: dintre aceștia, 39 i-a trăit într-un regim totalitar, iar în ultimii 10 s-a confruntat cu boala și moartea. Născut la 12 noiembrie 1950, la Fundulea, într-o familie de agricultori, a urmat școala generală din sat, liceul la Brănești și Facultatea de Filologie (română-franceză) la București. A crescut într-o familie care încerca să amâne intrarea în colectiv (consecințele le suportă sora mai mare, exclusă pentru un an din facultate) și și-a desăvârșit formarea în mediul foarte serios profesional și îndeajuns de liber al Bucureștiului de la sfârșitul anilor ’60 (încât să dea sentimentul normalității), citind presă străină, literatură și teorie occidentală contemporană, antrenând dezbateri libere cu colegii de generație (parte dintre ele purtate la cenaclul Junimea, condus de Ovid S. Crohmălniceanu). Libertatea spiritului său (cu dublă rădăcină, țărănească și livrescă) și-o prezervă, după încheierea studiilor (1973). Într-o condiție de marginal, aceeași, de altfel, cu a majorității scriitorilor din generația sa, generația ’80, care nu mai reușesc să trăiască doar din scris, ca scriitori liber profesioniști, și nici să ocupe un loc în presă sau în sistemul editorial (ca bună parte din scriitorii din generația anterioară). După ce refuză repartiția guvernamentală, adică un post de profesor în Deltă, trăiește din expediente și slujbe provizorii (ghid ONT e activitatea cea mai constantă), cunoscând și consecințele unei asemenea existențe, considerate de regim parazitară, atunci când este arestat pentru câteva săptămâni, în 1977, pentru trafic de valută, în 1982 este angajat – pentru prima dată cu carte de muncă – librar la Editura Cartea Românească, un loc (devenit mai târziu legendar) de întâlnire a scriitorilor tineri, provinciali și – din punct de vedere politic, nu și literar – marginali. Continuă să fie hărțuit pentru două greșeli politice: nu este membru de partid, iar fratele soției trăiește în SUA.

«Eu, un anume Mircea Nedelciu...»

Mircea Nedelciu debutează editorial în 1979 cu volumul de proză scurtă *Aventuri într-o curte interioară* (Editura Cartea Românească) și, de-a lungul deceniului care urmează, îi apar aproape toate volumele antume: *Efectul de ecou controlat* (proză scurtă, Editura Cartea Românească, 1981), *Amendament la instinctul proprietății* (proză scurtă, Editura Eminescu, 1983), *Zmeura de câmpie* (roman, Editura Militară, 1984), *Tratament fabulatoriu* (roman, Editura Cartea Românească, i 986), *Și ieri va fi o zi* (proză scurtă, Editura Cartea Românească, 1989). Deși scrise în aceeași perioadă, au fost publicate mai târziu: romanul (scris în colaborare cu Adriana Babeți și Mircea Mihăieș) *Femeia în roșu* (Editura Cartea Românească, 1990) și *Povestea poveștilor generației '80* (proză erotică, publicată de Editura Nemira în 1998).

Când, după decembrie 1989, intră într-o altă lume[1], mai primitoare, mai potrivită spiritului său liber și voinței sale de înfăptuire, viața îi este marcată și măcinată de o boală (sindromul Hodgkin) ale cărei simptome, nedeslușite, apăruseră încă din 1988. Este supus unor intervenții chirurgicale foarte dificile în Franța și își trăiește ultimii ani de viață imobilizat în cărucior. Construiește și conduce o asociație româno-franceză de difuzare editorială, se implică în viața profesională a breslei scriitoricești, scrie – cu întreruperi dictate de ritmul bolii și cu teama că scrisul însuși, într-un anumit fel, îl va pierde – la un roman care are și un transparent plan autobiografic, *Zodia scafandrului,* publicat postum de Editura Compania în 2000. În această existență atât de încercată, neobișnuită este tăria lui Mircea Nedelciu, felul dârz și neînfricat de a trăi, ceea ce îl determină pe Alexandru Mușina să îl asemuiască eroilor, în sensul tare, bărbătesc, antic, al termenului: «Generozitatea, cultul prieteniei, simțul onoarei și, mai ales, nepăsarea în fața morții îl distingeau discret, dar evident, de toți cei din jurul său» (*Formula AS,* nr. 371, 19-26 iulie 1999, p. 3). Fapt este că în teribila, inegala (și tocmai de aceea tragica) bătălie cu moartea, Mircea Nedelciu trăiește interior într-un mod afirmativ (gândea pozitiv, repetă apropiații în aducerile-

aminte), situându-se constant și cu obstinație de partea vieții. În 1996, la cea de-a doua întoarcere din Franța, mărturisește într-un interviu acordat Vioricăi Rusu: «Revenind la angoasă, există două feluri de a te raporta la ea: fie îi cedezi și îi lași pe ceilalți să facă ceva. Dar tu ai cedat. Sau lupți. Din diverse motive, eu n-am avut niciodată momentul acela de renunțare. Nici când am văzut suma aia enormă [70.000 de dolari, suma necesară tratamentului]. Mi-am pus imediat problema pe ce căi, în ce fel. M-am apucat să mă gândesc la ele, evitând, firește, soluția „e imposibil să adun suma asta” și, în același timp, evitând soluția umilinței» (*Adevărul literar și artistic,* anul V, nr. 303, 28 ianuarie 1996, p. 3). În ultimul an de viață continuă să creadă că «disperarea e, totuși, un păcat» (*Formula AS,* nr. 346, 25 ianuarie–1 februarie 1999), iar cu doar câteva zile înaintea sfârșitului mărturisește – într-un text tulburător, testamentar – că se pregătește pentru întâlnirea cu Dumnezeu și continuă să lupte cu moartea: «Știu, timpul pare să fi devenit acum foarte scurt, nici să pui pe hârtie chiar tot ce-ți trece prin cap nu mai merge. Trebuie făcute selecții, probe, trebuie să știi să faci invers decât croitorul: să măsori o singură dată și să tai de zece ori, să arunci, să sugerezi mai degrabă decât să dezvolți în amănunt. Dar astea sunt lucruri care se învață; de fapt, nici măcar nu se învață, ci îți vin de la sine, sub presiunea timpului care, cum ziceam, dă impresia că a devenit foarte scurt. Ceea ce e acum la capătul lui are o formă (hidoasă) și te privește neîncetat. Știai mai demult că figura aia e acolo, dar nu făceai decât să o ignori, s-o consideri îndepărtată, să încerci să-ți joci rolurile mai ales cu spatele la ea, să-i dai uneori cu tifla, știind că nici ea nu te privește în mod serios. Acum nu, nu se mai poate, confruntarea este inevitabilă, trebuie să lupți, și nu să te eschivezi. Să-i amintești că e urâtă, în timp ce viața e atât de frumoasă, să te bazezi pe spațiul care vă mai desparte ca pe un spațiu extrem de elastic, extensibil, dedublabil prin zeci de metode, printre care și scrisul, adică așternerea ideilor pe hârtie. Meciul a intrat în faza lui nervoasă, vie, fază în care greșelile se plătesc dublu, triplu, cvadruplu, motiv în plus să încerci să nu faci nici una. Din acest punct de vedere, poziția de om orizontal poate fi chiar un atu: nu poți cădea, poți doar

să înaintezi și să te retragi (strategic, firește). O să vedem la ce vor duce toate astea, dar pot să vă spun de pe acum că am descoperit câteva trucuri (cu anumiți adversari, fără trucuri nici n-are sens să te lupți). De exemplu, să descrii în amănunt un picior sănătos, degetele de la picioare care se mișcă liber în sus sau în jos, mobilitatea unei glezne fine, jocul gambelor și al pulpelor în dans – toate astea o situează pe hidoasa mea adversară într-o adevărată criză de incertitudine. Ea știe deja că picioarele mele îi aparțin, dar eu vorbesc despre altele; există atâtea și vor mai fi!» («Omul orizontal», în *Formula AS,* nr. 371, 19-26 iulie 1999). În momentul în care acest text apare, despre frumusețea vieții nu mai pot să vorbească decât cuvintele pe hârtie. Scriitorul Mircea Nedelciu încetase din viață la 12 iulie, cu patru luni înainte de a fi împlinit 49 de ani.

«Lucrurile se întâmplă așa cum le înțelegeți»

Criticii au disociat mereu (chiar și atunci când intenția era de a le pune în acord) între *cum* scrie și *ce* scrie Mircea Nedelciu, între dimensiunea experimentală și cea realistă sau existențială a scrisului său. Dacă în anii de început tendința receptării a fost de a sublinia inovația, în răstimpul din urmă orientarea este, dimpotrivă, de a privilegia consistența spunerii și de a identifica atributele tradiționale ale prozatorului. Simptomatică îmi pare pentru această modificare (și chiar pentru un oarecare impas de lectură) opinia lui Gheorghe Crăciun, el însuși prozator și renumit susținător și practician al experimentului, care – exasperat de o cantonare a abordărilor critice într-o contabilitate a noutății și într-un inventar de procedee – ajunge să scrie, referindu-se la proza scurtă a congenerului său: «Mircea Nedelciu nu este un avangardist (preocupat de subminarea și descalificarea limbajului), și nici măcar un autor experimental (preocupat de explorarea limitelor limbajului).» (În «Un outsider al literarului», *Observator cultural,* nr. 3, 14.03–20.03.2000, p. 5. Același număr al revistei găzduiește alte două articole despre proza scurtă a lui Nedelciu, semnate de Luminița Marcu și C. Rogozanu, care exprimă puncte de vedere asemănătoare.) Pentru a

asigura o bună valorizare a prozatorului, nu cred că este necesar să fie negat un aspect evident și constitutiv al operei sale. Desigur, experimentul l-a preocupat în mod constant pe Mircea Nedelciu (cu o mai mare intensitate în anii de început, primele trei volume asumându-și în mod programatic un caracter experimental) și este un lucru cert că scriitorul a reușit să impună, alături de ceilalți prozatori ai generației sale (Gh. Crăciun, Ioan Groșan, Adina Kenereș, Sorin Preda, Gh. Iova, Al. Vlad, Cristian Teodorescu etc.), un nou mod de producere și utilizare a povestirii, contribuind decisiv la aclimatizarea în proza românească a unor procedee devenite astăzi uzuale (de la tehnica insertului și a citării la narațiunea la persoana a II-a, de la intersectarea și fragmentarea poveștilor coprezente în același text la multiplicarea variantelor etc.). Or, aceste «cascade de procedee» – în expresia autorului din *Un nou personaj principal,* text antologat de Gh. Crăciun în *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice.* Editura Vlasie, 1993, p. 253 – nu constituie un scop în sine, ci ele sunt mijloacele necesare atât pentru realizarea unei relații mai bune (ceea ce înseamnă mai active) între autor, cititor și personaj («Povestitorul, ascultătorul și eroul unei povești sunt coproprietari», spune una din regulile *Decalogului*), cât și pentru o mai eficientă adecvare a textului la o realitate plurală, variată, constituită din fragmente care se intersectează haotic sau se îndepărtează arbitrar.

Astăzi, când proza lui Mircea Nedelciu intră într-un proces de canonizare (de recunoaștere instituțională), dar și de trecere prin proba clasicizării (verificându-se, așadar, dacă acest discurs este capabil să vorbească într-un limbaj universal), este legitim să ne întrebăm – cu exigența pe care o reclamă marii scriitori – dacă Nedelciu este doar un tehnician al discursului sau dacă, pe lângă această calitate incontestabilă, el este și un artist, dacă are de partea sa doar virtuozitatea de a înălța machete și schele, sau dacă edifică în textele sale lumi vii, singulare și irepetabile. Două observații elementare se impun: clasicizarea este destinată acelor scriitori care au avut conștiința și voința inovației, care au mutat un hotar al limbii, al percepției, al ideii despre omenesc, după cum este știut că nu toate strădaniile novatoare

ating excelența, că unele dintre ele rămân oneste stadii de execuție, care atestă seriozitatea și responsabilitatea experimentatorului. Observațiile acestea sunt valabile și pentru proza scurtă a lui Mircea Nedelciu: unele texte certifică opțiuni discursive și estetice, dovedesc o orientare și un travaliu, un profesionalism al scriiturii, fără a atinge valoarea artistică de cursă lungă. Altele, în schimb, sunt de o calitate literară excepțională și ele constituie tot atâtea argumente că tehnicianul, strategul Nedelciu este un artist al prozei scurte. În paginile de față mă opresc la câteva dintre aceste texte desăvârșit construite, în care cititorul are șansa de a-și regăsi propriile teme existențiale, de a-și recunoaște (modulate într-o manieră unică, proprie artei veritabile) întrebările și frământările sale.

Cea mai mare parte a prozei scurte a scriitorului este o proză a realității imediate, cotidiene, centrate pe tema călătoriei (cu variantele de vagabondaj și hoinăreală) care favorizează mai puțin peripeția (cum se întâmplă în proza tradițională) și mai mult investigarea unei realități caleidoscopice. Prin intermediul unor personaje aflate mereu la drum (precum Great Bibi, care «pleca fără să țină seama de oboseală, somn sau dispoziție» sau precum alți șoferi, liber-profesioniști și – profesia preferată – ghizi, pentru că «un ghid face un decupaj în lumea înconjurătoare») se construiește o lume de o mare varietate a figurilor și, mai ales, a limbajelor, înregistrate și reproduse în savuroasa lor diversitate. În cele mai bune pagini ale sale, această proză asociază tema călătoriei cu tema interiorității debusolate sau măcar contrariate, interioritatea unor indivizi care se mișcă pentru a nu-și îngădui răgazul unei analize, care ascultă vocile exterioare pentru a nu-și auzi vocea lăuntrică. Când intră în repaus, acest tip de personaj trăiește mai mari sau mai mici cutremure emoționale, ce variază de la plânsul pe înfundate al hoinarului Alexandru Daldea la tentativa de suicid a turcoaicei Dilaré (personaje din povestirea *Amendament la instinctul proprietății*). O condiție de abandonați au și tinerii din *Aventuri într-o curte interioară* care, neieșiți încă din adolescență (se află în preajma majoratului), reușesc să contrapună lumii cenușii din jur și propriilor drame (doi dintre ei sunt orfani și ascultă într-o

duminică rece povestea unui al treilea căruia i-a murit fratele) imaginile unor reverii sau proiecții. Naratorul developează mereu o imagine paradisiacă («niște globuri ciudate și strălucitoare care plutesc într-un fel de imponderabilitate și pe care tu, la rându-ți imponderabil, le poți culege la simpla dorință», unde «globurile ar putea fi ore sau zile și că o poți alege pe oricare din ele pentru a o trăi»), în vreme ce toți se regăsesc în imaginea stranie a patru bărbați «mergând încet cu prăjinile lor pe spinare, căutând desigur ceva, noi nu știam ce, dar căutând probabil, de ce nu, urmele păsărilor sau urmele unei păsări anume».

Tot o natură fragilă interior, un «prăpădit» este și naratorul din povestirea excepțională *Partida de «Taxi-Sauvage»*. Părăsit de fata iubită în urmă cu aproape un an, el continuă să se găsească în starea de convalescență emoțională din care încearcă să iasă printr-o viață dezordonată, de marginal, căutând și provocând «riscuri gratuite», împreună cu Great Bibi și G.V. (ei înșiși niște dezamăgiți), personajele trăiesc într-un pod sordid (prozatorul e un adevărat maestru în a surprinde încăperile reci și neprimitoare în care tinerii își consumă arderile și dezamăgirile – vezi, în același sens, și *O traversare*), fac taximetrie clandestină, aprovizionându-se ilicit cu benzină de la un aviator din aviația utilitară. Echilibrul instabil asigurat de cursele cotidiene, de un oarecare umor și de zgomotul străin al străzii este pierdut în momentul în care Great Bibi ascultă și aduce în mansardă povestea tragică a unui băiat de opt ani, mort de hemofilie. Această poveste străină îi reașază în condiția de excluși, le deconspiră lipsa de sens a propriilor vieți, ceea ce îl determină pe G.V. să pună explicit întrebarea patetică pe care, într-un fel, o trăiesc multe din personajele scriitorului: «*Ce latură integratoare îi lipsește lumii ăsteia*?» *O* confruntare cu sine – la o altă vârstă – apare și în *Efectul de ecou controlat*, acolo unde lui Gregor Vranca șeful îi cere să scrie o delațiune despre un șef ceva mai mare, din minister. Contabil de meserie, personajul încearcă să se împace cu gândul că îi lipsește structura eroică, în vreme ce prietenul său, Pictoru (un artist, prin urmare), îi dă în vileag natura joasă, de vietate fricoasă: «Acuma ești un șoarece, domnule, zicea Pictoru, un șoarece cu blana

cenușie și cu ochii speriați.» Este de semnalat că, în afară de semnificațiile la vedere ale «efectului de ecou» – Pictoru lucrează la un tablou ce se cheamă «Strada Ecoului», în vreme ce protagonistului i se cere să fie «ecoul» demascator al unei scene triviale –, textul în întregime este un ecou intertextual, pentru că Gregor Vranca este, transparent, o ipostază târzie a lui Gregor Samsa din *Metamorfoza* lui Kafka.

O identitate indecisă, nedesăvârșită au personajele și când sondează memoria familială (o altă temă majoră a întregii opere a scriitorului). O distanță severă separă generațiile, indiferent dacă e vorba despre fiii unor țărani care nu mai vorbesc limbajul părinților și ajung să își trăiască existența, contrar simplității originare, «ca un roman baroc» (*Călătorie în vederea negației*), sau despre fiii unor orășeni impuri, imorali. În câteva rânduri, ei sunt orfani, după cum, în mod generic, toți acești fii sunt urmașii tulburilor ani ’50, despre care nimeni din generațiile anterioare nu vorbește cu limpezime: «Pe care-i întrebi se prefac că știu multe, dar când e de povestit nici unul nu știe s-o facă. În plus, unii spun că era rău, alții că era, într-un fel, mai bine, habar n-am ce trebuie să credem noi despre toate poveștile astea ale lor» (*Amendament...*). Aceste personaje au, așadar, o paternitate incertă din punct de vedere moral, pendulând între victime și agresori, precum în cazul lui Bebe Pârvulescu (din *Amendament...*) sau al lui Marcel Rădulescu (din *Crizantemele din tundră*). Amândoi sunt fiii unor ofițeri din aparatul de represiune, în vreme ce mamele lor au avut ca mare iubire câte un dușman al regimului[2].

Din proza cotidianului, care reușește să stabilească o rețea și o omogenitate de lume (în cea mai mare măsură prin peregrinarea personajelor dintr-un text în altul), două texte se detașează, deși comună le este tematica identității: *Provocare în stil Moreno* și *Probleme cu identitatea.* Pe lângă puterea uluitoare de a fi anticipat destinul scriitorului[3]. *Provocare...* este o povestire care insinuează în proza cotidianului o dimensiune thanatică. O suită de coincidențe bizare și un «vârtej imaginar» duc la vindecarea miraculoasă a protagoniștilor, rămași invalizi de la cutremur: naratorul e imobilizat în cărucior, în vreme ce iubita sa nu mai

vorbește. Această vindecare neașteptată (care ea însăși constituie o sustragere din cotidian) este posibilă întrucât calendarul obișnuit coexistă cu un calendar popular, magic. Ziua Moșilor (pregătită de unele personaje) este valorificată aici, orientând astfel semnificațiile textului în două moduri: livresc, în sensul impus de Caragiale, ca o zi carnavalescă, a aglomerării citadine, și popular, ca zi de pomenire a morților, în care cerurile se deschid. Or, tocmai acest «trafic» cosmic pare să favorizeze apariția miracolului, într-o manieră ușor eliadescă.

Probleme cu identitatea (variațiuni în căutarea temei) este, probabil, vârful estetic al prozei scurte a lui Mircea Nedelciu. Textul cuprinde trei variante, două ficționale și una autobiografică (verificabilă în realitate, făcând referiri la persoane reale, mai ales scriitori timișoreni), ale aceleiași întâmplări. Tânărul Mureșan Vasile, căruia cunoscuții îi spun Murivale, un boem cu talent la pictură (el însuși, ca majoritatea personajelor scriitorului, un hoinar), află despre moartea lui Nichita Stănescu și decide ca, înfruntând toate opreliștile (deloc puține: în prima variantă e un muncitor care își abandonează șeful, în a doua un soldat care dezertează de lângă sergentul său, iar în a treia un tânăr plastician aflat, fără bani, în Timișoara), să meargă la București pentru a-l priveghea, într-un prim și ultim omagiu, la catafalc. Mai mult decât tema artei și a condiției artistului (în dublă ipostază: consacrat și diletant, aspirant), textul privilegiază tema umanității mărunte care, confruntată cu moartea, capătă măsura fragilității, dar și, oarecum paradoxal, a măreției omenești, în mișcările sale patetice, dezordonate și ridicole. Murivale ajunge să trăiască un moment de autentică înălțare a spiritului. Este o discrepanță – cu puternice efecte artistice și emoționale – între trăirile îndoliate ale tânărului și cotidianul imediat pe care acesta îl străbate. Este viața făcută din vicleșug, trădări, din duioșie și exasperare, din iritări casnice și complicități neașteptate pe care Nedelciu o construiește nu antitetic, ci complementar, pentru ca arta să capete, în chiar ochii unor oameni mărunți, o inexplicabilă – chiar și pentru ei – strălucire. O temă a predestinării și a fatalității consună în poemele recitate de Murivale și în splendidul colind al cerbului intonat de copiii din tren, și această

temă devine tema majoră a nuvelei, subsumându-le pe toate celelalte.

Deși neagreată de generația ’80 (cea mai citadină generație de scriitori din literatura română), problematica ruralității ajunge la expresie și în unele din operele sale. Apare și la Mircea Nedelciu, în câteva (relativ puține la număr) din prozele sale scurte, mai curând sub forma unei ruralități agresate și pervertite, prin intermediul unor personaje ele însele nomade și incapabile să se mai fixeze într-o identitate stabilă. Pe lângă deja clasicizatele *8006 de la Obor la Dîlga* și *Istoria brutăriei nr. 4* (în aprecierea cărora critica a folosit, în general, superlative), sunt de semnalat aici *Cocoșul de cărămidă* (în care Calafoc ăl bătrân este un personaj în evidentă descendență moromețiană). *Cădere liberă în câmpul cu maci,* după cum meritorie este și *Dansul cocoșului,* construită, ca *și Spovedania* lui Ioan Groșan, pe tema feminității fatale, aici într-o ipostază adolescentină, de Diană, cu tot cu atributele vânătorii și ale morții. (Scăderile din *Dansul...* se datorează faptului că urechea foarte fină a prozatorului nu mai funcționează în mediu lingvistic ardelenesc, astfel încât unele personaje vorbesc neverosimil.) Foarte bună este, în schimb, *Călătorie în jurul satului natal,* care înnoadă un fir epic cu *Cocoșul de cărămidă,* ducând mai departe investigația asupra tipului uman suspendat între sat și oraș, fără rădăcini, fără iluzii și fără sens. În interesul arătat acestui tip, Nedelciu se apropie, în interiorul generației sale, mai degrabă de un cineast, de Mircea Daneliuc, regizorul filmelor *Cursa* și *Croaziera.*

Citind proza scurtă a lui Mircea Nedelciu, avem șansa de a intra în contact cu un moment fast al genului, de resurecție (cum a fost numit adesea), și de a înțelege, prin unul dintre reprezentanții lui cei mai semnificativi (un promotor și, în multe rânduri, o emblemă), tipul de creativitate al prozatorilor optzeciști. Mai mult, socotesc că este privilegiul de a intra în lumi unice, în care trăiesc semenii noștri de hârtie, căutând, ca și noi, o identitate sau promisiunea unui sens. În lumile unice, irepetabile, create de Mircea Nedelciu, un scriitor clasic.

Sanda Cordoș

Aventuri într-o curte interioară

Aventuri într-o curte interioară

1

Momentul anume în care m-am gândit la lucrul ăsta a fost, cred, destul de prost ales: o cofetărie din centru, în care citeam despre îngrijorarea Sfântului Scaun în legătură cu evenimentele din Orientul Apropiat, îngrijorare de care aflase și Nixon și, acum, aici, în această cofetărie, aflam și eu. În fața mea, un tip cu un gât foarte lung și foarte subțire, și care purta un pulover fără guler (deci care-i făcea gâtul și mai subțire), mărturisea unui comesean care avea timp să-l asculte: «Dacă beau o cafea acum, pe urmă iar mi-e somn!» Mai încolo, o pereche modestă, așezată de o parte și de alta a unei mese pe care se aflau două farfurii cu plăcintă (o plăcintă sărată, neplăcută la gust și nu prea bine coaptă) și o carte pe care scria mare *Pedagogia.* Tăceau. Pe urmă, Rolly, care s-a apropiat de mine din spate (mă privise un sfert de oră fără ca eu să-i sesizez prezența) și mi-a șoptit cu vocea lui răgușită:

«Ce-ți pasă?
Tot ce e în farfurie
trebuie trăit!»

Am tresărit. Ba chiar m-am speriat și mi-am privit involuntar farfuria, pe care fusese o plăcintă sărată, nu prea plăcută la gust. (Numai că eu o degustam în fiecare zi de foarte multă vreme și mă obișnuisem cu ea – îmi astâmpăra foamea!) «Auzi, cică Pictoru a plecat de acasă.» Hai, bătrâne, stai jos și n-o mai face atâta pe interesantu. Vreau să spun că încă nu prea-l credeam. «Ai lui l-au dat dispărut.» Dar dacă totuși...? Se așezase între timp. Am înghițit în sec sau am rămas cu gura căscată. Pe urmă m-am uitat în stradă și am avut o ușoară senzație de spaimă: oamenii, automobilele! Noi am fi fost principalii vinovați. Adică eu și Rolly. Noi l-am influențat pe Pictoru. Numai de la noi are el idei d-astea, a zis odată tovarășu ta-su. Pe masa noastră chelnerița a pus o bere pe care n-o comandase nimeni. Aproape un sfert de oră i-a trebuit lui Rolly să i-o dea înapoi. L-am întrebat: «De unde știi?» «Se plictisise!»

«Vrei să spui că nu știi nimic sigur?» «Ba da, scrie și-n ziar.» «Pă dracu!» Am luat din nou ziarul și am început să-l analizez cu atenție. Rolly se distra privind telefonul de lângă ușă. Un tip care habar n-avea cum se telefonează de la un telefon public punea fisa, forma numărul, probabil înainte de a-i veni tonul, și, imediat după, începea să strige în receptor cât îl ținea gura: «Alou! Halou!» După asta agăța receptorul în furcă dând să plece și, spre surprinderea lui, fisa cădea înapoi, ceea ce, pe lângă că-i producea o mirare imensă, îl și îndemna să mai încerce o dată. Așa c-o lua de la capăt. În ziarul meu nu scria nimic despre Pictoru. Rolly se întoarse spre mine și spuse: «Ziarul tău e de ieri». Avea dreptate, așa că am pus ziarul sub farfuria în care fusese plăcinta și l-am lăsat acolo. Pe masa nu prea curată cineva scrisese cu creionul: «Nu te speria, căci omul este aproape de om ca fusta de genunchi. Nicoleta.» Iar altcineva adăugase cu niște litere urâte, lăbărțate: «Și totuși se îndepărtează mereu». Rolly scoase un sunet scurt, onomatopeic aș spune, mă privi drept în ochi (era prima dată când o făcea de când venise) și-mi spuse: «Se plictisise». Apoi: «Dacă râzi te pocnesc!» Am rămas uimit. Nici prin gând nu-mi trecuse să râd. Atunci a fost. Sau chiar cu puțin timp înainte de asta. Cu câteva secunde. Se auzea vag o melodie lentă și vocea cuiva care întreba: «La câți ani l-ai zis tu pe r?» «Pe r? În clasa a treia». Aveam din nou în fața ochilor imaginea de paradis pe care mi-o închipuiam zilnic. Niște globuri ciudate și strălucitoare care plutesc într-un fel de imponderabilitate și pe care tu, la rându-ți imponderabil, le poți culege la simpla dorință. Rolly, râzând, îmi spunea ceva, dar eu nu reușeam să-l aud, să-l înțeleg, am impresia că acela a fost momentul exact în care m-am gândit că globurile ar putea fi ore sau zile și că o poți alege pe oricare din ele pentru a o trăi, fără nici o ordine prestabilită. «Ce-ai zis?» am întrebat. Totul trecuse, eram liniștit acum. Rolly încă mai râdea.

2

Îți afunzi picioarele în zloata murdară a străzii, pe rând, ridici ochii. Vezi fețele unor necunoscuți părând

să-ți zâmbească sau ignorându-te sau încruntându-se la tine. Aștepți ca unul din ei să-ți arunce o vorbă, aștepți. Aștepți. Vorbele se schimbă între ei. Pe rând. Dar nici măcar între ei nu vorbesc. Privești o vitrină, un stand, un panou, un afiș. Imposibil de realizat un dialog cu o vitrină! O vitrină discută numai cu buzunarele tale. Sau numai buzunarele pot discuta, tu nu. Îți afunzi picioarele pe rând în zloata străzii, privești o statuie, un automobil, o femeie cochetă. Aștepți un cuvânt de la una din ele. Nimeni n-are timp de pierdut. Intri într-o cofetărie. «Doriți o cafea?» Spui că da și aștepți un cuvânt de la mâna crăpată care șterge masa, formal, mecanic. Privești în jur la mesele mici, înconjurate de tineri îmbrăcați fără gust. Nimeni nu te privește. Par să aibă treburile lor importante de pus la punct. Podeaua murdară așteaptă scuipăturile lor. Totul trebuie discutat, nimeni nu crede într-o limbă comună. Îți este adusă cafeaua. Sorbi cu poftă lichidul amar și fierbinte. Cu vapoare mici, modeste, curate, cafeaua vine din Brazilia. Rio (frumos mirosind a cafea), Atlantic, Mediterana, Bosfor, Jules Verne și vremea nu prea îndepărtată când încă mai aveam cu toții 15 ani. Nimeni nu crede într-o limbă comună. Te ridici, îți strângi în jurul trupului cordonul pardesiului. Privești în jur. Nimeni nu te privește de sub fumul de deasupra meselor mici, înghesuite. Un murmur continuu îți atinge urechea. Urechea ta incapabilă să selecteze din tot murmurul acesta măcar un singur cuvânt. Ieși în stradă. Îți afunzi picioarele pe rând în zloata murdară a străzii. Ți-e greu să-ți dai seama dacă zloata aceasta este zăpadă sau apă sau e o zăpadă topindu-se sub frământarea picioarelor tale și devenind apă. Sub frământarea picioarelor lor. «E zăpadă!» îți zici, privind zgrunțurii de gheață topită de sare, apoi crezi că e apă, dar nu știi ce anume te împiedică să optezi pentru una din două și abia târziu, târziu de tot, îți dai seama că numai culoarea, culoarea neagră, a apei sau a zăpezii, te împiedică să fii lucid, rezonabil. Murmurul te urmărește și aici. Nu poți distinge nici măcar o singură vocală.

Gicu, soț, Tinel, fiu, Elena, mamă, Gina, mamă-soacră, Iliana, soră, Miticu, frate, Duța, cumnată, Icușor,

nepot, Marioara și Puica, mătuși, Fifi, verișoară, precum și celelalte rude plâng moartea iubitei lor...

Totul e murmur, fețele lor trec pe lângă tine privindu-te sau nu. Trec pe lângă tine, prin tine, ca un murmur ininteligibil. Ridici privirea. Cauți un autobuz, un tramvai. Urci. Ai vrea să spui cuiva un cuvânt. Aparatul de taxat te privește sumbru. O pereche de ochi mari, rimelați, se înfig pe alături de tine. O mănușă albastră, de damă, așezată pe un scaun, ține locul persoanei plecate, o simbolizează. Privești prin geamul murdar râul care străbate prin mijloc orașul. E prima zăpadă. Timidă, subțire, călcată-n picioare, murdărită de pietrele străzii, de tălpile pantofilor, de pneurile automobilelor, de praf, de fum. Privești râul prin geamul autobuzului. O pereche de ochi mari, rimelați. Încerci să te concentrezi, să te gândești la un lucru precis, la un scop. Iarna a venit așa, dintr-o dată, dar nu e o iarnă timpurie. Dimpotrivă. Toamna s-a prelungit nepermis de mult. Ieri, iarba ei aproximativ verde mai era încă palidul martor al faptelor noastre de fiecare zi. Azi, dintr-o dată, ZĂPADA. Subțire, timidă, așezată sub picioarele noastre, topită, imediat topită, încât nu știi dacă e apă sau zăpadă sau altceva. Altceva ce? Te îndrepți spre ușă, cobori până aproape să atingi asfaltul cu piciorul și, deodată, te întorci. Toți cred că ai făcut o confuzie și nu te întreabă nimic, nu te privesc. Mai aștepți încă o stație, îi privești încă o dată pe toți. N-au timp. Se gândesc la ceva, pun la cale ceva, își amintesc ceva, rumegă ceva sau, pur și simplu, privesc altundeva decât la tine. Sau crezi cumva că dacă ai fugit de acasă abia acum, în pragul majoratului, ai făcut vreo faptă de erou și toată lumea trebuie să te privească.

Zenon: Mișcarea există așa cum există elefanți. Dar dacă într-o zi nu vor mai exista elefanți?

Niciodată situația nu a fost atât de gravă ca astăzi. Este o epocă ce se va distruge pe sine însăși. Vlado Krist! *– un Polanski nebun.*

Ușa se deschide din nou automat. Îți afunzi picioarele în zloata murdară a străzii. Cineva trece în fugă pe lângă tine și te stropește. Câțiva pași mai încolo

se oprește, ezită, întoarce capul și spune: «Scuzați» (cineva ți-a adresat un cuvânt!), apoi râde și-și continuă fuga. Îți așezi fularul mai bine. Ieri mai era încă toamnă (trebuie să te gândești la ceva). Îți înfunzi mâinile în buzunarele pardesiului. Ridici ochii. Strada aceasta ți-e necunoscută. Ești foarte aproape de cartierul de vile din nordul orașului, nu ai decât să cotești o singură dată și ești, adică te vei afla în acest cartier. Trotuarele curate, măturate proaspăt. Zăpada se topește pe ele spălându-le, făcându-le și mai curate. Pustii străzile, pustii ferestrele, totul e curat și pustiu. În grădinile largi cu brazi de formă perfectă, zăpada a reușit deja să se așeze, nimeni nu o va murdări, odată așezată acolo. Necălcată de om, se va ostoi în pământ. Totul e curat și pustiu. Asfaltul e măturat, îngrijit. De o parte și de alta a străzii, autoturismele somptuoase se înșiruie ca niște obiecte lucioase, așezate pe marginea unei mese de un copil iubitor al ordinii. Undeva, o statuie. Nici măcar nu încerci să-ți dai seama pe cine sau ce reprezintă. Puțina zăpadă s-a așezat pe creștetul ei. Ieri încă mai era toamnă și încă mai puteai să te întinzi pe iarba veștedă-verzuie. Îți stăruie în minte o pereche de ochi mari, uimiți, nevinovați. Și totuși, în ce fel ai putea să-ți critici părinții? Ei încă mai duc un trai mic-burghez. Ei încă se prefac că nu știu de multele schimbări. Iar tu ce poți face? Cum te poți răzbuna? Numai așa: plecând de la ei și trăind cu băieții de la casele de copii, crescuți în orfelinate, deprinși din vreme cu ideea și cu viața de colectiv. Altfel nu văd cum.

1821. Gheorghe Lazăr îl ajuta pe Tudor Vladimirescu la Fortificații în Cotroceni.

Tehnica Godard: sunet direct, aparatul în mână, montaj haotic, opinii cât mai diferite.

Nu e nimeni aici. Te simți ca-ntr-un oraș străin. Nimeni nu crede într-o limbă comună. Nimeni nu te poate opri să mergi prin mijlocul străzii acesteia pustii și curate, O străbați până la capăt. Apoi, deodată, ai un scop. Te gândești la ceva precis. Te gândești să pleci cât mai repede de aici. Mai străbați o stradă curată, mai străbați o stradă pustie și, în sfârșit, îți afunzi picioarele în zloata murdară a străzii. Ridici ochii, cauți un

tramvai. Mai ninge încă, timid, încet, fără măreție, fără forță. Bate și vântul, însă nu-i poți stabili o direcție. Aștepți să vină un tramvai, urci, cobori, te întorci în camera ta, în boxa ta. E vacanță, ceilalți sunt acasă, ești singur cu saltelele vărgate și goale. Le privești. Aștepți ceva de la ele. Ce le poți spune? Le poți spune că seamănă cu niște uniforme de pușcăriași? Bineînțeles că nu le poți spune asta, ar fi jignitor pentru ele. Dar, de fapt, cum s-ar putea vorbi cu niște saltele vărgate și goale? E absurd! Te așezi la masă, deschizi o carte. Nu înțelegi nimic. Iei un dicționar. *Étre – To be.* Îl închizi. Nu înțelegi nimic și-l închizi. Unde să pleci, la cine? Prietenii tăi (cei care nu se pot duce acasă în timpul vacanței pentru simplul motiv că n-au casă) sunt plecați într-o călătorie pe care, de altfel, i-ai și sfătuit să n-o facă. La cine anume să pleci?

Conducerea și colectivul Circului de Stat din București anunță cu adâncă durere încetarea din viață, în împrejurări tragice, a dresoarei Lidia Jiga.

Rousseau: Se spune că un neamț a scris o carte întreagă despre o coajă de lămâie.

Te ridici de la masă. Îți strângi în jurul trupului cordonul pardesiului, ieși în stradă și din nou ai un scop. L-ai găsit așa, dintr-o dată. Îți afunzi picioarele în zloata murdară a străzii. Ridici ochii. Fețele lor se învârt în jurul tău acompaniate de un murmur ininteligibil. Trebuie mai întâi să-ți procuri un film pentru aparatul de fotografiat și te bucuri că ai un lucru precis de făcut. Intri în magazin, întinzi banii, spui câteva cuvinte. Ai spus totul prea clar, astfel că nimeni nu te întreabă nimic. Ți se întinde filmul, îl iei zâmbind ușor, pentru tine. Cineva te privește, dar nu sesizezi. Pui filmul în buzunarul pardesiului. Ieși în stradă. Îți afunzi picioarele în zloata murdară a străzii. Aștepți un cuvânt. Ridici ochii: fețele lor. Strângi în pumn filmul din buzunarul pardesiului și te gândești (tehnic) la capacitatea lui de a primi imaginile latente, de a le transforma, sub acțiunea revelatorului, în imagini negative vizibile, apoi la procesul copierii prin proiecție, la copiile pozitive, în culori sau în alb-negru, care rezultă. Te gândești la toate

acestea. Ridici ochii: NINGE! Și numai ieri mai era încă toamnă.

A fost odată o seară în care frunzele de nuc grămădite în lumina becului din poartă rupeau încontinuu tăcerea, iar Rolly stătea întins pe ele și mă privea cu un ochi trist.

1914. Tristan Tzara juca șah cu Lenin în cabaretul «Voltaire» din Zürich (în orice caz ar fi fost posibil).

M-am întins și eu peste grămada de frunze de nuc și peste seara aceea, într-un fel calmă, și am urmărit cu privirea degetele lui Rolly îndreptate spre Ursa-Mare și spre Sirius și spre Casiopeea și am ascultat cuvintele lui, care foșneau ca frunzele de nuc, și după aceea am simțit amândoi mirosul de fum al cuptorului din curte și am știut că a doua zi va cădea o rouă bogată, iar Rolly a plecat și m-am trezit singur cu răsăritul de soare deasupra cețurilor împurpurate. Și a mai fost o seară în care, ascultând în difuzor *Pasărea de foc* de Stravinski, mi-a adus cineva o scrisoare de dragoste, sau nu chiar de dragoste, și abia atunci am înțeles, împreună cu Rolly (bieți adolescenți orfani de ambii părinți și obligați uneori să accepte compătimirea), de ce orice viață presupune o moarte și de ce vara din anul acela fusese secetoasă, amară, uscată și de ce ne bucuram de trecerea timpului.

Într-un discurs la Atlanta președintele Ford încearcă de opt ori la rând să pronunțe corect cuvântul «geotermie».

Strângi ușor în pumn cutia filmului virgin. Fețele lor – tot atâtea portrete semnificative. NIMENI NU CREDE ÎNTR-O LIMBĂ COMUNĂ! Te oprești. Privești o vitrină. Buzunarele tale ezită să vorbească cu ea. Privești un afiș, un panou, o reclamă. Murmurul fețelor lor trece prin tine, te străbate. Aștepți un cuvânt. Țipetele de bucurie sunt prin definiție nearticulate. Țipetele nu sunt cuvinte. Nu poți distinge încă nici un cuvânt din murmurul lor și te întrebi dacă ei ar înțelege cuvintele tale. Nu spui încă nimic. Strângi în mână cutia

de carton a filmului și aștepți, deși iarna asta venită pe neașteptate te descumpănește puțin.

3

Ce tristă e această duminică! Autobuzul e aproape gol. Câteva femei în vârstă. Adică trei. Și mai mulți bărbați. Tot în vârstă și modest îmbrăcați. O duminică tristă într-un sat suburban. E încă devreme. Duminică, ora 8 dimineața. Autobuzele vin rar. Viscolul le îngreunează drumul acolo unde lângă șosea sunt adăposturi. Zăpada înveselește ochiul sau ar trebui să o facă, dar șoseaua e cenușie, măturată de vânt și numai din loc în loc apar nămeți uriași în care autobuzele sunt nevoite să patineze câte un sfert de oră. Internatul de băieți e gol. Pustiu adică și frig în camere. De fapt, ăsta e motivul pentru care am și plecat. Numai noi doi, eu și tu, Rolly, adică, în dormitorul mare și gol și înțepenit de frig. Toți ceilalți au plecat acasă. (De fapt, în fiecare duminică se duc cu toții acasă să se înfrupte din gustoasa ciorbă familială. Numai bou ăla de Pictoru o face pe erou!) Tu te duci la cantină. Eu nu pot să fac lucrul ăsta. Cantina, goală, desigur. Și frig în cantină și cantinierul plictisit și grăbit să plece acasă. Te servești singur. Duminica fetele nu fac de serviciu. De fapt, sunt și ele acasă. Și dormitoarele fetelor trebuie să fie goale și, desigur, reci. În condițiile astea n-are nici un rost să merg până la cantină. Doi kilometri! Tu trebuie să te duci. Vrei să vezi meciul de campionat al echipei tale favorite și probabil că de-abia îți ajung banii de bilet și de drum. E mai bine să mănânci la cantină. Și așa e de-abia 8 și până la stadion nu faci mai mult de o oră. Și meciul începe la 11. Dar eu? Eu ce să fac singur și fără nici o țintă precisă? Ce duminică tristă! Doamne, Rolly, ce duminică tristă! Poate c-ar trebui să învăț pentru mâine, dar asta nu m-ar înveseli deloc. Sau sunt atât de trist, că nici nu mă pot apuca de învățat. Poate c-ar fi trebuit să învăț ieri după-amiază. Dar am dormit vreo trei ore. Și pe urmă am mers la cantină. Cantina, pustie. Și ne-am întors nu prea sătui în tot cazul. Tu ziceai că vrei să faci baie și d-aia nu mănânci mult. Eu n-am mai mâncat pentru că mi se părea și mai trist să mănânc eu

singur. Am uitat să-ți spun: de fapt, nu e bine să mănânci mult înainte de a face baie în ștrand sau în mare, ca să nu te îneci. Însă tu ai făcut baie în lighean. Așa că n-avea nici un rost să nu mănânci. Am uitat să ți-o spun. Mi-a trecut o clipă prin minte. Dar am uitat. Acum îmi aduc aminte din nou. Ai aruncat în foc o găleată de cărbuni. Ziceai că se face cald. Da' de unde?! Am rupt în două singurul ziar de ieri pe care-l aveam și am citit, fiecare pe câte o foaie, o jumătate de oră. După care am schimbat foile între noi, deși nu ne interesa absolut nimic din ce scria acolo. Dar absolut nimic. Și totuși, am citit aproape totul. O oră. Și cald tot nu se făcuse, așa că am mai pus niște cărbuni, iar tu ai pus cana mare, smălțuită, plină cu apă pe jar în gura sobei. Adică o puseseși mai de mult, dar eu am văzut-o de-abia când am adus cărbunii și am vrut să-i arunc în sobă. Ca să te ajut, Rolly! Începuseși să te dezbraci. De pijama adică. Și eu mă vârâsem sub pături cu foile de ziar încă în mână, deși nu mai aveam nimic de citit de pe ele. Nici măcar un careu de cuvinte încrucișate nu era în ziarul ăla. Un ziar slab în tot cazul. Dacă am fi avut un tranzistor, Rolly, ce bine-am fi dus-o! L-am fi pus în celălalt capăt al dormitorului și l-am fi dat la maximum. Și ar fi răsunat. Și dacă era muzică bună eu făceam câțiva pași de dans. Pe cuvântul meu că asta făceam! Și poate că veneau și cei din dormitoarele vecine să asculte. Oricum, s-ar mai fi strâns vreo trei-patru băieți.

> *...la apariția romanului* U.S.A., *J.D. Passos a fost considerat un inventator în literatură și un radical în politică. După aceea, J.D. Passos a trecut încet de ta stânga spre dreapta și a murit la șaptezeci și patru de ani.*
>
> *Pictoru ridică încetișor capacul și ieși din cisternă:* «*Ce dracu căutai acolo*?» «*Încercam să dorm.*» «*Nu cumva crezi că și noi dormim*?» «*Nu, deși voi ați avea unde.*»

Dormitoarele, reci și pustii. Și-n fiecare din ele (aproape în fiecare) câte unul sau doi, ghemuiți lângă sobă. În cel de alături, tipul ăla căruia i-a murit, luni, un frate de treisprezece ani. Stă și fumează țigară după țigară. (I s-au îngălbenit degetele de la mâna dreaptă.

Indexul și mijlociul.) În celelalte, cine știe? Cert e că unul sau două sunt goale cu desăvârșire. Iar la noi miroase a tutun și a usturoi. Dacă pedagogul n-ar fi fumător și ar intra (dacă ar fi în internat, dar nu e, are și el zi liberă), ar întreba: «Ce dracu miroase aici a tutun și a usturoi?» Însă nu e aici și, chiar dacă ar fi, n-ar simți mirosul de tutun fiindcă fumează și el, iar despre mirosul de usturoi, eu, unul, sincer să fiu, n-aș ști ce să-i răspund. Te întreb, Rolly: «Ce dracu miroase aici a usturoi?» «Nu știu», zici tu. Așa că pedagogului i-am răspunde că a mâncat cineva usturoi. Și ar fi mulțumit de răspunsul ăsta fără sens la o întrebare la fel de fără sens. Ai turnat apa în lighean și te-ai dezbrăcat de tot. Adică ești numai în slip. Și spui că apa e fierbinte. Dar e un frig, Rolly! Cum de n-ai răcit? Cum dracu de n-ai răcit? N-ai început să te speli pentru că s-a întrerupt curentul. Și m-am dus să caut o lumânare în dulapul tău. Mi-ai explicat unde e pusă și am luat-o. Am reușit s-o găsesc destul de repede. Pe urmă am bâjbâit până la cuier și am căutat un chibrit în buzunarele pantalonilor mei. Și am aprins-o. Am lipit-o de masa din stânga sobei și m-am băgat la loc sub pături cât mai repede posibil ca să mai prind așternutul călduț. Într-adevăr, nu se răcise de tot. Și tu te spălai acum. Te spălai încet, parcă descurajat de lumina slabă din jurul tău, iar eu mă uitam la tine, neavând adică nimic altceva de făcut. Cum dracu de n-ai răcit spălându-te în frigul ăla, Rolly? Pe urmă a venit tipul de alături, căruia îi murise fratele. A venit să ne întrebe dacă nu avem cumva să-i dăm o lumânare (desigur că voia să rămână singur la el în cameră și nu voia să fie în întuneric). Însă cum tu nu aveai decât luminarea pe care o aprinsesem eu și o lipisem de masă ca de un catafalc, a rămas puțin cu noi. Venise cu țigara aprinsă și tot timpul cât a mai stat acolo, uitându-se la tine cum te spălai, s-a tot ridicat din când în când și a mai aprins câte o țigară la jarul din gura sobei. Vreau să spun că nu s-a oprit deloc din fumat. Stătea pe pat proptit într-un cot și fuma. Iar tu te spălai încet de parcă ai fi avut grijă să nu ne stropești, însă nu de asta te spălai așa de încet, ci pentru că lumina slabă te descuraja și poate și pentru că tu considerai că acesta ar fi un gest de respect față de cel al cărui frate murise de câteva zile. Deodată m-am gândit să-mi fac pantofii cu cremă (nu-i

mai făcusem de două săptămâni încheiate), însă m-am răzgândit repede fiindcă în dormitor era frig și eu de-abia mă încălzisem sub pături unde nu puteam să încerc să mi-i fac. După o vreme, fără să-l roage nimeni, a început să vorbească despre frate-său. Vorbea încet, cu pauze lungi și trăgea din țigară.

Politica a devenit un spectacol. Un spectacol cu vedete, cu regizori, cu impresari și cu public (*cetățenii*)*. Ea nu și-a pierdut, în schimb, decât ideile. Roger-Gerard Schwartzenberg.*

Senatorul american a declarat că discuțiile cu Kosîghin au fost sincere și utile. El a apreciat situația din Orientul Apropiat drept îngrijorătoare.

Murise luni după-amiază. Duminică seara venise cineva și-i spusese (tipului ăstuia care ne povestea) că frate-său e grav bolnav. De fapt, el știa că fratele lui are o boală tâmpită. Zicea că era amețit după aia și că l-au ajutat ceilalți să se îmbrace. N-a putut să se îmbrace singur. L-a prins în viață pe frate-său. Stătea pe pat și-l durea groaznic stomacul. «Voi nu știți ce înseamnă să te doară așa burta!» – ar fi zis frate-său. «Nu știți!» – și tatăl lor începuse să plângă. El nu-l mai văzuse niciodată plângând, așa că a ieșit afară, a aprins o țigară și, până la urmă, tot a început și el să plângă. «Tată, dac-o fi ceva, să mă spălați în apă rece» – ar mai fi zis ăla mic, și părintele lor a ieșit afară în hohote de plâns. Asta era luni dimineața. Tipul zicea: «N-am văzut niciodată unul să moară și să fie atât de conștient, dar, de fapt, nici n-am mai văzut pe nimeni murind până acum». Nici eu nu mai văzusem pe nimeni murind. Nici tu, Rolly, nu văzuseși pe nimeni murind. Nici el nu mai văzuse până atunci pe cineva care moare. Luni la 4 a murit. Avea treisprezece ani și făcuse numai clasa întâi și pe urmă fusese câțiva ani internat prin spitale. «Avea numai o clasă și citea *Răscoala* și *Pădurea spânzuraților*. N-au citit unii de aici ce citise el!» Pe urmă, marți, am umblat după un camion pe la C.A.P., am tocmit niște lăutari de la Fundulea (că i-am pus lăutari) și miercuri l-au înmormântat. Am stat până i-au pus țărâna cam jumătate și pe urmă fratele tatii (frate geamăn) m-a luat de cot și-a zis să mergem. Tata a plâns până seara. Îi ziceam: «Nu

mai plânge, mă, tată, lasă că fac eu pentru voi când oți fi bătrâni!» – și nu-mi venea nimic altceva în minte să-i spun. Era oarecum mândru de nenorocirea lui. De fapt, de-abia acum îmi dau seama de asta. Tu nu știu dacă ți-ai dat seama. I-am zis că și părinții mei au murit. Au murit apărând o idee. În ’52 încă se mai putea muri astfel. (Chiar dacă a apăra o idee însemna a colecta cereale de la chiaburi mai convingându-i, mai forțându-i, mai riscându-ți viața.) Zice: «Da, dar nu i-ai văzut tu murind». Am tăcut. Știi că-mi părea rău că-i zisesem lucrul ăsta? Tu terminaseși cu spălatul de câtva timp și te ștergeai cu un prosop mare care nu era al tău. Dar nici al meu nu era, așa că n-avea nici o importanță al cui era. Tipul a mai stat un timp la noi. Tu te urcaseși pe pat. Pe urmă el a aprins ultima țigară pe care o mai avea în pachet și a plecat. Ce duminică tristă și rece e duminica de azi, Rolly! Și nici nu puteam adormi. Dormisem vreo trei ore după-amiaza. Lumânarea era însă pe terminate, așa că, în scurt timp, am rămas pe întuneric și, vrând-nevrând, a trebuit să începem să ne gândim serios la a dormi. Ce duminică tristă! Autobuzul e o rablă și, pe lângă că face un zgomot asurzitor, s-a și umplut între timp cu un fum iute. Asta însă nu are o atât de mare importanță. Tu intri în cantina goală și te oprești puțin în fața cuierului. După care treci mai departe. N-are nici un rost să te dezbraci pe frigul ăsta. Te îndrepți spre ghișeu. Nu e nimeni. Te așezi pe un scaun la o masă unde nu sunt resturi. Nu ai nici măcar ceva de citit. Nu-i nimic. Rolly! Nici eu n-am nimic de citit. Îmi desfac fermoarul scurtei de fâș căptușită cu blană și caut prin buzunare ceva de citit. La pantaloni, nimic. La haină – buletinul de identitate, carnetul U.T.C. și câteva fotografii vechi. Adică nu prea vechi – de vreun an. Într-una din ele suntem împreună. Unul lângă celălalt. Suntem în picioare în curtea școlii. În spatele nostru, salcâmii pădurii de lângă școală. Pe asta i-o trimisesem anul trecut tovarășului director al Leagănului. Și ne-a răspuns. Scria că e mândru de noi și așa mai departe. Tu n-ai nici o poză la tine, Rolly? Nici măcar nu cauți prin buzunare ca să vezi dacă ai sau nu. Sau te gândești la ceva? La ce te gândești, Rolly? La ce ai putea să te gândești? Nu cred că ai mai putea să te mai gândești la ceva. Sau poate că-ți închipui cum ar arăta cantina într-o

dimineață din cursul săptămânii. Te-ar servi o colegă îmbrăcată în halat alb și poate i-ai face cu ochiul. Ai fi bucuros, Rolly, dacă ar fi o dimineață din cursul săptămânii. Dar la ce altceva ai putea să te gândești? A, poate la meciul de fotbal pe care te vei duce să-l vezi. Poate-ți imaginezi o fază sau cine știe ce altceva. Mi-am pus fotografiile la loc în buzunar și buletinul de identitate și carnetul U.T.C. și, din întâmplare, am dat peste singurii 20 de lei pe care-i am. Am să iau un cârnat undeva la un bufet cu nume de stațiune balneară și am să intru la un film. La ce Film? Habar n-am. Îmi pare rău că nu am luat cu mine foaia aia de ziar. Una din cele două foi ale ziarului pe care-l citisem aseară împreună. Dacă nu cumva tocmai pe aia pe care era programul cinematografelor o alesese tipul pentru a o face sul, aprinzându-o la un capăt de la jarul din sobă, ca să-și aprindă pe urmă țigara. Oricum ar fi, acum tot nu mă mai pot întoarce. Deci o să cumpăr din oraș un ziar și o să-l răsfoiesc alene, așteptând să se răcească puțin cârnatul, după aceea o să-l împăturesc în așa fel încât programul cinematografelor să rămână deasupra și voi începe să mănânc gândindu-mă în același timp ce film să văd. Am să caut, bineînțeles, un cinematograf până la care să nu fie nevoie să umblu prea mult. Uite că a venit cantinierul și te privește absent, așa cum ar privi mesele goale ale cantinei. Îi spui «bună dimineața», dar nu te aude pentru că tocmai închide ușa ghișeului și ușa scârțâie prelung și trist. Te ridici de la masă și te îndrepți spre ghișeu. Îi mai spui încă o dată bună dimineața cantinierului care în sfârșit mormăie un fel de răspuns și-ți întinde un pachet nu prea mare, învelit în hârtie groasă de ambalaj. Hrana rece pentru toată ziua. Regreți că n-ai luat cu tine mapa. Ți-ai adus aminte prea târziu, așa că acum va trebui să treci din nou prin dormitor înainte de a ajunge la stația autobuzului. Vei lua cu tine pachetul ăsta, deși habar n-ai ce e înăuntru și nici nu ești prea curios. În orice caz, în pauza meciului te vei strădui să-l consumi în întregime, iar seara... Seara ce vei mânca, Rolly? Cantinierul îți pune în față o cană cu ceai și o farfurioară cu marmeladă. Pui pachetul la subsuoară, apuci cu o mână coada cănii cu ceai, cu cealaltă farfurioara și te îndrepți spre masa la care ai stat mai înainte. În drum, însă, treci pe lângă o masă la fel de

curată, așa că te oprești lângă ea. Pui cana, farfurioara și pachetul. O fracțiune de secundă ochii tăi privesc cu atenție cana. Nu ies aburi deloc. Vrei să te așezi, însă îți amintești că nu ai un cuțit cu care să întinzi pe pâine (dar nici pâine n-ai) marmelada din farfurioară. Te îndrepți din nou spre ghișeu și cantinierul îți întinde fără vorbă pâinea. Îi ceri și un cuțit. Ți-l dă. Nu prea ți-e foame totuși. Nici mie nu-mi e. Dar sunt sigur că mirosul de cârnați o să-mi facă poftă de mâncare. Pentru că normal ar fi să-mi fie foame. Probabil că de plictiseală nu mi-e foame. De dimineață, puțin după ora 6 nu mai puteam dormi, atât pentru că mi-era foame, cât și pentru că se făcuse al dracului de frig în dormitor. Pe urmă, după ce ne-am sculat și am mers la spălător (când am ieșit eu, tipul de aseară era afară în ușa internatului și fuma) și ne-am spălat «întâi pe dinți, apoi pe brațe, pe gât, pe urechi și pe față», frigul dispăruse într-o oarecare măsură (ceea ce era explicabil), dar foamea dispăruse în întregime (ceea ce era de-a dreptul inexplicabil), în schimb lui Pictoru, acolo unde se va fi aflat el atunci, îi era, fără îndoială, și foame și frig. Mesteci în silă pâinea cu marmeladă, udată puțin de ceaiul nu cine știe ce de cald și nici cine știe ce de dulce. N-are nici o importanță că ceaiul nu e prea dulce, dar ceva mai călduț ar putea totuși să fie.

Era desigur iarnă, deci iarba dormea somnul adânc al celor ce mor înghețați, iar noi mergeam înainte privindu-ne unul altuia călcâiele și respirând aerul purtat de viscol cu nu știu câte sute de km pe oră. Aveam totuși un loc la care ne puteam gândi așa că marele somn al celor ce mor înghețați dispăruse, iar tu citeai Copiii căpitanului Grant și nici nu era cine știe ce de noi dacă tot mor 93 de oameni în fiecare minut și se nasc 225 (*după statistici*).
Este un lucru minunat pentru noi că am devenit majori și am căpătat dreptul de vot în chiar AD. 1968. A doua zi după ce Pictoru suflase în cele 18 lumânări ale așa-zisului tort pe care i-l pregătisem (*vreau să spun a doua zi în jurul orei 11 dimineața, încă mahmuri, orbiți de soarele de mai care invada bulevardele Bucureștiului*) *am avut rara plăcere să salutăm steagul bleublancrouge care flutura pe limuzina lui însuși de*

Gaulle. Noi fără să știm (așa cum, de fapt, nici de Gaulle nu știa) că tocmai atunci la Paris ideile unui anume H. Marcuse, ca și alte lucruri pe care nu se poate da vina, îi scoseseră pe sorboniști în stradă și-i făcuseră să scrie pe ziduri. Numai că CRS-ul și jandarmeria își făceau datoria. Iar în august, aflându-ne în tabără la Sinaia și încercând să-l sărbătorim cât mai cu fast pe Rolly, aveam să ne trezim deodată strângând pumnii și ștergându-ne ochii lângă aparatele de radio din care se auzea vocea Președintelui. Lumea se dovedea mai puțin rectangulară decât o crezusem până atunci. Fără aceste dovezi, dialectica, despre care tocmai citisem și noi câte ceva prin manualele de liceu, ar fi rămas o simplă metafizică în capetele noastre. Am mai fi avut noi atunci dreptul să devenim majori?

4

Eu și Americanu eram în cort și parcă ne pregăteam de ceva, ce anume nu are nici o importanță. Rolly și Pictoru (pe care tocmai îl găsisem cu o zi înainte) erau afară și inspectau țărușii cortului sau nici măcar asta nu făceau, ci stăteau pur și simplu și se uitau peste câmpia albă și bătută de viscol. În cort nu era deloc mai cald decât afară, astfel că nu-mi scosesem de câteva zile mănușile îmblănite, ca și toți ceilalți și ca și Americanu, care se chinuia acum să repare aparatul de radio (și vă închipuiți ce succes avea cu mănușile în mâini). Stătea pe cutia umidometrului, cu șuba pe umeri și cu picioarele ghemuite într-o poziție suspectă (suspectă pentru că nu-ți puteai imagina prea ușor cum pot sta picioarele lui lungi, atât de lungi, într-un spațiu atât de îngust ca cel dintre umidometru și peretele cortului), dar cred că cei de afară, adică Rolly și Pictoru, dacă s-ar fi uitat, i-ar fi văzut desigur genunchii ascuțiți împungând în afară pânza cortului. Aparatul de radio hârâia îngrozitor, ceea ce îl făcea pe Americanu să creadă că totuși bateriile nu sunt deloc consumate și să se enerveze grozav că nu reușește până la urmă să asculte măcar puțină muzică la rabla aia de aparat de radio cu tranzistori pe care Pictoru o cumpărase acum vreo trei ani și care acum mergea pe toane și niciodată atunci

când voia Amerlocu s-o facă să meargă. Era în jurul orei prânzului sau, mai bine zis, era trecut de ora prânzului pentru că noi deja dejunasem (cu vreo oră mai înainte) și probabil că Rolly și Pictoru stăteau afară ca să-și facă siesta sau, în orice caz, unul din motive putea fi acesta. Viscolul încetase să mai bată încă de dimineață, și cu toții ne bucuram că vechiul cort rezistase atât de eroic, se comportase atât de frumos, așa că dacă am fi avut posibilitatea să ascultăm și muzică la tranzistorul lui Pictoru ne-am fi simțit grozav de bine și de în elementul nostru un timp. Chiar și așa eu mă simțisem destul de bine și nici prea frig nu-mi era, mai ales de când încetase să mai bată vântul acela care viscolise zăpada trei zile și trei nopți încercând să se țină de datină. (Aveam numai trei ani, sau nici atât, când cineva care se dădea drept tatăl meu îmi explicase că un viscol, odată început, ține neapărat trei zile și, dacă nu se oprește după trei zile, ține neapărat șase și așa mai departe, astfel că acum viscolul care se oprise numai după trei zile era o surpriză plăcută.) Și deci mă simțeam bine, în general, în cortul acela din mijlocul câmpului acoperit cu zăpadă, iar noaptea, dormind în șuba mare și grea și călduroasă, alături de ceilalți la fel de bine echipați, aveam totdeauna vise frumoase, atât de frumoase încât niciodată nu mi le aminteam dimineața. Dar asta nu mi se întâmpla chiar întotdeauna, pentru că uneori se nimerea să fiu treaz la ora când Pictoru vorbea prin somn și de fiecare dată când se întâmpla așa nu mai visam sau, chiar dacă visam, nu visam ceva cine știe ce de frumos și mai și țineam minte visul respectiv, astfel că erau dimineți în care eram urmărit de vis o oră sau două, după ce mă trezeam și după ce Americanu făcea ceai sau cafea la lampa de spirt (cât timp mai avusesem spirt). Americanu se simțea bine ca întotdeauna, sigur pe sine și pe picioarele lui lungi și tot ce-l enerva era aparatul de radio al Pictorului. Era grozav de încăpățânat. Aparatul, bineînțeles, dar uneori și Americanu. Pictoru, cu excepția lungilor monoloage din fiecare noapte, părea și el destul de fericit aici, în pustietatea albă care ne ducea cu gândul la ghețurile polare sau la alte locuri de care se leagă aventura. Alteori, însă, avea idei de-a dreptul ciudate. Nu de mult mă întrebase cum îmi închipui eu că ar arăta un om cu

două nasuri și cu un singur ochi, adică unul care ar avea în loc de fiecare ochi câte un nas și în loc de nas un ochi. I-am zis că ar arăta ca un ciclop și a zis că nu, nu la asta se gândea, ci la cu totul altceva, luat o hârtie din caietul de regie, a scos din buzunarele pantalonilor un creion cu mină groasă (4B) și a început să schițeze un portret la care eu m-am ferit să mă uit cu prea multă atenție. Acum stătea afară cu Rolly, iar noi (eu și Americanu adică) nu ne închipuiam ce fac acolo, pentru că nu auzeam nici o voce și deci nu ne puteam închipui că discută ceva și nici că stau afară ca să controleze țărușii (pentru că aceștia erau aproape în întregime acoperiți de zăpadă și deci pericolul de a fi smulși fusese înlăturat), ceea ce însemna că ei (Rolly și Pictoru) stăteau pur și simplu și priveau câmpul care, oricum, e destul de frumos după viscol.

De fapt, în socotelile noastre nu intrase și viscolul. Când veniserăm, asfaltul șoselei era cenușiu și uscat (cinci kilometri am mers pe el de la ultima stație de autobuz) și noi eram grozav de veseli (noi trei adică), deși cam obosiți, chinuiți de poverile pe care le duceam și neliniștiți de ce se întâmplase cu Pictoru. Cu puțin înainte ca noi să părăsim asfaltul, începuseră să cadă niște fulgi subțiri și timizi care, topindu-se pe asfalt, îl făceau și mai închis la culoare și chiar aerul îl făcea mai cenușiu, mâi mohorât, deși nu cred că se topeau vreunii din ei și în aer. Fulgii nu ne incomodau cu nimic și ne făceau chiar plăcere atunci când, din întâmplare, pe genele unuia dintre noi se oprea și începea să se topească vreunul. După aceea am mers pe câmpul neted, punctat ici-colo de pâlcuri de ierburi înalte, uscate și arse de gerul din nopțile săptămânilor anterioare, două zile încheiate. Fulgii aceia cenușii, vreau să spun fulgii aceia albi care făceau ca totul să devină cenușiu, dispăruseră la fel de subit cum apăruseră. În cea de a treia zi, pe care ar fi trebuit s-o petrecem mergând, de-abia ne-am instalat cortul și, exact în ziua următoare, a început viscolul. Zilele viscolului au fost adevărate spectacole. Cerul era de o culoare rar întâlnită, iar orizontul se apropiase de noi la numai câteva sute de metri, închizându-ne parcă acolo în mijlocul stepei bătute de vânt. Apoi ni se terminaseră proviziile de apă (noi nu prevăzusem că o să rămânem acolo), astfel că

acum beam ceaiul și cafeaua făcute cu apă din zăpadă topită, însă lucrul acesta nu ne deranja cu nimic și, în ultima zi a viscolului, Rolly se dusese (numai pentru plăcere și pentru că se plictisea în cort și în jurul cortului) până la casa pustie (mai târziu am știut că e părăsită și pustie), care se ghicea ca o pată neagră prin viscol spre vest (și pe care, de altfel, o văzuserăm încă din preziua începerii viscolului, dar nu-i dădusem prea multă atenție) și îl găsise chiar acolo pe Pictoru, care nu stătea prea bine cu mâncarea în tot cazul. Americanu nici nu-l cunoștea, deși mai de mult îi fusese coleg.

Acum Rolly și Pictoru stăteau afară și desigur că nici nu discutau (pentru că le-am fi auzit glasul) și nici nu controlau țărușii cortului (pentru că aceștia erau bine înfipți în pământ și acoperiți cu zăpadă, mai ales cei din partea de est și de nord, dinspre care bătuse viscolul). Eu stăteam în cort cu șuba pe mine, cu mănușile în mâini (numai căciula nu o țineam pe cap) și mă uitam indiferent la Americanu, care stătea pe umidometru, cu picioarele lui lungi ghemuite într-un spațiu incredibil și care făcea eforturi disperate să pună aparatul de radio în stare de funcționare. Până la urmă, în sfârșit, s-a enervat și a renunțat să-l mai chinuie, l-a trântit pe cutia aparatului de filmat, lăsându-l să hârâie singur acolo, iar mie îmi trecu deodată prin minte că cei de la cineclub erau acum grozav de supărați pe mine sau, mai bine zis, începând de acum ar fi trebuit să fie, pentru că astăzi era ziua întoarcerii (ziua în care promisesem că o să mă întorc). Americanu, resemnat, își scosese picioarele din spațiul strâmt în care și le ținuse până atunci, le îndoi și dezdoi de mai multe ori ca să și le dezmorțească, după care mă întrebă: «Ce-or fi făcând ăia acolo?», și exact în momentul următor radioul începu să cânte, iar eu pufnii în râs. Primul. După care același lucru îl făcu și Americanu. Era o melodie într-adevăr de dans, așa cum ne dorisem. Ne-am ridicat (cu gândul de a face câțiva pași de dans probabil) și, cum cortul era prea scund pentru noi (și în general pentru un om care stă în picioare), ieșirăm. N-am îndrăznit să luăm cu noi radioul, pentru că orice schimbare de poziție ar fi pus în pericol funcționarea pe mai departe a capriciosului aparat. Era o liniște adâncă în jur, astfel că radioul se

auzea destul de clar și de afară, însă acum nu mai voiam o melodie de dans, ci altceva. Poate Stravinski.

Rolly și Pictoru, exact așa cum eu și prevăzusem de altfel, stăteau și se uitau peste câmpul acoperit de zăpadă. Era totuși un tablou de iarnă ca-n visele poeților. Viscolul nu reușise, sau mai exact, tocmai viscolul fusese acela care nu lăsase zăpada să acopere pământul în mod uniform. Erau locuri (mai înalte desigur) de pe care vântul spulberase zăpada, iar buruienile arse de ger nu fuseseră acoperite în întregime, linii negre și triste rămăseseră deasupra albului strălucitor al zăpezii. Orizontul părea acum îndepărtat și albastru. Era un bine enorm că aceste buruieni își lăsaseră vârfurile uscate afară, era un bine enorm pentru păsări, pentru păsările mici și chiar pentru păsările mai mari ale căror urme desigur că se puteau vedea în jurul lor de acum. Urmele păsărilor! Urmele păsărilor căutătoare de semințe. Urmele păsărilor pe pământ și în aer. În Obor se vând scatii cu patruzeci de lei bucata. Cincizeci de lei un canar. Să nu mai vorbim de peștișorii de acvariu. Și semințe de cânepă se vând acolo: cinci lei două pahare. E atât de comod în captivitate și atât de frumos și de rece aici în cristalul limpezit de viscol. Deși cei de la cineclub începuseră să dispere și desigur, să mă înjure, mă simțeam bine aici. Spre est era crângul de salcâmi sau chiar, de ce nu, păduricea de salcâmi ale cărei contururi clare-negre spărgeau cerul cenușiu-înghețat de pe latura estică a cadrului nostru. Ieșise și soarele în această primă zi de liniște. Conturul lui galben-șters se ghicea prin norii nu prea opaci care defilau prin fața lui într-un marș lent, ostenit, calm. Prea puțin strălucea acest soare. Strălucea chiar mai puțin decât cel pe care l-am văzut printr-un geam afumat cu lumânarea în timpul singurei eclipse de soare pe care am avut prilejul s-o văd. Aveam unsprezece ani sau mai puțin. Nu mai țin minte exact pentru că nici nu e nevoie. Dacă vreau să știu, pot consulta un almanah sau un manual de astronomie sau, și mai simplu, îl pot întreba pe Americanu, care este o «adevărată enciclopedie bipedă». Salcâmii aceia (nu prea îndepărtați, de altfel), bătrâni ca niște păsări de pradă, cum spun poeții, păreau că nu mai au nici o altă menire decât aceea de a fi complicatele schelete susținătoare ale sutelor de cuiburi de ciori

colonizate acolo. Cerul era cenușiu, mohorât (soarele lui galben nu făcea decât să te întristeze și atât), orizontul însă era albastru și te îmbia la drum. La drum lung. La drumul spre nici o țintă. Drumul ăsta trebuie să fie grozav de frumos! Spre vest, casa din care Rolly îl adusese pe Pictoru se vedea ca un mușuroi negru (și dacă n-ar fi fost negru, ai fi zis că seamănă cu un furuncul), străjuit de un plop care, după aprecierea mea, avea pe puțin douăzeci de metri înălțime. Și soarele ăla speriat (galben de frică – ai fi zis) se îndrepta încet spre vârful lui (al plopului) ca să se spânzure acolo și să moară, să dispară (neavând, oricum, mai nici un rost pe cer la ora aia).

Ieșiserăm să vedem ce fac cei doi și acum făceam și noi exact ce făcuseră și ei până atunci. Americanu, care își lăsase șuba grea înăuntru în cort pe cutia umidometrului, stătea înfipt pe picioarele lui lungi și respira. De fapt, asta făceam cu toții. Respiram pur și simplu. Și respiram nu pentru că peisajul ne cerea să facem lucrul ăsta, nu pentru că stătuse viscolul, nu pentru că bănuiam că păsările vin uneori să ciugulească semințe de pe vârfurile buruienilor rămase afară din zăpadă și lasă niște urme discrete în jurul lor, ci pentru că eram vii și pentru că eram oameni și pentru că ne era necesar oxigenul. Era oricum destul de ispititor să te învârți în jurul cortului și să caști gura la tot ce vezi în jur, să-ți notezi în minte fiecare detaliu, fiecare tufă răzleață de măceș, acoperită până la jumătate de zăpadă, încă mai păstrând câteva fructe roșii la vedere.

Pictoru aprinsese o țigară, după un timp Rolly făcuse același lucru, Americanu își ștergea nasul cu o batistă, între timp aparatul de radio tăcuse așa din senin, eu trecusem în spatele cortului, cu toții tăceam fără să știm de ce. Și atunci (mi-aduc aminte că stăteam cu coatele proptite de cort și cu capul pe brațe) am văzut (și desigur că toți am văzut același lucru în același moment), am văzut, zic, desprinzându-se de undeva din dreptul salcâmilor, poate din spatele lor sau chiar dinlăuntrul lor sau de dedesubtul lor sau Dumnezeu mai știe de unde, niște siluete. Siluete umane. Erau patru oameni care se deplasau încet pe linia orizontului. Purtau fiecare pe spate câte o prăjină lungă de aproximativ trei, patru metri (judecând proporțional cu

înălțimile lor). Păreau că se îndreaptă spre nord, dar nu aveam nici un indiciu sigur pentru asta. Cert era că între ei se păstra o distanță de câțiva pași și era, deci, destul de plauzibil ca, mergând răsfirați, să vină spre noi sau să se îndepărteze de noi, pentru că noi în nici un caz nu ne puteam da seama exact care era fața și care spatele unui individ din cei patru și nici dacă erau cu fața spre noi sau cu spatele (felul în care ei țineau prăjinile sau ce vor fi fost ce țineau ei pe umeri nu era deloc un indiciu). Prăjinile puteau fi (și ne-am gândit și la varianta aceasta) stâlpi subțiri tăiați de acolo, din crângul de salcâmi, sau puteau fi pur și simplu niște snopi de undițe (în ipoteza că pe undeva pe aproape exista o baltă sau un râu în care se putea pescui) sau cine știe ce altceva. Cei patru mergeau încet. E sigur că la început păreau să meargă toți patru spre nord. Înaintau foarte încet, ca o procesiune stranie, secretă, răsărită din rădăcinile viscolului sau ale câmpiei. Păreau cumpenele a patru fântâni pornite spre nord în căutare de apă.

Avem deosebita onoare a vă anunța că

I-am privit îndelung fără să spunem nimic nici unul dintre noi. Americanu uitase să-și pună batista în buzunar. O ținea în mână ca pe o lumânare (deși o batistă nu seamănă deloc cu o lumânare). Eu stăteam în continuare proptit de cort în spatele lui. Pictoru terminase țigara și o aruncase undeva în zăpadă. Rolly mai ținea încă în mână un chiștoc de doi centimetri și nu după mult timp ei păreau că se îndreaptă spre noi. Mergeau la fel de încet, iar prăjinile de pe umerii lor se legănau în ritmul mersului calm. Parcă îndeplineau un ritual vechi, dar desigur că nu asta făceau ci, probabil, căutau ceva în cerc, pentru că în direcția noastră nu credeam să existe o țintă a lor (doar dacă nu cumva voiau să stea de vorbă cu noi sau să meargă la casa aceea pustie). Și într-adevăr, după un timp, ei au cotit din nou, astfel că acum îi vedeam clar mergând spre sud, apropiindu-se deci de crângul de salcâmi, în timp ce soarele, așa cum prevăzusem, se stinsese undeva în dreptul plopului de la casa pustie. Acum lumina începuse să se împuținexe grozav și siluetele lor deveneau tot mai neclare și confuze până când, ajunși în

locul în care noi ar fi trebuit să-i pierdem din câmpul de vedere, ei au cotit din nou îndepărtându-se astfel de noi (deși asta nu poate fi deloc sigur, poate că atunci când cotiseră prima dată se îndepărtaseră de noi, iar acum se apropiau sau, cine știe, poate că nici nu se îndepărtaseră, nici nu se apropiaseră de noi, ci doar merseseră înainte și înapoi, grupați mereu în altă formație, treaba lor). Cert era însă că acum se lăsa seara (iarna seara se lasă foarte repede, așa deodată), că ei căutau ceva și că prezența lor acolo, ca și modul acela sistematic de a căuta aveau în ele ceva deosebit de nefiresc.

ÎN LUME, ÎN FIECARE MINUT, MOR 93 DE OAMENI ȘI SE NASC 225 DE PRUNCI

(Ziarele)

Nu știu cât timp a trecut pe lângă noi cei care contemplam. I-am lăsat acolo, la orizontul nostru estic, și am intrat toți patru în cort. Americanu a aprins lanterna lui și a pus-o pe aparatul de filmat, pe cutie, lângă aparatul de radio (care se hotărâse încă de mai devreme să tacă de tot) și, după ce ne-am așezat fiecare într-o poziție cât de cât convenabilă (adică ne-am întins pe jos cu șubele înfășurate pe noi, cu mănușile în mâini și cu căciulile pe cap, astfel atunci când avea să ne fie somn să nu facem altceva decât să închidem ochii și să dormim), tot el a fost cel care a întins mâna și a stins-o și, după aceea (nu dormeam nici unul), cineva (cred că Pictoru) a zis:

— Cine-or fi tipii ăia?

Așa că am început cu toții să ne gândim intens (deși și până atunci cred că tot asta făcusem) și până la urmă n-a mai spus nimeni nici un cuvânt înainte de a coborî somnul peste noi și bineînțeles că nici după aceea.

Și ne face mare plăcere a vă invita să luați parte.

A fost o noapte fără lună și nici măcar stelele nu s-au ivit pe cerul acelei nopți mohorâte de iarnă. Vântul a bătut tot timpul (pentru că acolo ar fi fost anormal ca noaptea să nu bată vântul), însă el a fost slab, lipsit de putere și nu a mai putut să spulbere nici un fir de zăpadă. (Desigur că noaptea vin păsările să facă urmele acelea

subțiri pe zăpadă.) Dimineața, o dimineață geroasă și surdă, am ieșit cu toții afară și i-am văzut pe cei patru acolo pe orizont, mergând încet cu prăjinile lor pe spinare, căutând desigur ceva, noi nu știam ce, dar căutând probabil, de ce nu, urmele păsărilor sau urmele unei păsări anume.

Curtea de aer

Coboară scara cu multă atenție, pipăind fiecare treaptă cu ambele tălpi. Nu este un nevăzător, dar imaginile care i s-ar putea impresiona pe retină continuă să fie pentru el niște imagini imposibile. Blocuri de locuit, cu balcoane și ghivece de flori, arbori încă goi, fără frunze, un soare foarte luminos, dar nu prea cald, oameni care se mișcă liber în diverse direcții. Este chiar tentat să-și privească propriile picioare executând acțiunea de a merge. Este oare suspicios? Se suspectează pe sine de irealitate? Tălpile, pipăind deja trotuarul acum, sunt în continuare singurele elemente de siguranță. Este evident că și ele se mișcă puțin mai altfel decât acolo, dar, oricum, de vreme ce își îndeplinesc funcția esențială, de vreme ce te păstrează în poziția verticală, de vreme ce îți asigură un contact cu ceva real, cu ceva care există, trebuie să ai încredere în ele. Ochii, încă umezi din cauza contactului cu aerul rece și curat, nu pot prezenta aceleași garanții. Ei înregistrează imagini pe care ai în continuare dreptul să le crezi ireale.

Și numai cu câteva ore în urmă încă îți mai aranjai pătura pe patul de fier, încă o mai scuturai de firimituri, încă mai măturai chiștoacele de țigară răspândite pe ciment, încă mai jucai FAZAN cu colegii de cameră. (Acum nu se mai spune celulă.) Calu fusese scos să golească tineta. Ceilalți doi. Giubi și Mustață, se întinseseră pe pat și se prefăceau că așteaptă ceva. Tu nu așteptai nimic, așa cum, de fapt, nici ei nu așteptau mare lucru. Dar trebuia să aștepți și să speri. Să aștepți și să speri; în timp ce dormeai așteptai dimineața. Zgomotul vizetei deschise brusc de nea Georgică, strigătul acestuia «Deșteptarea!» și gluma lui zilnică (aceeași în fiecare dimineață: «Câine ați mai apărut și voi, mă!»). După asta așteptai cana de aluminiu cu zeama călduță, negricioasă, despre care nu știai niciodată dacă e ceai sau cafea și al cărei gust în nici un caz nu te-ar fi ajutat să spui ce e. Apoi sfertul de pâine neagră și marmelada. După toate astea (părându-ți parcă rău că au sosit așa devreme și că acum nu prea mai ai ce eveniment să aștepți până la prânz) făceai patul, te întindeai pe pat și te prefăceai că aștepți. Veneau apoi cele cinci minute ale

programului administrativ. Aici totul era împărțit pe roluri: unul mătura pe jos, unul se așeza pe W.C., unul golea tineta, unul spăla cănile și le umplea cu apă. Rolurile se schimbau desigur în fiecare zi. Apoi ne spălam mâinile și fața și ne întorceam cu regret în cameră. Aici îl regăseam pe fratele pat de fier, pe fratele postav cenușiu, pe sora pânză, pe fratele bec de 25 de wați și pe sora lumină gălbuie împrăștiată de-a lungul fraților pereți. Împreună cu aceștia, din nou ne puneam pe așteptat. Când nu se mai putea, unul din noi apăsa butonul soneriei și cerea prin vizetă un foc. Țigara nu ușura cu nimic așteptarea, așa că, în cele din urmă, dacă nimeni nu începea să povestească ceva, trebuia să continuăm să jucăm FAZAN. A povesti ceva era desigur mult mai frumos.

— A – spunea Calu.

Niciodată până atunci nu mai văzuseși la semeni de ai tăi o atât de mare sete de narațiune. Dacă povesteai un roman, îți făceau patul, îți dădeau din țigările lor, din pâinea lor de dimineață, măturau în locul tău și, mai ales, te ascultau cu mare atenție.

— L – zicea Giubi.

La început povestiseși trei romane unul după altul. Apoi le raționalizaseși: câte unul în fiecare seară. Dacă povesteai filme, era mai ușor, însă, cum unele fuseseră văzute și de ei, trebuia să fii foarte atent să nu le amesteci. Nu erau pretențioși, desigur, dar preferau romanele lungi, cu multe detalii, cu multe personaje, cu întorsături de situație și cu *happy-end.*

— B – zice și Mustață.

— Alb. Ai pierdut, ai F!

Dacă ai fi știut pe dinafară *O mie și una de nopți,* ți-ar fi fost mai ușor Atunci când așteptai însă, așteptai și sperai, de fapt, să nu stai acolo o mie și una de nopți.

— L.

Când povestea vreunul din ei, observai că te simți foarte bine și încercai să-ți explici de ce. Poate pentru că, îți spuneai tu, aici este un loc de gândire, un loc în care fiecare își promite să înceapă o nouă viață, iar poveștile alea puteau fi tot atâtea variante ale acelei vieți mult schimbate pe care te gândeai s-o începi.

— I.

Un alt eveniment important, care se petrecea o dată la două sau trei zile, dar fără să știi niciodată când anume, era și ieșirea în curtea de aer. Acesta era, de obicei, o surpriză plăcută. Unul dintre puținele evenimente așteptate în secret.

— B.

De fapt, nu era chiar o curte, ci un hol mai mare al acestei foste case de negustor, poate chiar holul prin care, pe vremuri, erau introduse mărfurile în pivniță. De aici, niște scări duceau la o ușă masivă mereu încuiată și o deschizătură largă spre în AFARĂ. Aceasta ocupa aproape tot sfertul de sus al peretelui dinspre exterior și era, bineînțeles, prevăzută cu gratii.

— E.

Dacă urcai scările până sus lângă ușă și te înălțai puțin pe vârfuri, puteai vedea spatele unui bloc cu două etaje, un teren gol cu două bătătoare de covoare și un pom fără frunze. Se mai putea vedea și ușa de tablă a unui garaj din care uneori ieșea un Trabant de culoare crem condus de o femeie.

— R – zice Calu – am pierdut! Am F.

Din când în când, mai treceau pe acolo și alți oameni liberi, dar aceștia, ca și femeia cu Trabantul, păreau să ignore complet existența clădirii în care ne aflam și cu atât mai mult deschizătura de un sfert de perete pe care aceasta o avea puțin deasupra nivelului solului. Așa că nu priveau niciodată spre noi. În schimb, noi îi urmăream cu privirea până ce dispăreau. Încercai să ghicești ce treburi vor fi având acei oameni, încotro se duceau și la ce se gândeau. Asta îți făcea bine și-ți ușura așteptarea. Aerul rece cu care ochii tăi veneau brusc în contact acolo în curtea de aer condensa câte o picătură pe fiecare din ei. Acolo îți era ușor să crezi că acele picături sunt lacrimi și ți le ștergeai la iuțeală să nu cumva să-ți împăienjenească privirea. *Acum* știi bine că nu sunt lacrimi și poate tocmai de aceea le lași să-ți deformeze imaginea acestei străzi largi în care tocmai ai intrat fără să știi prea bine când și în ce scop. Știi numai că ți-ai lăsat tălpile să-și aleagă singure locul pe care să-l calce. Acum poți, în sfârșit, să acorzi încredere și ochilor tăi. Să crezi că e dimineață, că e soare, că acesta e fratele pom fără frunze, că aceia sunt frații pietoni care traversează pe unde vor ei, că acelea sunt surioarele

mașini care-i evită, că cel care a rămas pe trotuar lângă tine e un tovarăș care împinge un frate cărucior de copil și că în fratele cărucior se mai află încă un frate de al tău. Acum poți chiar și să încerci să ghicești în ce zonă a orașului te afli. Pentru că în ce oraș și în ce țară o știi foarte bine. Îți amintești însă că numai aseară, când tocmai le povestiseși *Crimă și pedeapsă,* te-au întrebat în ce țară și în ce oraș s-au petrecut toate astea și le-ai spus că n-are importanță.

— B – spune Mustață.

— Ai pierdut! – zice Calu – ai FAZAN!

Pe urmă au tăcut multă vreme, dar îi simțeai că nu dorm și știai că nu lumina becului de 25 de wați era cea care-i împiedică să adoarmă. Tu te gândeai, ca și ei probabil, la ce povestiseși, dar era prima dată când te gândeai în felul acela. Mult după miezul nopții, să fi fost ora 2 sau 3, l-ai văzut pe Giubi ridicându-se din pat și încălțându-și pantofii și l-ai auzit pe Calu:

— Ce faci, Giubi, pleci în oraș?

— Da – a zis Giubi – mă duc la «Geamurimulte» să beau o bere!

— Nu te mai duce, nene, că te-ncurci și iar faci scandal! a zis Calu tocmai când gardianul de noapte deschidea și el vizeta să vadă ce se întâmplă.

— Ce faceți, mă, nu dormiți?

— Dom' major, un foc și mie, că mă doare măseaua și nu pot să dorm, a zis Giubi de lângă tinetă.

— Păi la or-asta, mă, ce eș' nebun?

— Hai, dom' major, că ți-o dau pă soacră-mea.

— Vezi să n-adormi cu ea aprinsă, să luați foc, dracu!

Ați fumat fără să spuneți nimic. Nici măcar Mustață, concurentul tău, n-a mai îndrăznit să povestească nimic. De obicei el povestea filme de «desene animale» cu Donald Duck, cu Pluto, cu Tom și Jerry, cu Astericși, cu Cleopatre și cu dalmațieni. Acum ești înclinat să crezi că tăcerea aceea a fost o presimțire a ce avea să se întâmple acum dimineața. N-ai mai adormit deloc nici după aceea sau poate erai chiar pe punctul de a adormi când ai auzit vocea lu nea Georgică («Câine ați mai apărut și voi, mă?»).

Și pe urmă nici nu-ți mai amintești cum a fost când ți-ai făcut patul sau când ai băut cafeaua (era cafea sau

ceai?) și nici dacă începuse partida de FAZAN, când a apărut în ușă locotenentul ăla tânăr de la penal și v-ați întors cu fața spre perete și el ți-a strigat numele și a zis să te duci în curtea de aer și a întrebat și dacă mai e cineva sub douăzeci și unu de ani.

— R. – zice Giubi (el n-are sub douăzeci și unu de ani).

— I. – spune Calu (nici el n-are mai puțin de douăzeci și unu de ani).

În curtea de aer mai erau vreo opt sau nouă băieți, și după tine au mai apărut vreo doi, dar nici unul nu se urcase încă acolo sus, lângă ușă, ca să vadă ce se mai întâmplă în spatele blocului cu două etaje. Pe urmă au venit nea Georgică și un alt gardian și locotenentul, care v-a zis să stați jos și v-ați așezat pe treptele scării ca-ntr-un amfiteatru. (În fond, ce altceva este o scară decât un mod de organizare a lui a urca sau a lui a coborî?) Și iată că locotenentul a scos un ziar dintr-unul din buzunare și a început să citească:

— Decret prezidențial, decretprezidențialdecretprezidențialde...

Nu-ți mai amintești ce anume ai strigat, dar ai strigat o dată cu toți ceilalți, asta e sigur. Și nu e decât aproximativ o oră de atunci. Traversează pe zebră încercând să calce numai pe liniile albe. În fața se vede un chioșc unde ar putea să schimbe și să facă rost de o fisă. Locotenentul explica ceva și vorbea foarte frumos. Tu priveai teancul de buletine pe care le scosese dintr-un alt buzunar și auzeai ceva despre «o societate care poate de acum să-și reeduce singură infractorii, o societate sănătoasă». Și-n fiecare buletin se afla (aveai să descoperi) o hârtie de cincizeci de lei, numele unui tov. maistru și un număr de telefon. Aveau toate astea vreo legătură cu ce gândiseși aseară? Dar se pare că începi să acorzi încredere și urechilor tale. Astfel de ce te-ai îndrepta acum spre cabina telefonului public?

Simplu progres

Lui G.V. îi e foame, motiv pentru care gândirea sa și modul în care încearcă în aceste momente, proptit în coate de o masă înaltă (în picioare stând deci) în cofetăria «Albinuța», în fața unei cafele mici, lipsite de gust și de valoare, să-și definească relațiile sale cu societatea și poziția sa față de tot ce este dincolo de vitrina mare către care se află așezat frontal sunt, evident, deformate.

Aş putea să descriu îndelung diversele persoane care se perindă spre stânga sau spre dreapta prin fața acestei vitrine și desigur că această descriere ar spune foarte multe lucruri despre modul în care eu mă situez față de aceste persoane, ar releva atitudinea mea, deci, față de societatea în care trăiesc.

Dincolo de micul gang, *vis-à-vis* deci, este o altă mică prăvălie în care se vând dulciuri. Alături de fata care vinde, la tejghea, se află o altă fată care scrie ceva sau verifică niște acte. G.V. o privește din când în când fără să vrea. O vreme. Apoi observă că și dacă privește fix în fundul ceștii de cafea mult timp, simte la un moment dat nevoia să ridice privirea și, printr-o coincidență sau din cine știe ce alte motive (care-i rămân nelămurite), fata de dincolo tocmai îl privește.

Un preot destul de bătrân cu țăcălie albă, cu mustață, o pălărie foarte elegantă, boruri largi, anteriu negru lung (pleonasm), alură de individ preocupat de probleme superioare, nobile, probleme ale umanității; o stivă de lăzi cu Cico; o femeie tânără, înaltă, provocând prin mișcare, fustă scurtă și strâmtă, fesele frumos unduind, sânii tari împingând înainte bluza dintr-un material subțire și fin; tânăr imberb, ochelari, păr negru, slinos, rar, mutră imbecilă, se oprește și bea Cico; peisajul se schimbă, din nou o femeie care provoacă prin existența ei, din nou un bătrân, dar acesta nu-i preot și abia mai apoi eu care trec pe lângă ei în chiar ritmul trecerii lor pe lângă mine.

Acum fata lucrează, își vede de hârtiile ei cu capul plecat, are părul foarte negru, o privesc multă vreme în punctul în care părul se desparte în două, într-un fel de

scurtă cărare și ea ridică imediat capul, mă privește, apoi își continuă lucrul. Încerc încă o dată. Aceeași reacție.

Conflictul esențial a cărui victimă se crede G.V. este cel dintre el însuși, tânăr muncitor provenind dintr-un mediu intelectual îmbâcsit (ca să-i definim întrucâtva și poziția) și șeful său S., care-i pretinde lui G.V. pentru că are liceul, să se ocupe de ceilalți muncitori și să le influențeze nivelul politic, dar, și aceasta e partea conflictuală a conflictului, să facă acest lucru așa cum vrea S. (adică citindu-le băieților în cantină tot felul de broșuri în timp ce ei sunt așezați în așa fel încât între fiecare doi rămâne un scaun gol pe care cineva joacă zaruri), și nu așa cum găsește G.V. de cuviință să facă acest lucru (adică problematizând cu fiecare în parte situația sa socială, definind pentru fiecare cine-l ajută și cine-l împiedică să trăiască și, de aici pornind, să stabilim, nu-i așa, împreună, împotriva cui trebuie să luptăm, pentru ce și până când). Un alt preot traversează gangul – s-o fi întâmplat vreun conciliu ecumenic pe aici pe aproape! S. a declarat că G.V. n-are nivel și refuză («re-fu-ză») să-l ajute și, ca atare, prima dată când l-a prins că s-a dus să-și cumpere parizer în timpul serviciului i-a tăiat zece la sută din salariu. G.V. a fost atunci nervos, n-a mâncat o zi întreagă mai nimic (și e un tip care mănâncă de obicei al dracului de mult – nu și acum, pentru că-i lipsesc banii), apoi s-a prezentat, mândru, la S. cu demisia. (Tot trebuia să m-apuc serios de învățat.) Tovarășul S., cu ton părintesc, a început să-i vorbească, iar G.V. să privească pe fereastră. Aaa – o cunoștință. Eva, o fată pe care a cunoscut-o cu vreo două săptămâni în urmă la un cineclub, urâțică, cu aere de intelectuală. Salut, ce mai faci? Trândăvesc. Nostim, și cum merge? Prost? De ce? Mi-e foame. Iată că fără să vreau i-am mărturisit adevărul adevărat despre mine. Ea ridică din umeri și zice: La revedere, mă bucur că te-am văzut. Și se cară. În timp ce vorbeam cu ea, fata de dincolo a ridicat capul o singură dată și și l-a plecat fulgerător la loc între hârtiile ei. Acum dă foarte clar impresia că refuză să mă privească. Un tip îmbrăcat cu o salopetă albastră și cu un șorț galben de cauciuc pe burtă mai aduce încă vreo câteva lăzi de Cico și le depozitează la câțiva pași de G.V. dincolo de vitrină. Cafeaua s-a răcit de mult, așa că aș fi literalmente stupid dacă aș

încerca s-o mai beau. Nici fierbinte nu era formidabilă, dar așa cum e acuma m-ar face să vomit (chiar dacă nu prea aș avea ce). Dar am impresia că mititica pur și simplu s-a supărat pe mine, așa că lucrează cu o înfocare de fruntaș la terfeloagele alea pe care le are în față. Femeile își imaginează că dacă te-ai uitat de două ori la una din ele, trebuie să-i și devii credincios pe viață și să nici nu mai vorbești cu o alta. Asta gândește acum G.V. despre femei și desigur că numai foamea acută care-i chinuie stomacul este principala cauză pentru care tocmai acum își amintește și de prima lui iubită adevărată, fata pe care în liceu (adică în ultima clasă) fiind își propusese să o ia (cât mai curând posibil) de soție. Era o vârstă, zice el, la care se putea gândi în felul ăsta. Acum, c-a trecut aproape un an, toate s-au schimbat imens. Nu s-ar putea spune că nu i-au dat voie părinții și nici că i-a lipsit curajul și nici că ea n-ar fi fost de acord și nici că n-ar fi putut să reușească Ia facultate (dacă s-ar fi înscris – era o condiție esențială) însă...

Vine un moment când te superi pe tot și pe toate și-ți propui să faci ceva cu mâna ta. Nedeterminat de nimeni și de nimic. Împotriva tuturor așteptărilor lor... Se face azi o vânzare bună la capitolul Cico și alte răcoritoare, deși nu e foarte cald. Se pare, însă, că toți tipii care trec pe aici și văd o așa stivă de lăzi se gândesc un moment să-și analizeze echilibrul biologic al meschinelor lor trupuri. Și îl găsesc (influențați desigur de imaginea stivei de lăzi de Cico și de șorțul galben al tipului care vinde) deshidratat. Al dracului ce s-a înverșunat să lucreze la hârțoagele alea ale ei!

Plecase deci, lăsând totul deoparte, pe un șantier. Ceva ca în romanele din deceniul trecut. Avânt, elan etc. Imaginația sa înfierbântată sau într-adevăr realitatea (nici acum nu-mi dau seama) îl făcuse să se simtă nemaipomenit de bine în prima seară când «aterizase» pe șantier.

Pașii lui l-au purtat printre grămezile de moloz și printre gropile de var în acel câmp imens, nesemănat cu nimic, peste care vântul bătea cu înverșunare, printre blocurile netencuite, fără ferestre, abia ridicate. Ochii lui au fost încântați de acel peisaj cu coloși și cu pustietate, mai ales la gândul că nu peste mult timp acolo vor fi grădini, peluze verzi, fete frumoase care, întorcându-se

de la facultate, vor organiza mici ceaiuri dansante, vor asculta muzică bună, va fi cald în odăile lor de la al n-lea etaj al unui astfel de monstru acum înghețat și șuierând la atingerea vântului.

Acum s-a ridicat și a dispărut undeva în interiorul magazinului. G.V. se gândește să-i scrie un bilețel pe care să i-l lase deasupra hârțoagelor ei. Dar nu-și dă seama exact ce ar fi cel mai bine să-i scrie ca s-o facă să râdă. Și, pe urmă, dacă ea se întoarce tocmai când el ar fi acolo, lângă hârtiile ei, și va întreba cu o voce ascuțită și autoritară (cum știu numai femeile din alimentația publică să aibă): «ce cauți acolo, tovarășe?». Vezi, îmi lipsește un răspuns alibi pentru această situație. Așa că mai bine stau cuminte în banca mea și-mi văd de cafeaua asta rece pe care oricum n-am s-o mai beau. Ce-i drept, nici chef nebun să mă întorc la bibliotecă nu prea am și nici bani să intru undeva să mănânc, ceea ce o să mă facă să gândesc de acum înainte din ce în ce mai eronat. Nici vorbă că încrederea în modul meu de gândire și mândria mea nefirească mi le voi păstra. Și chiar multă vreme, dacă nu vă supărați!

Dar nu se mai întoarce.Unde naiba s-o fi dus? A, ba da, iat-o. Revine cu capul în pământ, lăsând deci impresia (poate altora, nu mie) că se gândește la un lucru foarte important. Un lucru de care depinde, spre exemplu, soarta acestei omeniri. Poftim! Parcă totuși, pe furiș, mai încearcă, din când în când, să mă privească. Sau asta a fost numai dorința ei de a se asigura că încă mai sunt acolo. Adică aici, vis-à-vis de domnia ei. Să fim sinceri, nu-i deloc urâtă.

Rezolvarea conflictulețului nostru – spune G.V. – va fi simplă chiar dacă va dura foarte mult. Adică peste două săptămâni eu voi da examen și voi deveni student la facultatea de construcții. (Fără îndoială că voi reuși!) Iar peste cinci ani voi deveni inginer. Și atunci îmi voi permite, poate, să refuz să ideologizez masele în mod formal și ineficient, așa cum vrea S. Ba, mai mult, o să-l conving pe S. sau pe unul ca el că e mai bine și mai altfel așa cum zic eu. Iar el, în loc să-mi întoarcă spatele, va asculta explicațiile mele și va spune: «Da, tovarășe inginer!»

Imaginația lui G.V. este, cum se vede, îngrozitor de coerentă și de conformă cu dorințele lui imediate, fapt

pentru care se și dovedește lipsită de o legătură strictă cu realitatea. Noi suntem convinși, și desigur că și G.V. în alte condiții (adică, spre exemplu, în cazul în care i-ar fi mai puțin foame), că în realitate se întâmplă de obicei altfel. Asta este, de altfel, și șansa noastră «număru unu». Trece acum un tip cu o coafură bogată, plete pe umeri, blue-jeans, tricou cu desene colorate pe piept și steag mic al U.S.A. cusut pe una din fese. G.V. îi invidiază alura. G.V. se hotărăște deci să-și aprindă o țigară, deși știu, simt, că asta o să-mi facă grozav de rău la stomac. Mi-e foame. Și mai am două săptămâni până când, odată reușit la examenul ăla, mă voi duce acasă și-i voi avertiza pe părinții mei să-mi pună ceva de mâncare în față, să nu-și lase flămând fiul-student, mâine-poimâine inginer. Până atunci însă toți banii, adunați în timpul muncii mele constructive pe șantierul din G., s-au terminat chiar aseară. În fine, mă voi duce totuși să-i spun două cuvinte. Uite, acum din nou m-a privit. Sunt foarte curios cum va reacționa. Ezită. Din nou un schimb de priviri. Ce-ar putea totuși să-i spună ca să nu fie banal? Se duce deci. Se apropie de ea, se apleacă puțin și, când să deschidă gura, pufnesc amândoi în râs. Un început bun! Ce faci? Lucrez, nu vezi? Bine, dar până când? M-am plictisit eu uitându-mă la tine, dar tu care «lucrezi nemijlocit în procesul productiv»? Stai, că mai am puțin până termin și pe urmă stăm de vorbă. *O.K.,* zice G.V. și se întoarce la masa sa. Din fericire, n-a venit nimeni să-i ia cafeaua de pe masă, așa că acum se gândește cum va face să-i ofere și ei una. Ar fi foarte bine să știe exact câți bani are în buzunar, dar fără să-i numere în văzul ei. Se pare că deja a terminat ce zicea că are de gând să termine. Se ridică și începe să-și strângă *cărțile.* Pentru că, la urma urmelor, ce rost are să te mai ascunzi atâta după deget? Te afli deja în biblioteca facultății de construcții. Au trecut de atunci mai bine de doi ani, ești studentul G.V. toate s-au aranjat între timp cumplit de normal. Nu e mai puțin adevărat că altele s-au complicat între timp cât de nefiresc posibil și chiar ești puțin speriat de asta. Ai uitat de S. sau, chiar dacă n-ai uitat, ai început să crezi că el este un tip bun și necesar acolo unde se află (de fapt, nu știu unde se află el și ce mai face). Istoria, însă, cu această fată care tocmai și-a strâns cărțile și vrea să meargă cu tine la o

plimbare se repetă dureros și monoton. Este bine totuși că nu regreți (n-ai făcut-o niciodată și nu mândria a fost singura cauză) acea iubire neverosimilă de la sfârșitul liceului când voiai, literalmente, să te însori. Va mai trece o vreme până când vei reconsidera că și tu ești bun și necesar într-o proaspăt formată familie. G.V. vede acum numeroase mutre aplecate peste cărți, tratate, tomuri, caiete, proiecte. Zâmbește. Iată niște oameni care învață cum să schimbe fața lumii. Cum să modifice ei (cu mutrele astea ale lor) «frumusețile patriei noastre». I se face deodată dor de acea incertitudine care-l împingea înainte. Acum, *înainte* înseamnă sa promovezi anul sau să o convingi pe fata asta, pe care deja ai uitat cum o cheamă, în timp ce veți lua o cafea împreună, că n-ar fi rău să încerce să se culce cu tine. Iată deci ce înseamnă înainte. Înainte nu mai înseamnă nici un fel de mic și insignifiant teritoriu smuls incertitudinii cu prețul unor alte vaste teritorii intrate imediat sub semnul ei. Deschizi ușa și-i faci loc să treacă înainte. Un scurt moment în care o poți privi evaluativ din spate. Acum, fiindcă tot a întors capul, te străduiești să-i zâmbești. Numai în spate deci se mai ridică muntele alb și masiv al incertitudinii. În față, o stupidă câmpie, așa numită (poetic), a neodihnei. G.V. râde. Să fie acesta râsul lui cel fericit!

8006 de la Obor la Dîlga

Tren persoane 8006 București – Obor – Lehliu – Ciulnița – Fetești – Călărași. Plecarea, orele 16:05. Regatul lui Gioni Scarabeu.

Gioni Scarabeu se trezește mai întâi la orele 6:15. Deschide un ochi și privește în jur: camera, mobilele, decorațiunile vagi de pe pereți, perdeaua, lumina incertă ce o străbate. Toate acestea văzute la o asemenea oră și cu un asemenea ochi (smuls din somn) i se par stranii și necunoscute. Înainte de a se refamiliariza adoarme.

— Ce faci, scarabeule? strigă unu.

— Cetim cărți, domnu profesor!

— Ce mai faci, scaraboule? – altul.

— Înfăptuim neabătut, domnu inginer!

— Ce faci, scarabeule?

— Ceac-pac, nea Cutare!

Gioni Scarabeu, prințul sportului cu cartea, este simpatizat.

Se trezește din nou la orele 6:25 și primul lucru pe care îl distinge prin semiîntuneric este mâna Gretei, care i se odihnește pe piept. O privește cu atenție, încercând să descifreze în albeața ei felul în care crește lumina la această oră timpurie. Apoi o ia cu amândouă mâinile, o apropie de obraz și, privind-o foarte de aproape, îi observă porii. O sărută și o pune alături de el. Se ridică din pat, își caută îndelung papucii și, după ce și-i găsește, o pornește spre budă. Adică traversează curtea numai în chilot și maieu, cu ochii încă lipiți de somn și strănutând de câteva ori.

Înainte de a se pune propriu-zis în mișcare. 8006 se mișcă totuși de mai multe ori înainte și înapoi, lovit de o locomotivă din față, de o alta (sau de aceeași) din spate, executând un fel de salturi bruște și scurte (nehotărându-se, deci, ce poziție să aleagă în raport cu peronul), stârnind proteste și înjurături în compartimentul în care se află GIONI SCARABEU de fapt Ion Caraba din comuna Dîlga, Ialomița, 20 de ani, electrician la I.C.M. 1 Buc., navetist, pokerist, cunoscut la el în sat și sub numele de Ion alu Scârbă.

8006 își găsește, în sfârșit, locul cel mai potrivit și se umple din ce în ce. Gioni stă pe vine și geme

încetișor, fără nici un fel de ostentație de data aceasta. Ridică mâna și trage în jos fereastra compartimentului. După ce aruncă cu un bobârnac scurt chiștocul țigării, privirea sa rămâne agățată de un stâlp al acoperișului peronului. Pe peron sunt sute de persoane care mișună. Pe cei mai mulți Gioni S. îi cunoaște. El iese din budă, ceva mai vioi și mai neadormit, privește cerul, cele câteva stele încă nestinse, roșul vag din spatele șirului de douăzeci de plopi. Sare deodată la fereastră, scoate capul și strigă:

— Un' te' ci, fă, putoare?

— 'Te dracu-i, mă, derbedeule!

Gioni se reașază și spune:

— Țapănă!

— Țapănă! încuviințează Piti, cel care stă la stânga lui Gioni S. La dreapta stă nea Jenică și pare că doarme. În 8006 prințul este respectat și temut. Scarabeul este cuprins de un zgribul de frig și intră repede în tindă. Își pune, peste pijama, un pantalon și un cojoc, în polatră caută o țigară, o găsește, o aprinde și iese din nou în curte, mergând acum spre grădină, spre fundul grădinii, unde se află via. Strănută din nou, acum probabil din cauza primului fum de țigară. Intră două fetișcane de vreo 18 ani (Gioni are deja 20) și cer voie să se așeze și ele în compartimentul lor. Gioni S. le privește cu un ochi pe jumătate închis și nu spune nimic, nea Jenică doarme sau se preface. Piti a plecat să caute un al patrulea. Fetele intră totuși și se așază. În 8006 unii nici nu-l cunosc pe prinț. Vorbesc de-ale lor, par a fi ucenice la «Filatura Română». Gioni S. privește din nou spre peron, căscând plictisit, mascându-și astfel nerăbdarea. Îi ard palmele după o foiță, și Piti, plecat după al patrulea, nu mai vine. Nea Jenică, probabil și mai nerăbdător, își maschează patima prefăcându-se că doarme:

NEA JENICĂ HOȘTEA 66 de ani, pensionar, domiciliat în București, str. Sergent Petrea nr. 2, călătorește cu 8006 numai în vederea unor eventuale partide de poker (în lipsă joacă și barbut).

PITI

20 de ani, spoitor (nu deținem alte date, dar putem explica ce înseamnă spoitor și de unde vine numele de Piti: spoitor este un țigan din rasa nomadă care se ocupă

cu cositoritul – spoitul – cazanelor, țingirilor și al altor vase de aramă). Piti are 1,56 m înălțime, de unde i s-a zis mai întâi Piticu și pe urmă Piti.

Prefăcându-se în continuare plictisit și fără chef, în așteptarea lui Piti. Gioni Scarabeu trage cu urechea la ce vorbesc cele două fete. 8006 mai face un salt brusc (Gioni din nou înjură cu voce tare), apoi fluieră și pornește de-a binelea. «Eram acolo și el zice: Vino, fă, să-ți arăt moda de ’71! – Nu viu, mă, du-te dracului! și șefu iera și el acolo și zice: Du-te, Nuțo, să ți-o arate! și ce crezi că-mi arată? Era o revistă și la-nceput era niște femei îmbrăcate, pe urmă în sutiene, furouri, am crezut că-i chiar dă modă revista, că era scrisă în suedeză sau în olandeză, nu-nțelegeam nimic.» Gioni deschide poarta făcută din plasă de sârmă (ca și gardul) și intră, fumând, în vie. Este ora 6:40. Piti continuă să meargă din vagon în vagon, căutând o mutră cunoscută. Hoștea sforăie (sau se preface). Trenul a plecat de 10 minute și marea partidă încă nu a început. Bunicul lui Gioni S., om econom și strângător, moare în 1946 la vârsta de 76 de ani și-i lasă lui Ion Caraba, unicul său fiu (tatăl lui Gioni deci, pe atunci în vârstă de 32 de ani), o casă mare de piatră, o vie pe rod, plantată în curtea casei amintite și 40 de pogoane de pământ arabil pe care tatăl lui Gioni, epicurean speriat de vremuri, junele-prim al comunei Dîlga și al împrejurimilor (toată plasa auzise de el), îl vinde și-l bea cu prietenii într-un timp record. La vârsta ciudată de 34 de ani, Ion Caraba (senior deci) se îndrăgostește nebunește de fiica unor negustori greci de cereale, aciuați în Dîlga înainte de război, ajunși la o putere economică solidă și ruinați la fel de rapid. Coana Matilda, mama lui Gioni, reușește să-l dezbare pentru o vreme pe Nelu Caraba de patima beției, dar, după vreun an sau doi, când acesta reîncepe să vină acasă noaptea târziu plin până-n gât de țuică și murdar de noroi pe haine, coana Matilda refuză să-l primească în casă și-i strigă din pridvorul casei de piatră construită de bunicul lui Gioni: «Să pleci, să te duci unde oi ști, să nu te mai văd, mi-e scârbă de tine!» Scena repetându-se seară de seară oamenii din Dîlga îl poreclesc «Scârbă» pe tatăl lui Gioni. Și de fapt Gioni se naște tocmai în aceste vremi tulburi, adică în 1950, la jumătatea secolului. Piti intră însoțit de doctorul veterinar din Moviloaia. Hoștea se

trezește brusc și instalează, dintr-o singură mișcare, servieta lui mare de piele ca masă de joc. Gioni privește cu atenție frunzele încă umede de rouă, strugurii pârguiți, cârceii obraznici care se prind de sârmă, de spalieri, de orice. Rupe o frunză uscată, sparge cu papucul un bolovan, înaintează printre rândurile de viță bucurându-și ochii. La 14 ani (doi ani după moartea prematură a tatălui său) Gioni se înscrie, spre bucuria coanei Matilda, la liceul industrial de la Buftea, urmând secția de electrotehnică. La început Gioni nu iese la joc, ci așteaptă ca adversarii să-și dezvăluie fără voia lor intențiile. Așa că preferă să ciulească în continuare urechile la ce spun cele două fete: «Și pă urmă a oprit toate mașinile și s-a strâns acolo să vadă.» (Urmează mai multe cuvinte spuse în șoaptă pe care Gioni nu reușește să le audă.) Și șefu zice: «Da, dar vezi ce ten frumos au astea? Ete, fir-ar tenul lor al dracu!» Gioni zâmbește mângâind cu privirea via săpată, tăiată, curățată și legată de el. Prima mână o duce Piti, următoarele două Hoștea, Gioni așteaptă să ducă și doctorul o mână ca să iasă la joc și să-i curețe cu metodă, cum știe numai el, prințul. Trece de mai multe ori pe lângă exmatriculare (de fiecare dată coana Matilda vine la școală îmbrăcată-n doliu și trage o porție de plâns în cancelarie), însă își câștigă pe drept o meritată alură de șef. Stăpânește dormitoarele, locurile de fumat și de chiul, este respectat, temut, adulat. Are noroc la table, la barbut, la poker, câștigă mereu, și lucrul acesta îi sporește și mai mult faima. Din această perioadă datează și schimbarea numelui său din Ion alu Scârbă, cum îi ziceau toți în Dîlga, în Gioni Scarabeul. Aruncă țigara dincolo de gard și gustă o boabă de strugure care pare mai coaptă. Termină în 1969, are o criză de seriozitate (este îndrăgostit în taină de premianta clasei). Învață zi și noapte, iar la bacalaureat profesorii, surprinși și plini de simpatie (da, da, chiar simpatie, nu simplă bunăvoință), îi dau note foarte mari. Din nou Scarabeul este în culmea gloriei, dar descoperă că nu este, cum credea, îndrăgostit lulea. Fusese o simplă ambiție (o ambiție ciudată desigur, de vreme ce ea a putut fi confundată cu dragostea, dar o ambiție, o ambiție trecătoare, nimic mai mult). Se apleacă și smulge o rădăcină de pir pe care o azvârle cât mai

departe, dincolo de gard, în șanțul șoselei. Mai are câțiva pași până la celălalt capăt al viei. Văzul este simțul cel mai nobil, îți vei spune când vei ajunge acolo. El le stăpânește, le controlează și le completează pe celelalte. Vei vedea acele boabe de strugure și vei studia atent cu privirea nuanțele lor infinite, vei reveni în ziua următoare ca să constați schimbarea acestor nuanțe. Prin simplă privire le vei cunoaște deci gustul, aroma, catifelarea. Vei fi. Vei fi prin această privire. Vei privi cerul și cei douăzeci de plopi. Vei vedea soarele ridicându-se și vei ști că ciorile, croncănitul lor, mirosul de toamnă, toate acestea se află acolo pe cerul din spatele celor douăzeci de plopi așezați în șir indian de mâna bunicului tău. Se angajează, în septembrie ’69, la I.C.M. 1 Buc., însă Gioni Scarabeu și munca pe șantier, ce să mai vorbim? 8006 se oprește, ca un personal cumsecade, la toate barăcile. Gioni începe să câștige. Pas – spune Piti, pas – doctorul, pas și Gioni, bun, parol la domnu Hoștea. Gioni prinde în aer cărțile aruncate de pitic și le controlează: «Deci aveai deschiderea, domnu Piti? Să nu-ți sparg cocoașa aia a ta de cârtiță împăiată!» «Te-n gâtu mă-tii, Scarabeule, ce te uiți în cărți? Ți-am dat io voie?» Și-i vei privi zi de zi până se vor coace, și-i vei culege unul câte unul, împreună cu Greta, vei duce coșurile pline, vei învârti cu evlavie manivela presei și vei savura mai ales acea culoare indescriptibilă, pe care numai ochiul o poate gândi, a mustului proaspăt care curge. Vei fi și prin această privire. Ușa compartimentului se deschide pe jumătate:

— Ce faci, Gioni, iar...?

— Iar, mânca-te-aș. Lasă-mă acuma că am treabă!

Și ușa se-nchide. Fetele continuă să sporovăiască. Fumul e din ce în ce mai dens. «Și-n pauza de prânz, una avea niște castraveciori d-ăia murați și când a mușcat dintr-unul, el zice: Parc-ai fi aia din revistă! Și l-a aruncat imediat, a scuipat și n-a mai vrut să mănânce. Dacă n-am râs, Mariano!» Gioni Scarabeul își recreează mediul și gloria încetul cu încetul. Dar nu la locul de muncă, pentru că acolo nu ține, și nici acasă, pentru că știe că n-ar obține niciodată acordul coanei Matilda. Și-l recreează și și-l stăpânește în 8006. La început numai pe parcursul celor nouăzeci de minute, cât face 8006 de la Obor la Dîlga, mai apoi își face obiceiul de a nu mai

coborî la Dîlga decât după ce a mers cu 8006 până la Călărași, l-a așteptat jucând în continuare și a revenit cu 8007, deci cu același tren și tot jucând. Gioni S. pleacă de acasă cu 25 de lei și se întoarce cu 800. Pleacă cu 300 și se întoarce cu 1500. Doctorul Macarie din Dor-Mărunt pierde într-o săptămână 8000 și declară că se lasă de poker. Prietenul lui, Luca din Sărulești, vrea să-l răzbune și vine la masă cu 4000. La întâlnire pică și Mavrodin din Bogdana cu vreo 3000, iar Gioni plătește o amendă de 5000 pentru practicarea jocurilor de noroc în tren. Jură să-i recupereze și-i spune lui Hoștea: «Oberblaint, urâtule!» Hoștea nu vrea să meargă, Piti merge și câștigă. Gioni se înfurie, la unsprezece mâini la rând, iar la a douăsprezecea este acuzat de Hoștea că trișează. «Nea Jenică – spune Gioni – io te respect ca pă tatăl meu, da' dacă-ți mușc una peste muie îți zbor pălăria, îți rup gura și doi dinți din față». Hoștea n-are de unde să știe cât de mare era respectul lui Gioni pentru tatăl său. Gioni reintră în casă, pune apă pe foc pentru ceai și începe să se spele pe față, pe gât și pe urechi cu apă rece. Urmează ziua de 6 iunie ’72. În care Gioni este surprins de la numai câțiva centimetri de flacăra oxi-acetilenică a unui aparat de sudură și cade într-o beznă îngrozitoare. Petrece patru ore pe o masă de operație fără să vadă nimic, fără să audă, fără să simtă. Când se trezește simte că este culcat pe un pat, dar tot nu vede nimic. Duce mâna la ochi și simte mai întâi fâșia de pânză cu care îi sunt bandajați ochii și apoi o mână ușoară și catifelată care i-o îndepărtează pe a lui din zona ochilor. Apoi un glas frumos care-i spune: «Stai cuminte, nu e nimic grav, o să-ți treacă!» Cele două fete se pregătesc să coboare. «Plus o sută!» cere doctoru. Gioni nu plătește, lasă cărțile și continuă să le privească pe fete. Hoștea îl sare pe doctor cu încă o sută. Lui Piti îi strălucesc ochii ca la pisică noaptea, dar nu îndrăznește să se bage în cacealma. Fetele ies din compartiment. «Țapene!» spune Gioni. «Țapene!» aprobă piticul. Aproape patruzeci de secunde stă 8006 în halta Mostiștea. Aude foșnetul unor pânzeturi scrobite, pași apropiindu-se sau depărtându-se, din când în când acea mână care-i mângâie fruntea: «Cine ești? Cine ești? Cine ești?» întreabă mereu Scarabeul, dar nu i se răspunde. Aude numai niște pași care se depărtează. Toarnă ceaiul

în cană, privește aburii care se ridică dând naștere unor forme incerte. Dar ce să mai conversăm despre soarta puchinoasă a lui Gioni Scarabeul tocmai acum când el se află pe un pat al spitalului Filantropia și așteaptă o mână anume care să-i mângâie fruntea? Câțiva milimetri numai, deasupra bandajului. «Cine ești, cine ești, cine ești?» Câțiva pași, zgomotul lor adică, și o ușă care se închide, de fapt numai zgomotul unei uși închizându-se. Va mai vedea el vreodată acea lumină, acele culori TRECUTE CU VEDEREA, va mai vedea vreodată un ochi de femeie urmărindu-i mișcările? După o săptămână, o mașină a salvării îl aduce la Dîlga unde coana Matilda îl primește cu ocări (adresate de fapt mai mult tatălui său. Nelu Caraba, și bunicilor săi dinspre mamă, grecilor care-au adus-o pe lume pe coana Matilda). «Auzi, mamă, Ion alu Scârbă a orbit!» – se aude prin Dîlga. Șase săptămâni, 8006 se scurge leneș ca un râu de câmpie, cu bandajul pe ochi, sorbind supa adusă de coana Matilda (supă de morcovi desigur), văzând numai monștri în întunericul său. Taie o feliuță de lămâie, transparentă aproape, și simte imediat secreția crescândă a papilelor gustative. Și n-a făcut decât să privească acea feliuță subțire de lămâie. Vei mai spune atunci că văzul nu e cel mai important? Nu vei mai spune, pentru că vor trece și cele șase săptămâni, ți se va scoate bandajul, vei revedea casa de piatră construită de bunicul tău, chipul îmbătrânit al coanei Matilda, via din fundul curții, florile semănate de mama ta și pe care până atunci nu le mai priviseși niciodată. Și desigur că nu te vei putea abține să nu plângi. Monștrii vor persista însă, și nu în întuneric ci în noua lumină a minții tale, de data aceasta. Problema este dacă vei regreta vreodată ceva din tot ce-ai făcut până la 22 de ani. Gioni își bea liniștit ceaiul, mestecând gânditor brânza și pâinea înmuiate de ceaiul fierbinte, puțin acrișor. Greta încă mai doarme. Este ora 6 și 55 de minute. Profund nesatisfăcuți, fiecare de el însuși, ne declarăm înainte de a începe drumul atât de lung și atât de anevoios (care oricum nu va rezolva nimic în cele din urmă). Îți urmăresc gesturile o vreme, convins că ele mă reprezintă, eu însumi simt nevoia să fac aceleași gesturi inutile, deși constat cu toată luciditatea că pe tine ele nu te ajută la nimic, sudoarea îți curge pe frunte, zeci de

broboane, tot atâtea cute ale pielii. «Va fi oare nevoie să învăț Braille?» – te întrebai. Iată că totuși nu. «Cine ești, cine ești, cine ești?» Sfârșitul lunii iulie și toată luna august ’72 Gioni stă acasă și-și bucură noua lui vedere, vederea lui renăscută citind. Cărți adevărate de data aceasta. Nu e vorba de a regreta ceva din trecut, nici de a-l renega acel trecut destul de recent, e vorba mai degrabă de o sperietură puternică manifestată direct prin această sete de cultură, sau de un gând ascuns, sau de o ambiție pur și simplu ca atunci la terminarea liceului. Au trecut deja doi ani de atunci. De ce să nu acceptăm că unele stări revin ciclic în viața unui individ? 8006 se clatină, fluieră, se avântă chiar la un optzeci la oră, lumina zilei începe să scadă și semnele de pe cărți pot fi distinse acum din ce în ce mai greu. Cu un oarecare efort al ochiului, s-ar putea spune. Pe această câmpie va trebui multă vreme să continuăm a merge, în întâmpinarea acelui monstru pe care trebuie să-l zdrobim și cu care întrevederea noastră va decurge într-o atmosferă cordială. Așa grăita către Gioni, la începutul lui octombrie ’72, noul său coleg Ovid Petreanu, un tip cu trei ani mai tânăr decât Gioni și de trei ori mai filosof. Cerul e mai mult noros, iar roditoarea câmpie dunăreană ni se întinde la picioare pe sub poale de Carpați, monstrul se află cuibărit pretutindeni, inclusiv pe această masă (e vorba de o masă simplă de p.f.l. care se află în camera lor din căminul studențesc Regie) reprezentat (pe această masă deci) printr-o cheie și o căpățână de usturoi sau, mai exact, prin tendința mea de a lua aceste obiecte drept semne a ceva sau a cuiva care este monstrul. Totul trebuie reorganizat, refăcut din temelii, să fim radicali deci, și iat-o că răsare ca o frunte. Gioni privește pentru o clipă luna prin fereastra compartimentului și-i mai cere doctorului 250 de lei. Doctorul plătește și pierde. Gioni este cel care câștigă mereu. Pentru că în septembrie ’72 reușește la examenul de admitere la Politehnică (deși nu învățase decât în cursul lunii august), iar în Dîlga toată lumea rămânea un moment cu gura căscată când auzea că Ion alu Scârbă a mai intrat și la facultate. Nu ești un monstru, ești un dușman ca toți alții, dacă eu te numesc monstru totul e în regulă: ți-am găsit o formă și un nume, în mintea mea ești o finitudine, ai o coadă și un cap, deci te voi învinge fără efort, te voi strivi chiar. Și

atunci, iată cât de ușor iese la iveală calificativul de cordialitate care poate să apară pe lângă substantivul ce denumește atmosfera, adică aerul în care trăim. Acest substantiv lipsit pentru totdeauna de vreo nuanță activă. Calm suportând sub privire atâtea lucruri. Gioni ascultă privind pe fereastră și încercând să-și imagineze acea mână pornind de la amintirea mâinii simțite cu fruntea și de la nimic altceva. «Stai cuminte, nu e nimic grav, o să-ți treacă!» «Dar cine ești, cine ești, cine...?» Dacă din nou te vei urca în 8006 și vei vedea acele mutre (tineri țărani care se întorc, dormind în tren, de la muncile industriei), acei ingineri agronomi, medici veterinari, accelerându-și viața imediat ce urcă în tren, încetinind-o când coboară din tren în buza tarlalei, acei adolescenți imberbi și teribiliști care fac naveta dintr-un sat de câmpie în alt sat de câmpie unde există și un liceu, acele babe tenace îmbrăcate în negru, continuu ocupate cu mutarea unor papornițe, unor desagi și a unor pungi de material plastic dintr-un capăt într-altul al culoarului, acele profesoare cu ciorapii agățați sau neepilate sau cu pantofi eleganți mânjiți discret de noroi pe tocuri, toate acestea îți vor mai spune acum același lucru? Fără îndoială că 8006 încă mai circulă, dar tu îl eviți sistematic, luptând cu monștri imaginați de un anume Ovid Petreanu, colegul tău de cameră, și cu amintirea unei mâini care te-a mângâiat odată pe frunte. Gioni iese din clădirea veche a Politehnicii și-și îndreaptă privirile tulburi spre cerul cenușiu de toamnă târzie. Aruncă țigara, pe care o ținuse până acum nemișcată în colțul gurii. Murdară de sânge, aceasta se rostogolește pe trotuar, până când se acoperă de un praf cenușiu și cade în rigolă. Aici se oprește. Îmi pun acut problema sănătății lui psihice. Ovid Petreanu devine repede unul dintre admiratorii Scarabeului, îl consideră mai matur decât ceilalți, îl observă îndeaproape și, mai ales, îi trăiește nedumeririle și avântul. După ce-și bea ceaiul, revine în dormitor și o mai sărută o dată pe Greta, care a fost în schimbul doi la spital și care va dormi până mai târziu. Mâinile ei desfac cu grijă pachetul de cafea și-l așază pe masă. Acum una din ele caută o linguriță în sertar, o găsește, aceasta se umple cu cafea și se răstoarnă în ibric de mai multe ori la rând. Tot de atâtea ori cu zahărul. Acum mă privește cu acei ochi verzi pe

care eu cred că-i iubesc și-mi reprezint în minte literele cuvântului iubire scris de mine pe o bucată de hârtie de caiet odată, mai de mult, probabil când i-am văzut prima oară. Dar acesta-i un gând care nu stăruie. Bucătăria e aproape goală. În afară de noi doi și scaunele pe care suntem așezați, se mai află aici o masă și aragazul. Flacăra albăstruie a acestuia mă indispune pentru moment. Apoi îi privesc pantalonul strâns pe trup, îi urmăresc cu palma linia coapselor și a feselor, spatele, umărul, părul care mă gâdilă, are niște sâni foarte tari etc. Râde, dar acest râs nu face parte din atmosferă. Ea simte și se oprește din râs. Sunt convins că gândirea ei începe și se termină cu această piele pe care o ating. Este imposibil, îmi spun, ca el, Scarabeul, să fie sănătos, perfect sănătos psihic. Sănătatea lui psihică ar fi pentru mine semnul sigur al ignoranței lui. Cel mai condamnabil dintre fapte. Este adevărat însă că, dacă el, Gioni Scarabeul, și nu eu, Ovid Petreanu, s-ar afla aici în această bucătărie, sorbind un lichid fierbinte cu gust de cafea înainte de a trece dincolo, unde există un pat desfăcut și o pereche de ochi verzi care te privesc cu căldură, el și-ar reveni, ar vedea acest cer plumburiu cu alți ochi, s-ar desprinde mai ușor de real pentru a reveni asupra-i cu cele mai proaspete forțe? Acest milenar grad zero al stării psihice, acea oboseală plăcută, acel somn pe care-l voi dormi mâine dimineață e o cheie, o armă sigură împotriva acelui individ fără formă și nume, arbitrar numit monstru? Sau îi acord acum prea multă importanță? Nu mai stăruim acum asupra a ce simte Gioni când o vede trezindu-se zâmbind sub sărutările sale și nici asupra a ceea ce urmează. Vom aminti în schimb momentul în care, la sfârșitul lui octombrie ’72, Gioni Scarabeul nu mai rezistă și se decide să plece în căutarea acelei mâini sau, mai exact, în căutarea acelei mângâieri pe care (dacă monștri vor fi fost ce a văzut el în acel întuneric) a avut-o ca singură armă împotriva lor. De la Filantropia află numai că era una dintre elevele liceului sanitar. De la liceul sanitar îi află cu destulă ușurință numele (Gioni Scarabeul câștigă întotdeauna), dar mai află și că ea s-a mutat între timp la un liceu omolog din Focșani (întrucât ea acolo locuiește). Bineînțeles că nu-i spune nimic lui Petreanu și pleacă la 3 noiembrie ’72 literalmente în căutarea ei. A acelei

mângâieri sau a acelei mâini catifelate pe care n-a văzut-o niciodată.

3 noiembrie 1972

Încă de dimineață, înainte de a mă ridica din pat, am avut emoții. O senzație organică, destul de complicată și greu de descris, dar care cu siguranță că cel mai exact este desemnată prin cuvântul emoție. Aveam emoții pur și simplu la gândul că voi pleca totuși s-o caut, chiar dacă nu-i știu decât numele și orașul în care locuiește. Nu această nesiguranță era, însă, cauza emoției. Mă mai gândisem de multe ori la asta fără să mă emoționez sau să simt vreo altă senzație interioară, neplăcută sau greu de învins. Cauza cred că era sau, mai bine zis, cauza n-o poți ști niciodată. Aflarea ei te salvează din mâinile emoției. Pe urmă, după ce m-am sculat, lucrurile s-au mai aranjat, am fost foarte sigur pe mine și m-am îmbrăcat și tot restul, într-un ritm normal și cu destul calm. Ovid nici nu știe că plec azi din oraș, așa că numai în ultimul moment când am ieșit din cameră și i-am zis din ușă că îi doresc succes în acțiunea lui de după-amiază a fost puțin surprins: «Cum, tu nu vii până la 4?» și eu: «Nu!» Dar asta nu înseamnă că a bănuit că plec din oraș și cu atât mai puțin că plec s-o caut pe o tipă pe care n-am văzut-o niciodată într-un oraș pe care nu l-am văzut niciodată.

După asta au urmat vreo sută de ghinioane, care evident că nu m-au descurajat, ci mai degrabă m-au îndârjit și mi-au întărit certitudinea c-o voi găsi totuși în ciuda oricăror piedici. Nu consider ghinion faptul că mi-a fugit un tramvai de sub nas (pleca din stație când eu tocmai mă apropiam și a trebuit să aștept vreun sfert de oră până la următorul). Însă mi se pare un ghinion evident faptul că trenul cu care voiam să plec fusese anulat tocmai în ziua asta, și altul aveam abia peste două ore și era un personal. Așadar, ajungeam acolo cu trei ore mai târziu decât îmi propusesem. Ăsta da ghinion! Am înjurat destul. Pe urmă m-am dus la «Café Nord» să beau o cafea, să scriu primele cuvinte în carnețelul pe care tocmai mi-l cumpărasem și să aștept să treacă cele două ore până la plecarea trenului. Începusem să mă autoobserv ceva mai intens acum, de când cumpărasem

carnetul. 8:57 – momentul în care ar fi trebuit să plece trenul ăla anulat. Acum aș fi fost deja în acțiune. O pereche de liceeni (de la liceul de arte plastice, judecând după matricolă) care stăteau la o masă într-un colț și fumau și care al naibii ce mi-au amintit că și ea este liceancă și așa mai departe. Alt ghinion: că m-a enervat puțin chelnera până să-mi aducă o cafea. Se tot făcea că nu mă observă și până la urmă tot mi-a adus-o, deși nu-mi amintesc să i-o fi comandat. Mă tot chinuisem să-i prind privirile și să-i spun: «O cafea, vă rog!», și deodată, când nici nu mă așteptam, mi-o aduce și mi-o pune pe masă. În spatele meu, trei aviatori sau foști aviatori sau simpli amatori de aviație discută tare despre avioane și filme de război dintre cele mai proaste. Apoi trec de la filme la atacuri, războaie, răni (rana mea de la picior, spune unul din ei etc.). Cel mai pensionar dintre toți trei: «Când m-am trezit eram tot acolo pe pământ și nu vedeam decât un cer foarte, foarte albastru și un șir de capete care mă priveau». E clar că vede lumea foarte filmic. Un grup de soldați se așază apoi la masa de lângă mine și nu numai că foarte rar îndrăznesc să le privească pe două tipe care mor de râs (o blondă și o brunetă) dar nici pe chelneră nu reușesc s-o acosteze și s-o facă să le ia comanda aproape vreun sfert de oră. La o altă masă, un căpitan de marină singur. Până la urmă chelnerița vine și la soldați și îi întreabă: «Dumneavoastră ce serviți?», așa că ei abia cum încep să se consulte, au surpriza să afle că nu se servește coniac în acest «café», din nou consultații și, în fine, se decid la cinci cafele. Sunt marțiali, mai ales când îndrăznesc să se uite pe furiș la cele două tipe care se amuză al naibii. Pe cea mai urâtă o intrigă, se pare, faptul că eu scriu ceva într-un carnet. 9:30. Așa că plec din «Café Nord», nu prea entuziasmat desigur. E un soare puternic și surprinzător pentru 3 noiembrie. De fapt, printre norii subțiri și alburii îi recunoscusem conturурile încă de dimineață. Și cred că tocmai asta m-a făcut să-mi treacă emoțiile pe care le mai aveam încă atunci când mă ridicasem din pat.

Și în tramvai și în tren a fost cineva care mi-a ocupat locul pe care-l vizam. Așa se naște un ușor complex al persecuției. Nu știu de ce tot fac legătura între aceste fapte mărunte și Ea. Urcat în tren, scrierea

încetează să mai fie coerentă. Fragmente de intensitate diferită îmi ocupă mintea de la un moment la altul. De cele mai multe ori s-ar părea că fără legătură. 10:14. Deci totuși plec! *O.K.* E un soare puternic. Încă o dată constat când trenul iese din gară, de sub umbra acoperișurilor peroanelor. Compartimentul e plin de bărbați, aproape toți au mutre de ingineri, tehnicieni sau altceva care gândește în mecanisme și rotițe. Va trebui deci să devin unul de-al lor. Nu mă simt formidabil, deși acest cinci mii nu știu cât este puțin altfel decât 8006 al nostru, care e unic. Tipul din fața mea citește ceva cu niște conducte și se îndoapă cu pastile. Nu pare să fie mai mult decât răcit, dar poate e ipohondru. Naiba știe! Are față de bucureștean. Aș fi vrut să-l întreb dacă cunoaște Focșanii și să-i cer niște relații, dar renunț.

I-am spus (sau aș fi putut să-i spun): «Am de gând să mă însor. Ce zici?» De obicei, trebuie să explici. Cum, când, cine etc. Și cei mai mulți se grăbesc să râdă dacă le spui că nu-i știi decât numele și orașul în care trăiește și nimic altceva și că te-a mângâiat o dată pe frunte, și totuși vrei să te *însori* cu ea. Și ești convins că va fi soția ta. Poate că ea nici nu-și mai amintește de tine. Sau poate nici nu o vei găsi. Asta ar trebui să nu se ia în considerație. Trebuie s-o găsesc! Trebuie neapărat s-o găsesc și nici nu cred să fie prea greu. Dar s-ar putea s-o găsești cu un altul. În fond, nu ți-a promis nimic. A fost o simplă mângâiere care s-a petrecut între fruntea ta și mâna ei. Ce ai citit în acea mângâiere poate să fie adevărat, dar tot atât de posibil e să te fi și înșelat.

Ce zici, Petreanule, poate să fie o scădere de intensitate în ce privește sentimentul adevărat, dacă am început deja să scriu despre el? De fapt, nici nu știu ce aș vrea să demonstrez scriind despre asta. Și totuși, e atât de ușor ca întâmplarea să-ți fie potrivnică și, până la urmă, să nu reușești s-o găsești. E posibil, nu? «Mulțumesc, mulțumesc, mulțumesc!» – conductorul și «țac, țac, țac!» – biletele. Voi telefona pe rând la toate cele 25 de familii Cristea care apar în cartea de telefon a Focșanilor și voi cere cu Greta. Ce frumos ar fi ca la unul dintre telefoane să mi se răspundă: «La telefon!» Și eu (după un inevitabil nou moment de emoție puternică, abținându-mă să nu scap receptorul din mână sau alte scene): «Don'șoara Greta Cristea?» Și ea, încă o dată

(impacientată aproape): «Da, eu!» Corturi de țigani în mijlocul câmpiei uscate și însorite (prea însorită pentru noiembrie). Aseară am ascultat *Gipsy Gueen* cu Uriah Heep și m-am gândit la ea. Acum, din nou, corturile de țigani mi-aduc aminte de ea în mod indirect. (Dacă în timp ce vorbești despre o persoană poți încă o dată să-ți amintești de ea.) Așadar: «Cred că nu bănuiești cu cine vorbești. Eu sunt fostul pacient cu nr. 341 de la Filantropia, cel cu fruntea și așa mai departe, voi încerca eu să-i explic. Am venit să te caut și vreau neapărat să te văd». O pauză lungă în care se gândește ce să-mi răspundă și-n care eu aștept, deja relaxat de acum. Dar nu îndrăznesc să mă gândesc la ce ar putea să fie mai departe. Tipii din compartiment: doi au ieșit și conversează pe coridor, ceilalți doi stau cu ochii închiși, aproape c-au adormit. Doi ficați prăjiți și două chifle tari, cumpărate în gară. Am dat-o dracului. Petreanu mă crede angelic! Și încă asta nu e deloc grav. Grav o să fie abia când o să încep eu însumi să cred asta. Aș putea să cer, acolo la Focșani, ajutorul cuiva. Cred că așa ar fi mult mai simplu s-o găsesc. Tipul din fața mea și-a scos sandviciurile pregătite de nevastă-sa și le mestecă plescăind, dar fără prea mare poftă. Niciodată n-am reușit să mănânc așa de plictisit ca tipul ăsta. Probabil pentru că niciodată n-am fost prea sătul sau etc. 11:00. Aproape patru ore va trebui să mai merg cu trenul. Voi umple acest carnet și pe coperți, și pe muchii, iar acolo la Focșani va trebui să-mi cumpăr altul. Nu mă mai pot concentra asupra a nimic. Grasul care s-a urcat la Ploiești povestește ceva despre hoții de geamantane din trenuri (uzând desigur de toate șabloanele posibile).

Privesc pe fereastră și mă gândesc la Greta. Iată că totuși sunt în tren spre Focșani! De ce? Poate că rațional nimănui n-aș reuși să-i justific lucrul acesta. Ar trebui să fiu mai expansiv, să intru în vorbă cu tipii ăștia, poate vreunul din ei este chiar din Focșani și ar putea să mă ajute. «Aici au făcut ei bine ce-au făcut», spune unul privind pe fereastră. Care EI? De ce nu NOI? Valea Călugărească. Dealurile de care vorbea nea Jenică Hoștea când se pilea. La urma urmelor, orice individ, oricât de cinic, are un fond liric, nu? «...Condoleanțe, aseară la telejurnalul de noapte. Nu știți ce s-a întâmplat?» Grozav de curioasă cucoana să afle ce li s-a

mai întâmplat altora. Doi tipi discută despre zahăr sau zaharină în vin. Amândoi au convingerile lor și par surprinși că nu și celălalt crede la fel. Mizil – o sută și nu știu câte minute ale lui Geo Bogza.

Într-adevăr, acum, când mă apropii de ea, simt că nu pot să mai scriu. Nu pentru că mi s-ar părea o impietate sau etc., ci pentru că nu asta vreau (să scriu), ci să ajung la ea, s-o văd, să-i vorbesc și cu o asemenea stare scrisul despre ea este incompatibil. Din nou soare puternic, care-ți inundă orbitele.

Și chiar merg la fata pe care o iubesc? Și chiar o iubesc? Și chiar o voi găsi? Și chiar își va mai aduce aminte de mine? Și chiar nu iubește pe altul? Sunt încă un copil. Sau, mai clar: Sunt un copil!

Există pericolul ca, după ce o găsesc, o văd, ea la rândui ei să fie bucuroasă că mă vede și așa mai departe, să se schimbe ceva în starea aceasta a mea de febrilitate, de dorință fierbinte, care acum mă împiedică să fiu lucid. Să fie oare posibil un astfel de pericol?

Alte discuții despre inundații, despre dezastre, despre Doamne ferește de mai rău, totul se prăbușește. Conștiințele reale nu numai că nu au coerență, dar pot trece foarte ușor de la optimism la pesimism, iar contactul lor este totdeauna hazard: nu reușesc să se înțeleagă, deși au senzația că da.

Probabil că acum ea este în clasă și așteaptă să sune sau probabil e acasă și se pregătește să plece la școală. Foarte multe lucruri depind de asta: învață de dimineață sau după-amiaza?

Un tip de 22 de ani, care nu mai are deci nici 17, nici 18 și care nu numai că n-o face pe nebunu dându-se drept un bărbat în toată firea, dar chiar este. Și iată-l ducându-se să caute aiurea o puștoaică pe care n-a văzut-o niciodată.

Pe urmă tipul ăla care discuta cu toată lumea despre vin și cum se face el, după ce au coborât toți și s-au urcat în compartiment niște femei în vârstă, a scos o sticlă de rom, a desfăcut-o și s-a cinstit cu tovarășul lui. Un adevărat băutor de vin nu bea niciodată rom și, mai ales, rom de calitate proastă ca cel de șapte lei cincizeci sticla de o litră.

Ce-mi voi nota oare în acest carnet deseară, când mă voi întoarce? Când voi fi găsit-o sau nu? Aproape că

mă întristează gândul ăsta.

14:00. FOCȘANI.

Începe să fie al naibii de interesant! Totul arată ca-ntr-un labirint: Fata pe care am acostat-o în gară, pentru că purta uniformă, și am întrebat-o, era chiar colega ei, însă nu știa unde stă, iar cursurile le-au avut amândouă de dimineață. A acceptat să-i transmită un bilețel de la mine Gretei, dar nu i-l poate da decât luni, că mâine se face muncă patriotică, iar ea e scutită (tipa pe care am acostat-o adică). I-am scris în bilețel numai adresa mea și atât.

Deci am și aflat că:

- are cursuri dimineața

- mâine nu are lecții și deci azi după-amiaza nu are de pregătit lecțiile și deci s-ar putea s-o întâlnesc prin oraș.

Ce păcat că puștoaica aia nu știa și unde stă Greta! În fine. Sper să nu fie atât de invidioasă încât să nu i-l dea până la urmă, chiar și luni, bilețelul acela. Dar nu se poate, trebuie, trebuie, trebuie s-o găsesc. Îmi trebuie puțin noroc sau poate... Doamne! NE trebuie puțin noroc ca să ne întâlnim.

E clar: e în anul patru la liceul sanitar și stă în blocurile de lângă gară. Grăsana pe care am întrebat-o nu voia să-mi dea adresa. Cică «fără permisiunea ei...», adică a Gretei. *O.K.* Tot am mai aflat câte ceva. Până seara am tot timpul să iau la rând toate blocurile de lângă gară. Poate nici nu sunt prea multe. Încă puțin noroc!

Un bar (până seara o să mă cam umflu de cafele, asta-i a treia), un bar Idiot în care tipii ascultă la un mag Tesla o muzică de acum o mie de ani. Cel mai bun disc al lor, un Stephen Wolf-live de acum doi ani (septembrie ’70).

15:00. Am băut trei cafele și am aflat datele de mai sus. A se continua!

16:35. Sunt în fața apartamentului ei și nu știu cum să intru în legătură cu ea fără să-i provoc neplăceri în relațiile cu părinții. Așa că, după ce că sunt mort de frig, nici nu sper s-o văd decât printr-o minune. Oricum, se pare că deja am devenit suspect pentru foarte mulți locatari care trec sau care stau pe aici. În acest moment doi domni au sunat la ușa apartamentului EI. Răspunde

o doamnă, deci mama ei e acasă. E complicat. O voce de femeie înțepată. Moldoveancă? Domnii urcă. Mama Gretei închide ușa și dispare. Ce naiba să fac? Ar fi fost formidabil dacă ar fi ieșit EA să deschidă ușa. Aici, abia aici, în acest punct m-a părăsit norocul. Știam că are s-o facă până la urmă! Nu-i nimic, oricât de suspect aș părea, voi continua să stau s-o aștept aici. Trebuie s-o trimită mama ei să cumpere ceva sau etc. Sau poate nici nu-i acasă și deci poate să apară venind de undeva din oraș. E bine să speri! Acum cred că sunt suspectat de o fetiță de 4-5 ani, care se tot plimbă prin holul în care stau și mă privește. Dacă ar fi mai mare, aș putea s-o rog să-i ducă un bilețel Gretei fără să știe maică-sa. Dar e prea mică, nu pot să risc. Până la urmă îi voi lăsa un bilet în cutia de poștă. Era formidabil dacă aveam un plic la mine. Și anume, unul care să se poată lipi. În tot cazul, seara de tot, când (dacă n-am întâlnit-o până atunci) n-o să mai fie chiar nici o șansă, voi cumpăra unul și voi face cum am zis. Până atunci nu-mi rămâne decât să mă joc, să mă distrez, mâzgălind cu pixul pe perete un G. Doamne, ce copil sunt! Ce copil idiot!

Acum sunt vreo patru copii în preajma mea. Poate că nu mă suspectează nici unul din ei, dar sunt eu speriat. Până la urmă, unul din ei mă interpelează:

— Nene, ce faci?

— Bine, tu ce faci?

— Bine, ce faci acolo?

— Scriu.

— Pe ce scrii?

— Pe carnet, nu vezi?

— Hai să ridici banca aia de colo, că a dat-o Nicușor jos.

— Care bancă?

— Aia de acolo.

— Și vrei s-o ridic?

— Da.

— Bine, hai!

O ridic și după ce ajung lângă caloriferul meu tipul din nou o trântește. Apoi din nou mă cheamă s-o ridic. În timp ce fetițele protestează și îl pârăsc doamnei Radu, o doamnă care iese din apartamentul Gretei și-i face tot scandalul lui Cornel (așa-l cheamă pe tipul care tot trântește banca). Deci doamna Radu și nu doamna

Cristea cum mă aşteptam eu. Totuşi, mai multă lume mi-a indicat apartamentul ăsta drept apartamentul Gretei. Din nou intervine doamna Radu şi-l muştruluieşte pe Cornel:

— De ce ai dat-o jos? (este vorba de bancă).

— N-o mai dau.

Întrebarea, ca şi răspunsul se repetă de câteva ori, apoi Cornel se duce furios să ridice singur banca. Apare o femeie mai tânără, care-i şterge nasul şi-i face o morală maternă (f.f. indulgentă). Apoi o trimite pe una din fetiţe s-o cheme pe mămica ei să-i facă o injecţie.

— Să ştii, Cornel, că mama mea îţi face injecţie că e doctoriţă!

Cornel e puţin laş, se îndepărtează de bancă, însă se întoarce repede (s-a prins probabil că nu e vorba de un pericol real), după care pleacă din nou, de-adevăratelea (plictisindu-se fără îndoială şi el să tot trântească banca).

Oricum, acum ştiu unde să-i scriu Gretei: Str. Bârsei. Bl. N1, apt. 2, Focşani. Până în momentul de faţă, aceasta pare să fie o adresă valabilă. Sunt mereu suspectat, dar încă nu m-a întrebat nimeni nimic. Încă o doamnă care vine din oraş şi urcă. Era s-o iau drept o puştoaică şi s-o rog etc. Trebuie ca până la urmă să am puţin noroc.

17:30. În acelaşi hol din faţa uşii ei. E cert că încă nu s-a hotărât să mă viziteze norocul. Sunt oricum DUBIOS pentru toţi cei care trec pe aici şi mă văd aplecat asupra caloriferului şi scriind (dacă tot n-am nimic altceva de făcut!). Sunt foarte dubios. DUBIOS de-a dreptul. Încă o dată se deschide uşa apartamentului 2 şi doamna Radu pleacă cu o plasă de sticle. (La I.C.V.A. probabil!) Iarăşi gândul că Greta e poate singură. Voi suna totuşi la uşă.

20:30. Sunt deja în gară şi plec. Era, cred, după ora 5 şi jumătate după-amiază când numita doamnă Radu, personaj de aici încolo foarte important, a plecat cu sticlele la I.C.V.A. Imediat după aia, am îndrăznit, în virtutea bănuielii mele că Greta e singură, să sun la uşa apartamentului nr. 2 şi mi-a deschis chiar EA. Era într-un capot şi făcea nişte ochi foarte mari. Aproape că mă amuza cât era de uimită şi aproape două minute n-a scos un cuvânt, în timp ce eu tăceam şi o priveam. Apoi a îngăimat pierdută ceva între «Ce faci?» şi «Ce-mi faci?»

și, în fine, eu m-am hotărât să pun capăt momentului acestuia atât de frumos în neobișnuitul său și i-am zis (gândindu-mă că totuși mai este cineva în casă, că nu e singură): «Sssst! Te aștept în hol. Îmbracă-te și vino să-ți spun două vorbe!» După asta, la fel de uimită, ca purtată de o forță străină, a închis ușa, iar eu am revenit în hol. Eram încă cu pixul și carnetul în mână, dar nici nu-mi trecea prin minte să mai notez ceva atunci. De fapt, dacă mă gândesc bine, în timp ce mi le puneam în buzunar și pe urmă, cât timp am așteptat-o, râdeam de unul singur. Eram foarte bucuros sau mă amuzase uimirea ei candidă, ochii aceia mari și albaștri, pe care nu-i uitasem nici o clipă, deși nu-i văzusem niciodată, și care acum mă priveau atât de uimiți. Cert e că mă bucuram ca un copil. Poate chiar ca unul care e mai copil și decât ea. Acum a venit trenul.

21:50. Sunt în tren. De data asta, singur în compartiment și fericit. Cum ziceam, deci, am așteptat-o puțin și a ieșit. Nu înceta să se mire că mă vede acolo și tremura de frig. Îmi spunea că nu crede că sunt acolo și eu încercam s-o conving că sunt. M-a întrebat: «Și chiar nu aveai nici o altă treabă pe aici?» «Nu, am venit să te caut și să te văd». Iarăși se uită la mine cu nișe ochi mari, mari și albaștri. Ce fericit sunt – gândesc eu. «Ce fericită sunt!» spune ea. M-a dat gata coincidența asta. Sunt norocos ca porcu! Părinții ei nu erau acasă. Ea era acasă numai cu o mătușă, care nu era alta decât preacunoscuta doamnă Radu. Îi raportase acesteia că se va duce la o colegă, Lia. Așa că acum putea să iasă cu mine la plimbare. Eram grozav de fericit și râdeam de unul singur, fără să știu foarte bine de ce. Erau niște alți copii care se jucau cu o minge în fața blocului și m-am amestecat în joaca lor. Trebuie să recunosc, îmi pierdusem luciditatea. Așa că, mai bucuroși ca oricând, am plecat la plimbare, am intrat într-un parc nu prea luminos și foarte frumos, după cât am putut să-mi dau seama eu, care mă uitam numai la ea, și la un moment dat am sărutat-o pentru prima oară în viața mea. După asta iar ne-am plimbat, într-un fel de amețeală care nu semăna cu nimic anterior. Ea zicea că nu poate să intre într-un bar pentru că-i era teamă să n-o vadă cineva și s-o pârască la școală. (Elevii n-au voie în localuri, seara, decât însoțiți de părinți.) I-am povestit o mie și unu de

lucruri (eram dintr-o dată foarte expansiv) și, până la urmă, cu o viteză uluitoare, au trecut aproape trei ore. Eram în parc și tocmai ne sărutasem încă o dată, când o damă în vârstă se apropie de noi și spune: «Aici e Lia nu?», și se întoarce și pleacă. Era doamna Radu. Greta și-a pus mâinile la ochi și a rămas așa aproape un minut. Era foarte speriată. Doamna Radu probabil că avea de gând să o spună părinților. Mai ales de mama ei îi era teamă. A trebuit s-o calmez și ne-am despărțit înțelegându-ne să ne scriem. Păcat că o zi atât de frumoasă s-a încheiat într-un mod așa de stupid, dar n-are nici o importanță, nici o importanță, nici o importanță.

Spre seară, Ion Caraba se întoarce de la locul de muncă: serele I.A.S. Dîlga. Înainte de a deschide poarta, la o distanță de circa un kilometru de casa de piatră construită de bunicul său, 8006 trece și șuieră. Gioni întoarce involuntar capul. Vede cei douăzeci de plopi și aude un croncănit de ciori pe cerul de toamnă din spatele lor. «Gretaaa!» strigă el încă de la poartă.

Cocoșul de cărămidă

Ei au coborât din mașinile lor cu pânze și s-au plimbat o vreme pe câmp, aplecându-se din când în când, culegând câte un bulgăre de pământ, strivindu-l în mână, aruncându-l la loc, în brazdă. Apoi s-au urcat în mașini și au plecat. Faptul n-a fost nici măcar sesizat de către ai lu Calafoc, care aveau pământurile pe acolo și desigur că se aflau la muncă în acea zi. Sau, dacă a fost sesizat, a fost repede uitat, ca un lucru fără importanță și fără sens. Probabil că vorbiseră între ei tot timpul (și atunci când au coborât din mașini, și în timpul scurtei lor plimbări, și desigur că și mai târziu, după ce s-au urcat din nou în mașini și au plecat). Însă nu se știe ce și-au spus și nici măcar în ce limbă au vorbit. Se poate presupune însă că și-au spus, printre altele, că ce-ar fi să vină din nou a doua zi și într-adevăr au apărut în ziua următoare (părând de data asta ceva mai numeroși). Purtau cu ei niște coșulețe de sârmă pline cu (mai târziu s-a văzut) un fel de cutiuțe metalice nu mult mai mari decât un păhărel obișnuit de țuică. S-au răspândit pe tot câmpul de dincolo de calea ferată, apucând-o fiecare în altă direcție. Din când în când se aplecau și moșmondeau ceva lângă coșurile lor de sârmă. Au făcut asta aproape toată ziua, după care s-au adunat în jurul mașinilor lor, au îmbucat ceva, au vorbit (din nou nu se știe în ce limbă), au glumit chiar (râsete groase se auzeau tot timpul din direcția lor) și din nou au dispărut fără a lăsa vreo urmă. Au rămas totuși urmele pneurilor mașinilor lor (în jurul cărora mai mulți copii s-au dus a doua zi să se joace) și cutiuța metalică cu numărul /342 A/ pe care a găsit-o, printr-un adevărat noroc, țâncul Silică, unul din cei 24 de nepoți ai lu Calafoc. /342 A/ a fost mai întâi examinat îndelung de toți țâncii. A ajuns apoi în mâinile lui Mitu lu Calafoc, iar după ce și acesta s-a săturat să se tot uite la el pe toate părțile, a fost luat de Calafoc ăl bătrân și dus la cârciumă. /342 A/ a rămas nedeschis, pe tejgheaua cârciumii lu nea Andrei Grancea, unsprezece zile și unsprezece nopți. Timp în care:

- noi am stat și ne-am gândit în toate felurile la scopul excursiei lor, marcați desigur de teama pe care o

inspirau unora acele mașini cu pânze, ca și de speranța secretă pe care o inspirau ele altora;

- tușa Gherghina lu Calafoc i-a descântat, fără vreun motiv aparent, de patru ori nepotului ei, Silică. De trei ori în trei seri diferite și o dată dimineața, la răsăritul soarelui;

- a venit în vizită la Calafoc ăl bătrân fi-su, Gore, care fusese tâmplar de mobile și care acum era ziarist. Acesta a sosit în sat în jurul prânzului (tot cu o mașină cu pânze), aducându-i în dar babei Gherghina două kilograme de măsline. A stat apoi la masă sub nucul din curte, nu atât pentru a mânca și a bea, cât pentru a mai schimba o vorbă cu frații, cumnații și cumetrii, până către orele 4 după-amiază. La această oră el s-a sculat de la masă și s-a urcat în pod, unde a căutat prin cărțile lui mai vechi, a ales dintre ele vreo opt și le-a dus în mașină. În aceeași seară, întrebat la tipografie de unul din colegii săi ce mai e nou pe la țară. Gore răspundea râzând: «Cică-au apărut niște arpentori K.»;

- se punea tot mai acut întrebarea CE se află în pântecele mic al lui /342 A/ și cine va avea curajul să-l deschidă;

- o furtună puternică s-a stârnit din senin, ridicând spre ceruri jumătate din praful Bărăganului și prăbușind în pod (exact pe locul unde fuseseră cele opt cărți) cocoșul de cărămidă (producție a fabricii Jimbolia), care până atunci stătuse semeț pe coama casei lu Calafoc. Nimeni nu a făcut caz de asta, însă Calafoc s-a hotărât să nu-l mai pună la loc, s-a mulțumit numai să astupe gaura cu o bucată de carton asfaltat și să lase cocoșul nemișcat acolo în pod, unde căzuse;

- nea Andrei Grancea își luase obiceiul de a bea de unul singur, după-amiaza, când cârciuma era încă goală. Lua o sticlă plină și un țoi și se așeza la una din mese. Umplea țoiul până-n buză, îl ciocnea de sticlă și spunea: «Hai noroc, nea Andrei, să trăiești, neică!». (/342 A/ fiind în acest timp tot acolo pe tejghea, la câțiva metri în fața lui);

- se născu al douăzeci și cincilea nepot a lu Calafoc, dar nu fu încă botezat;

- lui Gheorghe a lu Calafoc, tatăl noului-născut, îi ieși pe trup un fel de spuzeală care-l neliniști foarte tare.

Astfel că în dimineața celei de a douăsprezecea zile, când ei apăruseră din nou, toți răsuflarăm ușurați (ne era oare teamă că nu vor mai veni?) și continuarăm să ne prefacem că nu-i luăm în seamă. Eram totuși curioși să vedem dacă ei au observat lipsa lui /342 A/ și dacă vor veni să ne întrebe. Și-au văzut în continuare de treburile lor. Erau îmbrăcați, de data aceasta, în salopete noi albastre, ca muncitorii din fabrici. În afara mașinilor cu pânze, mai aduseseră cu ei și un camion *Molotov,* din care au descărcat stâlpi metalici, saci de ciment, unelte etc. Cei mai mulți au rămas în jurul mașinilor, făcând ceva ce nouă ni s-a părut pentru prima oară a nu fi o joacă ci o muncă. Ceilalți, câțiva, care se îndepărtaseră totuși de mașini, continuau să se joace; unul din ei avea un aparat de fotografiat cu trei picioare (ca a lu Petre Mialache), iar ceilalți duceau cu ei niște scânduri vopsite, lungi de aproape trei metri, și din când în când se lăsau fotografiați alături de ele. Noi n-aveam de unde ști (aveam să aflăm abia mai târziu) că acelea erau de fapt mira și teodolitul, unelte care confirmau părerea lui Gore (părere pe care el încă nu ne-o spusese și nouă), și anume, aceea că, pentru noi, ei nu puteau fi deocamdată decât niște arpentori K. Noi puteam totuși să intuim acest lucru în zilele următoare, când doi dintre ei se plimbau în draci, însoțiți de un compas, de la un capăt la altul al fostei moșii Ghica (acum teren arabil al statului socialist). Noi nu putem descrie neliniștea, teama și speranța pe care le produceau în sufletele noastre doi necunoscuți care coborau dintr-o mașină cu pânze și se apucau să măsoare cu un compas pământul care se învecina cu pogoanele noastre familiale. Dar în zilele în care cei ce păreau să se joace începuseră măsurătoarea serioasă cu compasul, ceilalți, care terminaseră de ridicat o baracă metalică, strălucitoare, și o înconjuraseră cu un gard sănătos de sârmă împletită, dădură ei în mintea copiilor și instalară în curtea barăcii tot felul de obiecte ciudate: într-un colț un coteț ca de porumbei, în altul un fel de moriscă de vânt, între ele un tub lung de sticlă, gradat din loc în loc cu vopsea neagră. Curtea întreagă deveni un fel de labirint de poteci, late de un metru și presărate cu nisip adus tot de ei cu camionul *Molotov,* care acum îi însoțea zilnic. Noi aveam să ne prefacem încă multă vreme că nu-i luăm în seamă (urmărindu-i tot

timpul cu coada ochiului când ne culegeam porumbul sau via sau ne aram pentru toamnă pogonul sau mergeam cu mic cu mare să culegem bumbacul), așteptând ca dintr-un moment într-altul ei să aibă nevoie tocmai de /342 A/ și să vină totuși să ne întrebe ceva despre el, să ne dea adică un prilej cât de mic să punem și noi câteva întrebări. Ei, la rându-le, se prefăceau că nici n-au avut vreodată un /342 A/ și că, dacă totuși l-au avut, acum nu le mai trebuia în nici un fel. Continuau să vină în fiecare dimineață, să plece în fiecare seară și, între timp, să săvârșească munci dintre cele mai ciudate și mai de neexplicat pentru noi. În această atmosferă de spionare continuă, avu loc, mai întâi, botezul celui de-al douăzeci și cincilea nepot al lu Calafoc. Fu botezat Florea. Mai apoi (sau simultan) prima convorbire a bătrânului Calafoc cu părintele Ioan despre /342 A/, despre acei oameni și acele fapte ale lor. «Părinte – am aflat noi mai târziu c-ar fi zis Calafoc către popa Ioan – ce să fie cu ăștia care umblă de vreo două săptămâni pă moșia Ghica cu tot felul de mașini și aparate?» «Ce să fie, nea Ioane, știu și eu – ar fi zis la rându-i părintele – am auzit de ei și nu văd cu ochi buni acele fapte ale lor, dar mai mult decât știi dumneata nu știu nici eu și nici nu văd cum aș putea să știu, de vreme ce ei umblă pe ascuns ca hoții și se tem a vorbi cu noi, oameni ai locului, nu-i așa, de parcă ar săvârși o fărădelege.» «Din asta se vede – ar mai fi zis Calafoc – că ce fac ei nu fac bine. Ar trebui să nu-i lăsăm, să ne opunem și noi într-un fel. O să viu pă la dumneata să-ți dau două duble dă porumb să dai acatiste-n contra lor.» În acest moment al discuției lor. Gheorghe a lu Calafoc, tatăl celui de curând botezat Florea, s-a apropiat cu cana de pământ și le-a turnat vin în pahare (turnând cu dreapta, scărpinându-se cu stânga mai peste tot, boscorodind spuzeala ce-i apăruse pe corp, «ce blestem o mai fi și ăsta, părințele», și îndemnându-i să bea). Dar nici Calafoc și nici popa n-au fost atenți la spusele lui. «Își bate joc de mine Calafoc?» se întreba părintele Ioan. «El n-a fost niciodată la biserică, a trimis-o mereu pe tușa Gherghina, și acu zice că dă două duble de porumb pentru o prostie de care nici nu-i pasă?» Calafoc tăcea și mesteca o juma de ridiche de toamnă. «Eh, să fie-ntr-un

ceas bun!» a zis el într-un târziu ridicând paharul către popă, iar părintele Ioan a răspuns: «Să dea Domnul!»

Curtea mare a casei lui Ion Calafoc era plină de mese și meseni. În semiîntunericul ceasului de seară (accentuat de umbra deasă a celor trei nuci) se auzeau voci groase de bărbați, clinchete de căni și pahare, râsete de femei, scârțâitul viorii lui Telerez, hămăit de câini. Se poate deci ca tocmai un astfel de amurg liniștit să fi fost momentul în care Calafoc a luat acea decizie neașteptată pe care tușa Gherghina, auzind-o din chiar gura lui a doua zi dimineața, a considerat-o primul semn de nebunie. Se «otărâse» – spunea el la ora 5 dimineața, înainte de a se ridica din pat – să iasă și el la pensie. «Cum la pensie. Ioane, tu ai înnebunit. Doamne ferește, ai lucrat tu undeva la stat sau la propietari, cin' să-ți dea ție pensie? Ai muncit pământu tău toată viața, pă urmă l-ai împărțit la copii și l-ai muncit mai departe, ajutând pă unu și pă altu după cum era nevoie și tot așa ar fi bine să faci și d-aci-nainte, dacă nu vrei să zică lumea că ți-ai pierdut mințile. Doamne ferește!» Dar Calafoc nu luă în seamă cuvintele babei Gherghina și începu încă din acea dimineață să se considere un pensionar. Se ridică din pat, se îmbrăcă și căută îndelung prin polatră o pungă cu flori de tei. O găsi în cele din urmă, își făcu un ceai și-l bău pe îndelete, mestecând alene cojile de pâine înmuiate în ceaiul de tei și bucățile de brânză sărată de oaie. După asta se duse în camera de dincolo și luă de sub saltea o mie de lei, fără să-i pese de babă, care se ținea după el peste tot, boscorodind și făcându-și cruci. Era ora 6 dimineața când Calafoc se înființa lângă grajdul fiului său Mitu și-i spuse acestuia: «Mitule, tată, pune cai la căruță și du-mă pân’ la Brănești!» «Da’ ce-ai, bre, eș’ bolnav?» – se speriase Mitu sau o făcuse pe speriatul. «Nu, da’ vreau să mă duc pă la prietenu meu Costache a lu Savu.» «Păi la or-asta?» «Hai, mă, Mitule, tată, nu mai fă pă prostu, că pân’ la opt ești înapoi.» Așa că Mitu înhăma caii, puse doi snopi de coceni în căruță, un macat înflorat pe deasupra, și voi să-l ajute pe bătrân să se urce. Calafoc n-avea nevoie să fie ajutat; se urcă singur, se instală între coceni și-și aprinse țigara. Silică voia să meargă și el, dar Mitu-l amenință («când ți-oi plesni un bici peste picere»...) și-l astâmpără repede. Căruța porni zdrăngănind pe șoseaua pietruită.

Se întâlniră pe drum cu mașinile lor cu pânze și cu *Molotovul* cu bot ascuțit ca de câine. După ce praful ridicat de mașini se mai astâmpără, moș Ion zise către fiul său Mitu: «Măi Mitule, tu ce crezi că are de gând să facă ăștia?» «Io nu știu, băi tată, da' daca vrea să ne ia pământu, cu noi nu le merge.» «Da' cin' v-a spus vouă, bă, că vă ia pământu?» «Nu ne-a spus nimeni, da' zic și io.» «Prost ești, mă Mitule!» Mitu tăcu și dădu bice cailor. Într-un târziu, când erau deja aproape de Brănești și Mitu credea că bătrânu doarme, acesta își aprinse o altă țigară și zise: «Să nu-i lăsați, bă, să vă ia pământu, că voi fără pământ sunteți niște rahați. Da' și cu pământ tot aia sunteți.» Iar când Mitu se întoarse spre el îl văzu râzând și trăgând din țigară. «Ce, bă, n-are ei dăstul pământ, ce să facă ei cu trei pogoane-ali tale?»

Ei descărcară din *Molotov* alimente: saci de făină, de cartofi și de ceapă, salamuri uscate, cașcaval, cutii de conserve, biscuiți, zahăr. Cei care nu se ocupau cu descărcatul se plimbară din nou toată ziua pe câmp, înfigând din loc în loc țăruși subțiri vopsiți în alb și scriși cu cifre și litere negre. Desigur că muream de curiozitate să știm ce rost au acei țăruși răspândiți cu miile într-o singură zi pe fosta moșie Ghica, să știm cine va consuma acele alimente și cine se va încălzi peste iarnă la soba de tuci pe care au coborât-o tot din *Molotov* și-au și instalat-o în baraca metalică, dar nu ne spunea nimeni, nimeni n-avea timp să ne lămurească pe noi. Ei aveau acum cu ei și unelte obișnuite: sape, greble, cazmale. Ei se ocupau acum cu săpatul și greblatul pământului. Ei făceau un fel de straturi ca de flori și semănau ceva. «Iote, bă, dă ce le-arde la ăștia: dă semănat flori la or-asta!» Și-n capătul fiecărui strat de flori un țăruș pe care nici măcar nu scria: zambile, bujori, garoafe, ochiul-boului sau altceva, ci un număr și o literă: 401 C; 322 B; 611 A; 82 G; și așa mai departe. Poate că undeva se afla chiar și un țăruș cu numărul /342 A/. Cine știe?

Noi în nici un caz nu știam. Și noi nu știam nici dacă în ziua ieșirii la pensie (de fapt, nici că ieșise la pensie nu știam), Calafoc cel bătrân se dusese într-adevăr la prietenul lui, Costache a lu Savu din Brănești sau se dusese în altă parte. Noi aveam să aflăm în chiar seara aceleiași zile că, odată ajuns la Brănești, moș Ion

Calafoc mulțumise fiului său, Mitu, și-l trimisese înapoi să-și vadă de muncile câmpului, apoi se dusese în stația autobuzului și plecase cu autobuzul mai departe spre București. Noi știam încă de mai de mult că la București se află două dintre rudele lui Calafoc, și anume: fiul său Gore, ziarist, 32 de ani, celibatar, și nepotul său Tudor, 18 ani, ucenic într-un atelier fotografic, despre care se spunea că are mintea puțin năucă și că este, între nepoții lui Calafoc, cel mai iubit de bătrân. (Mai înainte, o dată pe lună și cu ocazia tuturor nunților, în satul nostru își făcea apariția un bătrân simandicos care se recomanda Petre I. Mihalache, artist fotograf. În atelierul acestuia – PIM STUDIO FOTO – era Tudor a lu Calafoc ucenic.) Noi nu știam, deci, că în acea zi Calafoc își propusese să-i viziteze pe cei doi. Aveam s-o aflăm însă către seară, când Calafoc cobora din personal în halta Mostiștea, nu departe, deci, de pământurile copiilor săi și de baraca metalică strălucitoare de curând înălțată, și se îndrepta agale, pe drumul pietruit cunoscut sub numele de Șoseaua Gării, spre sat, adică spre cârciuma lui moș Andrei Grancea. Aveam s-o aflăm, de fapt, puțin mai târziu, după ce el străbătuse deja cei trei kilometri care despart halta de sat, după ce intrase în cârciumă și ne lăsase pe toți cu gura căscată, privind la costumul lui nou de stofă albă și la pălăria lui galbenă de pai și la bastonul lui cu măciulia sculptată pe care-l învârtea pe deget ca un flăcău. Îl vizitase pe Gore, spunea el, și-l găsise bând cafea cu o muiere care desigur că nu venise acolo numai ca să bea o cafea cu el («E deștept Gore, se descurcă!» spunea Calafoc mândru de fi-su.). Și după ce o trimisese pe aia acasă, ei doi, adică Gore și cu moș Ion, stătuseră de vorbă despre una-alta. «Mă – zicea Calafoc că-i spusese el lu Gore – tu să-ți vezi de treaba ta și să nu mai vii p-acolo p-acasă să stai dă vorbă cu alde frac-tu Mitu și frac-tu Gheorghe!» «De ce, tată?» fusese curios să știe Gore ziaristu. «Așa, mă, că ăștia sunt proști, proști cum n-am văzut, și pot să te tragă și pă tine înapoi în prostia lor.» «Nu-i adevărat – mai zisese Gore – ei nu sunt deloc proști, numai că nu știu pe ce lume trăiesc adică n-au avut încă timp să observe că s-a schimbat ceva în lumea asta. Și eu tocmai asta trebuie să fac: să le aduc la cunoștință încetul cu încetul că noi am schimbat lumea și că ei nu pot fi decât niște aliați ai

noștri. Și vor înțelege până la urmă, pentru că n-au încotro.» «Te privește, faci ce vrei, da' acu hai cu mine să-mi cumpăr niște haine dă ținere, că io dă azi am ieșit la pensie și vreau să trăiesc așa cum știu io.» Așa că numai după ce-și cumpărase costumul de stofă albă și pălăria de pai și bastonul, Calafoc (singur acum – pe Gore-l lăsase undeva în centru) se dusese și în Calea Văcărești la nr. 106 să-l viziteze în atelierul PIM STUDIO FOTO pe nepotul său Tudor, cel a cărui minte baba Gherghina nu reușise s-o salveze din mâinile ielelor.

Simpla mea existență mă uimește grozav. Nu faptul că exist astăzi, aici, în atelierul de fotograf al preaiubitului Pym (asta se poate rezolva ușor; fiind un lucru de prea mică importanță poate fi pus pe seama hazardului), ci faptul că în același timp sunt și mă pot atinge cu mâna pentru a simți că sunt. ASTA E CULMEA. Care hazard a putut să ducă lucrurile până aici? Cine poate să creadă că numai praful cosmic și hazardul mișcării lui m-au făcut pe mine să mă mișc în fiecare zi printre oameni care, la fel ca mine, sunt și au conștiința că sunt?

Bătrânul Pym știe că lucrul acesta mă uimește. Pentru asta are grijă totdeauna când aprinde lumina să rostească mai întâi câteva cuvinte. Se gândește că eu concentrat fiind în întunericul laboratorului, aș putea să mă sperii mai degrabă de lumina ce se revarsă brusc pe pereții albi ca de neant decât de blândele sale cuvinte. De obicei, mă întreabă dacă nu am ceva hârtie descoperită. I-e teamă să nu mi-o voaleze, s-ar crede, dar el știe prea bine că niciodată nu țin hârtia descoperită și că o țin în sertarul mesei pe care se află aparatul de mărit. Și apoi, de ce mă mai întreabă de hârtie când aprinde lumina roșie? Doar știe că lumina roșie nu voalează! Bătrânului, de fapt, nu-i pasă că eu sunt uimit de ceva. La el lucrurile nu pot avea darul să uimească. Singura problemă pe care ți-o poți pune în fața unui lucru este să-l accepți sau nu. Desigur că i-am explicat că nu e vorba de un *lucru* care să mă uimească. Simpla mea existență ca *lucru* nu m-ar uimi sau, mai bine zis, nici nu s-ar pune atunci problema uimirii. Așadar, ce mă uimește este tocmai faptul că, printre altele, sunt capabil de uimire, că exist uimindu-mă de ceva, așa cum nu fac

celelalte lucruri. Ordinea firească ar fi asta – zic către Pym – fiecare lucru să existe și nici unul să nu simtă că alături de el există un altul și nici măcar să nu se simtă pe sine ca existând. Dar această ordine e absentă! «Asta te uimește?» întreabă Pym. «Da, asta. Nu ți se pare uimitor?» Bătrânul râde, gâjâit mai întâi, apoi cu gura larg deschisă și zvârlind hohote printre dinții stricați: «Ești nebun, băiete!» «Cu atât mai mult, zic eu, cum e posibil ca pe lângă toate astea să mai fiu și nebun?» «N-am să-ți arăt niciodată cum e posibil» zice el, ca și când ar ști ceva despre toate astea. Eu știu că nu știe și, mai ales, că nu-i pasă, dar nu-mi fac probleme din asta. În fapt, cauza uimirii mele sunt în primul rând eu și pe urmă el, iar nepăsarea lui nu mă poate contamina și pe mine.

Dar cine poate certifica un sentiment și, mai ales, intensitatea acestuia? Cine poate explica puterea unor oameni de a nu-și iubi rudele de sânge? Chiar dacă noi, înainte de a asculta (în cârciuma care mai de mult se numea «La calu bălan cum sare gardu», iar acum devenise «Restaurant») relatarea scurtă și desigur plină de omisiuni intenționate a lui Calafoc despre întâlnirea cu nepotul său Tudor, bănuiam că bătrânul îl iubește mai mult pe acest nepot sărac cu duhul, de unde puteam noi să avem siguranța unei asemenea stări de lucruri? Chiar dacă știam că pe unii dintre copiii lui Calafoc îi disprețuia și că, deci, era un om care avusese puterea să se rupă, în numele cine știe căror convingeri ale sale, de tendința animalică de a-ți iubi și apăra puiul, puteam noi oare să nu condamnăm faptele unui bătrân pe care, de altfel, senilitatea părea să-l doboare? Hainele lui albe, cu care intrase în cârciumă venind de la gară și aducându-ne la cunoștință tuturor celor de față că din acea zi el se pensionase, erau oare un semn al nebuniei sau al disprețului pe care ni-l purta de mult și de abia acum ni-l arăta fățiș, considerând el, din cine știe ce motive, că momentul acesta este tocmai bun pentru o astfel de dezvăluire? Cert e că el intră în cârciumă cu un mers tineresc și că ne ignoră pe toți care eram acolo (tineri, vârstnici, bătrâni, copii, cei din urmă aducând apă pentru umplutul sifoanelor în schimbul a doi lei), salutându-l pentru început numai pe moș Andrei, proptindu-se deci de tejghea și jucându-se ca din întâmplare cu /342 A/,

care se afla în continuare, după câte știm, în același loc. Apoi, luând din mâna lui moș Andrei paharul cu băutură și întorcându-se spre noi, privindu-ne ca de la o mare distanță, ridicând paharul spre toată lumea, fie cănțelegea, fie că nu, și strigându-ne, în sfârșit: «Hai noroc, măi oameni buni!» Iar noi răspunzând, oarecum curioși, oarecum mândri, oarecum supărați pe toanele lui sau chiar în joacă (copiii): «Să trăiești, nea Ioane!» «Te-ai pus la țol dă ginerică, ai?» – adăugând cineva, fără îndoială unul care-l cunoștea mai puțin pe Calafoc și nu știa ce riscă luându-l pe bătrân peste picior. Însă bătrânul părea foarte bine dispus, așa că a început să povestească tot ce a făcut el în ultimele douăzeci și patru de ore și iată cum noi aflarăm cu toții că el a ieșit la pensie și că l-a vizitat pe fi-su Gore și pe nepot-su Tudor și că și-a cumpărat țoalele alea numai ca să se vadă că el nu mai e un muncitor agricol ca toți ceilalți, ci un pensionar, unul care altceva decât să se plimbe și să discute nu mai are nimic de făcut. Tot acum am mai aflat și că, odată cu ieșirea la pensie, Calafoc își rezerva dreptul de a vorbi cu toată lumea la fel, adică nefăcând nici un fel de diferențieri în vorbele sale în funcție de interlocutor. El era pensionarul iar toți ceilalți alcătuiau lumea. De altfel, noi aveam să ne dăm seama de lucrul acesta în minutele imediat următoare, când bătrânul ridică cu două degete cutia metalică cu numărul /342 A/ și spuse (fără să se adreseze nimănui în mod special): «Știi, mă, ce e în asta?» Iar noi ne privirăm nedumeriți: avea de gând s-o deschidă? «Am să v-arăt – spunea el – că altceva decât pământ în această cutie nu poate să fie!» Până și noi, cei care aduceam apă pentru sifoane, ne opriserăm din munca noastră și așteptam să vedem ce se întâmplă. «Cine are curajul s-o deschidă?» Bineînțeles că n-avea nimeni, iar noi eram singurii care nu înțelegeam de ce se temeau niște oameni în toată firea de o biată cutie. «Nu credeți că e plină cu țărână?» «Vino tu, Mostrogoae, s-o deschizi!» mai zisese bătrânul către unul care se afla în fața sa, dar care nu era Mostrogoae. «Vino, mă, că pă tine te crede lumea curajos!» Mostrogoae, care stătea undeva mai în spate, ferit de privirile bătrânului, nu mișca nici un deget. (Despre el se spunea că găsise în toamna lui ’44 un soldat rus dormind beat în gluga lui de coceni. Și cum se temea că ăla ar putea muri de frig

peste noapte și că ar putea fi găsit mort tocmai în gluga lui de coceni, și anume, de unul la fel ca el, dar viu și înarmat, bietul Mostrogoae s-a apucat să-l tragă pe rus de picioare, spunându-i: «Scoal' dracu, mă tovarășe!» Rusul s-a trezit, a scos automatul de sub pufoaică și, înjurându-l în limba lui pe cel care tocmai îl trezise din somn, îl obligă să intre în tindă. Aici începu conversația. Rusu se așezase pe un scaun, ținea automatul îndreptat fix spre interlocutor și spunea că i-e foame. Mostrogoae stătea în picioare, alb ca varul, nu înțelegea ce spunea rusul, dar ținea mâinile sus, tremura și spunea rugăciuni. Așa i-a găsit Lionora, nevasta lui Mostrogoae, când a intrat cu strachina cu mujdei într-o mână și cu ceaunul cu mămăligă în cealaltă. Norocul ei că a leșinat după ce a pus mămăliga și mujdeiul pe masă. Astfel că soldatul și-a pus arma între genunchi și a început să mănânce, nemailuându-l în seamă pe Mostrogoae, care turna apă pe Lionora s-o trezească. Sătul sau nesătul, după ce a mâncat tot mujdeiul, rusul s-a ridicat, i-a salutat frumos pe cei doi și a plecat mai spunându-le râzând din ușă: «Zavtra utro na Berlin!» De atunci se spune «ești curajos ca Mostrogoae», și desigur că expresia acoperă un anume fel de curaj, ceva special în tot cazul.)

«Sau deschideți-o voi, măi Mitule, măi Gheorghe, deschideți-o voi, mă tată!» Dar nici Mitu și nici Gheorghe nu se aflau la acea oră în cârciumă. (Ăștia erau d-ăia care nu călcau în cârciumă și aveau în cap să facă averi.) Așadar, Calafoc rostise numele lor, dar nu se adresase lor. Sau nu observase că ei nu erau acolo. Sau își exercita acel drept pe care și-l rezervase; vorbea cu toată lumea la fel. «Vedeți, mă, că-i pământ?» striga acum Calafoc, bucuros că spusele sale s-au adeverit, iar țărâna umedă din cutia tocmai atunci deschisă curgea pe tabla de zinc. Noi, curioși ca de obicei, ne strânsesem deja în spatele lui Calafoc și văzusem că într-adevăr în cutiuță nu fusese decât pământ și nimic altceva. Dar Calafoc începu din nou să strige: «Mitule, Gheorghe? săriți, mă, că ăștia vor să vă fure pământu!» și întorcându-se brusc spre noi ne făcu să ne dăm toți deodată un pas înapoi. Erau deja unii care-l credeau nebun sau beat. «Așa trebuie, bă, așa trebuie!» – și noi mai făcurăm încă un pas înapoi. «Este, bă, pământ sau nu este?» «Este», murmurarăm noi deja așezați acum din

nou pe la mesele noastre sau ocupați cu golitul în fugă, din picioare, al unui pahar sau cu mâinile deja pe toarta găleților pentru a pleca din nou la fântână după apă. Era pământ. «Degeabă vă aruncați ca boii asupra lui (din nou noi nu mai știam despre cine vorbește), el trebuie gândit. Luat cu lingura, cum fac ăștia, și gândit, bă, gândit până la fierberea creierilor. D-aia, mă Gore, tată, e proști dă moare alde frac-tu Mitu, că ei crede că se mai poate așa ca pân-acuma. (Deci cu Gore vorbea!) Uite că nu se mai poate.» Și aruncă paharul cu băutură peste umăr, gata-gata să-l lovească pe moș Andrei în cap. Moș Andrei era obișnuit cu Calafoc, făcuseră nu știu câte războaie împreună, așa că nu făcu gură ca de obicei, ci se apucă repede să adune cioburile și să șteargă pe jos cu o cârpă. «Io – mai zise Calafoc – la concluzia asta am ajuns.» După care șterse cu podul palmei țărâna de pe tejgheaua de zinc, își luă bastonul și dispăru. Silică dispăru și el zdrăngănind cele două găleți mari de tablă galvanizată.

Ei lăsaseră deci un singur reprezentant al tor, de acum, în baraca metalică. Acesta era un bărbat tânăr, bine legat și care purta bocanci bizon, pantaloni strâmți și o haină neagră de piele. Bineînțeles că noi nu ne gândeam să-l scăpăm de sub observație nici pe acesta, deși era singur și părea inofensiv El apărea mai întâi dimineața, în jurul orei 6, 6 și jumătate în curtea labirintică a barăcii și trecea, însoțit de un caiet mare, un fel de registru, pe la toate moriștile de vânt, tuburile și cotețele de porumbei instalate acolo. S-ar fi zis că făcea un fel de rond. După asta dispărea înăuntrul barăcii și probabil că-și pregătea ceaiul și-și lua micul dejun, pentru că nu apărea din nou decât peste vreo oră, o oră și jumătate. A doua oară apărea ca un pensionar îndrăgostit de grădină, ca un grădinar bătrân și cu tabieturi deci, ducând o roabă cu mai multe unelte (o sapă, o greblă, o cazma) și fumând dintr-o pipă care nouă ni se părea uriașă. Purtând toate acestea după el, se învârtea în tot cursul dimineții de-a lungul tarlalei, printre straturile pe care noi încă le mai credeam semănate cu flori. Se oprea din când în când și dădea câteva lovituri cu sapa, sau grebla o alee, sau făcea cu cazmaua un șanț prin care să se mai scurgă apa. Cam asta e tot ce făcea în prima parte a zilei. La prânz revenea în baracă și probabil că-și făcea

ceva de mâncare, pentru că la o privire atentă se putea observa o dâră subțire de fum ieșind prin burlanul de tablă al recentei sale locuințe. După-amiaza rămânea înăuntru sau, dacă era soare, ieșea în curte și citea cu o râvnă de școlar silitor. Mai târziu aveam să aflăm că până nu de mult fusese student al Facultății de Drept din București și că în urma a nu se știe căror opinii ambigue pe care le avusese el în legătură cu evenimenete contrarevoluționare petrecute în Ungaria cu câțiva ani în urmă devenise un simplu muncitor agricol. Bineînțeles, un muncitor cu unele îndeletniciri speciale, pentru că avea oricum o diplomă de maturitate (de bacalaureat, cum am spune azi), dar un muncitor agricol și nimic mai mult.

NOTA BENE. Aceasta este totuși o povestire istorică; faptele s-au petrecut atunci când autorul avea în jur de șase-șapte ani, deci într-o perioadă când el nu avea încă o conștiință lucidă a realității; mărturiile din acea perioadă sunt mai mult decât contradictorii, conțin în ele opinii chiar diametral opuse, iar documentele lipsesc sau nu sunt deloc la îndemâna noastră. Să-i fie iertată deci imaginației îndrăzneala de a crea personaje și situații care în fapt n-au existat sau n-au fost tocmai așa. Orice asemănare cu personaje și fapte reale este, totuși, absolut INTENȚIONATĂ.

— Preferințele mele se îndreaptă – spuse psihologul liceului agroindustrial din F., profitând de pauza făcută de povestitor pentru a turna în paharele musafirilor săi – evident spre bătrânul Calafoc. El pare, cel puțin din ce-ai spus până acum, un tip superior, surprinzător de modern în comparație cu cei din jurul său și cu epoca.

— Nu te voi întreba ce dracu mai înțelege și mintea ta prin modernitate – zise profesorul de filosofie – dar îmi rezerv dreptul să fiu de partea acelui biet nepot cu mintea rătăcită, nu-i rețin numele...

— Tudor? întrebă gazda.

— Așa, Tudor. Ăsta pare singurul preocupat de o oarecare viziune a totalității.

— Aș îndrăzni să vă contrazic și să mizez tocmai pe cei doi frați care au rămas plugari și pe care bătrânu-i considera proști cum nu s-a mai văzut, interveni

inginerul. Ei au, față de toți ceilalți, avantajul că nu sunt poeți și că posedă o clară cunoaștere a bunului-simț. Cu astfel de oameni se poate munci serios și, chiar dacă trec greu de la o concepție la alta, ei se adaptează în cele din urmă și au totdeauna câștig de cauză. Nu-i cunosc pe ăștia doi, dar dacă mai sunt pe aici, și eu cred că sunt, vom verifica mâine și vă voi demonstra că ei au totuși o poziție socială onorabilă și că își văd în continuare de treburile lor.

— Baf, zise psihologul.

— Dacă tot s-a pronunțat aici cuvântul miză – mai zise și profesorul de engleză – eu voi miza totuși pe Gore și chiar, de ce nu, pe cel din baraca de tablă, ca un reflex al lui Gore, ca o imagine a lui într-o anume oglindă.

— Am plăcerea să constat, deci – interveni din nou amfitrionul – că părerile sunt dintre cele mai împărțite și asta nu poate decât să mă stimuleze. Îmi rezerv cu toate astea dreptul de a nu vă comunica deocamdată spre cine anume se îndreaptă preferințele mele.

Pe urmă Pym are atâtea pe cap: toată ziua trebuie să pregătească substanțe, să cotrobăie ore-n șir prin cămăruța de alături, printre zecile de eprubete, mojare, balanțe și alte de astea și, mai ales, să se descurce în dezordinea lor astfel încât totdeauna când îi cer un revelator contrast să-mi dea un revelator contrast fără să stea deloc pe gânduri. Sunt de altfel încredințat că, pe lângă substanțele necesare laboratorului și pe lângă cele pe care le vindem gata preparate amatorilor, Pym mai prepară și altceva în «hruba lui urât mirositoare».

Fiica «doctorului» Pym, Amalia, care urmează o școală undeva, încolo, în centrul orașului (și care, pe lângă că e urâtă, mai stă și toată ziua să învețe în camera dinspre stradă a atelierului, alungându-ne astfel o mare parte din clientelă), mi-a spus nu de mult că tatăl ei e nebun. Fiind uimit de propria-mi existență, nimic altceva nu mă mai miră. Oricum, dacă unele lucruri mi se par de mirare, ele nu-mi apar decât ca trepte ulterioare ale uimirii mele.

Amalia vine uneori în laboratorul în care îmi fac veacul mărind și copiind și developând și spălând și uscând și tot restul și mă ține de vorbă în timp ce lucrez.

Știe că e urâtă și că are voce frumoasă și probabil că-și închipuie că în întunericul laboratorului eu aș putea s-o iau drept o zână. Vine lângă mine să vadă ce anume lucrez și-și apasă sânul de umărul meu și-mi încălzește urechea cu răsuflarea. Găsește că pozele pe care clienții noștri le-au făcut în excursii și pe care eu mă străduiesc să le fac cât mai arătoase sunt stupide. De fiecare dată când ridic mâna pentru a muta filmul, chicotește și strigă: «Vai, ce poză tâmpită!». Asta, bineînțeles, înainte ca filmul să fi ajuns în fereastra aparatului și ca eu să-i fi făcut clarul, deci înainte de a-și da seama efectiv cum arată respectivul cadru. De aici am dedus că mișcarea umărului meu îi gâdilă sânul pe care și l-a înfipt acolo și că, de fapt, de asta chicotește și țipă. Alteori, în întunericul laboratorului, îmi povestește ce face la școală. Glume tâmpite, făcute de cine știe ce încuiat de profesor, intrigi mărunte între ea și colege de-ale ei, probabil la fel de urâte, ultimele noutăți citite în ziare sau reviste. Îmi închipui că citește revistele cu o mare pasiune, mai ales curiozitățile, can-canurile, știrile de senzație, biografiile amănunțite ale actorilor de cinema. Totdeauna când începe să-ți spună ce a citit ea într-o revistă nu se mai oprește câteva ore, trecând dintr-una într-alta cu dezinvoltură, uitând chiar că vorbește cuiva. Întunericul probabil c-o ajută să uite că mai este cineva de față, așa că turuie neîntrerupt cum îmi închipui că face și acolo, la școala aia pe care o urmează când vreunul din ăia care-i sunt profesori are timp s-o asculte (și de ce să n-aibă?).

Nu peste mult timp lucrurile reprezentate în pozele stupide ale clienților noștri au început să mă intereseze într-o oarecare măsură. Curând asta a devenit aproape o boală. Eram atât de curios să văd ce se întâmplă cu fiecare cadru în parte, încât pe unele le măream mai mult decât îmi ceruse clientul, iar din altele scoteam detalii, la început neclare, pe care le măream și mai mult. Începuse, pe de altă parte, și o ciudată perioadă de prosperitate pentru atelierul lui Pym, pentru că îmi amintesc că au fost săptămâni întregi când n-am ieșit din laborator, iar maldărul de clișee din sertarul meu n-avea deloc de gând să descrească.

Peisaje de munte cu brazi acoperiți de zăpadă, cu stânci de forme ciudate, grupuri de bărbați și femei între

două vârste plini de o veselie artificială și stângace pozând alături de un copac foarte gros, alături de o stâncă sau în fața cine știe cărui hotel sau vilă sau cabană. Plăji luminoase, umbre tăioase pe fețele celor din cadru, datorate soarelui prea puternic din timpul zilei. Fizionomii șterse, bărbați fotografiindu-se cu o sticlă-ntr-o mână și un pahar în cealaltă. Trei sau patru femei grase fotografiindu-se pe rând cu aceeași pălărie uriașă. Adolescenți imberbi încercând să-și expună bustul «mușchiulos» și-n același timp să-și ascundă coastele numărabile. Fetițe de vârste foarte diferite fotografiate în timp ce rup delicat o floare sau se apleacă numai pentru a o mirosi. Tineri orgolioși pozând lângă automobile somptuoase cu număr străin. Fete în costume de baie încercând să-și pună în evidență șoldurile sau linia piciorului. Băieți slăbănogi ținându-le de după gât, soarele orbindu-i, făcându-i să închidă ochii sau să încrețească frunțile.

Singurul lor reprezentant a continuat deci multă vreme să se descurce singur și să trăiască izolat acolo în baraca de tablă galvanizată. Când, în sfârșit, a apărut un al doilea, din straturile lor ca de flori începuse să răsară grâu. Asta bineînțeles că ne-a lăsat pe toți cu gura căscată: de ce semănau ei grâu în straturi ca pe flori? Acum aveam și timp mai mult să ne mirăm de orice. Terminasem de cules viile, bumbacul, porumbul, începuseră nunțile (Petre Mialache însă nu mai apărea pe la nunți), aveam ce bea și nu duceam lipsă nici de subiecte de discuție. Cel de-al doilea ocupant al barăcii era un bătrân mărunțel, cu părul alb și cu mersul pripit, care-și petrecea toată ziua printre straturile alea semănate cu grâu. Ce tot făcea acolo nu știa nimeni și nici de ce smulgea fire de grâu și se ducea cu ele în baracă nu înțelegeam. Și atunci Calafoc, tot el (care nu-și mai părăsea costumul alb și pălăria de pai, deși începuse să fie cam frig de acuma), s-a dus într-o zi să vorbească cu ei. A rămas cu ei toată ziua, i-a însoțit printre straturi, a fost primit în baracă, ce-au putut să-și tot spună nu știe nimeni. Numa seara Calafoc a reapărut în mijlocul nostru și bineînțeles c-o făcea acum pe misteriosu cu noi. Cică ei acolo studiau (*ce*?), cică solul pe aici pe la noi era foarte bun (mulțumim frumos, asta

știam și noi), cică în anul următor se vor construi, pe acolo pe unde e baraca acuma, niște laboratoare (aiurea!) și niște canale să aducă apa din Mostiștea și să ude pământu când e nevoie, să nu mai așteptăm ploaia (pă dracu!), cică ei o să scoață opt căruțe dă grâu la pogon (fugi, bre, așa cum îl seamănă ei ca pă flori?). În câmp plantele aveau să fie «măsurate, udate, ierbicidate, polenizate, castrate și încrucișate!» În laboratoare semințele aveau să fie «numărate, cântărite, secționate și tratate» /342 A/ era «o simplă probă de sol»!

Amfitrionul era cumva o rudă apropiată a personajelor sale? – se întrebară deodată, puțin descumpăniți, ascultătorii. Pe cine trebuiau ei acum să mizeze?

Primisem între timp și comenzi pe color, astfel că aveam din ce în ce mai mult de lucru (procesele de color, complicate, atenția încordată la termometre, la filtre etc., etc.), dar proporțional cu aceasta creștea și curiozitatea mea pentru conținutul cadrelor. O curiozitate lucidă de altfel. Singura mea enigmă fiind eu, lucrurile care făceau obiectul curiozității mele păreau a fi dintre acelea de care nu te poți mira, ele fiind prea de mirare. Atitudinea Amaliei, care la început mi s-a părut a fi de indiferență, se schimbase mult între timp. Acum își petrecea aproape tot timpul liber cu mine. Prostiile ei, debitate în același ritm monoton și cu aceeași voce cristalină, mă ajutau chiar să lucrez mai multe ore fără pauză. În vorbăria ei, revenea din ce în ce mai des o afirmație: că Pym ar fi nebun. Găsea legături între nebunia tatălui ei și frenezia mea din ultima vreme. Mă întreba de ce nu dorm mai mult, de ce nu mă bărbieresc. În lumina scăzută a laboratorului îi era foarte ușor să-și imagineze că arăt la fel de jalnic ca Pym. Într-o zi, chiar, m-a obligat să mă culc. Trecuseră, zicea ea, numai în prezența ei treizeci și șase de ore de când nu închisesem un ochi. Mă simțeam într-adevăr foarte obosit, și un indiciu sigur era că tocmai reușisem să supraexpun câteva cărți poștale în color, iar curiozitatea îmi scăzuse într-o oarecare măsură. Amaliei, deci, i-a fost destul de ușor să mă convingă să dorm. A fost binevoitoare, încât mi-a umflat chiar ea salteaua pneumatică, pe care m-am prăbușit aproape instantaneu și chiar am avut impresia

că s-a culcat și ea lângă mine, dar nu e nimic sigur în legătură cu asta, eu fiind prea obosit și adormind înainte de a ajunge propriu-zis pe saltea.

«Iată – îmi spuneam – sunt un om viu, asemănător celor care în fotografiile mele râd, se scoală, se zbenguiesc, muncesc, pozează pur și simplu, fac dragoste, se dedau viciilor, se îmbată, aleargă, zboară cu avionul sau conduc un automobil, schiază, înoată etc. dar cum e posibil lucrul acesta? Care e cauza? Cum ajunge materia la un asemenea stadiu?»

Într-o bună dimineață, însă, în timp ce încă mai lucram la aparatul de mărit, ea veni lângă mine, îmi luă mâna și mi-o apăsă pe pântecul ei.

De la acest punct înainte amintirile mele sunt din ce în ce mai nesigure, vagi. Probabil că de atunci stăruie nelămurit în mintea mea imaginea unor zile însorite de ianuarie în care, individ fără scop și fără cauză clară, mă deplasam pe străzile întortocheate și murdare ale unui oraș, priveam casele vechi de dinainte de război, cu curți amorțite, cu ferestre deschise spre soarele neobișnuit de luminos pentru mijlocul iernii. S-ar putea ca tot în acel timp să mi se fi întâmplat și primul meu contact cu alcoolul, prima zi petrecută cu Pym într-o cârciumă. Mi-amintesc că ședeam zgribulit pe un scaun, în colțul unei mese murdare și ude, într-o sală mare și întunecoasă și plină de fum. Oameni necunoscuți și cu fețe ciudate vorbeau cu voce tare în jurul meu, fără însă a da vreunul din ei impresia că înțelege ce i se spune. Mi-amintesc la fel de vag de Pym, ochii lui roșii, balansul lui neîntrerupt în fața privirilor mele bolânde, o amețeală cruntă, vecină cu ceea ce-mi închipuiam eu că ar fi moartea și așa mai departe. Mi-amintesc, de asemenea, fără nici un fel de siguranță, că, uneori, reveneam ca din întâmplare în fața aparatului de mărit și selectam din filmele strânse în maldăr numai pe acelea în care întâlneam cadre cu mulțimi de oameni, mitinguri, manifestații, stadioane pline etc. Măream acele cadre cât puteam de mult și le lipeam pe pereții laboratorului. Mă distrau grozav sau îmi produceau o plăcere de un anume fel mutrele alea necunoscute care ascultau pe cineva vorbind, sau urlau, sau erau uimite, sau se bucurau din cauza unui eveniment necunoscut mie. Tot de atunci, probabil, stăruie în mintea mea și o imagine cu o șosea

întinsă în fața mea până dincolo de orizont, printre două câmpuri plate și verzi. Un automobil în care mă aflu se mișcă încet prin această câmpie întinsă. Nu-mi amintesc nimic în legătură cu vreun început sau sfârșit al acestei călătorii. Unchiul Gore era cumva în fața mea, la volan sau în dreapta lângă mine, pe banchetă?

Se spune că aerul e mult mai curat la țară decât la oraș. În casă, însă, aerul nu se schimbă prea mult. Vreau să spun într-o casă de țară. Aerul proaspăt este respirat pe câmp, în timpul muncii, al vieții, în casele țăranilor ferestrele se deschid rar. Mania ferestrelor deschise o are omul de la oraș. La țară vara intră muștele, iarna intră frigul (încălzirea se face cu destulă greutate), iar ferestrele sunt de aceea încă din construcție strâmte, nepractice. Așa se explică de ce Gore, care venea acasă rar, o dată la trei luni sau la cinci, găsea aproape de fiecare dată același aer în camera în care trebuia să doarmă. «Proust a afirmat – zicea Gore – că o prăjitură muiată în ceai poate să-ți aducă în minte retrăirea unora dintre senzațiile cele mai îndepărtate în timp. Eu verific mereu acest lucru, dar nu cu o prăjitură, ci pur și simplu cu aerul de respirat.» Așadar, atunci când a venit împreună cu Tudor a fost prima dată când n-a mai avut prilejul să retrăiască, prin simplă respirație, o senzație îndepărtată în timp. Prima stație de selectare a semințelor fusese construită mai de mult, pe vremea când Silică încă mai era elev de liceu. Acum se construia cea de a doua stație pe chiar locul pe care fusese casa lui Calafoc ăl bătrân. Din casa aceea nu mai exista decât cocoșul de cărămidă care stătuse semeț pe coama ei mai bine de o jumătate de secol până a fi răsturnat în pod într-o zi de furtună. El se afla aici, la mine în apartament, îl țineam în baie, dar Gore bineînțeles că n-a reușit să retrăiască nimic venind să-l vadă și respirând aerul de la mine din baie. Așa că, atunci când stația a fost gata (o construcție înaltă cam cât un bloc cu douăsprezece etaje), la dorința bătrânului și cu aprobarea directorului institutului, cocoșul de cărămidă a fost luat de la mine din baie și instalat sus pe stație. Acolo se află și acum. De aici din fereastră se poate vedea.

Îmi mai amintesc bucuria mea de a avea un băiat și neliniștea lui Pym cel care credea că niciodată copiii născuți din cei sortiți uimirii de sine, pe de o parte, și din cei cu aer de atotcunoscători, pe de alta, nu vor supraviețui pe lumea aceasta. El însă a supraviețuit, a surmontat neîncrederea bunicului său dinspre mamă și a confirmat optimismul lui Calafoc, al cărui prim strănepot era.

Dar din toate acestea nimic nu e cert. Cert este numai că acum, în plină lumină a soarelui, mă aflu în această poiană plină de flori, văd cerul întinzându-se fără pată de la un orizont la altul, simt în aer parfumuri nemaiîntâlnite vreodată, păsări mari se ridică în văzduh, plutesc alene, dispar, păsări mici se agită prin crengile încărcate de flori, se aude chiar și un zumzăit de albine, iar din când în când îl văd, trecând singur prin această poiană, în costumul cel alb și cu pălăria de pai, pe bunicul meu Ion Calafoc.

În rest, eu ce aș mai putea să vă spun? Întrebați-mă! Poate n-am reușit să vă fiu pe plac. Voi încă mai căutați în fiece poveste un singur om pe care să mizați. V-ați obișnuit să ascultați în felul acesta o poveste: cine pierde și cine câștigă? Nu cred că e cel mai fericit mod de a asculta o poveste.

Istoria brutăriei nr. 4

(«văzută cu ochii» de către caporalul G.P., zis Bobocică)

Stă mai tot timpul ghemuit (*nu se știe de ce nu prea poate sau nu-i place să stea în picioare*)*, fumează mult* (*aproape două pachete de Mărășești pe zi*) *și vorbește puțin cam fonfăit* (*lipsindu-i toți dinții din față*)*, dar nu se complexează deloc de diferențele de înălțime dintre el și ceilalți* (*cei care au obiceiul să rămână tot timpul în picioare*)*. Surprinzător pentru vârsta și pregătirea lui rămâne numărul mare de neologisme utilizate cu exactitate și chiar dezinvoltură. S-a născut în 1907 și deci va împlini în curând 70 de ani.*

DE ȚINUT MINTE: Plecarea din Medgidia a fost în ziua de 17 martie 1942, am stat în Batalion 2 ad-tiv 3 zile și am plecat spre Tiraspol cu hrană dată pe patru zile, și de la Tiraspol am plecat spre Odessa, și de la Odessa am plecat spre front până în satul Spiridinofca, care în ziua de 25 martie, de Blagoveșteni am luat în primire serviciu care misa ordonat adică șef de cuptor.

ÎN ZIUA DE FLORII, 30 martie 1942. Astăzi în ziua de Florii am mâncat turtă goală și așa de rea ce era făcută că nici porcii no mânca deși eram la locul unde se făcea pâinea însă nu lucram și neam transportat la satul Ranjeva. Toată ziua stăteam degeaba și răbdam de foame și tremuram de frig. Aicia am scris în ziua de 20 III/942. *Așa că deși era soldat român și tocmai luase cunoștință de înălțătorul ordin «vă ordon treceți Prutul!», boala eroismului nu prea-l chinuia. El nici n-ajunsese bine pe front, și iată că avea o mare grijă: că mâncarea nu-i bună.* 31 martie 1942. Mă aflu în satul Alexandrofca pe Malul Mării Negre la distanță de 20 km de Odessa pe șoseaua care duce la Nicolaev, aicia ne uitam pe Mare cum valurile se mișcau furioase, iar Reg. 1 Roșiori și armata Germană făcea paza Mări ca să nu debarce trupe Rusești la mal. 3 APRILIE 1942. Mergând încolonați pe șosea spre Nicolaev din întâmplare mam întâlnit cu Teodorescu un băeat din Valea Presni nepotul lui Grigore Tâvnă și spunea că a trecut înainte Alexandru lui Popa Velescu și Ionel al lui Bulgaru. – 4 aprilie 1942. Am plecat de dimineață tot nainte spre

front și am ajuns în satul Zelioni la distanță de 10 km de Orașul Nicolaev aicia am cantonat în noaptea de Paște și sa dus căruța la Șosea pentru a aștepta mașina cu daruri de Paște adică țigări și ceva de mâncare acum suntem în așteptare. – PAȘTELE – 5 aprilie 1942. Ma-m sculat de dimineață am schimbat cămășile ma-m spălat și la urmă mea dat cazeica un ou o bucată de cozonac și o bucată brânză făcută cu zahăr (*ca să vezi cât e omu dă cusurgiu*). Mai târziu nea chemat Sblt, și nea dat cadou de paște 2 cozonaci mici 4 ouă 1 chibrit și un tutun. – 5 aprilie, după-masă. După ce am luat masa a început un viscol mare de nu se vedea la mică distanță, dar eu stau în casă și privesc afară. – 6 aprilie 1942. Astăzi a doua zi de Paște după ce a trecut viscolul a fost o zi foarte frumoasă, fără vânt și cu soare. De la ora 12 încolo eau comand. de gardă. La ora 12 nea dat masa fasole cu șuncă, nea dat foarte puțină ca la prizonieri și ne dat și câte puțin cozonac. – În această zi ne-am pomenit cu un Basarabean care fusese luat la Ruși când s-a cedat Basarabia și spunea că a fost întrebuințat numai la săpat tranșei. Tot acest om spunea că forțile rusești sau slăbit de tot, având speranță numai în Artilerie cî atâta lea mai rămas, iar în colo toate armele sunt aproape întregi decimate. – Acest Om (*sic*) spunea că e din jud. Bălți de 9 luni nu mai fusese acasă. – 7 aprilie 1942. Astăzi după ce am luat cafeaua nis-a mai dat și câte o cană de lapte de către gazdă, laptele nu era bun fincă avea untul din el (*tras*) cu mașina. (*Cum ziceam. G.P. este cusurgiu și devine din ce în ce mai cusurgiu pe măsură ce înaintează în liniile inamicului*). După aceasta am fost la marginea satului și am făcut o tragere cu arma. Tot în această zi nea dat câte o litră de secărică și una de vin înainte de masă, mă cam pilisem puțin după ce am mâncat am dormit puțin și la urmă neam spălat un rând de cămăși șervetul și batista.

8 aprilie 1942

De dimineață am fost adunați și trimiși la un colhoz pentru curățirea unui grajd, așternut pe jos pentru a adăposti vitele brutăriei. Acolo am găsit o țeavă de armă aotomată Rusească și cartușe pe care le-am întrebuințat la arma mea. Tot astăzi a venit și restul de oameni ai

Brutării de la Teraspol și mâine e vorba să trecem Bugul, întâi prin satul Varvarovca și dincolo peste Bug este Orașul Nicolaev.

Mâine 9 aprilie plecăm cu toată brutăria tot înainte spre front după divizie.

9 aprilie 1942

În dimineața zilei de 9 IV am plecat din satul Zelioni spre Varvarovca lângă fluviul Bug.

plecați am ajuns la Varvarovca la ora 12 care imediat după sosire am luat masa.

10 aprilie 1942 scris c.p. acasă

Astăzi sau executat curățirea roților la cuptoare și spălarea lor cu apă din fluviul Bug fincă suntem lângă el. tot în am scris 2 c.p. una nevesti și alta lui nea Gh. Buldulea. – Aicia am scris în cantonament în satul Varvarovca lângă Bug și nea Puchea cânta cu flueru Vlasca com Știrbei Vodă, (*A se remarca textul conștient de împrejurările propriei elaborări.*)

11 aprilie 1942

Astăzi am cârpit cămașa fiind aproape distrusă și strigam cu grai tare, unde ești nevastă să mă vezi ce fac eu acuma. Aicia am scris lângă Bug în satul Varvarovca jud. Ociacov (*...Iar dacă ar fi avut posibilitatea, G.P. s-ar fi și fotografiat lângă fluviul Bug.*)

Tot în această zi când nea dus la masă în loc să ne dea masa nea culcat de câteva ori din cauza la 2 grăjdari care au jucat rișcă și Dl. Capit. Soroagă ia prins și lea aruncat bani și lea dat și 10, 15 lovituri la cur pe pelea goală și Ruși și Rusoaicili se uita la noi cum îi bătea.

După Masă

Nea făcut inoculări un Slt. Medic astăzi Sâmbătă 11 aprilie 1942 în Satul Varvarovca, și toată noaptea nam putut să dorm de durere, (*Iată că totuși nu este tocmai o transmisie în direct: titlul «după masă» indică mai degrabă momentul acțiunii narate decât momentul textuării. Câteva rânduri mai înainte, cele două*

momente coincideau strict. De data aceasta se vede clar că scrierea a avut loc abia a doua zi dimineața.)

12 aprilie 1942

Astăzi 12 aprilie se face de dimineață inventarul la efectele ce sau primit asupra omului.

După Masă

La ora 12 nea dat masa ciorbă de pește împuțit care nici porci nu o mânca.

După ce am mâncat am scris un plic acasă fără timbre.

13 aprilie 1942

Astăzi de dimineață am fost scoși la câmp și am executat instrucție individuală și după masă am luat șef de post pe garda brutăriei.

14 aprilie 1942

De azi înainte trecem în subzistența Germană numai cu hrană, dintre care am văzut cutii de conserve, cașcaval, unt, țigări și se spune că ne dă și bomboane (nu nis-a dat decât cartofi prăjiți, varză cu conserve și 250 gr. pâine).

După masă Seara

Nis-a dat ceai parfumat preparat cu cuișoare și puțin dulce și 40 gr. unt presat și varză cu cârnați. – am oprit și pentru a doua zi la cafea. (*Această «Subzistență Germană» – un element misterios intrat brusc în împrejurimile textului, – îl face pe G.P. să-și transforme, cel puțin pentru câteva zile, micul său jurnal într-o continuă listă de bucate, de unde se vede că și atunci nemții erau foarte tari la capitolul propagandă. Fascismul, și tehnobirocrația în general, se sprijină puternic pe aceasta. Orice îmbunătățire a traiului îi este dată omului simplu împreună cu un potop de vorbe misterioase, proprietatea asupra limbajului devine o importantă sursă a puterii politice.*)

Frig tare 15 aprilie 1942

De dimineață cafea și puțină pâine și unt, la ora 12 ciorbă de pește. Și tot timpul zilei am lucrat la depozit pentru distribuirea alimentelor pentru Diviz. 4 a

16 aprilie 1942

Ceai de izmă cu marmeladă, la 12 ciorbă pește sunt la magazia de distr. alimentelor pentru Divizie. După masă adică seara ciorbă de pește și unt.

17 aprilie 1942

Astăzi pleacă brutăria peste Bug, ear eu mai stau încă 4 zile în Varvarovca. Seara am dormit la altă casă cu Dl. Bucovschi. –

18 aprilie 1942

Am terminat cu magazia de alimente și trecut fluviul Bug pela ora 3 după masă, neam dus la rampa de îmbarcare pentru a pleca mai departe. Aicia am scris pe iarbă verde și priveam la armatele care îmbarca pentru front. – Cap. G.P. (Iată că «*subzistența*» *și listele ei de bucate dispar brusc din text. Să fie de vină fluviul Bug și iarba verde de pe malurile lui*?)

Vasile Enciu mea dat un tutun și un pachet de țigări și 3 Mărci. –

19 aprilie 1942

În această noapte a trântit vreo 5 bombe în Orașul Nicolaev unde am dormit în prima noapte aicia am scris în dimineața zilei de 19 aprilie duminica. Tot în această zi mam dus la gară unde îmbarca Batalionul 4 Pionieri și din întâmplare mam întâlnit cu Vasile G. Enciu, Vasile Neciu, Costică a lui Savu și Petre al Biți din Preasna se ducea spre front fiind tot cu toți într-o divizie.

Marți (?) 20 aprilie 1942

Și astăzi mam dus în Bazar și am cumpărat o curea de încins și 10 pietre de scăpărat cu 2 mărci iar pe cureaua am dat o jumătate de marcă. (*Presiunea limbajului are un puternic concurent în presiunea ideii de schimb.*)

Miercuri 21 aprilie 1942

Astăzi am scris o, c.p. și am dato pe un om care a plecat la Bat. 2 Ad-tiv și lam rugat să o pue în gara de nord. Și ducându-mă pe rampa Gări Nicolaev îmbarca Bateria 6 și grupul de comandă al divizionului 2 Art. Ușoară și mam găsit cu Oiță al lui Marin Duțea și mea dat un pachet de țigări și am stat de vorbă cu el mult, tot astăzi am spălat și cămășile murdare. După masă am primit 39 țigări, unt, bomboane, conserve și pâine.

Joi 22 aprilie 1942

Și astăzi am dat o roată prin bazar de mam plimbat. Am dat o marcă pe 6 pietre de scăpărat și un fitil și am mai dat o țigară, pe două ace de prins pește. În piață se vindea diferite lucruri de îmbrăcăminte, alimente, o pâine de 2 kg costa 360 lei sau 6 mărci bani germani. În acest bazar se putea cumpăra lucruri de mare preț, dar pe tutun nu pe bani fincă toți cioloveci cum te vede te întreba de tutun. Aicia am scris în casa lui Deadușcă Alexandru. Cap. G.P.

Sfântul Gheorghe Vineri 23 aprilie 1942

Astăzi avem îmbarcarea și plecarea din Orașul Nicolaev spre front sub conducerea Germană (*urmele speech-ului care li s-a ținut înainte de plecare*).

Avem de mers 500 de km 2 zile și 2 nopți cu trenul și o 100 km pe jos cu hrană rece. De dimineață mam bărbierit și neam pregătit Ranița pentru plecare. De dimineață ma-m găsit cu cumătrul Tudor al Biți am stat de vorbă cu el mult chiar azi în gara Tiraspol. (*Uitase sau nu uitase caporalul G.P. că ziua consemnată mai sus era chiar ziua lui onomastică*?)

24 aprilie 1942

Sunt în tren plecat dela Nicolaev până acum am mers cu trenul o noapte și o zi. În drum spre front se vindea tutunu cu 240 lei un pachet ce nam văzut de când sunt, pe un sunt acuma în tren sunt instalați de curent electric fabrici diferite, pe aici trenul a mers cu curent electric. Spre seară am ajuns în gara Nipru Petroschi, unde în murg de seară am plecat pe șosea pietruită

trecând prin acest oraş care se numeşte Nipru Petroschi, era pela ora 12 noaptea priveam la clădirile ce erau mai ceva ca în Bucureşti şi înalte foarte grozav am mers toată noaptea pe jos, mergeam şi îmi venea să cad jos de obosit flămând şi neodihnit.

25 aprilie 1942

Sunt în satul de lângă oraşul Nipru Petroschi unde am stat astăzi cantonament de dimineaţă sa făcut ceai şi la ora 12 nisa dat ciorbă bună aici am văzut case făcute ciur de gloanţe de la avioane. După masă am primit două tutunuri negre calitatea III. Când am trecut Nipru pe podul care trece peste Nipru este construit în felul următor. Pe dedesubt trece trenul şi pe deasupra trece vehicole şi linie de tramvai care treci din Oraşul Nipru în Petrovschi, acest Oraş se numeşte Nipru Petrovschi iar fluviul Nipru trece prin mijlocul Oraşului.

Aci am scris la masă cu Serg. Simion Vasile şi Serg. Popa Vasile din Iaşi str. Regiei nr. 14.

Duminică 26 aprilie 1942

Astăzi am luat 43 ţigări 1 săpun de ras 1 de spălat rufe şi 1 de spălat pe faţă nisa dat de către unitate fincă suntem în subzistenţă Germană (*Iar*? *Oare pe atunci exista celebra marcă Rexona*? *Şi dacă exista avea ea oare vreo legătură cu lagărele*?) După masă iar a doua oară ni se face inoculări contra holeri, şi dimineaţa am plecat şi am mers 35 km.

Luni 27 aprilie 1942

Am cantonat în satul Novomoscovschi sat frumos şi am dormit la un croitor şi dimineaţa am plecat spre satul Znaminovca care am mers 20 km.

Astăzi hrană rece şi ţuică Marţi 28 aprilie 1942

Am ajuns în satul Znaminovca şi cantonăm aci iar mâine plecăm mai departe.

Mergând pe drum am văzut vehicole distruse adica Maşini, tancuri, tunuri, proectile diferite cuti de muniţi şi tuburi trase de tunuri, pe aici a luptat mai mult Nemţi fincă am văzut numai morminte de germani. Am trecut vreo două poduri bine construite peste ape.

Miercuri 29 aprilie 1942

Tot pe jos am mers și drumul fiind greu puneam câte 8 boi la cuptor și totuși greu mergea fincă erea drumul desfundat de atâta vehicole ce circula pe el. (*Nouă, celor născuți în a doua jumătate a secolului XX, adică la cel puțin opt ani după evenimentele consemnate aici de caporalul G.P., ni s-au povestit într-adevăr multe lucruri despre oribilul război mondial, al doilea. Ni s-a spus de asemenea și că nu se știe cu ce fel de arme va fi purtat cel de al treilea război mondial și că în tot cazul e sigur că războiul imediat următor se va purta din nou cu praștia. Ni s-au spus și altele. Dar noi până acum iată că n-am știut că în cel de al doilea război mondial s-au dat atacuri, printre altele, și cu niște care cu boi, obligate să traverseze Bugul, Nipru,. Volga, Donul și alte ape. Niște care cu boi ca în picturile lui Grigorescu. Niște care cu boi pe care erau montate Cuptoare De Făcut Pâine. Ei bine, asta nu trebuia să se treacă cu vederea.*) Am mers vreo 24 km până în Caraberovca și am mai trecut prin Nomoscovoski. Orlinșcina, Zlomenovca, Carabinovca, Metrovca, Mavrena, Mejerici, Lehaceva, Pavlohrad. Oraș unde se spune că stăm pentru a fabrica pâine. (*Deci iată că totuși nu-i obligau să facă pâine din mers. Până și niște bieți mâncători de cartofi aflaseră – poate abia cu acest prilej – că pâinea se face doar stând pe loc și prinzând rădăcini.*) Mergând și astăzi 24 km pe drum am văzut diferite mașini stricate lovite de gloanțe și proectile gropi de bombe schije de proectile până și tuburile lor arse aruncate pe câmp. Lucruri diferite aruncate roți de mașini cauciucuri, piese de mașini și altele.

Joi 30 aprilie 1942

Astăzi am mai mers încă vreo 20 km pe tim ploeos și un noroi grozav, puneam câte 10 perechi de boi și sa rupt proțapele fincă intrase până la osie în pământ roțile. Toată ziua nu am mâncat nimic decât tuma seara la ora 8.

Vineri 1 maiu 1942

Astăzi 1 mai am stat în satul Mejerici unde căutăm să se mai odihnească vitele. La ora 12 nea dat un sfert de

pâine pe toată ziua cu ciorbă de fasole fin(că) nu se putea aproviziona cu pâine din cauza drumului greu.

Sâmbătă 2 mai 1942

Sunt tot în Mejerici nu am plecat fincă este greu drumul. Eri 1 mai am primit primele c.p. de la Ștefan și Apostolici și astăzi 2 mai leam răspuns imediat. – Astăzi am primit 2 c.p. pentru scris acasă. – După masă am primit un tutun și nea făcut și injecții contra tifosului.

Duminică 3 mai 1942

Astăzi suntem liniștiți decât am uns cuptoarele alceva nimic, zi frumoasă cu soare în clipa aceasta cântă unul cu armonica. După masă am primit tutun de pipă, miere și țigări.

Luni 4 mai 1942

Suntem în pădure luăm masa în pădure dar fără pâine fincă am lăcomit și o terminasem.

Marți 5 mai 1942

Astăzi nisa dat pâine 27 țigări Germane dar foarte bune, sătul ca astăzi nu m-am simțit aproape de când venim pe drum.

Miercuri 6 mai 1942

Astăzi plecăm mai departe din Pavlograd tot mai departe, și tot astăzi am primit o c.p. de la nevastă.

Joi 7 mai 1942

Am mers toată noaptea pe jos spre fron(t) 18 km a fost numit de către Căpitan a merge înaintea coloanei pentru a face siguranța înapoi mai sunt 18 km până la front. Suntem în satul Varvarovca II. (*Fără acest II am fi putut crede că se învârteau în cerc.*)

Vineri 8 mai 1942

Astăzi de dimineață ma-m găsit cu Nedu M. Petrache din Preasna eram la 12 km de front. Tot astăzi

nea dat tutun de pipă și țigări și trabuc 3. Acum este ora 5 după-masă ne pregătim de plecare și ne apropiem de front la câțiva km. Am mers toată noaptea pe jos în drum spre front, întruna auzeam bubuituri de tun.

Sâmbătă 9 mai 1942

În noaptea aceasta adică 9 spre 10 mai mai facem încă o etapă de 12 km în spatele frontului plecăm la ora 12 noapte în clipa care scriu acuma trage cu tunuri de se cutremură pământul, iar noaptea se vede tot timpul rachete aruncate pentru a lumina terenul, astăzi după ora 12 ma-m culcat și am visat că mam certat cu Ticuță și cu Dada pentru că intrase în casă și răscolise toate lucrurile din casă. Și tot deodată am visat că mă căsătorisem cu Sița lui Burdulea se făcea că e fată mare. Și Rădița se făcea că murise și ajunsesem văduv, ferască Dzeu.

Sat Alexjevca în care am sosit în ziua de 10 mai

Duminică 10 mai 1942

După 50 zile dabea am ajuns la locul unde trebuie să fabricăm pâine. Astăzi 10 mai am ajuns în spatele frontului la 12 km de linia ultimă de Artilerie, care se aude tot timpul bubuind tunurili de se cutremură pământul, dorm în cort afară și este un frig de îngheață mâinile.

Luni 11 mai 1942

Satul acesta unde am ajuns și nea-m instalat pentru a fabrica pâine pentru trupele Diviz. 4 *a* Olessipca la 12 km de front.

Marți 12 mai 1942

De dimineață am fost la instrucție, după masă am scos coșurile la cuptoare și leam așezat să fie gata pentru a fabrica pâine după aceasta nea dat ciocolată, cafea, țigări și un trabuc.

Mercuri 13 mai 1942

Se lucrează la curățenie și făcutul brazdelor, cărat de pământ.

Joi 14 mai 1942

Astăzi este sfânta înălțare a D-lui Isus Hristos la ceruri și înloc să stăm repaus nea pus la lucru tot cași în ziua de 13 mai.

Vineri 15 mai 1942

Astăzi împlinesc un an decând sunt concentrat și în noaptea trecută adică 14 spre 15 mai na-m dormit aproape deloc din cauza avioanelor fincă nea bombardat și de frică am fugit în cămașă pe câmp din corturi și neam culcat la pământ. Tot astăzi a venit un avion german și a aterizat care se spune că este poșta.

Astăzi 15 mai 1942 pe sub seară mam găsit cu Răducanu G. Marin pe front în clipa acea când stam de vorbă bătea Artileria Rusă de se cutremura pământul.

Sâmbătă 16 mai 1942

Aviația Rusă a bombardat lângă noi întrecare și ceva din coloana de Artilerie.

Duminică 17 mai 942

Noaptea a fost liniște și de dimineață a început Artileria Rusă să tragă, dar și ai noștri răspundea.

Luni 18 mai 1942

Astăzi sa lucrat la tăeat de lemne și în timpul tăeatului au trecut mașini cu răniți din Reg. 5 Dorobanți, 20 Dorobanți și 3 Călărași. (*Uimirea caporalului în fața simultaneității unor acțiuni aproape incompatibile se exprimă cu o discreție absolută. Cum este posibil – ar fi vrut el să spună – ca în timp ce eu stau în curte și nu fac altceva decât să tai niște lemne, frații noștri din regimentele cu nume atât de frumoase trec spre țară înghesuiți în niște camioane germane și urlând de durere*? *Dar el n-are dreptul să se lase uimit de nimic. Asta l-ar pierde. Și totuși, pentru cine scria caporalul aceste rânduri? Avea el în vedere vreun lector anume*?)

Marți 19 mai 1942

Linişte (*sic*) în sectorul nostru, decât venea maşini încărcate cu răniţi dela 7 Pionieri şi 5 Dorobanţi. (*Continui să cred că desăvârşita discreţie a consemnării unor fapte impresionante în sine nu se datora unei eventuale auto-cenzuri, ci unei spaime nelămurite.*)

Mercuri 20 mai 1942

Dela ora 12 noaptea a început ofensiva Diviziei a 4 a fincă trage Artileria de nu stă nici-o clipă. Astăzi Ionică al meu împlineşte 8 ani la ora 4 după masă. (*Îl bănuiesc pe caporalul G.P., absolvent a cinci clase elementare, de înaltă ştiinţă a retoricii prozei. Altfel cum ar putea el să alăture cu atâta măiestrie două propoziţii ca cele de mai sus*?)

Joi 21 mai 1942

Astăzi suntem în cele mai grozave timpuri (*o frază primită, evident, însă iată cum este ea continuată*) fincă suntem pentru a ne retrage fiind aproape cuprinşi de inamic, suntem în aşteptare. (*Din ce provine deci tensiunea – s-ar întreba analistul. Din alăturarea unei idei «primite» cu o expresie directă, deşi reţinută, a groazei*? *Din aşteptare*? *Sau din informaţiile noastre istorice*? *Noi ştim că în mai '42 omenirea juca totul pe o carte. Provine deci tensiunea din modul în care vedem noi acum acele fapte Istorice*? *Din aceea că ştim acum că frumoşii noştri Călăraşi şi Dorobanţi şi Pioneri şi Făcători de Pâine jucau o carte măsluită*? *Sau tremurăm pentru bietul caporal G.P., neştiind încă dacă jurnalul lui se termină peste o zi sau peste un an*?)

Vineri 22 mai 942

Toată ziua sa tăiat lemne pentru fabricaţie.

Sâmbătă 23 mai 942

Am început pregătiri pentru a fabrica pâine încălzit cuptoare.

Duminică 24 mai 942

De azi 24 mai am început a fabrica pâine – o pâine foarte bună albă ca zăpada. (*Prin ce anume era*

considerat G.P. un războinic?)

Luni și marți 25 și 26 mai 1942

Tot fabricație de pâine sa făcut și a început să vie mașini dela Corpul 6 și din Diviz. 4 pentru a ridica pâinea.

Mercuri 27 mai 1942

La fel fabricație de pâine și sunt în echipă de noapte. Astăzi a și plouat puțin și m-a apucat cu rufele în albie. (*Așadar, caporalul G.P., ca o bună gospodină, făcea pâine și spăla rufe în Câmpia Rusă, nu departe de Bug. Numai că uneori în Câmpia Rusă ploua puțin și caporalul era prins cu rufele în albie.*)

Joi 28 mai 1942

Tot fabricație de pâine și după ce am ieșit din fabricație mam dus la cort și m-am culcat până la 12 și după 12 m-am dus pe islaz și dormind am visat pe Mama că era culcată în pat și venise și cumnatu Panait și la urmă am mai visat și un foc la nașu ardea niște trestie și o șiră de pae după aceasta sa mutat la Dl învățător și tot la fel ardea.

Vineri 29 mai 1942

Astăzi sa terminat cu fabricația și mâine 30 mai plecarea mai departe tot nainte spre front.

Sâmbătă 30. Duminică 31 maiu și luni 1 iunie 1942

În zilele acestea mai sus notate am mers 100 km și am trecut prin satele Lazîvaia un orășel mic și alte sate mai mici care nu le știu numele. În drumul acesta am văzut mașini Germane distruse, cai morți Germani cu hamuri cutot căzuți alături de drum, explozibile trotil și întro cotitură de drum am văzut locul unde a căzut o bombă pe o mașină care o făcuse mii de țăndări aruncate la zeci de metri și o groapă de se ascundea un car. În orașul Rozîvaia am văzut case făcute ciur de gloanțe de mitralieră. Luni 1 iunie am ajuns în Barvencova la ora 12 noaptea era o lună plină și luminoasă (*ca în poeziile*

lui Bolintineanu despre Mihai-vodă). Am jumulit iarbă și am făcut saltea și am dormit, iar a 2 a zi marți 2 iunie am făcut corturile pe cuptoare și neam pregătit pentru fabricația pâinei. În aceste zile de mers am văzut armata Ungară și Italiană și stând de vorbă cu Italieni se asemăna multe cuvinte cu ale noastre.

Mercuri 3 iunie

Astăzi am spălat rufe și după masă mi-sa dat cămăși noi fincă cele vechi au fost rupte complet. Se spune că într-o pădure pe malul Donețului se află armata Rusă care nu poate s-o scoată decât să-i dea foc la pădure. Acu când scriu este în murg de seară și trece pe Șosea zeci și sute de tancuri Germane care merg la front, veniți de pe frontul din Crimeia. Conductori adică tanchiști, sunt îmbrăcați în haine albastre cu bonete negre și ochelari la ochi, suntem în satul Barvencova un Orășel mic, unde am găsit o călimară de faeanță.

Joi 4 iunie 1942

Astăzi am intrat în echipa de zi pentru fabricat pâine după ora 12 a început o mare ploae de venea ca fumul și nea udat saci cu pâine și făină ia luat apa pe dedesupt.

Vineri 5 iunie 1942

Tot fabricație de pâine s-a executat și după masă nea venit o Barișnă pe românește Domnișoară, să lucreze la fabricatul pâinii. În timpul acesta când scriu aici, a venit două Avioane Rusești a trântit două bombe și a rănit 4 copii și un Neamț și plângea mama la un copil din cei răniți.

Sâmbătă 6 iunie 1942

Nimic nou decât fabricație de pâine, ear după ce am eșit din serviciu m-am dus la lagărul de prizonieri și am dat o bucată de pâine și mea dat o curea de încins.

Duminică 7 iunie 1942

(Ploae și vânt grozav) După masă au venit 5 Avioane Engleze și nea atacat pe neașteptate. Artileria antie aeriană au tras grozav asupra lor însă nau căzut nici unul.

Luni 8 iunie

Astăzi tot cași eri ploae rece și vânt puternic și frig de îngheța aproape mâinile, toată noaptea tremur de frig.

Marți 9 iunie 1942

Și astăzi nea dat roată avioane inamice însă bombe n-au lansat, dar tunurile Ante aeriene leau atacat și sau depărtat.

Încă o dată a venit avioane și ne-a atacat, însă Anteaeriana a trântit 2 în flăcări, am văzut locul unde a căzut.

Mercuri 10 iunie 1942

În noaptea de 9 spre 10 toată noaptea ne bombardau avioane inamice, au lovit gara unde erau vagoane întregi de butoaie cu benzină și au luat foc arzând cu mari flăcări. Se spune că generalul Timmoșcenco ar fi pregătit o armată puternică casă nu mai fie respins, însă a fost spulberat peste cap. În zilele dela 1 iunie și până la 10 iunie a capturat într-o pădure mulțime de tancuri, tunuri și diferite munițiuni și armament, coloane întregi. Și 15 mi de prizonieri.

11 și 12 iunie 1942

Aceste două zile au fost foarte liniștite sa lucrat numai fabricație de pâine.

13, 14 și 15 iunie

La fel în aceste trei zile sa lucrat fabricație de pâine, a fost liniște fără atac de avioane.

Marți 16 iunie 1942

În noapte de 15 spre 16 iunie pela ora 1 a venit o mică ploae și cu trăsnete grozave, din întâmplare a

trăsnit o casă care a ars complet cu persoanele ce sau adăpostit în ea, mam uitat cu ochi mei ardea înfiorător. (*Caporalul având desigur sensul lui pentru cuvintele «întâmplare» și «înfiorător» – sensuri dintre cele mai proprii la urma urmelor.*)

17 februarie 1977

Aflu din întâmplare, de la nepotul său care e elev în clasa a opta, că G.P. s-a îmbolnăvit și e la spitalul din F. pentru analize. A încercat să se lase de fumat și se pare că asta i-a făcut rău. Trebuie să merg să-l văd.

Mercuri 17 iunie 1942

Numai fabricație de pâine și liniște pe tot frontul fără atac inamic.

Joi 18 vineri 19 și sâmbătă 20 iunie

Sa executat fabricație de pâine liniște fără atac de Avioane. În zilele acestea Nemți au cărat material capturat de pe front – Tunuri, Mitraliere, puști Mitr. Branduri diferite mărimi arme, măști cabluri telefonice și încălțăminte uzată.

FRUMOSUL POEM AL ZILEI DE

DUMINICĂ 21 IUNIE 1942

LA FEL CA-N TOATE ZILELE LINIȘTE ȘI FABRICAȚIE DE PÂINE.

Luni 22 iunie 1942

Astăzi luni 22 iunie toată ziua au trecut avioane din cele cu 3 motoare spre front la o pădure foarte mare unde sunt copaci cu un diametru de 1 metru și ceva grosime care această pădure este încercuită de armata română, însă frontul a lăsato încercuită și a trecut înainte peste don și continuă mai departe.

Marți 23 iunie 1942

Astăzi au venit vreo 300 răniți la spitalele din acest oraș Barvencova din Reg. 20 Dorobanți, 21 Inf, și 5 Dorobanți.

Mercuri 24 iunie 1942

În noaptea de 23 spre 24 iunie pela ora 10 noaptea am fost atacați iar de avioane inamice, au trântit 3 bombe la apropiere de noi unde eram așezați cu Brutăria. În clipa aceea eram în fabricație dormitam și deodată am sărit și nici nu știam unde să mă bag de frică, ma-m culcat la pământ.

Joi 25, vineri 26 și sâmbătă 27 iunie 1942

Liniște a fost decât noaptea nea dat roată avioane inamice.

Duminică 28 iunie 1942

În acest orășel Barvencova am lucrat pâine din ziua de 3 iunie și până marți 30 iunie când se spune că vom pleca mai departe spre Doneț.

Luni 29 iunie 1942

Și în această noapte de 29 spre 30 iunie pela ora 10 seara a venit avion inamic și a trântit 3 bombe incendiare însă n-a provocat nimic.

Marți 30 iunie 1942

Terminarea lucrului îmbarcarea materialelor și la ora 6 după masă plecarea în satul Luzum tot spre front aproape de râul Doneț.

Mercuri 1 iulie 1942

Deplasarea în direcția Nord Est tot spre front. Plecarea din Barvencova am făcuto în seara de 30 iunie la ora 6 seara. Tot ca și-n celelalte deplasări, pe drum am văzut mașini stricate lovite de bombe tancuri inamice, tractoare, tunuri de o mărime imensă, toată noaptea am mers pe jos și se vedea tuma departe la front se vedea cum se arunca rachete și din avioane cum cădea bombe. Șoseaua era numai din cretă făcută, pusă ca-n loc de

piatră, iar dimineața am ajuns într-un sat după o cale de 30 km. Toată ziua am stat camuflați în niște pădurici mici. Toată ziua de 2 iulie a.c, am dormit la umbra pădurici. Seara la ora 6 iarăș am plecat din acest sat tot în aceaș direcție Nord Est până la satul Luzum, mai aveam 14 km. Când neam apropiat de acest sat Luzum în marginea satului era niște boschete de pomi, unde se afla cazemate făcute de ruși și puțin am mai mers și am văzut 6 tancuri rusești distruse. Am dat devale în sat și am trecut Donețu peste un pod nou de lemn făcut de Nemți și neam instalat la 1500 m de sat în niște pomi fructiferi unde am și început fabricațea pâinei. Această călătorie am făcuto numai noaptea de teamă a nu fi atacați de Avioanele ruse.

Vineri 3 iulie 1942

Din această zi am fost cam bolnav de diaree și sâmbătă 4 iulie și duminică 5 iulie tot cam bolnav. Altceva a fost liniște decât în ziua de 4 a trântit 6 bombe însă la o depărtare de 1000 m.

Luni 6 iulie 1942

Tot fabricație de pâine se execută zi și noapte, suntem în apropierea unui pod care trece trenul. Nemți lucrează și ziua și noaptea cu lumină de la bec, când aude că vine avioane inamice imediat stinge lumina și fuge la adăpost. Acești Nemți are un motor cu aburi care bate picioare în pământ și nituiește aotomat cu ciocan.

Marți 7 iulie

În această zi a venit un Serg. din Reg. 21 Infanterie din București și i-am dat vreo 2 pâini. Spunea de Căpit. Tone Marin din Pârlita că a murit pe front, spunând că ar fi vrut să ocupe 2 cazemate Rusești și din greșeală a intrat în snopul mitralierei Ruse făcândul praf.

Miercuri 8 iulie

(*Ne apropiem de sfârșitul primului caiet din cele trei pe care fostul caporal din armata română, G.P., zis Bobocică, ni le-a oferit nu de mult spre lectură, începând de la prima lectură a ciclului «Ostașii noștri»*

și până azi noi știm foarte multe lucruri despre vitejia soldatului român. Dar cine citește acest jurnal nu poate să nu se întrebe: «*De unde atâta eroism la acest caporal G.P.*? *Auzi, să se ducă el până aproape de Stalingrad și-n tot acest timp să se plângă de calitatea mâncării și de alte mici nimicuri, să caute zilnic câte un cusur lumii din jur, să fie zgâriat la un picior de schija unei grenade pe care, din neatenție, el însuși a făcut-o să explodeze într-o zi, „ducându-se la closet", să-și scrântească piciorul sărind din căruță într-un război în care au murit milioane de oameni și el nici măcar să nu fie mulțumit de mâncare*? *Asta-i culmea*!» *Dar întrebați-vă, precum poetul.* «*Ce-au voit acele oști*?» *și abia atunci eroismul lui G.P. zis Bobocică, fost caporal în armata română, șef de cuptor la brutăria de campanie a Diviziei a patra, vă va apărea în picioare. Așa cum îl sesizăm la prima vedere, el pare răsturnat și seamănă într-adevăr cu inversul curajului, dar el ne apare astfel numai pentru că are o cauză răsturnată. Noi știm foarte bine ce-i mâna la luptă pe alde Peneș Curcanul și pe cei nouă din Vaslui* (*fără a mai vorbi de al zecelea, care era și sergent*) *sau pe Eremia Grigorescu și pe toți soldații comandați de el la Mărășești, sau pe cei împușcați la Moisei și rămași cu fruntea sus, împietriți* (*ca-n monumentul lui Vida Geza*)*, dar noi nu știm nici măcar ce căuta G.P. zis Bobocică* (*din satul G., Ilfov*)*, tocmai la Don* (*când el de fapt avea atâta treabă acasă*)*, nici vorbă să mai știm și ce anume l-ar fi îndemnat pe el să lupte acolo. Așadar, de vreme ce cauza este cu picioarele în sus, ca dialectica lui Hegel, nu văd de ce trebuie să ne mirăm că efectul ne apare și el răsturnat. PRIN CE-A FĂCUT, CA ȘI PRIN CE N-A FĂCUT. G.P. A FOST ȘI EL UN EROU.*)

În noaptea de 7 spre 8 iulie noaptea nea venit iarăș avioane și a lăsat lumini pentru a ne descoperi, însă bombe n-a lăsat.

(*Mai observăm desigur și un fel de indiferență a lui G.P. la ceea ce noi suntem obișnuiți să numim război. Aceasta poate avea o singură explicație: CAPORALUL G.P. DIN ARMATA ROMÂNĂ PARTICIPĂ DEJA LA AL TREILEA RĂZBOI MONDIAL. Să clarificăm: în 1973, în fața Adunării Generale a O.N.U., Willy Brandt – premiul Nobel pentru pace – declara:* «*Din punct de*

vedere moral nu există nici o deosebire dacă un om este ucis în război sau este condamnat să moară de foame datorită indiferenței altora». Din cartea profesorilor M. Mesarovic și E. Pestel. Mankind at the turning point, *citām: «Potrivit unei evaluări a UNESCO. Între 400.000.000, și 500.000.000 de copii au suferit de foame și subnutriție* în *1973... S-a calculat că în lumea întreagă disponibilitățile de alimente pe locuitor nu au mai crescut din 1936, ba chiar au scăzut în ultimul deceniu.» Deci al treilea război se poartă deja. Nu știm într-adevăr cu ce arme, dar un șef de cuptor de la o brutărie de campanie care a străbătut, trasă de boi, toată stepa în cel de-al doilea război mondial, poate fi considerat, pe bună dreptate, un participant la acest al treilea război.*)

Joi 9 iulie 1942

Fabricație de pâine și liniște fără atac de aviație.

Vineri 10 iulie

Mutarea din Orășelul Iuzum în satul Pervomaiscoe și am făcut 3 zile, trecând peste Doneț unde mam scăldat, lângă acest fluviu este un sat care se numește Tarburestova. La acest sat sa ținut cele mai grozave lupte unde a murit și Duță M. Ion din Preasna un băeat alui Marin Duțea, acest sat a fost așezat lângă o mare pădure de Brazi lungă de 40 km și lată 16 km unde earăș sa ținut grozave lupte. În această regiune sunt niște nisipuri mai cu seamă în pădure. Aici se făcea transportul alimentelor și munițiilor fincă mergând cu piciorul se îngropa până la gleznă.

Joi 17 martie 1977

G.P. s-a însănătoșit. De mâine vrea să se ducă la muncă. Lucrează ca zilier la șantierul T.C.I.F. din G. Fiind pensionar C.A.P., are dreptul. «Mai credeam eu, domle profesor, să ajung să văd cu ochii ziua de azi? Să mai mă salvez atunci cu inundațiile? Să apuc să trăiesc un cutremur ca ăla dă săptămâna trecută?» Apoi îmi povestește că a fost bolnav «dă nu mai putea să respire» din cauza vinului, că l-a băut rece toată iarna și că asta

i-ar fi dăunat la «laringe». Trebuie să recunoaștem: G.P. are puțină nemurire în el.

Cu un inventar al «efectelor ce sa'u dat asupra omului» se încheie aici primul din cele trei caiete. Dar acesta nu e un misterios «manuscris găsit într-o sticlă» și nici un jurnal obișnuit de călătorie sau de front, așa că vom fi sinceri cu cititorul și-i vom dezvălui și ultima însemnare din cel de-al treilea caiet. (*G.P. reușise între timp să ajungă prin panica și deruta generală până la București și să se prezinte la regiment.*)

Sâmbătă 3 august 1944

Astăzi sa făcut inspecție la arme da nu ni lea primit că au fost murdare.

Până la data mai sus consemnată nici un glonte nu părăsise țeava puștii caporalului G.P.

Duminică 8 mai 1977

Merge mai întâi de-a lungul râului lat și leneș de câmpie. Urcă dealul nu prea înalt, îndepărtându-se de râu, traversează un câmp abia semănat, ajunge în marginea pădurii Golovna. Este o după-amiază de duminică. Își vătuiește urechile cu un anume fel de liniște (ciripit de păsări, vânt ușor printre frunzele abia născute, crengi uscate și frunze din toamna trecută trosnind sau foșnind sub picior). Început de mai într-o pădure bătrână din câmpie. Cuvintele «potecă, ierburi înalte, poiană, păsări» sunt evident inutile, neputincioase, stupide în vecinătatea acestor forme, culori, spații, mișcări de aer și legături ale trupului cu ele. Modul în care privirea se încăpățânează să rămână agățată de firul subțire de apă, urechea se ațintește la foșnetul lui, buzele îl sorb, nu are nimic comun cu abstracția cuprinsă de cuvântul «timp». Ar putea să numească somn toate acestea, dar, cum singurătatea nu cere cuvinte, cum și așa există prea multe față de nevoile noastre...

Despre mirosul alb și înalt al acestor ciorchini de insecte zumzăitoare pe care le punem să PRODUCĂ ceva pentru noi este mult mai bine să se tacă. Să nu se rostească nici un cuvânt!

Revine deci pe același drum (trei ore mai târziu – dacă timpul contează), se desprinde de marginea pădurii ca de un Andreescu veritabil, traversează câmpul, coboară o pantă nu prea abruptă, apa reîntâlnește, planturos de data aceasta, privirea... Drumul se lasă străbătut de pași egali, reapar forme de locuințe umane (un sat deci) și, împreună cu ele, un maldăr de cuvinte reocupându-și drepturi temporar uzurpate.

Pătrunde în grădina casei, în casă, în camera în care televizorul se adresează patetic semiîntunericului. Nu e nimeni aici. Urechile rămân vătuite, privirea-și păstrează fixitatea, buzele, limba, gâtlejul încă nu se despart de izvor. Mirosul ciorchinilor zumzăitori, culoarea lor albă (înălțată spre mai pur de vecinătatea fragmentară a verdelui), gustul mierii capătă dăinuire. Ecranul se luptă cu toate acestea, palpită, zvâcnește, transformă semiîntunericul într-o fosforescență violetă.

Camera se populează treptat, este duminică 8 mai ’77 și sunt mai multe meciuri de văzut. Zgomotul zarurilor în cutia de table, clinchet de pahare, un vin roșu care nu-i rău deloc. Așteptare. Ecranul își toarce alene zvâcnirile de alb și negru, ploaia lui de cuvinte de care încercăm să nu ne sinchisim. Un unchi care întreabă:

— Ai săpat via, mă?

— Io mai am un rând, îl fac mâine.

— Păi mâine e 9 mai, glumește nepotul. (Parcă dacă e 9 mai nu poți săpa via!) Interlocutorul acceptă gluma. Râde.

— E Paștele. Atunci chiar era dă Paște.

— În patru’ ș'cinci?

— Da, zice și se așază mai comod, s-a obținut legătura cu stadionul.

Vacarmul tribunelor, vocea emoționată a comentatorului au acum forța să submineze vătuirea auzului, fixitatea plăcută a privirii, răcoarea instalată pe buze și chiar mirosul florilor de soc care mai stăruie în nări. Abia trecusem de Vesely. În satul următor am dormit într-o șură. Simțurile abia acum încep a fi maltratate de imagini, de zgomote, de speranțele și dezamăgirile unui sport. Grupa caporalului Nicolae a dormit în șura locuitorului K.

dimineață, fântâna din curtea cehului, gamelă, apă rece, zgomot de motocicletă oprită lângă santinelă, băi camarade unde e corpu dă comandă regimentu 9 vânători dă munte?, a treia casă da' dă ce?, a capitulat germania da' nu mai spune la toți așteaptă ordinu, înapoi în șură caporalu Nicolae, bă ia sculați că acu să dă ordinu dă înaintare, drepți, știa ei ce înseamnă ordinu dă înaintare că pân Vesely trecusem foarte greu, îmbrăcați, spălați, nemții ar fi dincolo de pădure, adunaaa-rea! și sublocotenentu;

Ai noștri au deschis scorul, bucurie, clinchet de pahare, vacarmul tribunelor pătrunde până la noi prin difuzoarele aparatului, are vreo legătură această agresivitate «nevinovată» cu simțurile noastre maltratate, cu echilibrul lor atât de precar?

bă băieți uite ce e (noi știam ceva de la caporal da' ne-am făcut că nu știm nimic) războiu s-a terminat, ăăăăăAAAAăă, uraaaaaaa, numai gamele pă tot ceru, acuma ordinu e să scotocim pădurea din față fără foc dă armă.

Este pauza meciului și vom fuma câte o țigară pe prispă.

Poteci, poieni, ierburi înalte, păsări, izvoare și mirosul îmbătător al florilor de soc.

dincolo de pădure o șosea cu terasament înalt, peste șosea salt înainteee!, sare doar un băiat cu pușca mitralieră și dincolo neamțu care-i ordonă în românește (auzi, învățaseră românește!): STAI!, nici un foc de armă, pă băiatu ăla nu l-am mai văzut, până la 23 iulie cât am rămas noi în cehoslovacia, o fi căzut prizonier în ultima zi?, ăsta a fost norocu lui, era a treia zi dă Paște.

Vor fi existând, în pădurile de dincolo de Vesely, flori de soc la începutul lui mai?

Un purtător de cuvânt

Pălăria cenușie plutește o vreme deasupra gardului de zid cu grilaje verzi de șipcă subțire, apoi trece dincoace, profitând de un foarte scurt moment în care poarta se deschide și se închide la loc. Acum se oprește adulmecând. De sub ea pornește o privire ageră care străbate șoseaua în lung până hăt la curba din deal, se întoarce, pornește la vale pe sub duzi, cercetează totul amănunțit, alungă ceața albăstruie care însoțește de obicei șoseaua la S. dimineața.

— Bună dimineața, spune fata.

— ’Mneața, răspunde omul de sub pălăria cenușie (neras de trei zile, așa că poate să pară de orice vârstă între 39 și 51 de ani).

— Ce mai faci, bre? zice fata.

«Cine-o fi, mă, neică, fătuca asta?» – pare să spună toată figura lui în timp ce gura rostește:

— Bine!

— Costel nu-i acasă?

«Aha!» – se luminează deodată figura. Apoi spune:

— Nu.

— Da' când vine?

— Păi, tre’ să pice, c-a fost în șchimbu dă noapte.

Fata nu mai spune nimic. Se pare că așa știa și ea. Privirea ageră din nou străbate șoseaua, auzul se ascute în căutarea unui zgomot anume și numai pentru o fracțiune de secundă privirile celor doi se întâlnesc. Apoi se despart rușinate. Bărbatul deschide din nou poarta și strigă:

— Făi, Marioară, ia vino-ncoa!

Se aude mai întâi un cotcodăcit de găini speriate undeva în spatele casei și abia mai pe urmă un zgomot îndepărtat de motor de autobuz. Cei doi redevin foarte atenți și din nou se privesc din greșeală.

— Ce-i, mă? strigă și femeia care tocmai a apărut de după colțul casei.

— Vin', fă-ncoa, că ai musafiri!

— Bună dimineața, spune fata și se apleacă să-și ia sacoșa.

Profitând, femeia întreabă repede din priviri: «Cine-i asta?», dar de sub pălăria cenușie i se răspunde

la fel de repede și tot din priviri: «Io dă un’ să știu?» Astfel că pălăria, considerându-și probabil rolul încheiat, se îndepărtează deja.

— Ai plecat, mă? întreabă femeia.

— Am plecat, zice, și-și pune sub braț servieta de vinilin.

— Unde-ai plecat, mă, nea Grigore, la or-asta? glumește unu care tocmai îl ajunge din urmă.

— Ghici, zice pălăria.

— Te-i fi ducând să bei o țuică!

— Da. Ar fi bună! zice pălăria.

— Las’, că bem noi una diseară.

— N-avem noi timp dă d-astea, măi neică! Io n-am timp nici să-mi bat copiii.

— Păi ce să-i mai bați, bre, că d-acu o să cam fie invers.

— Nu zic dă ăsta marili, zic dă ăilalți, că cam sparge geamuri pă la școală.

Și autobuzul apare, în sfârșit, la curba din deal. Cei doi grăbesc pasul. O sumedenie de alte pălării cenușii coboară din autobuz, multe altele urcă. Nea Grigore s-apropie de fi-su Costel, care tocmai a coborât și el din autobuz (unul dintre puținii fără pălărie) și-i zice:

— Vezi, mă, că te cată una p-acasă.

— Știam, zice fi-su.

— Ai dracu, ce le știți voi pe toate! mai mormăie Grigore înainte de a se urca în autobuz.

Apoi își așază pălăria pe un scaun. Ea simbolizează acum un om, un prieten ce va veni să ocupe acel scaun. Viața ei, însă, nu este dintre cele mai ușoare. Plimbată de două ori pe zi câte patruzeci de kilometri într-un autobuz plin de praf, încuiată opt ore în vestiarele de la «23 August» sau «Timpuri Noi» sau «Acumulatorul», continuu asaltată până la impregnare de mirosul de sudoare, fum, usturoi, benzină și uneori alcool, uitată pe o masă udă în cârciumă, trântită cu furie sau cu mare bucurie în praful drumului, dar mereu readusă în cele din urmă la marea cinste de a fi purtată pe cap. PĂLĂRIILE CENUȘII – 20% din forța de muncă ocupată în industria Capitalei. Recrutată de pe o rază de 60 km, dar devenită repede un pilon de bază, central. Bineînțeles, ele, pălăriile, pot fi și negre, bleumarin, maronii sau gris-petrol, dar suma acestor culori și forme

este totuși modesta pălărie cenușie. La origini ea trebuia să-l apere pe purtător de soare. Acum e numai simbolul celui care, oriunde ar munci, continuă să se creadă în plin soare.

Cineva deschide în sfârșit capacul de sus al autobuzului și două gemulețe din spate. Praful începe să fie eliminat cu repeziciune, antrenat de un curent de aer pe care numai Coandă ar ști să-l explice exact.

Trece dincolo de zidul cu grilaje verzi de șipcă subțire. Se așteaptă, bineînțeles, să fie întâmpinat (și chiar este) de figura pe jumătate conspirativă, pe jumătate speriată a mamei sale.

(— Te așteaptă cineva, o fată!

— Știu!

— Cine e?

— Lasă, că-ți explic eu.)

Își continuă mersul, dând impresia că e grăbit, încercând să pară preocupat de ceva foarte important. Ocolește casa speriind găinile, ciocăne ușor cu degetul în fereastra întredeschisă (pentru o fracțiune de secundă o vede dincolo de fereastră, zâmbind), tropăie în fața ușii pentru a-și scutura pantofii de praf și intră:

— Săru' mâna!

Ea se ridică de pe scaun și-l sărută.

— Bine, mă, Veronica, de ce mă lași să te aștept?...

— Păi...

— ...aseară trei ore ca măgaru-n țarc...

— am fost acolo...

— ...și nici măcar nu-mi spui că nu mai vii? Ai fost acolo?

— Da.

— Și?

— E cum ți-am spus. Am făcut testul cu broasca.

Se aude o ușă trântită. Coana Marioara moare de curiozitate și fără îndoială c-o să-și facă de lucru prin camera în care se află cei doi.

— Stai puțin! Mamăă!

— Da, răspunde coana Marioara și întredeschide ușa.

— Mi-e cam foame!

Femeia zâmbește superior. Știuse că d-asta-i chemată.

— Să vă prăjesc niște ouă?

— Nu, pentru mine nu, mulțumesc... zice Veronica.

— Ba da, ba da! zice Costel.

— ...da’ nu mi-e foame!

— Trebuie să mâncați ceva, zice și coana Marioara.

— Și poate mai găsești vreo sticlă de vin din alea care le-ai ascuns astă-toamnă!

— Nu mai e, mă, Costele maică, nici una!

— Să nu le caut io, că le găsesc pă toate!

Deși nu-i decât ora 6 dimineața, în autobuz s-a și instalat o zăpușeală tenace. Grigore își scoate batista și-și șterge fruntea de sudoare.

— Cald, nea Grigore, cald, a? – zice unu – da' las’, că vine ea iarna, mergem amândoi cu plugușoru!

— Da – zice Grigore – io intru-n curte și cânt, tu stai afară și plesnești!

Ăilalți râd.

— Să plesnești tu, mă, că ești mai gras! zice ăla.

El nu va purta pălărie cenușie, nu va merge cu plugușorul prin zăpada de un metru, nu va plesni din bici și nu-l va înțelege pe Coșbuc. Când va fi mare, nu va face 40 de km cu autobuzul până la locul de muncă și nu va închiria camere în subsoluri igrasioase când va voi să-și petreacă unele nopți în altă parte decât acasă. El nu-și va înțelege tatăl și cu atât mai puțin bunicul, în amintirile sale, paradisul copilăriei va fi reprezentat în întregime de un biet parc de cartier, câteva bănci, un balansoar ca un agregat monstruos de care la început îi va fi fost frică.

— Și ce, ai stat trei ore acolo? zice Costel mestecând.

— Nu, dar am început să am oroare de camera aia, înțelegi, oroare! izbucnește ea deodată.

Costel tace și toarnă vin în pahare. Pe pereți, fotografii (cu actori, actrițe, automobile sport și peisaje alpine) care opresc tencuiala să nu cadă. Pe jos, gândaci plimbăreți de bucătărie, jur-împrejur un zgomot de țevi care numai rareori seamănă cu guruitul porumbeilor.

— Sper că înțelegi de ce n-am vrut să vin aseară acolo, mai spune ea, deja mult mai calmă acum.

El continuă să tacă, își ciocnește paharul de al el și-l bea pe nerăsuflate.

— Aveți porumbei? întreabă ea.

— Da. Îi auzi?

— Îhî!

(Doamne, cât poate să fie de calmă acum!)

Prin fereastră se văd cireșii din curte, împârguiți deja, iar joaca vântului îi arată când mai roșii, când mai verzi, când alburii.

— M-am înscris la casă, spune el.

— Când?

— Aseară. A fost ăla de la sindicat prin secție.

Acum este rândul ei să tacă privind pe fereastră. «Mi-ar fi plăcut și aici!» – pare să spună privirea ei ațintită în frunzele de cireș, urechea atentă la porumbei și la vânt.

— Crezi că-i mai bine așa pentru el? întreabă Grigore, aproape arătând cu mâna spre pântecele Veronicăi.

Este ora 6 după-amiaza. Grigore s-a întors obosit pe la 5. (Constantin și Veronica erau dincolo, dormeau probabil.) Și-a pus pălăria cenușie în cuier, s-a spălat pe mâini, le-a cerut carnetele de note lui Niculae (clasa a cincea) și lui Ștefan (a treia), s-a așezat la masă și a ascultat, mâncând, tot ce avea de povestit coana Marioara. Pe urmă a amenințat și el că se apucă să caute sticlele alea ascunse și le găsește pe toate. Acum stau toți patru la masă.

— Ce «așa»?

— Păi am vorbit și io cu ăla de la sindicat. A zis că ai noroc, că are niște «disponibilități» bune acuma.

— Ce-i alea? întreabă «coana» Marioara.

— Dacă-i băiat, îl botezăm Grigore, zice Costel, și face cu ochiul. Apoi toarnă în pahare.

— Da' crezi că-i mai bine așa pentru el?

— Nu știu. (Ciocnește paharul de al tatălui său și gustă din el privind într-un punct fix undeva în grădină. Când se va ști o să ne spună chiar el. Ne va înțelege sau nu, ne va condamna sau ierta, în orice caz, va vorbi în numele nostru, ne va explica într-un fel în fața acestei lumi. Sau nici nu va mai avea nevoie de noi. Fie că noi înțelegem, fie că nu.)

Excursie la câmp

Pot să-ți spun, mi-e egal, pot să-ți spun orice despre oricine, fiecare cuvânt va fi important pentru tine, mie mi-e egal, mie mi-e egală mai ales ordinea lor, dar tu, neavizat, vei crede în importanța acestei ordini. Ascultă deci! Sunt bolnav, știi bine, știi foarte bine, sunt bolnav, dar mă voi strădui din toate puterile să-ți spun tot, pot să-ți spun, pot să-ți spun orice, dar fiecare cuvânt al meu, fiecare cuvânt... În sfârșit.

Pictoru este în fine mulțumit. Se așază pe scaun, își umple un pahar cu sifon și râde. Eram eu înclinat să cred că va renunța să mă întrebe? Și eu, nici vorbă, știam cât era de încăpățânat. Și el, atunci, ce atâta vorbă pentru asta? Să-i dau drumu odată dacă am ceva de spus, dacă nu...

L-am găsit foarte obosit, supărat, frecându-și ochii (îl dureau probabil din cauza luminii scăzute din mansarda aia murdară pe care o ocupă de vreun an sau din cauza oboselii de peste zi).

Se așezase pe pat înainte ca eu să intru bine în cameră și mă poftise și pe mine cu un gest vag: «Stai jos!». A continuat o vreme să-și frece ochii, să caște etc. Nu era încântat că mă vede, mai ales că eu, ca de obicei, trebuia (presimțea el), trebuia să-l descos în legătură cu cineva sau ceva. Aveam chiar un carnețel pe care speram să-l pot utiliza pe furiș. Întâlnirea era de mare importanță pentru mine, nu voiam să scap nimic din cuvintele sau gesturile sale.

Camera era foarte murdară și dezordonată. Unica fereastră, foarte mică și mult înfundată în perete, era aproape în întregime astupată de cărți. Pervazul lat al acelei ferestruici era singurul loc din camera aia unde cărțile puteau sta ca-ntr-un raft. Și chiar așa și erau așezate parte din ele, în timp ce altele erau aruncate deasupra lor, iar cele mai multe se înșirau izolate sau în teancuri mici pe pat, pe podea, pe masă etc. În ferăstruică rămânea, ca din întâmplare, nu din intenția cuiva, un loc de o palmă prin care putea pătrunde lumina soarelui. Era spre asfințit, probabil singurul moment al zilei în care soarele bătea în ferestruica aia mică,

ascunsă, pe care, privind dinafară, n-ai fi reușit niciodată s-o descoperi.

Ce mă holbez așa, ce, eu nu văd că el e obosit și n-are chef de palavre? Ba văd, da' trebuie să ne lămurim într-un fel azi. De ce azi? Și eu, cum de ce azi, crede el, Bob (apelativ pe care-l folosesc de mai multe ori pentru Americanu, alături de altele la fel de nesemnificative), crede el, zic, că mâine o să ne mai aducem aminte exact tot ce-am zis azi și toate argumentele? Atunci de ce naiba nu stau odată jos, și eu mă așez în sfârșit.

Ce m-a șocat foarte puternic, încă din momentul în care am intrat (el se trântise furios pe pat, deznădăjduit, își freca ochii etc.), au fost masa murdară, hârtiile răspândite în dezordine și deasupra lor, așezate probabil de foarte curând, o sticlă de ulei, o roșie și doi castraveți. În aceste obiecte de curând așezate acolo, raza de soare, pătrunsă prin palma de loc rămasă liberă în fereastră, bătea cu putere, culorile lor străluceau straniu în semiîntunericul de acolo. Culorile deveniseră în acel unic punct luminos din încăpere de o stridență înfricoșătoare. Galbenul uleiului, roșul-aprins al roșiei, verdele-alburiu al castraveților plus lumina stranie a soarelui care asfințea și semiîntunericul din jur m-au străfulgerat în momentul intrării și m-au făcut pentru multă vreme să mă simt ca pe altă lume, să judec altfel ca până atunci, să uit că trebuie să fiu lipsit de scrupule și dur în întrebări, să uit chiar, pentru moment, pentru ce anume exact venisem acolo.

Ce naiba mă-nvârtesc atâta pe după deget? Am ceva de spus despre afacerea asta sau n-am? La urma urmelor, el, Pictoru, ce se rățoiește așa la mine? I-am zis că sunt obosit. Nu i-am zis? Atunci 'ce nu mă lasă să povestesc eu cum vreau și ce vreau? Și el, bine, dă-i drumu, și-i dau drumu, deci.

Pot să-ți spun și asta: după o vreme și-a frecat ochii și a căscat, s-a rezemat de perete și a început să privească obiectele de pe masă cu aceeași curiozitate cu care le priveam și eu, dar era evident după poziția în care se așezase și modul cum le privea că asta făcuse și mai înainte de a veni eu și că, după ce venise până la ușă să-mi deschidă, după ce se așezase pe pat fără să-mi dea prea multă atenție, după ce se frecase puțin la ochi și

căscase, acum nu făcea decât să-și reia contemplarea acelor obiecte domestice în acea lumină îngerească.

N-aveam altă treabă? Păi cum să n-avem, dar eram al naibii de obosiți, înțelege el, Pictoru? Dacă găsesc eu că e ceva de înțeles aici. Păi bineînțeles că găsesc și să mă scutească odată.

Până când soarele a asfințit definitiv și nici o rază de lumină n-a mai pătruns prin ochiul de geam, am privit amândoi nemișcați obiectele acelea luminoase de pe masă. Eram fascinați.

Dar știu, sunt bolnav, incoerent, ar trebui să încep cu altceva, cu ce s-a întâmplat în tot restul zilei, de exemplu, deși momentul de liniște care a urmat, întunericul în care te mișcai ca o umbră și alte zeci de umbre roiau în juru-ți la fiecare mișcare, ne-a încântat prin liniștea ciudată pe care ne-o insufla. O liniște inumană însă, cel mult magică. Americanu se ridicase într-un cot pe pat și aprinsese un băț de chibrit. Credeam că aprinde ceva, o lampă, dar nu și-a aprins decât țigara și în timp ce bățul de chibrit ardea, undeva lângă cotul lui se afla o carte de pe coperta căreia se desprindeau parcă și pluteau prin întuneric până la mine niște litere roșii, un roșu-aprins. Deslușeam în ele numele lui Dostoievski și după ce chibritul s-a stins numele acesta plutea roșu prin aerul negru, rămânând tot timpul în fața ochilor mei oriunde-mi întorceam privirea. Era un moment la care deja ar fi trebuit să am câte ceva notat în carnetul meu, dar nu mă simțeam deloc bine în lumina aceea, singura mea salvare era să-mi reamintesc tot restul zilei drumul lung pe arșiță, câmpul de rapiță uscată străbătut cu picioarele desculțe, să-mi mișc picioarele în pantofi pentru a resimți usturimea, câmpurile larg întinse sub privirile noastre, râul larg și leneș de câmpie pe care-l străbătusem cu hainele-n cap.

Americanu grăbește pasul, s-ajungem odată-n pădurea aia blestemată. Poate găsim o poiană, ceva, să ne-ntindem odată la adăpost de soarele ăsta care te calcinează, ce naiba! Apoi, întorcând capul pentr-un singur moment spre mine ca să înceapă fraza, apoi continuând-o fără să mă mai privească: mai fusesem vreodată în pădurea asta? Și eu, nu.

La câțiva kilometri de oraș, pădurea din apropierea casei lui Americanu nu-i decât un mare parc de

distracții, dar la origine a fost chiar o pădure și chiar și acum există locuri neamenajate în care te poți simți ca-ntr-o pădure adevărată. În tot restul, pădurea răsună de strigătele tipilor de la fabrica de acumulatoare care vin aici să agațe gagici sau de țipetele gagicilor care vin aici să agațe tipi de la fabrica de acumulatoare, să-i ducă la cabana de pe marginea lacului și să-i facă să dea o bere sau acolo ceva de băut sau de mâncare. Dinspre oraș se intră în pădure pe o șosea asfaltată, pe marginea căreia zeci de panouri colorate îți vorbesc despre niște seri nemaipomenit de plăcute pe care le poți petrece la cabana și restaurantul de pe marginea lacului. Dinspre casa lu Americanu în pădure intri direct din miriște. Toată pădurea se întinde pe zeci de hectare, pe două dealuri și o vale, înconjoară lacul, mănăstirea și se întinde hăt încolo pe calea ferată, până spre alt sat pe care am și uitat cum îl cheamă, da' care trebuie să fie al naibii de departe, că zic că poți să faci și două ore până acolo mergând pe jos în pas întins.

Plantele de culoare roșie ce ne întâmpinaseră la marginea pădurii, străduința noastră de a afla sau a deduce ce nume poartă aceste plante ciudate, copacii bătrâni, crengile trosnind sub picioarele noastre, poiana în care am stat culcați pe spate privind printre frunzele copacilor norii albi călătorind pe deasupra. Literele roșii ale cuvântului Dostoievski continuau însă să se plimbe în întunericul camerei, mereu în fața privirilor mele, amestecându-se uneori cu punctul roșu al țigării lui.

Ce credeam eu, că are de gând să-și piardă toată noaptea cu palavrele? Nu credeam nimic, da’ dacă el nu sufla încă nici o vorbă, ce naiba, parc-am fi copii! Atunci să facem o cafea! Să facem, zic.

Știu bine, și tu știi de asemenea, aș putea să ți-l descriu în acele momente, să-ți transcriu vorbele lui, gesturile lui vag sesizate de mine în întuneric, atmosfera, cuvintele spuse de mine, reacția lui (momentul în care a aprins lumina ar intra de asemenea în descriere, e necesar). Apoi, lunga discuție purtată peste masa murdară pe care odihneau hârtiile în dezordine, sticla cu ulei și legumele, cuvintele mele, cuvintele lui, să-ți reproduc desenele făcute de el pe hârtie ca să mă facă să-nțeleg, dar, mă întreb, mai ales în urma discuției avute, lucrul ăsta ar avea sens? Aceste lucruri ar fi spuse

de mine sau numai reproduse de mine? Aceste lucruri au fost refăcute de mine aici în fața ta sau ele pur și simplu s-au plimbat până aici folosindu-se numai de mine ca de o roabă sau ca de un fir sau pur și simplu s-au propagat prin mine?

Este important acest lucru: există el, obiect al descrierii mele și atmosfera îmbâcsită, murdară, dezordonată, urât mirositoare, de asemenea obiect al descrierii mele, dar descrierea poate fi numită cuvânt al meu? Pot eu folosi un asemenea cuvânt într-o frază rostită de mine? Sau, mai bine zis, această frază rămâne a mea? Nu cumva construcția ei se debarasează de mine, capătă sensuri noi pe care eu, acolo, privind punctul roșu al țigării lui mișcându-se în întuneric, sau mai devreme, uleiul și legumele pe masă, n-am reușit să le sesizez, și ele totuși s-au păstrat fără voința și conștiința mea, și atunci, stăpânesc eu această frază, mă folosesc de ea sau ea se folosește de mine și mă subjugă?

Știu, eu pot să-ți povestesc (cu amănunte) tot ce s-a întâmplat cu noi în ziua aceea și tot ce-am discutat toată noaptea, făcând cafele la aragazul murdar dintr-un colț al camerei (aragaz care iarna servea și drept sobă) și spălând ceștile și făcând din nou cafele până dimineața, când ar fi urmat să am deja în minte un plan al acestei povestiri. Dar orice povestire, oricât de perfectă, nu e decât o maimuțăreală a faptelor, iar faptele vor ajunge la tine ca fapte, nu ca maimuțăreli, chiar dacă ele în treacăt se folosesc de maimuțăreala mea. Tu aștepți. Iar pe căile misterioase, ale obișnuinței noastre de a vedea sau a face faptele, faptul ajunge la tine, se propagă însuși până la tine fără ca eu să știu exact în care ungher al maimuțărelii mele s-a ascuns pentru moment adevărul. În orice caz, inutilitatea mea e evidentă, propagarea poate avea loc și altcumva și, dacă vrei cu tot dinadinsul, tu poți deduce totul și poți înțelege mai exact totul atunci când ignori spusele mele, mistificatoare prin simplul fapt că există. Iată deci că a descrie e inutil. O descriere nu-mi folosește nici măcar ca semn pentru o construcție de semne, dacă pentru această copie există un original, ea-l servește pe acela, nu pe mine, cel care vorbesc. Așadar, a scrie nu e totuna cu a descrie un șir de fapte, ci cu a făptui un enunț. Acesta poate să pară și el a fi o descriere de fapte, dar, în măsura în care aceste fapte n-

au existat, acest enunț este un fapt al meu independent și tu, ascultând, te afli făptuind independent. Asta pot face cel mult, dacă nu sunt acum prea bolnav pentru a continua: să făptuiesc din nou față de tine ceea ce atunci am făcut vis-à-vis de faptele lui, și evident că diferențele vor fi mari, acest din nou neînsemnând repetarea a ceea ce făcusem atunci (maimuțărindu-mă pe mine însumi în felul acesta), ci făptuirea în logică și cronologică consecință.

Tu nu exiști, prin simplul fapt că mă adresez ție te suprim.

Așadar, a fost o zi în care, tineri convalescenți, încântați de zilele de început de vară, am străbătut kilometri întregi pe jos, desculți, prin arătură, prin ierburi, am traversat un râu, am străbătut o pădure. În dimineața acelei zile, soarele răsărise energic, vreau să spun că l-am văzut deodată deasupra noastră în timp ce ne trezeam (dormisem afară sub un prun) și aerul rece al dimineții și apa rece pe care ne-am aruncat-o pe față ne-a trezit definitiv. Am încercat să rețin expresia feței lui în acele momente. Mă rugaseră să le povestesc totul în amănunțime, așa că în primul moment am avut o strângere de inimă, o îngrijorare: cum voi putea să-mi amintesc totul despre el, tot ce va face el în ziua aceasta? Am reținut așadar fața încă palidă, transfigurată de bucurie în momentul când primea pumnul de apă rece aruncată în obraz, râsul gros, nemaiîntâlnit la el altă dată, ușoara uitare de sine în acele momente.

Aproape instantaneu ne-am îndreptat apoi, desculți cum eram și sumar îmbrăcați, către câmpul acela imens, care te ispitea la drum prin simplul fapt că se așternea inert și colorat și fără apărare la picioarele tale, unindu-ți-le cu linia orizontului. Era o oarecare imprudență pentru noi, neobișnuiți cu clima aceea ciudată de acolo, mai bine zis cu vremea instabilă de vară, furtuni puternice (fructele coapte se desprind atunci din pomi și se aștern covor la rădăcină), cu ploi repezi și abundente, cu călduri înăbușitoare și nopți luminoase și calde. Era de asemenea o imprudență să plecăm desculți pe câmpul acela, noi cei obișnuiți cu pantoful, vreau să spun cu pielea tălpilor foarte subțire ținută toată iarna în bibliotecă și aiurea. De fapt scopul nostru era chiar acesta: să ne tăbăcim pielea tălpilor. Nu știu dacă mai

aveam și altul. De altfel, nici n-am mers prea mult până ce-am dat de o tarla cultivată cu rapiță, care tarla nu prea putea fi ocolită și care rapiță avusese deja timp să se usuce, deși nu era mai mult decât sfârșitul-lui-iunie-începutul-lui-iulie, așa că, oricât ne-am fi codit noi, tot a trebuit să trecem de-a dreptul prin ea, și nu-ți mai spun că ne-am înțepat și zgâriat al naibii, plus că era foarte bine crescută, înaltă cât un stat de om, și deci a trebuit s-o străbatem pe acolo pe unde fusese culcată de vânt (era de fapt aproape în întregime culcată de vânt), dar ăsta nu era un ditamai avantajul pentru noi, pentru că, așa culcată fiind, trebuia să mergem prin ea ca și când am fi sărit niște garduri de vreun metru înălțime, garduri al naibii de țepoase și care, pe deasupra, îți mai și prindeau piciorul între ele când voiai să-l ridici și nu-l ridicai direct în sus, ci puțin pieziș. Nu știu dac-au fost mai mult de 200 de metri de străbătut prin rapița aia, cert este că deși locul era în vale, ceea ce ar fi trebuit să ne ușureze avansarea, odată ajunși în marginea locului ne-am văzut transpirați ca niște brutari și ne-am trântit pe iarbă să ne odihnim. Ajunsesem într-o luncă cu iarbă grasă și verde (bătând spre negru). La câțiva pași de noi curgea un râu leneș de câmpie, care râu, de fapt, nici nu-l puteai observa curgând, fiind mai degrabă, acest râu, un șir de iazuri legate-ntre ele printr-un fir de apă, până și acesta curgând alene și sinuos. Așa că ceea ce era acum în apropierea noastră era unul din acele iazuri situate în șir de care am pomenit mai înainte, iar faptul că ar fi curs leneș era pur și simplu o exagerare: nu se observa la suprafața lui nici o mișcare care ar fi putut primi numele de curgere. Am stat multă vreme în iarba luncii aceleia, simțind în nări mirosul de oaie, care rămăsese îmbibat în iarbă sau în pământ, sau poate chiar în aerul și apa de acolo, așteptând deci să ne uscăm de sudoare și să ne treacă puțin febra ca să putem intra în apă, așa cum ne propusesem încă de la început, să trecem prin orice fără să ocolim nimic.

Și ca unul care eram oaspete, i-am zis lu Americanu:

— O fi adâncă balta asta?

— Nu! Poate fi trecută în picioare, numai că o să ne purtăm țoalele în cap pentru că n-are cine să ți le aducă pe malul celălalt și nici să le arunci de aici până acolo nu

prea e posibil (erau vreo 100 de metri, cred). Dacă vrei să treci îmbrăcat, treaba ta. Nu zic că n-ar fi o soluție, pentru că-ntr-o oră țoalele ți se usucă pe tine, dar cred că tot mai bine e cum zic eu.

Și pentru că tot ne reveniserăm între timp din oboseală și nici nu mai eram așa de transpirați, am început să ne dezbrăcăm și până la urmă am trecut râul ăla ținându-ne hainele în mâini deasupra capetelor cu apa ajungându-ne uneori până la bărbie. A fost foarte frumos. Piciorul intra în noroi până mai sus de gleznă și, deci, ajunși pe malul opus, iarăși a trebuit să facem un popas cât ne-am spălat picioarele de noroiul pe care-l adusesem din fundul bălții și cât ne-am zvântat puțin. Între timp am avut și iluzia că ne bronzăm, nemaisocotind că eram goi cu desăvârșire și că Americanu a observat că parcă suntem dintr-un film de Fellini așa scheletici și deloc bronzați cum eram.

Mă opresc, ezit, Pictoru mă privește, întind mâna după paharul cu sifon. E gol. Pictoru mi-l umple privindu-mă din ce în ce mai curios în timp ce beau. Apoi întinde mâna spre mine și-mi face un semn, oprindu-mă să mai continuu.

— Știu – zice – i-ai reproșat imediat că se folosește de mijlociri pentru a-ți comunica datele imediate ale experienței, el s-a înfuriat, a urlat la tine, ne-a înjurat pe noi cei care ți-am dat măcar vreodată a înțelege că o operă de artă, fie chiar și un film de Fellini, poate să fie o mijlocire. Tu tăceai.

Da, zic.

Apoi s-a mai potolit. A revenit. A zis, într-adevăr mi-am permis această referință în comunicarea mea cu tine. Tu, consecvent, ai ripostat: Nu! Imaginea unor trupuri scheletice, albe, pe pajiștea de la marginea iazului a ajuns la tine nu direct, ci printr-o imagine dintr-un film de Fellini care ți-a revenit în memorie. În asta constă deformarea. Apoi: Dacă ai fi trăit acum o sută de ani, nu mi-ai fi invocat altceva decât poate o imagine reprezentând infernul, pe care-ai fi întâlnit-o pe peretele bisericii din sat. În fond, mi-e egal, a spus el. Știu de ce mă acuzi și ai toată dreptatea. Poate toți suferim de asta. Și știi de ce? Pentru că îmbogățindu-ne, nu devenim mai bogați, ci mai scindați și, nemaiputând stăpâni multitudinea de țăndări în care ne-am scindat, nu mai

tronăm peste ele, ci alergăm amețind de la una la alta și astfel acestea ne subjugă. Și poate de aceea căile de comunicare între noi sunt rupte. Pentru că eu adresându-mă ție nu știu în care colț al scindatei tale personalități să te caut, iar tu nu știi la rându-ți din care colț al scindatei mele personalități să aștepți să-ți vină o replică.

Da, zic, așa a zis.

Americanu își trece mâna prin păr și zâmbește trist – un astfel de zâmbet seamănă mult cu o scuză sau chiar cu un scâncet, ceea ce e prea mult pe chipul unui bărbat tânăr:

— Mintea mea să rămână independentă – spune el – supremația în ea s-o dețină faptul bine stabilit că e ceva normal să mă plimb pe malul acestui râu, fără haine, să intru în apă imediat ce văd acolo un pește zbătându-se, să-l prind cu o dexteritate normală, să ies cu el pe uscat, să-l frig la un foc ințețit din ierburi de câmpie, să-l mănânc servindu-mă de unghii, să plec mai departe spre a căuta alt râu, alt pește, alte ierburi etc. Extazul de dinaintea diviziunii muncii.

Probabil că vă îmbrăcaserăți deja. V-ați ridicat apoi, ați urcat dealul acela rotund ca o minge sau ca un sân de femeie, ați trecut printr-o câmpie largă, păsările cerului pe deasupra capetelor voastre. Ați văzut oameni muncind din greu și strigând din când în când cuvinte neînțelese de voi. V-ați oprit atunci, v-ați privit în ochi și cu infinită tristețe ați convenit că totuși trebuie să existe o limbă comună pentru cei care construiesc în comun. Apoi cu o infinită speranță: dacă nu există încă, va trebui s-o inventăm. Ăsta pare a fi un scop onorabil pentru noi.

Da, zic.

Mergem ore-n șir prin miriște. Vorbele noastre sunt răvășite de vânt și risipite fără rost. Nimeni în afară de noi nu le poate auzi în câmpul ăsta larg care seamănă cu un pustiu ai cărui predicatori suntem. Deodată, schimbat la față, se întoarce spre mine, mă apucă de guler privindu-mă cu furie și-mi strigă:

— Tu știi că ai mei au lucrat pământul dintotdeauna, că tatăl meu are numai cinci clase și că mama nu știe să se iscălească? Știi toate astea? Spune-mi tu atunci, cui trebuie să-i vorbesc despre structuri semnificative? Și cum trebuie să fac asta pentru ca nici

eu, nici ei să nu avem senzația că ne-am cam rupt unii de alții?

Atenție, să nu mă ia de guler așa ca la poliție, și el, eliberându-mă, să-l scuz, desigur. Apoi:

— Tu știi că atât eu, cât și ei facem parte din aceeași clasă sau, mai bine zis, știi că nu poate fi altfel, că nu mă pot opune lor în nici un chip. Cu toate astea, nu pot să-i spun tatălui meu: «Tată, comportamentele noastre trebuie să tindă către aceeași structură semnificativă» pentru simplul motiv că mi-ar reproșa la rându-i: «Tată, cred că meseria asta a ta (nu pronunță niciodată cuvântul sociolog – deși știe de existența lui, i se pare nepronunțabil), pe lângă că nu-ți aduce cine știe ce sume de bani (cum are un inginer bunăoară), te mai și tâmpește la cap. Ce-mi spui mie bazaconii de astea?» Iar mama s-ar duce de-a dreptul să se închine și să bea agheasmă.

Ați ajuns apoi în pădure. Ați străbătut-o cu pas încet, savurând aerul proaspăt. Ați ajuns la o poiană în care ați stat întinși o vreme. Nori albi străbăteau cerul prin fața privirilor voastre.

Da, zic.

V-ați urcat apoi amândoi într-un copac și ați continuat acolo discuția începută. Ați străbătut zeci de păduri, v-ați urcat în sute de copaci, zeci de câmpuri cu grâu înșirate în fața voastră ați străbătut, mirându-vă de recolta atât de bogată în acest an, ca-n toți anii în câmpia aceasta, ați trecut prin sate, ați auzit strigăte care păreau războinice, altele care păreau să semnifice efortul. Ați mers așa sute de zile și seara ați băut o mie de căni de vin.

Da, zic totuși, deși mi se pare că Pictoru bate câmpii.

V-ați întors apoi în oraș pe zeci de șosele asfaltate. Orașul v-a intrat în sânge. (La aceste cuvinte, văd curgând prin venele noastre mansarde mici prăfuite, scări înguste și întortocheate, lăzi de gunoi urât mirositoare.) V-ați urcat în mansarda murdară, ați băut un milion de cafele și ați continuat-o așa o mie de ani. Și din când în când eu însumi vă țineam companie.

Da, am zis, el Pictoru, are perfectă dreptate, nici vorbă că eu cred tot ce spune, totul s-a-ntâmplat exact

așa cum spune el, nimic mai adevărat, dar acum... acum aș vrea totuși să dorm, să dorm.

Cădere liberă în câmpul cu maci

Din unsprezece perechi numai vreo două sau trei nu s-au rupt. Nu sunt deloc rezistenți ciorapii ăștia! Nici nu-i porți de două-trei ori, și gata, s-a și dus un fir sau chiar mai multe. Pe urmă, dă-i, lipește-i cu ojă și poartă-i mai ales cu cizmele. Sunt totuși practici, că se spală ușor și se usucă în mai puțin de o jumătate de oră.

— Mai ai? întrebă Marta.

— Nu, doar să-i întind, spune Marinela și-și privește cu atenție unghiile.

Marta închide cartea și o așază frumos pe noptiera improvizată dintr-un scaun și o bucată de placaj. O privește pe Marinela întinzându-și ciorapii la uscat și, în cele din urmă, oftează prelung, fără să știe deloc de ce. Apoi cască.

E bine, totuși, să nu fie prea aproape de sobă. Cine știe cum se face curent, și atât le trebuie, să se atingă de sobă, că, gata, s-au ars și nu mai ai ce le face. Marinela ar vrea să fredoneze ceva, dar nu-i vine, pentru moment, nimic frumos în minte.

— Ce citești? spune ea.

— Nimic, spune Marta.

Marinela se întoarce brusc. Apoi se strâmbă elocvent.

— Îl știi pe Bebe? zice Marta.

— Care Bebe? spune Marinela (din nou cu spatele spre colega ei și întinzându-și ciorapii la uscat pe frânghia din jurul sobei).

— Dacă nu-l știi, nu-ți mai spun.

— Ăla cu «delon» de blană?

— Nu!

Dacă toate s-ar spăla așa de ușor ca ciorapii... Trebuie, totuși, să-ți dai cu puțină cremă pe mâini după toată treaba asta. Marta se ridică într-un cot și deschide casetofonul. Pune una din cele două benzi pe care le știu amândouă pe dinafară.

— Să-l lași mai încet, spune Marinela.

— Ai auzit că se-nsoară? zice Marta.

— Când?

Casetofonul începe deodată să fluiere. Iar Marta caută înnebunită un buton anume. În mai puțin de o

secundă îl găsește totuși și aparatul își revine.

— Ce-o fi având rabla asta?

Marinela ridică din umeri, privindu-se atent în oglindă în timp ce-și unge mâinile cu cremă.

«Imaginea aceasta seamănă cu ceva, dar nu știu cu ce anume. Nu seamănă cu nimic», spune Marta. De fapt nu e tocmai o imagine, ci o pată de cerneală de pe una din planșele testului Rorschach. Marta se miră și acum că n-a spus cu ce seamănă pata aia de cerneală. Seamănă cu o inimă, era clar, ba încă cu o inimă înconjurată de niște raze. Parcă strălucea. Dar i-a venit așa, deodată, să spună că nu seamănă cu nimic.

«Atunci am ieșit din cameră plângând și m-am dus la mormântul mamei», îi spune Marinela psihologului (unu tânăr, despre care Marta spune că seamănă cu tatăl ei). «Am început să-i spun, rugându-o cu lacrimi fierbinți: „Vino, mămico, înapoi și mărită-mă tu, mămico! Nu mă lăsa! Vino înapoi și luminează-mi calea, că mi-e dor de tine, mămico, și nu mă lăsa pe mâna lu mama Veturia. Mă ia mama Veturia, mamă, și mă dă notarului, mamă!" Așa plângeam și jeleam întruna, deși știam că n-o să vină.»

— Te culci? întreabă Marta,

— Nu prea mi-e somn, spune Marinela.

— Mai e apă caldă?

— Cred că da.

— Lasă, că spăl mâine. Am multe de spălat.

— Asta nu-i *Yesterday*?

— Ba da! Zice Marta și dă puțin mai tare casetofonul.

— Și pe urmă? întreabă ca un cretin Psihologul.

«M-am întors acasă mai amărâtă ca oricând.»

Trenul oprea desigur în fiecare stație și curiozitatea Marinelei de a vedea cine mai urcă și, mai ales, cum arată, era de nestăpânit. În cele din urmă, ajungând la concluzia că din locul în care se află nu vede chiar pe toată lumea sau, în orice caz, nu atâta lume câtă ar fi voit ea să vadă, se decise să traverseze trenul de la un cap la altul. În fond, în tren nimeni nu te întreabă de ce te duci încolo sau încoace, pe cine sau ce cauți. Se opri totuși în vagonul-restaurant. Aici chiar că poți spune că ai avut un scop să vii. Ți-a fost foame sau sete sau așa mai departe. A văzut între timp destule figuri, dar pe nici una nu a

privit-o atât cât ar fi vrut ea s-o privească. Oricum, nu te poți opri așa pe culoarul dintre scaune numai pentru a privi pe cineva. O singură modalitate de a prelungi timpul privirii: să te prefaci că nu poți deschide o ușă, dar nici asta nu e cu adevărat o prelungire. Câteva întâlniri cu privirile altor persoane au fost evenimentele acestui traiect.

Marinela comandă totuși o cafea și se așeză într-un cot, lipindu-și puțin ochii de fereastră (o poziție absurdă, s-ar zice).

— Și pe urmă, și pe urmă? întreabă el.

La un pas de ea se așază un tânăr cu o sticlă de bere. Își toarnă atent în pahar, prefăcându-se că nu o vede pe Marinela, care tocmai își dezlipește ochii de fereastră și-i caută privirea.

— Mergeți departe? spune tânărul în cele din urmă.

— Da. Până la T.

— Lucrați acolo sau sunteți elevă?

— Lucrez.

— Dar...

— În ce schimb ești săptămâna viitoare? spune Marta.

— Cred că doi.

Tac apoi amândouă circa un sfert de oră în apropierea casetofonului care, încet-încet, presimțind că nimeni nu-l mai ascultă, tace și el. Muzica pe care o emite acum, deși foarte zgomotoasă, este, în fond, o tăcere. Tăcerea unui casetofon conținând o bandă infinită și uitat deschis într-o cameră rece, pustie de mobile și de orice.

— Hai să bem un ceai! spune Marta.

— Ce film o fi în oraș? răspunde Marinela.

Tânărul va pleca în curând în armată. Îi pare rău după multe lucruri pe care ar fi vrut să le facă mai înainte, dar nu le-a făcut. Dacă a fost în T.? Desigur, de foarte multe ori. Dar ar vrea să termine cât mai repede cu armata. Ar putea să-i scrie din armată?

«Iubito, de când am plecat de acasă mă gândesc numai la tine. Îmi ești dragă ca lumina ochilor. Te visez mereu și doresc să fiu lângă tine. Eu m-am schimbat mult. Am fost bolnav. Am stat în spital câteva săptămâni. Puteam să mor, dar m-am gândit că cineva drag mă așteaptă...»

— Și pe urmă...?

Marta își imaginează că e la gârlă și spală rufe și apa e puțin tulbure și tânărul se află acolo pe mal, însoțit de o altă fată (o răutăcioasă din alea care se leagă de toți bărbații numai pentru a le strica celorlalte fericirea) și tocmai scapă o batistă pe cursul apei și el sare în apă și i-o aduce, iar cealaltă este desigur supărată și încearcă să recupereze din terenul pierdut râzând tare câteva minute mai târziu.

Ideea cu ceaiul a fost lăsată baltă, iar banda este abia pe la jumătate.

Așa că Marta se întoarce acum de la școală (clasa a opta spre sfârșitul anului școlar), și s-ar zice că e chiar veselă, se bucură de această zi de mai. Încearcă să deschidă ușa cu cheia, dar o altă cheie se află în aceeași broască pe dinăuntru. Ea așteaptă aproape zece minute până când tatăl ei îi deschide ușa și apare în prag cu o figură posacă, dar cu ochii grozav de mobili, puțin speriați poate. Ea nu înțelege nici mirosul neobișnuit din sufragerie, nici de ce tatăl ei nu o lasă să intre în dormitor chiar acum și nici de ce o roagă să meargă repede la alimentara să cumpere hârtie igienică. Nu înțelege sau se preface că nu înțelege, și chiar simte dintr-o dată o ură puternică pentru tatăl ei și marea dorință de a pleca de aici cât mai repede. Dar nu până la alimentara, ci pentru totdeauna. Tatăl ei e un bărbat încă frumos, se spune. Iar soarele care pătrunde deodată prin fereastra vagonului-restaurant, tocmai când trenul execută un viraj larg, aduce o nouă culoare părului tânărului care nu mai are mult până să plece în armată. Marinela încă mai crede că primește scrisori de la el și că el e bolnav prin groaznicele spitale militare și că are mare nevoie de ea, de zâmbetul ei, de buzele ei pe care un fulg de zăpadă se poate topi în mai puțin de o zecime de secundă. Ea îl vede chiar întorcându-se în cele din urmă (multe luni după ce mama ei murise și deci ea nu mai avusese timp să-i răspundă la scrisori și era singură pe lume și trebuia să se ocupe singură de toată gospodăria, să hrănească vaca, să sape grădina, să spele, să facă focul în sobă) și venind spre ea acolo, în fundul grădinii, unde vrejii de castraveți abia au dat în floare, iar roșiile abia au fost răsădite și trebuiesc udate la rădăcină de mai multe ori pe zi.

— Vreau să-mi iau un hanorac d-ăla roșu, cambrat și cu negru, cum are Veronica, spune Marta.

— Și pe urmă, și pe urmă? întreabă el din ce în ce mai curios de acum și știind că, de fapt, tânărul a coborât atunci din tren cu mult înainte de T., mirându-se că Marinela, așa de tânără, lucrează deja în uzină și promițându-i că-i va scrie din armată. De parcă ea ar fi murit de curiozitate să știe ce se petrece într-o cazarmă. Dar bineînțeles că promisiunea asta a uitat-o. Sau a înlocuit-o cu o alta și s-a ținut de aceea schimbând, în fond, numai destinatarul. Se miră totuși de multe lucruri un psiholog de uzină abia pusă pe picioare. Se miră spre exemplu de cât de neprevăzut se contorsionează sufletul de femeie tânără de la țară al Marinelei.

«M-am dus la grajd și am muls vaca. Laptele era fierbinte și ieșeau aburi din el. Îmi înghețaseră mâinile venind de la grajd până în casă. Am pus laptele pe sobă, să stea cald, și m-am dus lângă pat. Mi-am apropiat buzele de buzele lui și am vrut să-l trezesc sărutându-l. Dar ardea foarte tare. Avea febră. L-am trezit, dar nu putea să se ridice. L-am strigat pe nume. (Psihologul notează că Marinela a inventat totul, dar nu și numele iubitului ei. Și mai amestecă și anotimpurile. De ce?) Dar el nici nu se mișca. Doar buzele și le mișca încet, voind să-mi spună ceva. Eram înnebunită. M-am dus la mama lui și am chemat-o. Ea m-a trimis după doctor.»

— Și pe urmă, și pe urmă? spune el, știind că părinții Marinelei trăiesc amândoi și că pe ea n-a vrut s-o mărite nimeni cu nici un notar pentru simplul motiv că în satul ăla nici nu există notar. Marinela traversează din nou trenul, de la coadă la cap de data aceasta. Nu-și mai întâlnește privirea cu nimeni. Marta își cumpără o chitară și vrea să devină cântăreață de muzică folk. «De parcă asta ar fi vreo meserie!» spune tatăl ei. «Pe tatăl meu îl urăsc – spune ea – nu-i dau bună ziua pe stradă. Cățeaua aia cu care trăiește este cu un an mai tânără decât mine.» «Ce poezii ai ales?» întreabă Psihologul. «Mai multe», spune Marta. «După ce le pui pe muzică, aș vrea să le ascult și eu», mai adaugă, și pleacă cu teancul de planșe ale testului Rorschach. Până și din spate seamănă puțin cu tatăl Martei, deși e totuși mult mai tânăr. Apoi se așază pe banchetă, pe locul ei de mai înainte. În față s-au așezat între timp doi bătrâni (bătrâni

oare?) de la țară. El fumează. Ea se preface că doarme, dar mai spune din când în când câte ceva în legătură cu ce vede pe fereastră sau în tren. Bărbatul n-o aude sau n-are chef să-i răspundă. Trenul tot mai oprește în toate stațiile, și în vagon tot se mai urcă tot felul de chipuri și tot felul de priviri cu care te poți sau nu întâlni.

— Și cât costă? întreabă acum Marinela.

Marta, care s-a ridicat între timp de pe pat și s-a oprit (firesc) în fața oglinzii, întârzie câteva secunde cu răspunsul.

— Vreo patru sute, da' mi se pare că nu se vinde decât costum întreg de schi.

— Geaca e mișto, da' pantalonii...

Ce-o mai fi și asta? Vrea să-mi iasă vreun coș? Coșurile astea apar tocmai când ai cel mai puțin chef de ele. Cum dracu de nu se inventează odată soluția aia care să te scape de ele pentru totdeauna? Se întoarce la patul ei și se întinde peste pătură, privindu-și trupul cu aerul unui cunoscător care spune «mda!». Rămâne așa mai multe minute în șir.

— «Vulpe-n cap, vulpe-n picioare!» spune țăranca de pe bancheta de vis-à-vis, după ce pe coridor tocmai a trecut un tânăr în costum de schi și care poartă într-adevăr o căciulă de vulpe și niște pâslari căptușiți pe dinafară cu un fel de blană sintetică foarte mițoasă.

Tocmai a fost acasă, la țară, să-și ia costumul de schi, și acum se întoarce la T. să petreacă pe schiuri ultima săptămână dinainte de armată. La vreun an sau doi după facultate, chiar și psihologii sunt chemați să-și satisfacă stagiul militar. Planșele testelor vor rămâne câteva luni încuiate într-un dulap alături de răspunsurile Martei și ale Marinelei, alături de alte foi scrise de mână sau dactilografiate. Nimeni nu se va atinge de ele, nici măcar pentru a le șterge de praf. În tot acest timp, producția desigur că va crește într-un ritm exprimat în procente. Uzina, deși tânără, va fi din ce în ce mai sigură pe propriile-i picioare. Între timp, Marta se va sătura să-și privească trupul cu un aer de cunoscător matur și se va înveli, în sfârșit, cu pătura. Ciorapii se vor usca repede și vor fi strânși, împachetați, aruncați într-un colț de valiză. Banda va fi întoarsă pe cealaltă parte. Alte zgomote vor fonda acum alte tăceri. Dar tu, Marinela?

«Febra îi creștea necontenit. M-am hotărât să-l duc la spital. L-am înfășurat în șal și l-am pus în sanie. (...) Mergeam repede ca să ajung la S. până seara. Caii obosiseră, iar mie îmi înghețaseră mâinile pe hățuri. Târziu, când întunericul pusese stăpânire peste cătunele din vale și peste oraș, am ajuns la spital. (Psihologul remarcă neobișnuita cursivitate a vorbirii.) Am sunat și, peste vreo zece minute, a apărut o doamnă grasă cu niște ochelari mari pe nas. (După o scurtă discuție, pe care Marinela o redă aproape cuvânt cu cuvânt, dar care se vede clar că e o construcție ad-hoc și nu o reproducere din memorie, grasa cu ochelari spune): – Acum ți-ai găsit? E noapte și nu mai deranjez tot spitalul pentru tine și pentru bețivul tău! Pleacă de aici! Mi-a trântit ușa în nas și m-a lăsat afară în ger.» (Un psiholog mai știe și că asemenea lucru nu s-ar întâmpla la nici un spital din lume și chiar pariază că la spitalul de care e vorba nu lucrează, de fapt, nici o «grasă cu ochelari».)

Așa că el aude pocnetul plăcut al legăturilor Marker pe tocul de plastic al bocancilor Kastinger turnați și se avântă pe pista Bradul (pistă pentru debutanți și ageamii) cu curajul țăranului care n-a pus în viața lui două doage în picioare, dar știe că, de vreme ce sunt oameni care pot să se dea cu așa ceva, în cele din urmă va reuși și el. Și într-adevăr, după o suită de mișcări caraghioase, ajunge într-un loc unde se poate opri și se bucură că n-a căzut. Nu e rău pentru prima dată.

— Știi să schiezi? întreabă Marta de sub pătură.

— Da, minte Marinela.

— Habar n-ai – zice Marta – de ce nu vrei să te învăț?

Ea a copilărit în T., oraș de munte cu numai douăzeci de mii de locuitori și numai două uzine, dar cu zeci de piste de schi primprejur. Piste pe care le cunoaște ca-n palmă. Fiecare groapă, fiecare viraj se leagă de câte ceva. Iar cheia găsită în broască pe dinăuntru, într-o frumoasă dimineață de mai, este legată tocmai de jalnica pistă Bradul, mult mai caraghioasă, desigur, în luna mai, când nici nu e zăpadă.

— N-am costum, n-am schiuri, spune Marinela.

— Îți fac eu rost, împrumutăm de undeva.

— Și mi-e și frică.

— Ești o proastă!

Dar o săptămână de schi se termină repede și cu progrese mai mult sau mai puțin evidente. Are loc acum lichidarea ultimelor amănunte. O discuție stupidă cu directorul uzinei, care-i urează armată ușoară. O cafea cu Kent-uri mototolite (păstrate multă vreme prin buzunarele ascunse ale genților). În biroul traducătoarelor de rusă, engleză și germană. Câteva telefoane. Ordine desăvârșită în dulapul a cărui cheie o va putea lua cu el și cu această ocazie: mai vechiul eseu de racordare a psihologiei de disck-jokey la ideologia socialistă, diverse diagrame și răspunsul Marinelei la aceeași planșă a testului Rorschach la care Marta nu reușise, deși încercase, să formuleze un răspuns. «Această imagine îmi sugerează un fluturaș în zborul lui deasupra unui câmp de maci.» Unde o fi văzut asta câmp de maci? Un geamantan nou, cumpărat de la complex. O bere cu băieții de la montaj, cu care prilej toți povestesc despre armată, mai ales aresturi, ieșiri în oraș fără ordin de serviciu, ciocniri cu ofițeri obtuzi, hoteluri de categoria a III-a cu baie la capătul culoarului, băutură în cutii de suc de roșii (găurite, vidate, umplute cu vodcă și lipite din nou cu cositor), barbut și poker în dormitor după stingere, alarme false și îmbolnăviri simulate. Cam asta. Pe urmă din nou gara și sentimentul unei libertăți de soldat care n-are ce pierde și pe care toți sunt obligați să-l compătimească puțin și să-l înțeleagă.

Te urci acum în tren lăsând-o pe Marinela în frig, în fața unui spital de la oraș, plângând, sacrificându-se pentru iubitul ei, pe care încă nu știe cum îl cheamă și așteptând ceva care, iată, nu mai vine. Degeaba ai tot întrebat (ca un băiat bun de la țară ce ești) de zeci de ori: «și pe urmă, și pe urmă?» Ea a preferat să rămână acolo, în frig, lângă caii obosiți și transpirați și lângă cel pe care-și imaginează că ar vrea să-l apere și cu prețul vieții. Ești, poate, singurul care înțelegi ceva din asta și totuși te urci în tren și pleci. Marta spune:

— Ai fost ieri cu cineva aici?

— De ce? întreabă Marinela. Nu! adaugă aproape imediat.

— Atunci, mi s-a părut, ieri pe la 6.

— Ce ți s-a părut?

— Că e cheia în ușă pe dinăuntru. Sigur n-ai fost?

— Nu, dragă, da' ce-ți închipui?

Nici tu n-ai suferit niciodată de prea multă siguranță de tine, dar, din când în când, iată, rolurile se schimbă puțin. Așa că înainte de a te urca în celălalt tren (plin de recruți – vreo douăzeci de teriști ca tine și restul «trupă» cât cuprinde – băieți veseli cu alcoolul până dincolo de nas, în sus, și ocupați să tot tragă semnalul de alarmă la fiecare cinci minute, conductorul prefăcându-se alene că-și smulge fire de păr din cap prin jurul vagoanelor, dar neîndrăznind totuși nici să se apropie, nici să pună vreo întrebare). Înainte de toate astea deci, te vei duce într-o fugă la poșta din B. și vei telegrafia urgent la uzină.

separați stop muncitoarele minore stop marta g sculărie și marinela m prelucrare prin așchiere stop care locuiesc împreună stop camera 19 nefamiliști 2 ponor stop maximă prudență stop al vostru recrut stop.

Vei miza, așadar, pe mâna uneia din secretarele U.T.C. pe secție.

Profesional ești totuși nemulțumit. Problema e: îi vei scrie sau nu din armată? O vei ține la curent cu ultimele noutăți de cazarmă? Și la ce ți-a ajutat, în fond, o săptămână de schi? Vei lăsa în continuare timpul și hazardul să vindece tot? Sau, de data asta, vajnic flăcău de la țară, chemat la oaste la 27 de ani, vei îndrăzni, zic, pentru prima oară în viața ta, să nu mai colaborezi cu timpul și hazardul decât prin nerăbdare și calcul?

Nerăbdare și calcul.

— Acu de ce te superi? spune tot Marta.

— Fincă spui prostii, d-aia! spune Marinela.

Iar casetofonul tace în continuare pe melodia *Fluturele.* Mai exact, deasupra unui câmp cu maci. Marta stinge totuși lumina.

Zgomote, locuri, interferențe...

Zgomot

Sus, deasupra dulapului uriaș, se află mai multe valize pline de praf și câteva teancuri de reviste vechi. Mutându-se puțin mai în stânga, privirea descoperă un perete alb, înalt, de casă veche și cu tapetul stricat, pătat, degradat. În mijlocul lui, poate chiar prea în mijloc, atârnă un tablou stupid care încearcă să înfățișeze un râu curgând printr-o pădure. Numai că pădurea pare a fi o pădure de brazi, iar râul un râu lat și leneș de câmpie, care face prea multe meandre și distruge astfel orice iluzie de perspectivă. Coborând și mai mult cu privirea, întâlnești tăblia unui pat, probabil din aceeași garnitură de mobilă cu dulapul. Pe fondul de culoare închisă al tăbliei patului se poate urmări o dâră subțire de fum. Dâra urcă de la țigarea tânărului care se află întins pe pat și privește în tavan. Urmează apoi covorul vechi și de proastă calitate pe care sunt răspândite mai multe cărți, obiecte de îmbrăcăminte și perechi de pantofi. În mijlocul lor, o fată, în pantaloni și tricou sport, ținând între picioare o scrumieră veche de metal, plină cu mucuri de țigară și bețe de chibrit pe jumătate arse. Din stradă se aud zgomotele îndepărtate ale unor automobile care trec în viteză, iar înăuntru, țâșnită deodată din mijlocul tăcerii, vocea fetei:

— Nu se poate, trebuie să facem rost de niște bani!

Loc

Dinspre sat se poate ajunge aici urmând un drum năpădit de ierburi. Acest drum, de fapt, nu duce într-un loc anume, nu face, așa cum trebuie să facă orice drum, legătura între ceva și altceva. El doar există. Este foarte vechi și mai deloc circulat. Așa se explică ierburile. Mai de mult, de o parte și de alta a drumului se aflau o mulțime de loturi individuale. Atunci el avea într-adevăr alura unui drum circulat. Acum el desparte două tarlale uriașe, cultivate în fiecare an cu altceva. Sunt, deci, două sole diferite, ele sunt reprezentate probabil cu culori diferite pe un tablou al asolamentelor afișat în biroul

președintelui. Tractoarele pătrund în ele venind de pe celălalt drum, perpendicular pe acesta. Acela fiind într-adevăr un drum important: asfaltat, purtând un nume (DN 3), străjuit de pomi, făcând legătura între ceva și altceva. Desigur că vecinătatea lui DN 3 accentuează și mai mult inutilitatea drumului nostru. De altfel, din punctul în care ne aflăm putem vedea câțiva dintre arborii (bătrâni și acum) care-l însoțesc pe DN 3 înainte de intrarea în sat. În partea dreaptă, un acoperiș și câțiva stâlpi ai rețelei telefonice județene.

Zgomot

Încă somnoros, în jurul orei 4 după amiaza, iese din casă și privește cerul. Este o zi fără soare, dar aerul pare curat. Sunt nori. (Aș putea să merg puțin pe jos.) El privește încă o dată cerul printre ziduri. Iese în stradă și-și bagă mâinile până la coate în buzunarele pantalonilor. (Ca-n tinerețe!) Nu se poate abține totuși să nu lovească ușor cu piciorul roata din față a mașinii. (E bună, nu s-a mai dezumflat!) Pornește agale spre colțul străzii. Apucă la dreapta. (Aș putea să-l vizitez pe S., la ora asta trebuie să se fi întors de la serviciu!) Scoate stânga din buzunar și-și privește ceasul. Ajunge în piață. Un panou. (La stânga, sens interzis!) Coboară de pe trotuar. (Sens giratoriu!) Ocolește caricatura de spațiu verde din mijlocul pieței. Începe deodată să plouă cu picături mari. A ajuns între timp cam în același punct al pieței. (Sens unic! Drace!) ocolește din nou spațiul verde. Picăturile se îndesesc din ce în ce. O apucă pe strada care duce spre bulevard. Grăbește pasul. Fuge chiar, dar până la bulevard e deja ud leoarcă. (Traversez bulevardul, întorc la autoservire, traversez din nou și intru direct pe strada lui S.!) Un claxon puternic. În ultima clipă reușește să sară înapoi pe trotuar, dar o mare cantitate din apa unei băltoace proaspăt formate i se scurge pe pantaloni. (Dar, de fapt. Doamne, prost sunt, și nici nu eram cu mașina, de ce oi fi ocolit atât?) Aleargă pe strada pe care stă S. Ploaia s-a înverșunat. Urcă în goană scările. Se proptește cu un deget în butonul soneriei. Nici un răspuns. Se așează pe scară și plânge.

Loc

Inutilitatea drumului este evidentă. De-a lungul lui, însă, sunt înșirați vreo patruzeci sau cincizeci de stupi, de unde se poate deduce că pe una dintre tarlale în această vară a fost cultivată o plantă meliferă. Pe cealaltă a fost fasole. Fasolea nu-i tocmai o plantă meliferă. Se vede, deci, că apicultorul cu cămașă albă, cu burtă, cu pălărie de pai și cu mască nu a avut posibilitatea să-și situeze stupina undeva în mijlocul tarlalei melifere și că numai drumul, pentru alții insignifiant și inutil, l-a oferit o soluție. Aceea de a situa stupii în marginea de vest a tarlalei. Stând în picioare în fața barăcii albe din capătul șirului de stupi, apicultorul pare mulțumit de locul în care și-a așezat stupina în acest sezon și probabil că și de recolta de miere și ceară.

Interferență

Începe cu o pereche de pantofi roșii nu prea noi și cu niște picioare nu prea bine epilate, îmbrăcate totuși în ciorapi subțiri de nylon (ciorapi care atenuează întrucâtva imaginea neplăcută a părului negru și des, tuns parcă număru unu și răspândit din abundență de la gleznă până la genunchi și probabil și mai sus). Zic probabil pentru că urmează o fustă de culoare închisă, confecționată dintr-un soi de tricotaj care la spălat se deformează. Această diformitate a unui obiect de îmbrăcăminte reușește totuși să ascundă foarte bine o soluție formală inexplicabilă. Adică nereușind eu să-mi explic cum pot fi continuate niște picioare totuși subțiri cu un bust opulent deduc că trebuie să existe o soluție absolut originală de racord și că această soluție este ascunsă de o simplă fustă. După care urmează un pulover gros de lână pestriță (roșu cu alb-murdar), bun accentuator al opulenței bustului, dar insuficient pentru a ascunde o cădere evidentă a sânilor. Un mantou cu carouri mari, pus peste toate acestea, întreține în continuare misterul. În spatele mantoului, pe câteva zeci de hectare, câmpul de fasole verde ce trebuie culeasă și o mulțime de ființe umane între 10 și 14 ani care se îndeletnicesc cu culesul. Abia după aceasta putem vorbi despre capul tovarășei profesoare, situat deasupra și conținând o gură sâsâită care spune:

Vom vedea mai încolo ce spune.

Zgomot

— Din partea cui? întrebă doctorul.

Surprins pentru moment de întrebare, tânărul mută cele câteva hârtii dintr-o mână în cealaltă. Își revine, însă, destul de repede:

— Din partea sfintei Graziela din Măcin, făcătoarea de minuni inverse.

— Ieși afară!

Tânărul spune câteva cuvinte nu tocmai reverențioase la adresa mamei domnului doctor.

— Vă rog să așteptați puțin în hol! spune doctorul.

— Mulțumesc!

Tânărul ieși. Doctorul folosi telefonul. Veniră doi tipi, îl luară pe tânăr și-l duseră la psihiatrie. Doctorul de acolo îi aplică mai multe teste. Fu declarat sănătos și deci îl întrebară:

— Vrei concediu? Câte zile-ți trebuie?

— Nu vreau nici un concediu. Am niște chestii pe piele.

— Du-te la Dermato!

— Păi de acolo vin.

Din nou în cabinetul de Dermatologie.

— Din partea cui? întreabă doctorul.

Loc

O dată la câteva ore, cantonierul îmbrăcat în culori țipătoare apare pe calea ferată, legănându-se conform distanțelor dintre traverse. În peisaj el este atât de neînsemnat, încât chiar și plantele crescute în marginea terasamentului sunt capabile să-l eclipseze. Fără să mai vorbim de nenumăratele jaloane, panouri, semnale care însoțesc orice cale ferată. Acestea sunt desigur mai importante ca el. Trăiesc într-o altă lume, îl ignoră. Trecerea lui periodică nu pare însă afectată cu ceva de această lipsă de importanță. Locul îl primește și-l alungă de două ori pe zi.

Interferență

Vorbește tărăgănat (pentru a nu spune prea multe prostii, dar reușind totuși să le spună). «Eu când citesc o carte mă identific (sic) cu personajul, mă identific foarte mult (sic! – repetă, deci nu e o întâmplare și de aceea

îmi permit să-i atrag atenția rugând-o să nu se supere). Eu scriu poezie și sunt apreciată, am publicat, dar numai sub pseudonim, în câteva reviste (o întreb care-i este pseudonimul și refuză să-mi răspundă, afișând un fel de pudoare pe care n-o înțeleg). Am văzut un film foarte bun, bulgăresc, un film cu o iubire imposibilă. Uite o broscuță, la egipteni e un totem, am văzut o expoziție foarte bună, interesantă, de artă africană, și trienala de scenografie, am văzut câteva expoziții foarte bune, mă bucur că nu le-am scăpat. Eu scriu o poezie interesantă. Ion Gheorghe mi-a spus: „dumneata simți ca un bărbat, scrii ca un bărbat, deci luptă ca un bărbat!" Și scriu o poezie de valoare. Adică spun lucruri care s-au mai spus, dar modul cum le spun e interesant. (Interesant pentru cine? întreb.) Pentru cine citește poezie. Aici mă plictisesc groaznic. Trebuie să rezist și atât. (Dar ce fel de poezie scrieți?) A, aici nu pot să vorbesc despre asta. Trebuie să fiu acasă, la București, să am o cafea în față. Uneori spun lucruri foarte interesante și gândite. Dar aici nu pot. (Dar nu e decât câmp și cer!) Nu, nu, e groaznic, abia aștept să plec. (Mie mi se pare plăcut – spun.) Vrei să pari interesant, asta e. Nu te superi? (Nu, nu mă supăr.)»

Acum trec câțiva copii cu gălețile pline de păstăi verzi de fasole. Ei o privesc pe tovarășa profesoară, disimulându-și ironia lor crudă printr-un fel de respect. Ea îi urmărește cu privirea și oftează.

Loc

Apariția vertiginoasă a unui tren de persoane nu schimbă mare lucru. Cea a unui tren de mărfuri cu atât mai puțin.

Zgomot

Aici își făcu loc adevărata stupoare: corpul neînsuflețit al tânărului, care suferise cu o zi înainte trei autopsii și care fusese groaznic ciopârțit, regenerase complet. În afara celor trei furuncule (motivul prezentării la spital) nu mai exista nici un alt semn. În lumea științei se dădu alarma. Apărură profii universitari, antropologii, chirurgii, psihiatrii, oncologii, dermatologii, câteva personalități politice. Spitalul fu închis, ceilalți bolnavi evacuați, corpul tânărului mort

expus în sala mare de operații. Începu cea de a cincea și ultima autopsie sau vivisecție. Corpul neînsuflețit se încăpățână să mai regenereze o dată. Sângele nu se coagula, dar nici nu curgea. Se căzu, totuși, de acord asupra morții clinice a tânărului. Ce era mai greu de explicat era tocmai ciudatul său comportament post-mortem. Cercetările continuară zile în șir fără nici un progres evident. Ba chiar furunculele, singurul element maladiv în acel corp, se micșorau și ele de la o zi la alta, amenințând să dispară. În dimineața celei de a paisprezecea zi chiar dispărură. Atunci tânărul se ridică de pe masa de operații din sala mare, își puse pe el un halat și se îndreptă spre fișier. Lumea științei se afla la micul dejun. Funcționara de la fișier, crezându-l unul dintre bolnavii obișnuiți, evacuați în spitalul de vis-à-vis, îi găsi destul de repede fișa veche, îi eliberă biletul de ieșire și o adeverință de concediu medical pentru 14 zile. Lumea științei aștepta să i se răcească ceaiul sau cafeaua. Tânărul își îmbrăca hainele de oraș. Magazia era undeva la subsol. Urcând treptele, întâlni o rază de soare și auzi niște fete râzând pe trotuar. Grăbi pasul.

Loc

«Terasamente vechi, locomotive, greieri.»

O traversare

Are loc mai întâi o necesară alertare a ochiului în fața paginii, ca și o rememorare aproape inconștientă a capacităților celorlalte simțuri de a completa, adăugi, presupune. Până unde anume se extind aceste «capacități» nu știe deocamdată nimeni. Urmează pagina, ca o țesătură de alb și negru și, bineînțeles, cuvintele scrise pe ea, printre care primul este o etichetă, iar celelalte produsul. Cuvântul etichetă este acesta: O TRAVERSARE, și el deja se ocupă acum de selectarea (destul de întâmplătoare, de altfel) a celor care își vor alerta ochiul și-și vor rememora capacitățile.

Apoi:

se aude un șuierat prelung și enervant care mă face să visez ceva ca niște șerpi, apoi semnalul obișnuit pe care, în fine, îl recunosc, știu de unde să-l iau (deci nu mai visez nici o minune) și iată că aud, după cum mă așteptam: «Aici București. România!» Deschid ochii, dar cine poate să descrie o asemenea luptă inegală a bietei voințe cu pleoapele de categoria supergrea? Le las deci să cadă (aceleași pleoape) și întind mâna după un întrerupător, un comutator, ceva care să facă lumină. Îl nimeresc desigur pe cel care n-ar fi trebuit nimerit și, în loc să se facă pur și simplu lumină, camera este invadată deodată de o lumină necruțătoare, lumina celor trei spoturi de atelier fotografic pe care (n-am aflat încă de ce) Nae le-a montat în trei colțuri diferite ale cămăruței lui de trei pe doi. Loviți dintr-o dată și cu necruțare de o asemenea (chiar prin pleoapele închise) lumină, ochii se strâng ca niște pungi, niște săgeți dureroase care împung în mod egal în afară și înăuntru, ochiul stâng și ochiul drept (tocmai «a fost ora 5!»), iar mâna caută în continuare cel de-al doilea șalter. Simt în degete diverse asperități (să zicem niște firimituri de pâine, niște mucuri de țigară, o cutie de gem pe care am deschis-o ieri și am uitat că am lăsat-o pe masă), încerc totuși să-mi imaginez mai exact poziția celuilalt șalter față de primul. Readusă la o lumină umană, adică adecvată întrucâtva bietului ochi de om, celebra cameră din str. Armata Roșie a lui Nae D. (unul din bunii prieteni ai lui G.B.) își arată, în sfârșit, adevărata ei față (interioară), mizeria care s-a bineînstăpânit aici ș.c.l.

Primul și cel mai inofensiv dintre compromisuri este cel al locului. Adică aflându-te vis-à-vis de pagină, renunți, pentru moment, la a te mai situa și față de

celelalte repere (patul imens care a servit probabil de pat nupțial părinților tăi, puțin timp înaintea celui de al doilea război mondial, soba uriașă de teracotă – ambele situate în dreapta și puțin în spatele tău – peretele alb, văruit, situat în fața ta și decorat cu un calendar creștin ortodox și două scoarțe de lână cu flori de diferite culori pe fond albastru) și astfel «capacitățile» tale profitând, iată-te

> în camera din str. Armata Roșie, unde pereții sunt plini de fotografii porno din reviste italiene, cărți, coji de pâine și sticle goale sunt aruncate pe podeaua nemăturată de luni de zile, mirosuri dintre cele mai ciudate apasă umila ta respirație. Ele provin (mirosurile deci) fie din dulapul în care Nae D. își ține hainele (dar în care mai are acces și câinele Gerovital al aceluiași, câine probabil încântat să se ușureze uneori lângă țoalele stăpânului său), fie de pe masa improvizată din mai multe teancuri de cărți și o scândură înfășurată bine în ziare, masă pe care (la un inventar superficial poți constata că) se află: țigări rupte și întregi, hârtii mototolite, folosite cândva ca șervețele, borcane murdare, lingurițe, cutii de conserve, goale și pline sau pe jumătate, pungi cu zahăr solidificat din cauza umezelii, căpățâni de usturoi, iarăși cărți, o veioză (cea al cărui șalter tocmai îl căutam), creioane, pixuri, cutii de chibrituri, un ceas deștept (iată că totuși exista unul, dar nimeni nu l-a întors și nu l-a pus să sune), fotografii, unelte de bărbierit și alte de-astea în timp ce, în jurul aceleiași mese, pe jos deci, se află zeci de alte obiecte și substanțe de același fel care s-au aflat o dată pe masă, dar au fost supuse între timp unui tratament de tabula rasa. Urmează, cum e normal, buletinul de știri și o ușoară fremătare a buzelor ei, care semnifică de fapt că și ea s-a trezit, dar se preface că încă mai doarme.

Dar iată că uneori unul din cuvinte se distinge de celelalte prin aceea că este un nume de persoană (în timp ce acceptai compromisul locului, astfel de cuvinte și-au și făcut apariția), iar «capacitățile» se și grăbesc să-l taxeze: personaj, urmând ca mai apoi tot ele să încerce să-l «întregească» ori de câte ori revine. Tot «capacitățile» mai presupun și că în spatele paginii stă cineva și vorbește și desigur că va fi taxat și el la fel de rapid: un alt personaj. Pe «capacități» nu le deranjează deloc dialogul de surzi pe care îi poartă cele două «personaje». Ba chiar, mai mult, dacă dialogul nu ar fi surd, «personajele» și-ar pierde treptat identitatea în fața «capacităților», acestea decretând imediat că «personajele sunt, de fapt, unul și același». Unul mai

mare și mai complex. Așadar nu vă lăsați induși în eroare: G.B., Nae D., ea (pe eu și pe tu să-i lăsăm deocamdată deoparte) sunt simple părți din scheletul demonstrativ al paginii, și nu persoane cu picioare și mâini și ochi albaștri și idei despre lume și viață.

Deci:

G.B. se află numai întâmplător, în dimineața zilei de 10 octombrie 1975, în camera murdară a prietenului său Nae D., așa cum tot întâmplător se află aici și Claudia (19 ani, ochi albaștri, absolventă a unui liceu din Constanța, fostă recepționeră sezonieră la hotelul «Steaua de mare» din Eforie Nord, în ultima vreme fără loc de muncă și fără domiciliu stabil). Și deci se află aici numai întâmplător, G.B. își îmbracă în grabă (o grabă obișnuită la o asemenea oră) țoalele cu care se afla îmbrăcat în după-amiaza zilei anterioare, la ora la care a fost surprins de telefonul Claudiei. Apoi același G.B. alege de pe masă două pahare care au un aspect cât de cât convenabil și pune repede într-unul din ele o lingură mare de nes și o lingură mare de zahăr. Luând în mână celălalt pahar, o întreabă pe Claudia: «Vrei?», iar ea răspunde cu o voce abia auzită: «Nu, îmi fac eu mai târziu.» «Fii atentă când ieși să pui cheia unde ți-am arătat!» mai adaugă G.B. în timp ce-și îmbracă paltonul, își pune chiar și căciula pe cap și începe să bea cu înghițituri mari din paharul cu «instant cofee». Dând să se așeze pe pat pentru câteva clipe (la radio se transmite muzică de dans, nu se știe de ce și pentru cine) și ridicând puțin cuvertura, G.B. vede o pată ciudată și exclamă, lăsând cuvertura așa cum a fost: «Fiuuu, ce-am făcut aici! Ce-o să zică Nae?» Apoi se apleacă spre Claudia și o întreabă la ureche: «Te doare?» «Da!» șoptește ea. «Nu-i nimic, o să-ți treacă. Hai, că mă duc, că nu mai am timp.» Și iese din locul

mai sus amintit pe care te-ai compromis să-l accepți, uitând pentru moment celelalte împrejurimi ale tale și situându-te deci numai vis-à-vis de pagină și numai cu ajutorul ochiului tău pe jumătate adormit și acela. Dar compromisul o dată acceptat, el trebuie continuat, urmărit până în stradă, unde

aerul e rece, așa cum se cere în luna octombrie, unde respirația își dezvăluie conținutul ei material, dovedindu-se a nu avea cine știe ce legătură cu ideea de suflet sau de spirit, unde ochiul însuși, continuând să doară, se readaptează la o realitate aparent aceeași, dar mereu alta. Sesizez totuși la timp un autobuz care se apropie de stație și sprintez. Deci d-l Nae are spoturi prin cameră, iar eu am uitat radioul deschis (spre marea mea baftă pentru că altfel nu văd cum aș fi reușit să mă trezesc la 5. Bara rece de metal pe care încerc s-o evit,

să n-o apuc adică, și mutrele mahmure (ca și a mea probabil) ale celorlalți participanți la traficul I.T.B. în jurul orei 5:30 dimineața. Ei tac și privesc în gol (înăuntrul sau în afara autobuzului). Motorul bâzâie, frânele scrâșnesc din când în când, iar ușile pneumatice se dezumflă la fiecare stație. Dar tu te afli în continuare la o masă simplă de lemn (dă-mi voie să mi te imaginez) în fața aceluiași perete alb cu două scoarțe de lână și un calendar creștin ortodox pe care sunt notați sfinții: apostol Filip și cuviosul Teofan Mărturisitorul, mucenicii Tarah și Andronic, Papii și Agatador, proorocul Ioil și apostolul evanghelist Luca. Ăștia ce-or mai fi vrut și ei de la viață?

DAR:

Claudia caută o carte (este ora 10 deja și nu mai poate dormi și nici n-are curajul să se ridice din pat) pentru a-și alunga plictiseala sau gândurile nu tocmai vesele ce-i traversează zona subcapilară. O femeie cu o fustă foarte lungă, dintr-un material cadrilat, ținând o tobă uriașă, două bețe și un fel de hârtie de pe care ar vrea să citească ceva. În stânga ei, un câine bălțat (alb cu negru) care, deși se află așezat cu cele patru labe într-o direcție care ar justifica afirmația că el se află cu fața la femeie, are totuși capul întors spre dreapta lui, astfel că privește, cu limba scoasă, un punct aflat în direcția opusă femeii, în spate sunt două porți masive din lemn, ale unei cazărmi sau ale unei curți. Una dintre ele este deschisă și în fața ei se află trei sau patru soldați care o privesc pe femeie și par să se amuze. Deci este o carte cu poze. IAR: la Foișor, 85 vine la fel de bine, adică tocmai când eu mai am doar câțiva pași până la stație, și din nou o bară cam rece pentru mâinile mele, din nou un zgomot de uși pneumatice, un bâzâit de motor puțin diferit ca tonalitate, o tăcere stranie pentru un loc în care se află aproape cincizeci de oameni.

Desigur că desfășurarea în lungime a paginii necesită o istorie sau ceva asemănător, pentru că altfel în ce fel ai mai putea tu să ai ideea de istorie dacă n-ar exista un sus și un jos, un înapoi și un înainte deci? Și iată cum, prea preocupată de înapoi și înainte, de ce e sus și ce e jos, pagina te obligă să uiți că istoria este de fapt un prezent și te leagă frumos la ochii cu care tocmai te uitai la ea și te amețește și te lasă singur (tot singur) în fața aceluiași perete alb cu două scoarțe de lână etc., la fel de inofensiv ca la început. Nu te lăsa amăgit! IATĂ:

G.B. se află (la 5 iulie ’75 – să nu uităm) numai întâmplător în holul hotelului «Steaua de mare» din Eforie Nord și privește, cu un nejustificat interes, câteva pachete de țigări *Marlboro* așezate frumos sub formă de piramidă în spatele recepției, alături de un afiș discret:

«Vindem numai în valută», în hol este foarte multă animație, mai multe babe se plimbă cu cărucioarele, mai mulți tipi privesc un meci de tenis la televizor, mai mulți copii, în slip sau în pielea goală, se tăvălesc pe mochetă, mai mulți nori se plimbă pe cer și foarte multe cuvinte în diverse limbi se aud din mai multe direcții.

De ce totuși îndrăznesc să te intrig și să-ți spun că istoria nu-l are pe înapoi și nici pe înainte și că le conține pe amândouă în acum, în ciuda paginii ce se desfășoară mereu de sus în jos și de la stânga la dreapta? IATĂ:

cum în spatele recepției se află Claudia, iar în spatele zâmbetului ei (în momentul în care strecoară lui G.B. un pachet de *Marlboro* spunându-i: «Ia-l, ți-l fac eu cadou!») se află toate scatoalcele pe care le-a încasat ea de la tatăl ei de la vârsta de cincisprezece ani și până acuma. Se află, de fapt, însuși tatăl ei, țăran din Dobrogea, orgolios și cu mâna mereu ridicată asupra fiicei sale, decis să nu o lase pe fiica sa să afle care-i adevărul în povestea cu barza care aduce copii decât atunci când eventualul inițiator se va prezenta în fața lui să i-o ceară. Și nu atât să vină la el să i-o ceară, cât să traverseze tot satul într-un moment anume, când e de presupus că mai toată lumea se află pe la porți și vede că a venit un flăcău (primul și ultimul) s-o pețească pe Claudia lu nea Cică, și el, nea Cică, abia atunci își permite pentru prima oară să zâmbească în fața fiicei sale, răsuflând de fapt ușurat că, iată, au trecut și cei optsprezece ani de chin în care s-a temut tot timpul să nu cumva să râdă de el satul cel crud care știe totul și care află totul cu o viteză uluitoare și care nu iartă nimic. Se mai află și ziua în care Claudia devine elevă a Liceului pentru turism și alimentație publică din Constanța și începe încetul cu încetul să vadă că există și fapte pe care, chiar dacă le faci în văzul lumii, nu întotdeauna toată lumea află de ele și, mai ales, că există cazuri în care satul ei nu află nimic. Se află cei cinci ani ai liceului unde se poate vedea că «fetele de la oraș» – cum spune cântecul – nu se prea sinchisesc de posibilitatea ca părinții lor să afle ceva și așa mai departe. Iar în răspunsul de mulțumire al lui G.B., «Merci, ești o zână!», se află de asemenea toate verile petrecute de G.B. la mare în compania prietenilor lui din liceu sau a colegilor de facultate (în ultima vreme a lui Nae D., care și-a cumpărat mașină pe banii părinților săi – oameni cu stare și bine situați într-un mare oraș din Transilvania), se află belgiencele cu care făcea nudism zi și noapte la nord de Mamaia, cehoaicele plinuțe (asistente medicale, sau eleve, sau studente, sau vânzătoare), în al căror cort se autoinvita noaptea purtând la subsuoară o sticlă de coniac, se află sutele de kilometri parcurși în interiorul Bucureștiului, noaptea, în vara de la sfârșitul facultății, când Nae D. tocmai își cumpărase mașina, se află Roxana de la Cluj, Françoise

din Brugges. Véronique din Nantes. Doina, Stela, Ioana, Marga din București, Jacqueline din Marseille și Vera din Kosice.

Se află, deci, toate acestea, dar cum pot ele, «capacitățile» tale, să presupună acum ce se petrece la 5 iulie 1975 în holul hotelului «Steaua de mare?» Să distingă între ce este formă slabă la Năstase și tinerețe necruțătoare la Borg, între ce este o plăcere obișnuită la G.B. și o teamă plăcută și neliniștitoare la Claudia, să audă comentariul postului de televiziune, țipetele războinice ale copiilor de pe mochetă, dar și conversația orgolioasă a franțuzoaicelor bătrâne care stau în cărucioare și bârfesc calitatea mâncărurilor servite la restaurant, privirile doctorilor, calitățile ciudate ale gerovitalului și chiar socialismul, așa cum îl văd ele (pentru că și ele, când vin în România, se simt obligate să-și spună părerea despre socialism, chiar dacă nu înțeleg mare lucru)? Și totuși:

G.B. a ajuns între timp la autogara Obor și, înainte de a se urca în autobuzul de Nana (plecarea orele șase zero-zero), a cumpărat de vis-à-vis de autogară un iaurt și o chiflă (pe care le-a consumat pe loc) ca și trei pateuri cu brânză (pe care le-a luat la pachet pentru a le mânca acolo, la Nana). A traversat, a intrat în clădirea autogării, a trecut prin holul murdar, s-a salutat cu mai mulți tipi care călătoresc de obicei în aceeași direcție, a ieșit pe peron, a depistat repede autobuzul, pe care scrie Buc. – Nana și a încercat să sesizeze un loc liber. Nu l-a văzut, s-a urcat totuși și a rămas agățat de bară, privind pe fereastră. În spatele unei fețe, în asemenea condiții, vei încerca desigur să afli ce se petrece. Fără să-ți pese că un astfel de

lucru, de fapt, nu e posibil, că posibilitățile de cunoaștere nu au ajuns încă la un asemenea stadiu. Dar, dacă insiști, iată, te voi amăgi din nou, și numai pentru a-ți demonstra că abia în acest *acum* tăcut și plin de mister există, de fapt, istoria zilei de ieri:

Eram acasă și mâncam ascultând teoriile mamei: că fumez prea mult, că de ce nu mă-nsor, că alți copii (de vârsta mea adică – pentru ea eu sunt un copil) s-au însurat, au casă, își văd de treburile lor, se zbat, nu câștigă, ca mine, șaizeci de lei pe zi și fumează treizeci, că Nae D. cum și-a luat mașină, că Vladimir, care stă pe aceeași scară cu noi și care nici măcar n-a făcut o facultate, ci e simplu vânzător, cum de și-a luat și mașină, și casă ș.a.m.d. Eu mâncam și tăceam. Tata a încercat să mă apere: «Dar mai lasă-l, dragă...» «Tu să taci și du-te acolo, să fii în linia întâi la carne!» Și pe urmă a sunat telefonul. A răspuns și a zis: «Da, imediat!» și mi-a întins receptorul. Bineînțeles că n-o mai văzusem de atunci, din iulie, când am mers împreună la *Nunta Zamfirei*, la discotecă și la bowling (de fapt în ordinea următoare: bowling, *Nunta Zamfirei*, discotecă) și când eram amândoi entuziasmați de noua experiență. Eu pentru că tot ce-mi spunea ea îmi amintea de cum eram eu în liceu (aveam chiar

plăcerea să îmi imaginez că eram abia acum cuceritorul unor fete pe care atunci, în timpul liceului, nu reușisem nici măcar să le fac să-mi zâmbească o dată), ea pentru că probabil nimeni nu se mai purtase cu ea ca un bărbat cu o femeie. Din partea mea era desigur un joc, iar faptul că nu m-am gândit deloc la consecințele pe care le poate avea un asemenea joc pentru ea (care-l lua în serios) mă face chiar și acum (când îl continui și nu știu de ce) să mă simt foarte-foarte vinovat. Deci n-o mai văzusem din acea noapte în care Nae D. a fost obligat să-și găsească un loc de dormit în altă parte pentru că ea voia să vină să doarmă cu mine. Din acea noapte în care am discutat îndelung, strâns lipiți unul de celălalt (eu știam, îmi spusese, că ea e încă fată și că Nae D. se plimbă degeaba pe afară) și apoi eu am adormit ca un copil nesimțit, iar ea a stat trează toată noaptea și m-a privit cum dorm. N-o văzusem, așadar, din acea dimineață de iulie în care m-am trezit și am găsit-o trează și zâmbitoare lângă mine și am sărutat-o și îmbrățișat-o și din nou mi-am adus aminte că ea nu e încă femeie și, neștiind ce să fac, i-am zis: «Hai să mergem pe plajă!» și am stat pe plajă de la 4 la 6 și jumătate dimineața, pentru că la 7 ea intra din nou în spatele recepției să zâmbească frumos la toată lumea și să dea chei. Îi promisesem să-i scriu, îi dădusem numărul de telefon, o rugasem să mă caute când vine la București (și cred că atunci când o rugam să mă caute chiar eram sincer), dar pe la ora prânzului, în aceeași zi (eu încă mai dormeam de data aceasta pe plajă), Nae D. a apărut însoțit de două fete din Brno, așa că ne-am făcut repede bagajele și ne-am mutat la Mamaia, să fim mai aproape de ele. Bineînțeles că n-am avut timp să trec pe la «Steaua de mare» să-i spun «la revedere!» sau ce se spune în cazuri de astea și bineînțeles că după ce am simțit o oarecare părere de rău am ajuns la concluzia că e totuși normal să lăsăm amândoi totul să cadă. Și acum, deodată, un telefon în luna octombrie.

Mda, să zicem!

Dar pune toate acestea în legătură cu forfota din autobuz dinainte de plecare, cu certurile celor care vor neapărat să ocupe un loc, cu acești tembeli inexplicabili care s-au sculat la ora 5 sau poate mai devreme să meargă cu autobuzul tocmai la Nana să pescuiască pe Mostiștea și te tot împing cu undițele lor, arborând niște ciudate mutre de autiști fericiți, cu umezeala din aer, cu zgomotul uniform al motorului și cu bara rece de metal de care te ții cu mâna dreaptă. Și atunci:

Ea se ridici într-un cot și mai întoarce o pagină. Este curtea interioară a unui spital sau a unui ospiciu. Se pot observa, atât pe stânga, cât și pe dreapta, ușile mai multor camere sau celule (pentru că, de fapt,

aceasta poate să fie și curtea interioară a unei închisori), se pot observa, de asemenea, și cele trei etaje ale clădirii, și anume, mai exact, pasarelele care trec prin fața ușilor celulelor de la etajele respective. În fund de tot se află ceea ce probabil că este fațada clădirii, adică trei sau patru rânduri suprapuse de câte trei ferestre mari, arcuite în partea de sus (cum ar arăta dacă ar fi arcuite în partea de jos?). În mijlocul acestei curți, doi soldați îl ajută să se îmbrace pe un tip mai în vârstă, civil, care dă impresia că nu poate mișca mâna dreaptă, având-o imobilizată într-un aparat ghipsat. Privită mai de aproape, însă, scena se dovedește a fi o încăierare între civilul cu părul alb și cei doi soldați care (desigur că au ordin) încearcă să-l ia și să-l ducă cu forța undeva. Ăștia ce vor fi vrut oare de la viață? Ea evită, deci, deocamdată, să privească fotografiile de pe pereții camerei lui Nae D. (din str. «Armata Roșie») în care cameră întâmplător se află în dimineața zilei de 10 oct. '75 și-și repetă uneori în gând: «10 oct. '75, orele 2:45» – o dată probabil importantă pentru ea. «Și acum unde mai pleci?» sărise mama cu gura văzând că mă îmbrac și știind probabil că n-o să-i răspund (așa cum am și făcut). O apucase, așa dintr-o dată, să spună părinților ei că vine la București pentru a încerca să se înscrie la o școală postliceală (la jumătatea lui octombrie!) și venise, încă din gară, telefonase la mine, dar la acea oră se pare că nu era nimeni acasă (ai mei părinți își vedeau filmul duminical). Pe urmă hoinărise câteva ore printr-un oraș necunoscut pentru ea, se lăsase acostată de un negru (vorbind cu el în franceză), scăpase cu greu de insistențele acestuia, fusese nevoită apoi să dea explicații unui milițian «cumsecade», băuse mai multe cafele și telefonase apoi din nou, când eu tocmai eram la masă. Hotelul «Steaua de mare» fiind închis în septembrie, trebuia acum să lucreze într-un fel de fabrică unde se făceau covoare. Nu-i plăcea acolo la covoare. Cred și eu! Se obișnuise cu holul hotelului, cu muzica discretă a magnetofonului de la bar, cu francezii de *troisième âge,* libidinoși, care-i făceau curte și-i aduceau câte un pahar cu Dubonnet sau cu pepsi și cuburi de gheață, cu nemții grași care se îmbătau și adormeau cu capul pe comptoir încercând să-și amintească numărul camerei în care dormeau soțiile lor, cu soarele care pătrundea după-amiaza prin perdelele holului, cu discoteca, cu bowlingul și cu etc. Așa că nu prea mai voia să se întoarcă la covoare. Dacă aici, la Bucale, găsea ceva de lucru, se angaja și pe urmă mai vedea ea. Și Nae D.: «Mă, eu pot să-i găsesc ceva. Pontatoare, secretară, cunosc pă unu, dar trebuie mai întâi să se... cu unii care sunt șefi pe acolo.» Iar în stânga lui G.B., ajuns acum aproape în coada autobuzului, stă un bătrân mucalit care vorbește singur sau cu toată lumea și strânge în brațe câteva undițe. De fapt,

în afară de G.B., toți ceilalți obișnuiți ai cursei și-au găsit câte un loc pe scaun și-și continuă somnul. În picioare stau numai călătorii ocazionali (în majoritate pescari care au abonament la iazul Nana și țărani care au fost la rude să le ducă «și lor câte o damigeană dă vin»). Iar G. B., neputând să doarmă în picioare, îl atacă pe bătrânul din stânga lui, fiindu-i adică milă să-l mai lase să tot vorbească singur: «Măcar de n-am avea barieră să întârziați acolo», spune G.B. făcând un semn spre undițe. «Ne primește oricum pă noi că n-am mai întârziat niciodată», spune bătrânul și râde gâjâit. Apoi se întoarce spre tipul cu care face tandem (un adolescent lungan, cu o față ștearsă, urcat, din cauza aglomerației, pe un cauciuc de rezervă, depozitat, nu se știe de ce, în interiorul autobuzului, și obligat astfel să-și țină capul plecat și totuși să mai lovească din când în când cu cerebelul de tavanul mașinii). «Nu-i așa, mă?» «Da!», spune ăla. «Stai bine, mă?» «Da!» spune ăla. «Stai, pă dracu, stai

ca un câine-n puț!» Iar tu îți imaginezi lărgimea pe care o poate avea un puț, modul incomod în care ar sta acolo chiar și un câine și numărul mare de speranțe pe care câinele le-ar mai avea. Cam așa mi te închipui în fața paginii și a acelui perete. Și, deodată, ce să vezi?

autobuzul se chiar oprește la o barieră, pe linia de centură a orașului și toți cei care stați în picioare coborâți să luați aer sau să fumați o țigară. E un câmp aburit de ceață, de semiîntunericul dimineții de octombrie și de frig. Nu departe, se ghicesc contururile vagi ale unor clădiri noi din marginea orașului, care capătă, privite dinspre câmp, prin ceață, o alură misterioasă, științifico-fantastică. În partea opusă, ghereta ceferistului și un camion plin cu porci ajuns la barieră înaintea autobuzului. Guițatul porcilor, care ți se pare deznădăjduit, motto-ul luat de Dostoievski din *Biblie* și plantat pe un celebru roman al său (motto în care e vorba despre porci), și un tip între două vârste care smulge câteva fire de iarbă de pe șanț și încearcă să le dea porcilor să mănânce. Porcii însă refuză și asta îl uluiește pe tip. O babă care avertizează: «Să știți de la mine! Calul și ...(ezită, nu-și mai amintește exact) calul și oaia sunt cele mai curate animale. Ele nu mănâncă orice!» Dar afirmația ei pare să nu aibă acoperire reală în fața refuzului categoric al porcilor întemnițați în camion de a mânca iarba smulsă din șanțul șoselei de un milos partener al tău de călătorie. Baba rămâne și ea nedumerită. «De ce n-or fi vrând să mănânce?» se întreabă toți cei care asistă la scenă și așteaptă trecerea trenului. Deci, iată cum aceiași porci, loviți de aceeași boală, aleargă totuși în direcții opuse (unii dinspre sat spre oraș, alții dinspre oraș spre sat). Acum însă vei fi nevoit (așa acționează o capcană) să accepți

(după ce ai acceptat locul – loc în care, după cum știm, tu nu te afli, pentru că tu te afli acolo unde vrei tu să te afli și în fața paginii, după ce ai acceptat numele de G.B. și ți l-ai imaginat ca persoană, două mâini, două picioare, căciulă, nas, gât, un stomac și toate cele) că între loc (trei-patru metri în spatele camionului de porci) și nume (G.B. așteptând trecerea acelui tren – și chiar iată-l că trece, un marfar puturos și interminabil) mai există și revelația. Revelația cui și a ce? Ce se încearcă a ți se inocula? Pentru că un nume scris pe o pagină nu poate avea revelația a nimic. Iar tu, chiar dacă în fața porcilor, luați de Dostoievski din *Biblie* și mânați prin saloanele Rusiei secolului trecut, ai ghicit că boala nu era decât acțiunea firească a istoriei asupra lor, nu e sigur că vei avea o mare revelație CITIND despre niște alți porci, transportați în camion de la oraș spre sat (ce inepție!) și atinși de boala de a nu mai mânca iarbă. Și totuși!

G.B. aruncă țigara, fumată abia până la jumătate, urcă în autobuz și-l descoperă pe unul din scaune pe Niță, tânăr șofer la C.A.P. Nana. «Unde-ai fost, mă?» zice tânărul inginer de drumuri și poduri. «Să trăiți, dom' inginer, vreți să luați loc?» zice tânărul șofer Niță, ridicându-se pe jumătate. «Nu, mersi!» zice G.B. «Am fost la o nuntă la Bucale», zice Niță. «Mai ai drum pe la oraș săptămâna asta? Vreau să spun cu camionu!» «Da, chiar și azi.» «Nu poți să treci pe la Răsăritu, să-mi aduci și mie vreo trei capace?» «Ba da, numa să vorbiți dumneavoastră cu primaru.» «N-avea grijă. Știi unde-i Răsăritu?» «Știu, nu v-am adus atuncea tuburili alea?» «A, da. Și niște tuburi mi-ar mai trebui, da' mai încolo, săptămâna ailaltă.» Iar ea se decide în sfârșit să se ridice din pat, evitând desigur să privească cearșaful ei de la orele 2:45, 10 oct. '75 și, așezată acum pe marginea patului, continuă să privească cu atenție, una câte una, fotografiile din cartea despre războaie și filme de război scrisă întâmplător de o femeie. S-ar zice chiar că este fascinată de niște biete cadre în alb-negru reprezentând, cel mai adesea, niște bieți soldați în fața morții. Un tânăr cu ochelari fumurii și cu o jachetă de piele neagră trage cu mâna stângă spre pieptul său un cearșaf alb care se află întins pe o frânghie la uscat. Se pare, însă, că tânărul este rănit și sângele care țâșnește imprimă pe cearșaful curat două pete. Mâna dreaptă a tânărului, care apare de cealaltă parte a cearșafului, tocmai a pipăit rana din care țâșnește sângele, astfel că degetele sunt și ele pline de sânge. Așadar, mâna stângă este crispată pe marginea cearșafului, iar dreapta este întinsă cumva în aer, în față, de parcă muribundul ar vrea să arate cuiva substanța care tocmai i se coagulează pe degete. Dantura lui dezvelită într-un fel de rictus, privirea de dincolo de ochelarii fumurii, părul răvășit pe frunte, toate acestea dau imaginea unui tip care nu se aștepta deloc să moară, dar care, aflat, în această clipă, evident în fața morții, încearcă să se

convingă totuși că acest lucru nu poate fi adevărat sau că, în orice caz, e absurd. Cele două pete de pe cearșaf au forma unor ursuleți jucăuși, așezați față-n față, desenați totuși de o mână destul de nesigură. În jur de 7 seara ne-am întâlnit în fața Palatului Telefoanelor. După numai câteva minute (exact cât i-a trebuit ei să mă îmbrățișeze și să mă sărute cu un fel de patimă copilărească și plină de seriozitate, patimă neașteptată desigur și care chiar m-a emoționat, pe cinstea mea, nu glumesc!) a apărut și Nae D. cu Dacia lui de opt ori accidentată și cu Gerovital pe bancheta din spate. «Aaa, Nae! Ce mai faci?» zice ea afișând un soi de dezinvoltură care nu-i prea reușește. «Excepțional, puișor, tu ce mai faci?» zice și Nae luându-și mutra de bărbat matur amuzat de figura ei feciorelnică și de strădania ei de a părea mai în vârstă și mai sigură de sine. «Unde mergem?», o întreb (din politețe desigur, știind prea bine că ea nu prea are ce sugestii să ne dea – tocmai nouă! – pentru o ieșire de amuzament, duminică la ora 7 după-amiaza în București). «Eu nu știu. Și așa era să mă rătăcesc», spune ea și începe (în timp ce eu îi spun lui Nae. «La Manuc, ce zici?» și el nu zice nimic și ne urcăm toți trei în mașină, iar Geri scapă ca prin minune de la moarte, eu observând în ultimul moment că sunt gata să mă așez pe el) să ne povestească toate aventurile ei din acea după-amiază de octombrie. Povestește repede, folosind ceva ce ar trebui să ne dea nouă impresia că ea e foarte detașată și dezinvoltă. Dar noi nu avem această impresie nici măcar atunci când (oprindu-ne noi în fața căminului de studente din Bul. Ghe. Ghe. Dej nr. 64 și claxonând cu dichis ca s-o facem să apară pe noua cucerire a lui Nae D., pupila Edith, fiica unui mare doctor din Brașov) o vedem apucându-l pe Geri cu două degete de blană, urcându-și-l în brațe și mângâindu-l ca pe un frățior, ignorându-ne, chipurile, totalmente pe noi. Noi nu avem această impresie nici mai târziu când, în față la Manuc, ea susține că nu intră în restaurant dacă nu-l luăm pe Gerovital cu noi, iar noi bineînțeles că nu-l luăm pentru că nu vrem să mai fim amendați și de Sanepid. Noi, în schimb, ne pilim cam repede și, lăsând-o pe Edith să-i dea ceva sfaturi practice Claudiei, ne ducem la toaletă și ne certăm pe cheia camerei din strada Armata Roșie. Noi ne întoarcem la masă încercând să mergem cât mai drept. Noi comandăm cafele tari pe care chelnerul le confecționează dintr-unele mai vechi. Nouă nu ne pasă de cât câștigă un chelner, noi suntem ingineri și construim instalații de canalizare fiecare într-un alt sat din județul Ilfov. Noi plătim și-i facem cu ochiul chelnerului să-și oprească pentru el cei zece iei pe care se preface că vrea să ni-i dea rest. Noi îl căutăm multă vreme pe Gerovital printre picioarele clienților de la celelalte mese, prin bucătărie și prin toalete înainte de a ne aminti că l-am

lăsat în mașină, unde-l și găsim scâncind și stârnind mila celor două bune prietene care merg îmbrățișate. Ele șușotesc între ele, dar nouă nu ne prea pasă, astfel că, ostentativ, discutăm și noi despre instalațiile de canalizare. Când o să le terminăm va mai fi vreo diferență între sat și oraș? Nouă ne lipsesc capace și mâini de lucru. Nouă ni se spune la baza «Răsăritu» că nu au decât capace de șase, iar la primărie că toți bărbații sunt navetiști și că femeile, deși n-ar fi bune pentru săpat canale, lucrează toate la C.A.P. Noi plecăm totuși cu mașina mai întâi spre strada Armata Roșie (Nae D. conducând sub influența alcoolului) și ne temem să nu fim opriți de miliție. Noi coborâm în capătul străzii Armata Roșie și plecăm pe jos spre demisolul casei de la numărul 8. (Nae D. demarează puternic și dispare ducând cu el câinele Gerovital și o fragedă dar șmecheră copilă. Edith.) Noi coborâm pe întuneric treptele care duc la demisolul casei de la numărul 8 de pe strada Armata Roșie. G.B. coboară din autobuz (în jurul orei 1 și douăzeci și cinci de minute) în centrul comunei Nana, unde se ocupă de construirea unei instalații de canalizare. El e încă mahmur. Dar probabil că tu

nu știi în ce fel se construiește o instalație de canalizare într-un sat și nici eu, mircea nedelciu, cel din spatele paginii, cum s-ar spune, nu știu prea multe despre acest subiect. E drept că am un unchi care e contabil sau ceva de genul ăsta la I.C.A.B., însă cu el n-am discutat niciodată despre instalațiile de canalizare. E drept, de asemenea, că într-o zi, aflându-mă în mașina lui Nae D. și căutându-l pe G.B. la Nana, am avut prilejul să-l văd (prin fereastra Daciei lui Nae D., fără-ndoială) certându-se cu un țăran care săpase un metru șaptezeci și cinci în loc de doi și cu un altul, mai tânăr, care nu adusese, zicea G.B., niște capace. Capace fiind (atunci am aflat) acele obiecte care în filmele cu Stan și Bran erau date deoparte, astfel încât unul din cei doi putea să cadă într-o gură de canal și să stârnească râsul spectatorilor. Dar mai mult de atât, credeți-mă, nu știu. Știu însă că la Nana țăranii își

cumpăraseră de multă vreme căzi de faianță, bideuri și chiuvete și chiar le instalaseră în casele lor cu mult înainte ca G.B. sau Nae D. să fi ajuns studenți ai Institutului de construcții din București. Așa cum și în ’58, cu mult timp înainte de electrificarea comunei lor, ei aveau aproape toți televizoare și frigidere. Pentru aceasta, deci. G.B. fusese bine primit atunci când coborâse prima dată din autobuzul din care coboară și acum (10 oct. ’75, orele 7:30).

AUTOBUZUL (o altă etichetă?)

Când întoarce în piața mare din centrul comunei Nana-Ilfov pare un animal uriaș care zburdă. Când se oprește, însă, are darul cameleonic de a se integra în peisaj. El seamănă imediat cu o casă sau cu o magazie sau cu un coteț mai mare așezat într-o rână,

jumătate pe carosabil, jumătate în afara șoselei. Această situare ambiguă este de fapt singurul lucru care-l mai deosebește de celelalte case, magazii, cotețe. La început a fost numit (nu se știe exact de ce) rata. Probabil pentru că întreprinderea care se ocupa pe atunci de transporturile auto avea un nume care se putea prescurta astfel: R.A.T.A. Din acea perioadă datează de altfel și o anume glorie specială a sa. Dacă se spune despre camionul «Steagul roșu» că a avut un mare rol în construcția socialismului, tot astfel se poate spune și despre autobuzul TV (adică rata) că a participat intens, alături de jeepul CAZ, la răspândirea lui. El a făcut zilnic, cu o tenacitate admirabilă, legătura dintre locuri ale entuziasmului și locuri ale neîncrederii. Mai târziu a devenit «cursa», ceea ce reprezintă un foarte interesant transfer semantic. Numele unei acțiuni a devenit numele obiectului care face acțiunea. În ultima vreme se pare că va reveni la numele său din dicționar: autobuzul. Ba mai mult, primește uneori numele de «oficiala», pentru a se distinge de autobuzul închiriat de o întreprindere și pus la dispoziția muncitorilor săi, care autobuz este numit «convenția». Chiar dacă au apărut în etape diferite, denumirile de mai sus sunt sincronice (cu grade diferite de frecvență, fără îndoială), iar separarea lor este dificilă, fiind vorba, în fapt, de unul și același obiect sau unealtă. Lăsând totuși deoparte numele (eticheta deci), este de observat că obiectul își asumă (uneori fără voia lui – cum poate avea un obiect voință?) funcții dintre cele mai diverse. Transportând în fiecare dimineață aproape 80 de bărbați în puterea vârstei dintr-un sat ilfovean spre diverse uzine ale capitalei, el devine inevitabil un fel de agora. O agora în care există mulțumiți, nemulțumiți și indiferenți, în care critica este directă sau învăluită în metaforă sau deghizată în simplă glumă. Când se urcă pentru prima dată în el, copiii sunt chiar cuprinși de o emoție specială și surprinși de faptul că pentru ei și mamele lor există anumite locuri rezervate. Forma sa paralelipipedică dă senzația de soliditate și siguranță. Desigur că nu are o viteză prea mare, dar rolul lui este tocmai acela de a accelera rezolvarea «contradicției neantagoniste dintre sat și oraș». Când pleacă, tot dimineața, din autogările bucureștene, plin cu diverse categorii de Intelectuali, se transformă, pentru trei sferturi de oră sau o oră, într-o ciudată sală de ședințe în care se confruntă opinii și concepții, se fac schimburi de experiență sau se tace semnificativ. Datorită zgomotului produs de motor, discuțiile nu suferă de prolixitate, ci sunt esențializate. Din aceeași cauză nu sunt exprimate opinii asupra cărora planează dubiul, ci numai cele care pot fi rostite în cuvinte puține și cu voce puternică. Șoferii sunt cunoscuți pe numele mic și respectați. Alții sunt înjurați și chiar reclamați (fără

efect) la conducere. Aici sunt citite, de către profesoare, majoritatea romanelor din colecția «Romanul de dragoste», iar de către profesori și ingineri, reviste ca *Magazin istoric* și *Flacăra.* Momente festive sunt cele dinaintea duminicilor și sărbătorilor legale, când oamenii spun ce au ei de gând să facă, dar și cele de după, când toți povestesc cum a fost sau sunt prea mahmuri pentru a o face. Se poate spune, deci, atât despre autobuz, cât și despre obișnuiții săi că posedă o înțelegere superioară a evenimentelor. Cei abonați sunt supralucizii. Ei nu mai pot fi victimele tentației imoralității, pe care o încearcă orice nou-venit într-un mare oraș, dar nici nu suportă presiunea nefastă a exigențelor stricte ale grupului mic, a prejudecăților acestuia. Alături de oglinzile retrovizoare laterale, autobuzul mai are și niște suporturi de metal în care se pun de 23 August și de 1 Mai stegulețe. Un astfel de obiect îl aștepta deci pe G.B. în după-amiaza zilei de 10 oct. '75, în piața centrală a comunei Nana-Ilfov. Între timp, Claudia din Constanța terminase de răsfoit cartea despre filmele de război, adormise și se trezise de mai multe ori, examinase amuzată pozele porno afișate de Nae D. pe pereți (își amintise chiar cum G.B. le privea pe furiș cu o seară înainte), examinase de asemenea cu un fel de fascinație în priviri petele rămase pe cearșaful din camera din strada Amata Roșie, își repetase încă o dată în gând: «10 oct. '75, ora 2:45 minute după miezul nopții», observase chiar că una dintre pete avea forma a doi ursuleți jucăuși așezați față-n față, se îmbrăcase, se machiase, scrisese câteva cuvinte pe o bucățică de hârtie și o depusese, împreună cu cheia camerei, la locul convenit. Se simțea din ce în ce mai liberă. G.B., în schimb, urcând din nou în autobuz după o zi de muncă nu tocmai plină de succese, devenea din ce în ce mai prizonier. Se întreba: «De ce totuși a făcut-o cu atâta ușurință și de ce tocmai cu mine? Deși nu i-am scris niciodată și nu i-am făcut nicicând vreo declarație, a venit, iată, la trei luni după singura noastră întrevedere, să mă caute și mai ales să-mi cedeze, în absența oricărei insistențe din parte-mi. Și tocmai în camera aia împuțită a lui Nae D.» Cameră spre care G.B. se grăbea să ajungă în după-amiaza zilei de 10 oct. '75. «Nu poate să fie decât acea dragoste sinceră, nebunească și copilărească de care numai puștoaicele ca ea pot fi capabile». La Foișor G.B. cobora din troleibuzul 85 și aștepta un autobuz care să-l lase cât mai aproape de strada Armata Roșie. «Sunt un imbecil dacă continuu să privesc un asemenea lucru cu indiferență!» Cobora deci treptele care duceau spre demisolul casei de la numărul 8. «O iubesc!» Încerca ușa. Era încuiată. Căuta cheia la locul convenit. O găsea. De inelul ei era atârnat un bilețel. La demisol era întuneric. G.B. descuia, intra și aprindea cele trei spoturi. Desfăcea bilețelul. Avea loc o alterare a

> ochiului în fața acelui bilețel care – de ce nu? – era și el tot o pagină. Ochiul se plimba de la stânga spre dreapta pe pagină: «Rolul tău s-a terminat. Mulțumesc și la revedere!»

Dar G.B. este un tip matur. El nu este nici măcar uimit, el doar spune: «Hm!», iar ochiul tău alertat revine acum asupra bietului cuvânt etichetă: O TRAVERSARE și spune: «Hm!». Da, da, chiar așa spune el, ochiul: «Hm, hm!» Și se închide în afară, deschizându-se înlăuntru.

Marie-France în Piața Libertății

transmisiune directă

Prima fotografie este și cea mai reușită. Obiectivul, lăsându-se surprins de monumentalitatea ansamblului sculptural și de masivitatea catedralei Sfântul Mihai, înghite o rafală scurtă într-un excelent *contre-jour* oblic care dă relief până și pietrelor din pavaj. Este un apus de soare, un sfârșit de mai, o piață veche.

— Mă plictisesc, spun.

— *Prends ce livre*, dit-elle.

Este *En mai fais ce qu'il te plaît.* Continuă să caute unghiuri de poză cât mai interesante. Aflu că autorul, Maurice Grimaud, este fostul prefect al poliției pariziene. În mai ’68 a condus operațiunile. Mă așez pe trotuar și răsfoiesc. Din când în când, se apropie de locul meu și-mi lasă pozele. Trebuie să aștept un minut și să le dezlipesc. Am uitat să spun că are un Polaroid. Citez: «*Le Général quittait, il y a quelques heures, Bucarest qui le fêtait comme l'un des grands leaders du monde moderne, et, à Paris, j'avais dû prévoir un itinéraire clandestin pour le ramener dans son palais*.» Între timp, în jurul meu, pe trotuar, s-au strâns vreo cincisprezece fotografii. Am noroc că nu bate vântul.

— Nu vrei să discutăm despre pietrele din pavaj? Îi spun privind (și arătându-i de fapt) una dintre fotografii, cea mai reușită după părerea mea.

— *Non, non* – spune ea – *pas maintenant.*

Urmează detalii de arhitectură, chipuri de trecători, porumbeii care servesc zilnic masa la picioarele lui Mathias Rex. O gospodină care trage după ea o plasă uriașă și un țânc îndărătnic la mers mă privește reprobator. De ce, stimată tovarășă, trebuie să mă priviți astfel? Pentru simplul fapt că m-am așezat pe jos când în apropierea mea sunt două sau trei bănci libere? Sau pentru că citesc, pentru că păzesc niște poze color? Nu vă înțeleg, pe onoarea mea. Se îndepărtează bruscându-l pe puști să meargă mai repede. Dar vă rog să mă credeți, degeaba vă îndepărtați, n-aveți nici un fel de motiv, și eu când eram mic mă lăsam târât de mama până la piață și înapoi, îmi făcea chiar plăcere. E drept că despre tipii

care stăteau pe trotuar și citeau nu-mi formasem încă nici o părere și cred că nici mama mea nu se sinchisea de ei. A dispărut între timp după colț. Ce mai supă de legume cu ou o să pregătească ea pentru prânz.

Marie-France nu e prea înaltă, dar e foarte suplă. Pantalonul strâns pe trup, bluza largă dintr-un material foarte subțire, părul în șuvițe de mai multe culori – alura minionă a unei tinere franțuzoaice în vacanță. Dezlipesc o nouă fotografie. Este vitraliul cu sfântul arhanghel Mihail.

— Câți ani aveai atunci? o întreb arătându-i cartea.

— *Dix-huit*!

— Și ce făceai?

— *J'étais à la maison.*

— Și puteai să stai acasă, așa, să nu te amesteci?

— *Pourquoi pas*?

Și pleacă să mai fotografieze un sfânt și pe urmă Lupoaica oferită orașului de către ROMA MATER. Citez: «*Les jeunes garçons campaient dans leurs lycées, y passaient la mit avec des sacs de couchage, se prenaient pour Che Guevara.*» Revine cu ultimele două poze încă umede. Le pune lângă celelalte, se așază și ea, își aprinde o țigară și-și contemplă rezultatele muncii. Pare foarte mulțumită. Mâine se va întoarce la ea în țară. Trebuie să nu uit să trec chiar acum pe la agenție să-i reconfirm biletul de avion. Ar fi poate momentul s-o provoc să-și spună impresiile despre țara mea, dar ezit. Îi ghicesc părerile. Îi întind cartea și o întreb:

— Nu vrei să fotografiezi și altceva în afară de monumente?

— Nici vorbă. Am fost trimisă numai pentru asta.

Scoate o oglinjoară din geantă și-și privește chipul. Îmi spune că se simte obosită, că ar vrea să ne relaxăm undeva astă-seară. Își șterge fața cu un șervețel parfumat, apoi îmi zâmbește.

— N-am fost o clientă prea dificilă, nu-i așa?

— Deloc. Mi-a făcut plăcere să lucrez cu dumneavoastră.

— De ce? întreabă zâmbind și așteptând să-i fac complimente.

— Francezii sunt, de obicei, mult mai pretențioși.

Începe să-și strângă fotografiile, apoi, dintr-o dată, mă mângâie pe păr și mă sărută pe obraz. Gestul, pe cât

de neașteptat pentru mine, pe atât pare să fie de normal pentru ea. Doar este o femeie organizată, ce naiba, nu fotografiază decât ce i se cere, nu gândește decât ce i se cere, iar în călătoriile pe care i le plătește revista la care lucrează, în ultima seară, deci după ce și-a terminat munca, găsește că e necesar să se culce cu ghidul. Așa, pentru relaxare. Prin intermediul obiectivului manevrat de ea, în schimb, sutele de mii de cititori ai revistei au posibilitatea să cunoască lumea. O lume de statui, catedrale, castele medievale și costume folclorice bineînțeles. În lume, de fapt, nici nu există altceva demn de văzut. Ba poate, uneori, o posibilitate de relaxare în patul unui tânăr dintr-o țară sau alta. Dar asta nu trebuie arătat chiar în toate revistele. În orice caz, nu în cea care o plătește pe Marie-France. Acum și le-a strâns pe toate și ne îndreptăm spre mașină. Pe bătrânul Albu mă așteptam să-l găsesc dormind, dar el patrulează în jurul mașinii și pare nerăbdător să mă vadă. Mă roagă să-i împrumut trei sute de lei pentru că a văzut un landou foarte frumos și vrea să-l cumpere pentru nepoțelul lui care are trei luni. La București nu se găsesc. Bineînțeles că-i împrumut, deși sunt ultimii mei bani. Acum voi avea un motiv în plus s-o refuz politicos pe doamna fotoreporter, care ar vrea să mergem undeva într-un local șic astă-seară. Voi spune că nu pot accepta să plătească numai ea, iar eu nemaiavând nici un ban, ar fi bine ca ea să se relaxeze mâine seară când ajunge la Paris. Nea Albu se scuză pentru cinci minute ca să meargă să cumpere landoul. Îi traduc lui Marie-France. După un moment de gândire, spune, încercând s-o facă pe generoasa:

— Dar e o seară foarte frumoasă, ne putem întoarce pe jos până la hotel, nu-i așa?

Traduc pentru nea Albu, care mulțumește frumos. Apoi ea mă apucă de mână și râde.

— *Allons-y*! A rivedere, Vassili! spune ea amestecând într-un singur cuvânt româna cu italiana.

— E mișto gagica – spune nea Albu – ai grijă de ea!

— Da, dar e proastă, spun eu.

— Ce-ți pasă!

La Tarom reconfirmarea biletului durează două minute. Apoi părăsim Piața Libertății, mergând alene și

ținându-ne în continuare de mână. E într-adevăr una dintre cele mai frumoase seri de mai care poate fi văzută într-un oraș. Mai ales aici, unde străzile sunt în fiecare seară invadate de studenți și studente. O camaraderie simplă care m-a impresionat plăcut de fiecare dată.

— Știi, la Paris mă simt foarte singură, începe ea.

O pereche trece în goană pe lângă noi. După ce ne depășesc, fata se întoarce spre noi și strigă: «Cucu!», apoi se oprește din râs și ne privește uluită. Băiatul se întoarce și el și spune: «Scuzați-ne, v-am confundat!» Apoi își continuă amândoi alergarea râzând.

— De ce ai adus cu tine tocmai cartea aia? întreb.

— E tot ce am găsit la aeroport. E o apariție recentă. Speram să fie mai amuzantă.

Amuzantă. Mai 1968. Și eu, și Elena aveam 18 ani, așa cum avea și Marie-France, pe care însă evident n-o cunoșteam. Într-un groaznic accident de mașină, Elena își pierduse ambii părinți, și ea însăși, scăpată cu viață, era internată pentru grave tulburări de vedere. Ne pregăteam pentru bacalaureat. Mergeam zilnic la spital și-i citeam conspectele mele. Română, istorie, socialism științific. Dimineața îi citeam ziarele, îi descriam fotografiile din revistele ilustrate, îi spuneam bancuri. Din când în când, veneau și alți colegi, care-i povesteau ce mai e nou la școală, ce mai spun profesorii, cine cu cine se întâlnește. Doctorul, un zdrahon roșcovan de vreo treizeci de ani, ne povestea meciurile lui de rugby.

— De fapt, e departe până la hotel?

— Nu.

— La ce te gândești?

— La nimic.

— Credeam că te gândești unde mergem astă-seară. Vreau un local foarte șic. Și să se poată dansa.

Într-una din zile, doctorul ne-a imitat cu lux de amănunte sosirea la București a generalului de Gaulle. Făcea întâi ca fanfara intonând marșul *La general.* Cu un fel de bâzâit scurt, imita talgerele, apoi se oprea. Liniște. «Domnule general, garda de onoare organizată în cinstea dumneavoastră este gata a vă prezenta onorul! Sunt comandantul gărzii, colonelul Onișor!» apoi: «Buna sioa, ostași!» «Să trăiți, domnule general!!» Imita din nou fanfara și vocea comentatorului de radio. Elena

râdea și ea și cu toții îl priveam pe doctor cu mare încredere.

— Mă tem că o să trebuiască să vă refuz.

— *Je t'en prie*! face ea, lipindu-se cu tot trupul de mine.

Încerc să fac pe durul și să fiu în continuare cât se poate de politicos. Tac o vreme. Trecem prin fața unei cofetării care și-a scos deja mesele pe trotuar. La o masă, un grup de vreo doisprezece cântă *Gaudeamus.* 19 mai – starea Elenei se ameliorează. Îi citesc ziarul în care se vorbește și despre manifestațiile studențești de la Paris. Și de Gaulle? – întreabă Elena. Probabil c-o să se întoarcă de urgență să-și certe copiii.

— Bine, dar mâine seară vei fi la Paris, vei fi acasă, poți merge la restaurantul tău preferat, spun eu continuând să amestec persoana a doua plural cu a doua singular.

— *Oh, à Paris, à Paris, je vais me souler la gueule dans mon appartement et c'est tout.*

Ajungem între timp la hotel. Mă opresc în fața recepției și cer telefonul pentru o convorbire cu Bucureștiul. Marie-France începe să devină nervoasă. I se pare probabil inadmisibil ca cineva să nu-i ia în seamă calitățile de femeie, îmi spune să mă mai gândesc până urcă ea să se schimbe. De pe scară îmi strigă: «*Au moins un verre dans le bar de l'hôtel. C'est moi qui paye*!» Obțin legătura într-un timp record și aud vocea liniștitoare a Elenei.

— Când vii?

— Mâine. Pe la 5 după-amiaza o duc pe asta la aeroport.

— Ai fost cuminte?

Râd. Râde și ea. Apoi îmi povestește că a văzut un landou foarte frumos, dar că nu l-a cumpărat pentru că încă nu știe ce culoare trebuie să ia. «Credeam că tu știi deja», spun eu. «Nu știu, dar bănuiesc», spune ea. «Cum bănuiești?» «Albastru.» Apoi râdem din nou și ne spunem la revedere. În hol intră nea Albu. I-a rămas un pol după ce a cumpărat landoul și a luat «un chil dă vin dă la alimentara, îl bem?» «Îl bem – zic – dar știi că se găsesc și la București?» «Nu mai spune? zice el. Exact ca ăsta?» «Exact. Acum am vorbit la telefon cu nevastă-mea.» «Da' tot îl bem», zice el și râde cu hohote. Marie-

France coboară scara într-o rochie lungă de catifea verde-închis cu decolteuri supradimensionate. Sunt nevoit s-o dezamăgesc. Nu pot să ies cu ea la nici un fel de local, îi spun, făcând pe complexatul în fața ținutei ei de mare gală. Așa că trece peste formalități și se așază cu noi să bea din kilogramul de vin al lui nea Albu. Ne arată ultimele fotografii. Ne vorbește de Paris, de ce mașină formidabilă are ea, de apartamentul ei nemaipomenit, de cât de mare e salariul ei și așa mai încolo. Eu traduc conștiincios pentru nea Albu, iar acesta se miră din complezență. «Ia întreab-o pe doamna – spune el la un moment dat – afară de biserici și de ruine, ea mai fotografiază și altceva?» «Nu e nevoie s-o mai întreb îți spun eu că nu.»

Și apoi din nou cu Elena, după bacalaureat, pe străzile și prin parcurile Bucureștiului, comentându-l, cu aere de cunoscători, pe filosoful Marcuse. «Și cu tot riscul de a fi luat în derâdere, mai adaug: aceasta va fi o realitate „estetică" – societatea ca operă de artă». Mai 1968.

Urmează o ultimă fotografie (cea mai puțin reușită după părerea mea), în care la Louve pare că rânjește amenințător, iar Romulus și Remus dau impresia că sunt așezați spate în spate și că sunt deciși să urmeze direcții diferite.

Călătorie în vederea negației

Pe casa în care O.P. fu adus la vârsta fragedă de doisprezece ani și jumătate, pe o plăcuță albastră, scria:

STR. MIHAIL EMINESCU
poet român. 1850-1889

Era în anul 1963. O.P. se născuse o sută de ani mai târziu decât poetul al cărui nume îl purta strada pe care fusese adus. El fusese transferat de la o școală de țară la o școală din oraș și se dovedise cel mai bun la literatura română. Pentru vârsta sa se considera chiar că O.P. știe prea multe lucruri despre poetul nostru național. Printre noii săi colegi conta deja ca o mică autoritate în materie. Așadar, fu foarte mulțumit că strada pe care avea să locuiască de acum înainte purta un nume așa de ilustru. Fu și mai mulțumit când pe primul său buletin de identitate pe care și-l scotea doi ani mai târziu de la circumscripția unu scria, la rubrica domiciliu: str. M. Eminescu nr. 18, București. O.P. se transformase foarte repede (poate prea repede) dintr-un copil de la țară într-un adolescent de la oraș. Se numea că fusese înfiat de unchiul său, colonelul O. G., și că deci trebuia să se simtă dintr-o dată superior foștilor săi tovarăși de joacă din comuna A.–Ilfov O.P. fusese întotdeauna îndrăgostit de cărți și de aceea, chiar când încă mai era un băiat de la țară, între el și ceilalți copii exista totuși o distanță. Astfel că vara lui 1963 fu ultima vară în care O.P. mai acceptă să se joace în timpul vacanței cu copiii din fostul său sat. Această joacă părea să nu-l mai mulțumească. Părinții săi, părinți ai altor șapte frați și surori de-ai lui O.P., nu aveau (mai ales vara) cine știe ce timp să se ocupe de sufletul divizat al copilului lor, pe care o rudă de la București tocmai îl înfiase. Sufletul său însă rămânea divizat. Deci O.P. fu pus în toamna lui 1963 în fatala și delicata situație de a alege: satul sau orașul? Și el alese orașul. Era probabil încă de mic un snob. Altfel cum s-ar explica această alegere a lui?

Colonelul O.G., în schimb, era foarte mândru de odrasla sa adoptivă. Mergeau împreună la pescuit sau la vânătoare (când colonelul avea timp liber – și avea destul). Se urcau amândoi în *Moskvici* și plecau la munte, la păstrăvi. Era o mândrie pentru colonel să

povestească unora dintre colegii săi cum a reușit să-i transmită nepotului (fiului meu adoptiv, spunea el) pasiunea pentru pescuit (pe care de altfel cel în cauză o avea în sânge). Sau pentru vânătoarea de fazani. O îndeletnicire nobilă, nu-i așa?

Sare peste primul obstacol (un fel de găleată în care arde ceva), aleargă în continuare, strigă, pare să nu-i pese totuși de ce vor spune ceilalți, trupul încălzit de alergare se simte liber, explozia energiei lui creează bucurie. Iată-l depășind alte obstacole și încetinind într-un fel de ralanti necesar și binefăcător. Despre oprire încă nu se poate discuta. Se apropie în viteză de deschiderea prin care s-ar putea ieși.

O.P. încă nu cunoaște sentimentul spaimei. I s-a spus desigur că e un sentiment universal, că toți îl purtăm ascuns undeva, dar (asta nu i s-a spus, a constatat singur) pentru a-l descoperi trebuie să vină să ne ajute cineva sau ceva dinafară. Se urcă deci în tramvaiul 10, care-l duce până aproape de casă. Totdeauna trebuie să dea impresia că e foarte obosit când se întoarce de la terenul de tenis. Și să privească pe fereastra vagonului oribila Piață Chibrit, cu un aer de plictiseală cât mai convingător. Șapte-opt ani mai târziu, trecând cu același tramvai prin același loc, încercând de data aceasta nu să simuleze plictiseala, ci să-și disimuleze spaima fără motiv aparent care îl subjuga de la o clipă la alta, avea să se întrebe, privind pe trotuar la o fată care tocmai își lăsa capul pe umărul băiatului ce o însoțea și închidea ochii: «Cum se poate fi fericit la ora doi fără un sfert după-amiaza în Piața Chibrit?» Întrebare esențială pentru O.P. De răspuns depindea alungarea parțială sau totală a spaimei. O îndeletnicire nobilă, nu-i așa? La paișpe ani, la cinșpe, O.P. încă mai era puțin snob și-i plăcea să pozeze.

Avusese o copilărie încântătoare. Cu țurcă, cu scăldat și pescuit în bălțile murdare ale Mostiștei, cu furat de cireșe din grădinile țăranilor mijlocași din A.–Ilfov, cu porumbei voiajori și rotați, cu fotbal, cu jocuri de zaruri, cu lecturi de Jules Verne. Dar renunțase la toate. Se maturizase subit. Făcuse un salt (un salt oare?). Devenise un adolescent răsfățat de la oraș.

Un *Antonov 24* tip vechi părăsește aeroportul București-Băneasa la orele 15:50 cu destinația Tulcea. În

avion sunt șase pasageri, două stewardese, doi însoțitori (însoțitori pur și simplu) și mai multe muște. Iar în carlingă, comandantul Hârciog și echipajul său, care urează la toată lumea bun venit la bordul aeronavei și o călătorie plăcută. De acest ultim punct de pe ordinea de zi se ocupă el personal; decolează ca la meeting, pune stomacul în gât tuturor celor șase pasageri, cât și însoțitorilor și stewardeselor, înscrie adânc în memoria singurului pasager sub șase ani prima sa călătorie cu avionul.

Șase ani exact avea și O.P. în iulie '56 când a avut primul prilej din viața sa să vadă un avion adevărat. Aterizase pe deal dincolo de Mostiștea, și toată suflarea din A. plecase într-acolo să-l vadă. Își mai amintește desigur că a traversat Mostiștea înot printr-un loc periculos, că a fost pârât de ceilalți copii și că a încasat o bătaie groaznică. Această amintire face parte din trecutul meu? Sau din mine însumi? A traversa înot pe la Saiele la numai șase ani este echivalent cu a-ți risca viața. De vreme ce eu exist, evenimentul face parte din mine și nu din istoria mea trecută. El justifică zilnic plăcerea ciudată și frica pur fizică ce se amestecă cu gândul meu ori de câte ori simt tentația să risc. Uneori și altceva decât viața.

Puștiul este totuși unul dintre pasagerii cei mai bine crescuți pentru vârsta lui: vomită în tăcere încercând să umple punga pe care i-o ține în față mama sa, nu plânge, nu scâncește, în schimb nimerește cu jetul de hrană pe jumătate digerată pieptul puloverului cu care este îmbrăcat și husa scaunului din față. Bineînțeles că una din stewardese vine să-i facă scandal mamei sale. Copilul trebuie să vomeze obligatoriu în punga pe care scrie TAROM. Că d-aia e pusă acolo.

Ce faci? De ce te oprești? De ce scuipi? De ce pornești mai departe înainte de a te gândi profund la cum vei face pașii următori? Doar pentru asta te opriseși, nu-i așa?

Nu fac parte dintr-o familie teribil de închegată (era să spun înghețată) sau, în orice caz, mai multe eforturi ale tatălui meu de a păstra o unitate de vederi între membrii familiei noastre au eșuat. (Primul eșec pe care i-l cunosc eu este cel din 1958, când eu aveam numai 8 ani și când îl tot auzeam lamentându-se că una dintre

surorile mele – Rita de la Afrodita – n-a vrut să-i asculte prețioasele lui sfaturi părintești pe care, pe de altă parte, sora mea susținea că nici nu le-a auzit vreodată. Mai târziu aveam să-mi dau seama că tatăl meu era probabil un ambiguu: dădea sfaturi folosind texte parabolice și alte genuri de pilde care cereau răbdare și atenție la descifrare. Altfel nu văd lucrurile. Mă voi mai gândi.) Așa că nu am de apărat nici o onoare a familiei (cea a familiei O.G. cu atât mai puțin), iar orgoliul meu personal uneori este inexistent, alteori depășește nejustificat toate limitele admise de buna-cuviință. Astăzi împlinesc 25 de ani (sunt născut în zodia Leului – asta e), am stagiul militar satisfăcut și o profesiune pe care n-o exercit. Prefer să trec sub tăcere numele acestei profesiuni (adică se ia numele și se introduce sub un strat gros de tăcere), în caz contrar aș simți probabil nevoia să mă justific, și nu e deloc interesant. Judecând însă după câți bani am în buzunar, după ce mănânc în fiecare zi și după camera în care locuiesc, s-ar zice că am mai degrabă o viziune tragică despre lume. Cu atât mai mult cu cât sunt un tip căruia i-ar place să trăiască bine și să nu muncească prea mult. (Mai sunt și d-ăștia!) Cu toate acestea mă simt foarte bine (precum cosmonauții în singurătatea lor) și probabil (sau sigur) că într-un viitor apropiat va trebui să mă reanalizez (lucrul ăsta chiar că nu-l face prea multă lume în zilele noastre), să văd dacă nu cumva sărăcia și incertitudinea îmi priesc mai mult decât confortul în anumite condiții.

În acest moment mă aflu (cu microfoanele noastre) în patru labe sub mașina lui G. și caut un șurub. Este ora 1 noaptea (sunt 60 de minute de când am trecut în cel de al 25-lea an de viață – *bon anniversaire, mon vieux*!) și suntem pe șoseaua Constanța-București cam pe la jumătatea distanței, în afară de orice localitate. Așa că sunt nevoit să folosesc flacăra unui chibrit pentru a întreprinde sus-amintita căutare (sau jos, dacă cumva am trecut pe altă pagină). De fiecare dată când aprind un alt chibrit privesc cu curaj flacăra fără să închid ochii (mă tentează, el arde la început ca un soare), iar fascinația mă orbește și mă împiedică să continuu să caut zisul șurub fără de care se pare că nu vom pleca prea curând de aici. G. caută și el în partea cealaltă a mașinii. Eu sper sincer că îl va găsi în cele din urmă. Pe mine nu se poate

conta. Când am terminat armata nu aveam chef de nimic concret. Ca și mai înainte de altfel... Săptămâni întregi în care încercam fără convingere să găsesc ceva de lucru, întrerupte de zile (sau nopți) în care mi se făcea scârbă de lașitatea mea, de inutilitatea mea, de lenea mea, de inconștiența mea. Și toate erau într-adevăr *ale mele,* aproape că-mi aparțineau, deși le găseam uneori determinate-condiționate-motivate de ceva din afară-mi.

E o mamă la fel de cuminte ca odrasla. Nu răspunde în nici un fel stewardesei. (Probabil că dac-ar vorbi ar începe și ea să vomite, așa că tace și șterge husa scaunului cu o batistă.) În schimb, un tânăr cu plete (circa douăzeci și cinci de ani, mutră recalcitrantă) protestează, o califică pe stewardesă drept mahalagioaică, aceasta îi răspunde în consecință, tânărul continuă să o jignească spunându-i ceva despre mama ei, cât și despre alte rude din familie. Unul dintre însoțitori pur și simplu se simte deci obligat să intervină și să-l legitimeze pe tânăr (deși nu asta este menirea unui însoțitor de avion). Tânărul se dovedește a fi Ovid Petreanu din București, strada M. Eminescu nr. 18, licențiat al Universității din București, recent repartizat ca profesor de limba și literatura română într-un sat din județul Tulcea.

G. a găsit șurubul și se bucură înjurând cu voce tare. Eu particip la bucuria lui pentru moment, iar după ce el dispare sub capota deschisă a motorului, îmi revin la starea mea de plictiseală, mă așez pe marginea asfaltului cald și-mi aprind o țigară (neuitând să verific fascinația luminii chibritului). Până la urmă, reușind să-l evit sistematic pe colonel și să mă sustrag schemelor lui de arivism, m-am angajat într-o recepție de hotel fictivă. Fictivă pentru că împreună cu șeful (dom' Lucian Baboi, fost subinginer, fost multe altele) și ceilalți doi «angajați» am plecat pe litoral să ne căutăm hotelul.

Bineînțeles că odată cu împlinirea vârstei de optsprezece ani, neuitând de îndatoririle lui paterne, colonelul avea să-i facă lui O.P. un frumos cadou: o cămăruță de 16 mp de la subsolul imobilului din strada Eminescu 18. Proprietate personală a elevului de clasa a XI-a O.P. Bineînțeles că O.P. a făcut acolo un chef inaugural și s-a amuzat analizând cu colegii distincția semantică dintre proprietate privată și proprietate

personală. Bineînțeles că s-a discutat și despre revolta studenților francezi din acea lună mai. Colonelul avea prea mulți bani și prea puține posibilități să și-i cheltuie singur. Soția lui, tanti E., mama adoptivă a lui O.P. cum s-ar spune, era o femeie cu un pas înaintea modei bucureștene. Deși avea ceva peste patruzeci de ani. Și totuși, încă nu știa să cheltuie totul. Este cert că O.P. fiul adoptiv al colonelului O.G., și al lui tanti E., n-a reușit în cele din urmă să reziste cu demnitate acestei stări de lucruri. El era un adolescent snob deocamdată. Își mai păstrase totuși din sărăcăcioasa lui copilărie un lucru de care totdeauna va fi mulțumit: pasiunea pentru cărți, cea care-l separase prea devreme de tovarășii săi de joacă, universul cel nou pe care și-l crea încetul cu încetul prin lecturi necontrolate de nimeni.

Culmea e că în cele din urmă am și găsit un hotel: hotel «Paranoic» din Mangaforie Nord – Miami Beach al Mării Negre. Șeful a devenit imediat recepționer II, iar eu recepționer III (șef-șef și recepționer I hotelul avea deja), astfel că ceilalți doi (Shony și Bob) s-au cărat după ce am băut împreună toți banii pe care-i mai aveam. La început ei voiau să plătim numai noi băutura (eu și dom' Lucian adică) pentru că eram «aranjați».

— Ce-i drept – zicea Shony – aveți numai 1.100 pe lună, dar aici ciubucul contează.

— Desigur – adăugam eu – vom încerca să furăm la gramaj când dăm cheile.

Și dom' Lucian:

— Taci, mă, nu fi prost. Ascultă-mă pe mine.

— Te ascult, dom' Lucian!

Până la urmă, au plătit și ei și când n-au mai avut nici un ban s-au cărat. Unde și pentru ce, să-mi fie iertat dacă nu știu. Nu mi-au dat de atunci nici o veste și de fapt nici nu eram prieteni. Ne cunoșteam numai numele mic unii altora. După numai două săptămâni, «dom' Lucian recepționer II» a dispărut și el, adică a fost pur și simplu arestat pentru un fel de trafic cu valută. O lecție foarte prețioasă pentru fostul său «subaltern», care până atunci nu prea credea în treaba asta cu arestatul, nu văzuse încă niciodată o arestare adevărată, în viața civilă (în armată era un fel de joacă – fără cazier, fără alte urmări și fără să dureze mai mult de două, trei, cinci zile). O săptămână după mi-a fost greață și frică.

(Directorul hotelului spunea că o să fiu chemat să depun mărturie pentru sau contra lui dom' Lucian.

— Dar eu nu-l cunosc pe dom' Lucian, nu știu cine e și nici ce-a făcut.

— O să știi.

Dar erau alții care știau destule și n-a mai fost nevoie de nici un alt martor în plus. Existau, se pare, și câteva sute de probe materiale de culoare verde.) Așa că, pentru a mai scăpa de teama aceea nelămurită care-mi producea senzații de vomă (de asta o numeam eu greață deși nu era), stăteam toată ziua în recepție și-i spuneam bancuri fetei care lucra în locul lui dom' Lucian. O chema Angela. În restul timpului mergeam pe plajă să dorm. Mă tologeam ca un măgar pe nisip și așteptam să se facă seară. Acum ne urcăm în mașină și G. încearcă s-o pornească. E de presupus că a terminat de reparat ce voia el să repare. Și iată că pornește! E un *Citroën Dyane* foarte vechi, de care chiar că trebuie să te miri de fiecare dată când se pune din nou în mișcare. Este adevărat că ne aflăm în mijlocul verii, dar noaptea e totuși răcoare, iar la 130 la oră (performanță interesantă pentru acest *Dyane* pe care nu dai doi bani), proasta etanșeizare a caroseriei se simte. În concluzie, G. pune în funcțiune sistemul de încălzire și numai peste câteva minute înăuntrul mașinii pute groaznic a grajd. În schimb e cald.

Acum O.P. se află pe terasa cafenelei C., este singur și nemulțumit. Privește o fotografie învechită (care datează de altfel din chiar vara lui 1963 și care-l reprezintă chiar pe el). O.P. (cel din fotografie) poartă sandale (este prima lui fotografie în care nu apare desculț), pantaloni scurți, care însă coboară până aproape de genunchi (spre nemulțumirea de atunci a lui O.P.; văzuse că cei de la oraș poartă pantaloni mult mai scurți!) și cărare pe partea stângă. Pe mâna sa se află un ceas Pobeda veritabil. (Iarăși un semn distinctiv între el și foștii săi tovarăși de joacă pe care, acum, la douăzeci și ceva de ani. O.P. începe să-i regrete. De altfel, ei nici nu apar în această fotografie: O.P. este singur și are o privire grozav de serioasă.)

Vom mai reveni însă asupra momentului în care O.P. se află singur (zece ani după venirea sa la oraș) pe terasa cafenelei C. și-și analizează, cu sânge rece,

trecutul. Pentru că O.P. are un trecut de care în chiar vara lui 1973 se crede frustrat.

Pentru că O.P. a trăit niște nopți într-o colibă alături de o bostană (câmp semănat cu pepeni, n.n.). A făcut focul din ierburi uscate de câmpie și a copt cartofi. I-a dezghiocat și i-a mâncat cu mâinile murdare de cenușă. I-a mâncat cu usturoi verde și cu sare zgrunțuroasă, umedă. A privit stelele mari cât pumnul și a auzit, la câțiva pași de ei, câinele mârâind prin somn. A tresărit părându-i-se că cineva umblă prin bostană și din nou a adormit sub acel cer liber.

În fața noastră se vede acum o licărire pe care, când ajungem mai aproape, o descoperim ca fiind un foc făcut în șanțul din marginea șoselei de către doi tineri. (Eu fac focul, deci, în marginea șoselei, în câmpie, și pun merele la copt. E liniște și tocmai de aceea zgomotul pe care-l face un Dyane vechi trecând pe șosea în mare viteză îl asociez mai târziu cu gustul merelor coapte, ca și cu mirosul nu tocmai plăcut pe care-l produce instalația de încălzire.) Printre micile obsesii ale lui G. este și aceea de a șterge din când în când parbrizul în timpul mersului. Adică apasă pe ceva care determină stropirea parbrizului cu un jet subțire de apă și, după asta, pune în funcțiune ștergătoarele. Este o obsesie normală pentru un miop nevoit să conducă în timpul nopții, însă pe mine gestul ăsta, repetat la fiecare sfert de oră, începe, după un timp, să mă enerveze. (El este totuși miop și eu știu că ștergerea periodică a parbrizului nu-i ajută cine știe ce la vizibilitate. Și totuși am încredere în reflexele lui la 130 la oră. Dom' Lucian spunea: «Să n-ai încredere nici în mă-ta!» Eu, însă, nu știam cine era mama lui. Probabil că o țărancă din părțile Buzăului, în care el n-avea sau n-avusese încredere. Probabil că găsise și el până la urmă pe cineva în care să aibă încredere dacă reușise să intre așa rapid acolo, «dentro», cum se spune.) Așa că după ce am devenit mai sigur pe mine, am început să-i fac curte Angelei, care m-a și luat în serios în cele din urmă. Ne duceam împreună la plajă dacă se întâmpla ca amândoi să fim liberi (adică să nu lucrăm) în timpul zilei. La plecare părăseam hotelul pe rând, fiecare cu prosopul lui de baie pe umeri, evitând să-l întâlnim pe director. Cum G. își avea biroul în hol și se afla acolo în fiecare dimineață de la 9 la 11, a trebuit să devină cu timpul un

fel de complice al nostru. Adică îmi raporta mie sau Angelei că Angela sau eu am trecut deja spre plajă, iar Directorul se afla sau nu prin apropiere. (Această frază nu-i tocmai corectă gramatical.) După aceea, în jur de 11 și jumătate, apărea și el pe plajă (costeliv cum nu se mai poate) și ne căuta ca să jucăm împreună un fel de golf. Grație aproximativei prietenii pe care o legasem cu G., acesta ne invita uneori, în serile în care eram amândoi liberi, în discoteca prietenului său H. și aveam chiar dreptul să intrăm în «cabina tehnică» în care se aflau cele două pick-up-uri, magnetofonul mare AKAI, discurile și materialele de animație și de circ ale lui H., care fusese și încă mai era clovn. Ca niște privilegiați, în serile în care H. se producea cu vreun număr de clovn în fața CONSUMATORILOR discotecii, îl asistam în timp ce se machia și ascultam împreună *Bravo pour le clown* cu Edith Piaf sau *Les Clowns* cu Giani Esposito. Uneori. G. se amuza ascunzându-i lui H. pudra de orez cu un sfert de oră înainte de ieșirea pe scena improvizată din mijlocul discotecii și provocându-i adevărate accese de furie. (Acestea îi treceau ca prin minune după ce G. îi spunea unde i-a ascuns pudra.) În timp ce H. ieșea pe scenă în costumul cu paiete, cu jobenul și cu trandafirul, ca să recite *Cet amour* de Prévert, G. începea să ne povestească despre trucul cu pudra de orez care avea un efect pozitiv asupra lui H. (noi îi urmăream prin ferăstruica îngustă a «cabinei»), adică îl făcea mai puțin timid înainte de ieșirea pe scenă. Alteori, însă, când sala era aproape goală, tracul îl cuprindea puternic pe H. cam pe la jumătatea numărului de pantomimă și chiar devenea câteodată atât de penibil încât ne stârnea mila. G. spunea atunci cu tristețe: «A fost, totuși, un mare clovn!» și, parcă pentru a demonstra aceasta. H. începea, cu o scârbă imensă, să se dezbrace și să se demachieze pe scenă. Scotea dintr-o valiză murdară un costum de *clochard,* o pălărie veche desfundată și doi pantofi desperecheați și scâlciați pe care le îmbrăca în locul fracului, jobenului, pantalonilor albi și pantofilor lungi *vernis.* Pe cele din urmă le îngrămădea în aceeași valiză și părăsea circul imaginar cu o mutră cum nu se poate mai amărâtă, smulgând publicului câteva aplauze prin care acesta (publicul deci) își saluta propria-i victorie. Apărea în cabină râzând fericit și spunând: «Ei își

închipuie că sunt trist și mă aplaudă. Eu sunt însă vesel că am terminat și în curând voi merge după femei.» (*Je vais draguer les gonzesses*», spunea el). Angela râdea și cu toții ne bucuram pentru el. Trebuie să spun că H. era, de fapt, francez (numele lui de clovn fiind HENRICO), ca și G., de altfel, pe care-l chema Gilbert. Cel din stânga, cu mustăcioară și ochelari, cu mutră de arhanghel (n-avea mult peste 50 de kilograme) este Gilbert. Are în față o ceașcă de cafea, iar alături, pe masă, se odihnește mâna lui dreaptă, de care este lipită o țigară *Gitane bout filtre.* Puțin mai în spate, râzând și arătându-și gropițele din obraji, stă Dominique, logodnica lui, care-l depășește cu cel puțin 15 kg. De altfel, diferența se poate observa și din această fotografie unde Dominique poartă o bluză românească brodată. În spatele lor, în picioare, Henrico machiat în August spune ceva de care toată lumea pare să se amuze copios, în partea dreaptă stau eu, râzând, și Angela, care-l privește pe Henrico cu un fel de fascinație copilărească. Pe aceeași masă se mai află patru pahare mari cu cocktail J.T. preparat de Nicu barmanu sau «*Nicolas le barman*». Spatele de culoare grena al jachetei acestuia se poate observa în marginea stângă a imaginii, în spatele lui Gilbert. Pe perete sunt afișe care nu pot fi distinse clar, dar care alcătuiesc pe fundal pete de culori diferite, menite să dea un echilibru cadrului. Deși mi s-a mal întâmplat, recunosc în fața noastră o licărire pe care, când ajungem mai aproape, o descoperim ca fiind un foc făcut în marginea șoselei de către doi tineri. (Eu fac focul deci, în marginea șoselei în câmpie și pun merele la copt. E liniște și tocmai de aceea zgomotul pe care-l face un *Dyane* vechi trecând pe șosea în mare viteză îl asociez mai târziu cu gustul merelor coapte, ca și cu mirosul nu tocmai plăcut pe care-l produce instalația de încălzire.)

Nu se arată deloc intimidat de intervenția tovarășului însoțitor. Păstrându-și tonul de mai înainte, îi spune franc acestuia:

— Ia-mi buletinul și dă-mă jos din avion!

— Nu te dau jos din avion, dar când ajungem te tund eu, n-avea grijă!

Așa că între timp avionul se stabilește la înălțimea de zbor și nimeni nu mai e alb la față. Din când în când,

atât stewardesa cât și tov. însoțitor îl privesc pe tânăr, care citește prefăcându-se a nu-i lua în seamă. Muștele zburdă neresimțind în nici un fel răul de aer, nici măcar puștiul nu mai e alb la față, iar doi pasageri și-au aprins țigările și cer stewardesei pepsi-cola. Tânărul cere o cafea. Stewardesa intenționează mai întâi să nu-l servească, dar, după câteva minute, îi aduce un nes pe care tânărul i-l plătește încercând să-i lase bacșiș. Nu reușește. Primește restul până la ultimul bănuț, dar nici nu se atinge de cafea (având probabil unele bănuieli).

Îmi aprind din nou o țigară (fumez mult în timpul nopții!) Gilbert nu fumează niciodată când conduce, pentru că fumul poate să-i intre în ochi și să-i reducă și mai mult vizibilitatea lui de miop. Am uitat să mai spun (cum zice povestitorul preșcolar) că pe bancheta din spate a lui *Dyane* se mai află Dominique, Angela și câinele Gerovital (un cățel simpatic, de curând adoptat și spălat cu șampon Super Soft de către Dominique), toți trei dormind, deci neintrând deocamdată în discuție.

La paișpe ani a încercat (prea devreme) să uite acele nopți. La șaișpe a încercat să le înlocuiască cu nopțile petrecute la aparatul de mărit, developând fotografii, căutând să-și apropie, și pe această cale, o lume în care începea deja să se simtă uimit. La optsprezece ani... Dar ce să mai vorbim despre nopțile de la optsprezece ani (tocmai primise intima cămăruță de 16 mp de la subsolul imobilului din Eminescu 18). La nouășpe n-avea timp să se ocupe de trecut; o cunoscuse pe Milly. O femeie cu câțiva ani mai în vârstă ca el pe care o iubea nu pentru că era foarte frumoasă, nu pentru că era mai în vârstă ca el, nu pentru că era tandră cu el, ci pentru că îl iniția. Era foarte important: O.P. devenea din ce în ce mai puțin uimit în fața lumii. La douăzeci de ani Milly însăși era un trecut. Dar O.P. încă nu începuse să-și analizeze trecutul. Era oricum prea devreme, iar tinerii de azi n-o prea fac. O.P. cu atât mai puțin. La douăzeci și trei de ani însă (zece ani după venirea lui la oraș – groaznic de rotunde perioadele la care se repetă, în viața lui O.P. momentele alegerii, momentele de cumpănă!) O.P. simți nevoia să-și privească trecutul în față. Oare la douăzeci și trei de ani ai deja un TRECUT? De ce nu?

Era în 1973, către sfârşitul primăverii. Iar Trecutul Său – un personaj de altfel foarte ciudat – i se înfăţişă lui O.P. într-o după-amiază de mai când el era foarte ocupat cu învăţatul pentru examene. O.P. era în ultimul an al facultăţii de limba şi literatura română din Bucureşti. O.P. îşi făcea lucrarea de diplomă. Într-o după-amiază de mai, deci, în sala de periodice a Bibliotecii centrale universitare, îl cunoscu pe G.V., care deveni repede (şi vom vedea de ce) unul dintre prietenii săi.

G.V. avea douăzeci de ani de când venise în Capitală să urmeze o şcoală. Nu vom insista asupra profilului acestei şcoli (neagrar în tot cazul) şi nici asupra gradului ei de dificultate. Un lucru este însă de remarcat în legătură cu toţi fiii de ţărani care se prezentaseră în acea toamnă a lui ’70 (puţin timp după inundaţii) cu geamantanele în mână direct la şcoală pentru a întreba unde se află căminul: toţi aveau senzaţia unui vis pe jumătate împlinit, a unui uriaş pas înainte. Pentru fiecare din ei istoria celei de a doua jumătăţi a visului avea să fie la fel de complicată ca un roman baroc, pentru fiecare din ei cel de al doilea uriaş pas înainte pe care-l mai aveau de făcut la sfârşitul şcolii avea să pună grave probleme de direcţie, de sens, de scop, de mijloace. Pentru că un ţăran are sensul lui înainte dezvoltat puţin altfel. Pentru că un ţăran care pleacă din sat la o şcoală din Capitală visează să se întoarcă în sat cu o glorie şi nu pentru a-şi făuri acea glorie acolo în sat. Pentru că un fiu de ţăran are un orgoliu puţin special, iar rezultatele acţiunilor sale călăuzite de acest orgoliu pot fi uneori bune, alteori catastrofale. G.V. avea douăzeci de ani, era fiu de ţăran din Câmpia Dunării şi poseda acest tip de orgoliu. El înţelegea că îi va fi greu să se adapteze în mediul urban, dar considera că e dator să lupte pentru asta, să se adapteze adică cu orice preţ şi era chiar sigur că va reuşi. Lui G.V. îi era o teamă imensă de ridicol şi... cam atât.

Aşadar, într-o frumoasă zi de toamnă a anului 1970, G.V. îşi coborâse geamantanul din autobuzul prăfuit în care se urcase în jurul orei 6 dimineaţa (în satul său). Îşi controlase sumar ţinuta, îşi scuturase pantalonii de nişte praf mai mult imaginar şi pornise cu un oarecare surâs dezinvolt, amuzat sau chiar victorios, către staţia troleibuzului 85, care avea să-l lase în centru. Se urcase

în troleibuz, își scosese bilet, oferise locul unei doamne, își aranjase geamantanul în așa fel încât să nu deranjeze pe nimeni, privise pe fereastră cu gândurile aiurea, își revenise repede, căutase din priviri o fată drăguță în tot troleibuzul, o găsise, o admirase (asta îi dădea totdeauna un sentiment de siguranță), pe urmă iar se gândise la ale lui și, în sfârșit, coborâse pentru că avusese impresia că a ajuns. Se înșelase cu puțin, coborâse cu două stații mai devreme, așa că a trebuit să-și care geamantanul cale de două stații (i se păruse oarecum ridicol să se urce din nou în același troleibuz pentru numai «două stații»). Mergând, repetase în gând, fără să știe de ce, «două stații, două stații», după care ajunsese și se oprise în holul secretariatului școlii. Pusese geamantanul jos, își aprinsese o țigară, ciocănise ușor în ghișeul secretariatului. Culisarea geamului în sus îi amintise o schiță de Caragiale, fapt pentru care își rosti întrebarea (formulată încă de acasă, cu 24 de ore înainte) fără să se aplece cumva peste ghișeu. Funcționara de dincolo se aplecase însă și-i privise cu oarecare neliniște valiza. Atunci, în acea secundă – îi spunea el în mai ’73 lui O.P. – m-am simțit într-adevăr ridicol. Momentul este foarte important pentru existența lui G.V. De atunci începând m-am simțit de milioane de ori ridicol și de milioane de ori învingător și sigur pe mine, dar cu acea roșeală a obrajilor mei în fața secretarei care-mi privea cu nedumerire și dispreț (da, da, chiar dispreț am găsit eu atunci în privirile ei) valiza așezată în holul secretariatului, cu acea îmbujorare deci, a început tenisul continuu dintre cele mai neplăcute senzații ale mele: a eșecului și a victoriei. Întâmplarea a făcut ca G.V. să fie nevoit să se întoarcă, cu același troleibuz cu care venise, foarte aproape de punctul din care plecase cu o jumătate de oră mai devreme. Întâmplător, deci, căminul se afla în acea parte a orașului. Asta l-a indispus și i-a accentuat sentimentul de ridicol pe care-l avusese în holul secretariatului. Știa bine că alesese calea cea mai normală: el nu putea să vină într-o zi până la București special pentru a întreba unde este căminul și abia a doua zi să vină și cu geamantanul. El nu știa numărul de telefon al secretariatului și, oricum, dacă l-ar fi știut, nu l-ar fi încântat deloc nici ideea de a merge în sat la oficiul poștal ca să ceară să i se facă legătura telefonică

cu școala. Obișnuit era ca la poștă să meargă fiecare și să-și cheme la telefon rudele din Capitală, dar nu o instituție de învățământ superior care poate nici nu avea timp de tine, un boboc neînsemnat. Deci asta fusese singura cale și, cu toate astea, tot drumul făcut înapoi cu același troleibuz, G.V. s-a simțit din ce în ce mai ridicol. Era totuși o toamnă frumoasă în oraș.

Sinceritatea excesivă a lui G.V. i se părea la început lui O.P. de-a dreptul absurdă. Iar continua sa preocupare de a nu fi ridicol o pură exagerare. Sau un complex. Oricum, O.P. era un tip care se considera dezinvolt. Dar el descoperi în G.V. o imagine a sa. O.P. era surprins de faptul că o ipoteză a sa putea fi chiar G.V. Dacă el n-ar fi plecat la oraș în '63, dacă n-ar fi fost înfiat de colonelul O.G., opiniile sale n-ar fi fost chiar deloc diferite de ale lui G.V.? Și, în plus. G.V. era acum și soțul lui Milly. De fapt, în felul acesta îl cunoscuse O.P.; i-l prezentase Milly. «Soțul meu!» spusese ea, iar O.P. care-și reprima cu greu un zâmbet ironic, fu cuprins dintr-o dată de râsul deschis, jovial al celui care-i întinsese mâna.

Așa că, acum o să vă rog să mă scuzați, dar nu știu exact dacă dorm sau numai lâncezesc pe «locul mortului», fumând:

Gilbert e îndrăgostit de România (fără s-o cunoască de altfel prea bine în esența și în teribilismul ei). Sau cel puțin așa afirmă. A mâncat totuși o pâine foarte dulce aici timp de o vară, în sezonul trecut, șase luni între două perioade de șomaj. (Să-l credem deci!) E licențiat în sociologie, dar pentru asta nu primește nici măcar un ajutor de șomaj mai mare și nici măcar nu e scutit să facă zilnic coadă în fața biroului de ajutor social ca să-și ponteze fișa de șomer. În schimb ortopedistul Raymond (stângismul – boala copilăriei) este primar la Fontenay-le-Fleury din partea partidului socialist. (Prima circumscripție în care s-a realizat o victorie a uniunii de stânga – spune el cu mândrie.) Acum câteva zile Gilbert a fost în Deltă cu Dominique și s-a întors încântat. Ce-l enervase însă a fost comentariul stupid pe care-l făceau câțiva elvețieni în vârstă (bărbați și femei) la adresa pescarului care trăgea la rame. Omul avea o privire blândă, albastră, de copil și, cum nu înțelegea franceza, n-a făcut decât să tragă la rame cinci ore. Idioțenia elvețienilor îl calcă pe nervi pe Gilbert («*ils sont cons*!»

Îi spune el lui Dominique cu voce tare). Am vorbit despre ei o noapte întreagă. Dimineața am terminat ascultând un disc al lui Coluche (*Quand je serai grand je veux être con*!) și ne-am simțit ÎMPREUNĂ victorioși. Henrico și-a amenajat locuința în formă de arenă de circ. La 18 ani a primit o medalie din partea circului sovietic, era cel mai tânăr clovn din Franța. Acum e bolnav de nervi.

Mâine seară va trebui să intru din nou în serviciu:

— La voi nu sunt șomeri?

— Nu.

— Și e de muncă pentru toată lumea?

— E!

Mă aplec politicos peste *comptoir-ul* recepției și întreb:

— S-a întâmplat ceva, *madame*?

Și Gilbert (după ce l-a părăsit Dominique): «Mi-e groază să mă întorc. Un milion și jumătate de șomeri oficiali. N-aș putea să găsesc ceva de lucru aici și-n extrasezon?» Iar eu dau cheile în hotelul «Paranoic» – Mangaforie Nord – Miami Beach... Cum ar spune «folclorul popular»: «Unde nu-i cap nici nu te doare». Dau chei domnișoarelor sub 80 de ani, dau chei domnilor libidinoși care mă invită la ei (ce dacă sunt bărbat, tocmai d-aia), vomit, pe urmă iar dau chei unor copii răsfățați care rămân în lift și fac pe ei de frică, dau chei, dau chei doamnelor, domnilor, doamnelor și domnilor, câinilor cu lesă și fără lesă, geamantanelor cu etichetă și fără etichetă, le zâmbesc, le dau chei, dau chei domnișoarelor de 16 ani care-și etalează somptuoase toalete de seară pe plaja din Mangaforie (făcând amor ca Rașelica din romanul lui Matei), le dau câte una peste bot când întrec măsura, le dau chei și zâmbesc. Al dracului ce mai zâmbesc. După asta mai dau câteva chei.

— S-a întâmplat ceva, *madame*?

— Cum, n-aveți *air conditioned*?

— Deocamdată nu.

(Gest de lehamite.)

— Acesta-i lacul Techirghiol – spun arătând cu mâna băltoaca de pe pajiștea hotelului unde un tip de la spații verzi a uitat o vană deschisă și s-a dus pe undeva prin împrejurimi să bea o bere.

— Vai, ce drăguț! spune ea și fotografiază.

— Ascultă-mă pe mine, puștiule!

— Te ascult, dom' Lucian!

— Tocmai fiindcă sunt tâmpiți să-i ușurăm de tot ce au. (Trebuie să aibă conștiința grozav de împăcată.)

Oh, les vacances!

Între timp Henrico a învățat să spună în românește: «Hai, plimbă ursu!» sau «S-a închis cantina!» Ultima formulă o folosește pentru a anunța ora de închidere a discotecii.

Așadar, în vara lui 1973, pe terasa cafenelei C., privind o fotografie îngălbenită și având impresia că ea îl reprezintă mai degrabă pe prietenul său G.V. decât pe el însuși, O.P. se decide să intre în conflict cu tutorele său. Consideră că dacă trecutul i-a fost, în fond, furat, viitorul totuși îi aparține. Câteva zile mai târziu, în fața comisiei guvernamentale și a hărții Republicii Socialiste România, închide ochii și pune degetul pe punctul numit comuna Topolog, județul Tulcea. Colonelul este stupefiat și indignat, însă n-are cui să comunice stupefacția și indignarea. O.P. este plecat la munte cu un rucsac și câteva haine. Banii i se vor termina abia către sfârșitul lui august. Ba este chiar începutul lui septembrie când trece (venind cu tramvaiul) pe lângă Piața Chibrit și, cuprins de spaimă în fața imaginii unei fete care-și lasă capul pe umărul însoțitorului ei, se întreabă: «Dar cum se poate fi fericit la ora doi fără un sfert în Piața Chibrit?» Cum se poate când dincolo sunt munți și păduri și izvoare și focuri care țâșnesc din chiar inima nopții?

Colonelului îi mai rămăsese o posibilitate de a controla situația și bineînțeles că n-avea de gând s-o rateze. Prins într-o piuneză pe ușa camerei de la subsol, pe O.P. îl aștepta un ordin de încorporare.

Cel care stă proptit în coate și privește fix (dar tulbure) obiectivul este Cristi. Caporalul Cristofor Jurcă, desenator la o fabrică de sticlă din Turda, probabil primul ardelean caporal din armata română, cum îi spunea Tomaso, adică Toma bătrânu – în colțul din dreapta al imaginii (apare din profil, chircit în scaun, cu fața boțită de durere – probabil o durere surdă îl chinuie – are 28 de ani și un fel de ulcer). Valerică e numele celuilalt care se sprijină într-o oarecare măsură de umărul lui și râde cu intenții de fotogenie. Al doilea

bătrân al plutonului (tot 28 de ani), nu de mult pentru a treia oară fericit tată (și pe deasupra ras pe cap – «de plăcere», spune el, «să-mi vadă lumea urechile cu care-mi hrănesc copiii».) Spune c-ar fi muzicant, dar nu-l crede nimeni. În schimb, e capabil să facă toată ziua teorii despre muncă. Și neveste-sii tot asta-i scrie. Adică nu că abia așteaptă să se elibereze ca să o poată îmbrățișa și săruta, ci că abia așteaptă să vină acasă și să se apuce și ei de o muncă (dacă va găsi ceva să-i convină – și mai scrie vreo trei pagini pe tema asta). «Ce știți voi, bă! Niște puțoi, vi se împiedică mucii dă mustață». Mai în față, de o parte și de alta a mesei de PFL cu picioare de fier, proptiți cu câte un cot de ea și cu câte un pahar în cealaltă mână, stau eu și «Marian petagogu» (care de fapt e învățător și și-a completat studiile la ff, deci după armată devine profesor). Pahare, sticle, pachete de țigări, pline și goale, duminică, ora 7 seara (trenul sosește la 6:15, iar prezentarea la unitate este la 8), în bodega «Bărăganu» din comuna V., uniforme descheiate până la buric și tot restul. Într-un cuvânt, o cină de taină prescurtată, cu numai patru apostoli mari și lați (destul de anemici și ăia) și un Crist (ofor caporal Jurcă) perfect dezumflat. Pe peronul Gării de Nord, șase luni mai târziu, apostolul Marian petagogu, după ce ne pupasem cu toții și ne mai împrăștiasem, s-a apropiat de mine: «Ce faci, bă, nu te duci acasă?» «N-am bani dă taxi, da' tu?» «Io mai am dă luat un tren, da' dă ce nu te duci cu tramvaiu?» «Hai să bem ceva!» am zis și ne-am băgat în restaurantul gării. «Ce dracu să caut și acasă? N-am chef de nimic.» «Ești un tâmpit!» a zis el. (Cu trei ani mai în vârstă ca mine, așa că-i permiteam.) «Ce tren mai iei?» «Spre Constanța, nu știi că sunt din Tămădău?» Pe scurt, trei ceasuri în care mi-a explicat în toate chipurile (și el!) cum e când te apuci de o muncă și nu mai faci umbră pe pământ degeaba. «Așa... pe ce bază vrei să te duci acasă cu taxiul?» «Glumeam. De fapt n-aveam chef să mă duc.» După asta tresar ca din somn (deși nu dormeam ca alea două, cu câinele trei, de pe bancheta din spate). «Dar suntem pe varianta Fetești – Lehliu», îmi zic. «Ce-ar fi...» Popas în Tămădău Ilfov, la orele trei din noapte. Sună bine. Angela o să facă pe furioasa, Dominique, indiferentă, ca și câinele Gerovital (nu tocmai o mândrie a speciei lui). Gilbert, încântat, iar Marian (suflet de

aur), bucuros să mă vadă la orice oră (mai ales că noaptea stă și citește până târziu – mai fusesem la el). Nu îmi mai aminteam însă destul de bine care e ulița și ne-am oprit la postul de miliție. Am trezit un plutonier care sforăia în scaun de se zguduiau tablourile și l-am întrebat:

— Nu vă supărați, unde stă unu Marian care-i învățător?

— Ha?

— Marian petagogu, unde stă?

— Aaa, dom' Marian, dom' profesor?

Am tresărit. Știam că-i profesor, dar acest «dom» mă surprindea. Semăna cu ceva cunoscut de mine în altă parte.

— A treia uliță pe dreapta, ultima casă, lângă gârlă. (Gârla fiind cunoscutul râu Mostiștea, râul care nu curge sau curge cu zero virgulă zero-zero nu știu câți metri pe zi!)

— Mulțumesc!

(«De ce dracu ne-am mai oprit?» vorbea Angela prin somn.)

Am trezit vreo câteva sute de câini (Gerovital a fost primul) străbătând în *Dyane* un drum pe care probabil Odobescu îl străbătuse în căruță (dacă te gândești, diferența de confort este aproape insesizabilă ca și cea de viteză) și l-am găsit pe Marian într-adevăr treaz. Fuma pe prispă.

De ce te oprești? Ce vrei? Ce nu-ți convine? De ce tulburi liniștea unui alt om? E de partea ta, dar nu cu tine. Tu ar trebui să fii cu el.

— Ce fumezi, Carpați? Îți dau un Kent!

— Nu, *merci*!

— Hai, bă, nu fi ipocrit!

(Parvenit, ar fi sunat ultimul cuvânt dacă fraza ar fi fost rostită de el.) Dar el conține o liniște masivă, înspăimântătoare pentru mine și continuă să fie amabil fumând Carpați. Liniștea asta pare să semene cu un «și ce dacă?» «Și ce dacă a venit mezinul plutonului cu o gașcă pestriță după el? Ce dacă e ora 3 din noapte? Ce dacă o face pe deșteptul cu mine? (O să-i treacă!)» Acum ne invită în casă. Aprinde lumina.

— *Merci* – spun eu, gomos la rândul meu – prefer să stau pe prispă.

Angela și Dominique, după vagi prezentări, s-au așezat tot pe prispă și și-au aprins țigările. Marian rostește câteva fraze într-o franceză uluitor de corectă. Știe să facă lucrul acesta fără să tulbure în nici un fel liniștea nopții (abia lăsată în pace de câini) și nici pe a lui. (Acum se duce în casă, cotrobăie, stinge lumina și reapare cu o oală mare de pământ plină cu dulceață de cireșe făcută de soția lui, care acum doarme.)

— Ai și o soție, bătrâne?

— Nu știai?

(Nu știam. Ultima dată când l-am văzut nu era căsătorit. Ar trebui să-l felicit. Probabil că soția lui e o altă liniște masivă pe două picioare.) Se duce la fântână după apă. Se întoarce. Discută cu Gilbert despre niște chestii pe care nu reușesc să le înțeleg. Aș vrea să spun ceva și nu găsesc nimic de rostit. Aș vrea ceva care să-i clatine puțin liniștea asta. Încet-încet devin nervos, irascibil (aproximativ ca Angela când intrasem cu *Dyane* pe uliță), în același timp mi-e ciudă pe mine însumi și tot nu găsesc nimic de spus. Ce dracu mi-a venit să-i zic lui Gilbert să ne oprim aici? Încerc să par calm, să privesc cerul, râul care nu curge, dar care lucește dincolo de gard și-și asmute broscoii. Nimic nu-mi reușește, așa că înfulec dulceață de cireșe și tac. După asta mă apucă un fel de rușine sau de greață. O privesc peste umăr pe Angela. O lumină stranie de lună îi cade pe păr și o arată foarte frumoasă. Acum ar fi poate momentul să mă îndrăgostesc de ea. Dar mă găsesc din ce în ce mai insuportabil. Ar trebui să plecăm mai repede. Marian și Gilbert s-au ambalat grozav. Ce dracu or avea să-și tot spună? Mă ridic și fac mai mulți pași prin curte. Sper să-mi facă bine. Acum au ajuns la schimbatul adreselor. Gilbert o să-i trimită cărți. Trimite-i ce vrei, dar să mergem odată! Nu mai rezist. Pur și simplu. Dar ce am? De ce m-am oprit? De ce m-am oprit?

Și iată cum *Dyane Citroën* atinge suburbiile Bucureștiului într-o frumoasă dimineață de iulie a anului 1974 (...*July moming* – urlă și casetofonul din bordul mașinii) și cum întâlnește pe străzi o mulțime de oameni. Și iată cum O.P. la început este surprins, apoi, deodată, mândru:

— *Ils vont ou, ces mecs-là*?

— *Au boulot, dit O.P. fièrement.*

— *Mais c'est magnifique*! *dit Gilbert.*

Angela încă mai doarme, dar lumina incertă a unui soare de iulie la ora 6 dimineața în marginea Bucureștiului îl determină pe O.P. s-o uite cu desăvârșire.

Antonov 24 are motoare solide, puternice. Toată lumea își poate da seama de acest lucru după zgomotul ce se aude în avion, cât și după trepidațiile podelei, scaunelor și ale ceștii de cafea de pe măsuța din fața profesorului stagiar Ovid Petreanu. Profesor stagiar care nu are intenția să se prezinte la post. Scopul călătoriei sale este negația. Există deci călătorii care au ca scop o negație. Astfel de călătorii au existat din cele mai vechi timpuri. Călătoria lui Hanibal peste Alpi, elefanții și toate celelalte aveau ca scop o negație, o aneantizare a adversarului. Timpurile moderne au schimbat ceva în ordinea lucrurilor. Călătoria lui Ovid Petreanu cu *Antonov 24* peste Dunăre are ca scop *propria* negație. Nu există adversar, dar există negație. Nu e nimic ciudat în asta, totul este în ordinea *modernă* a lucrurilor. Mai mulți prieteni de-ai lui Ovid au și reușit acum un an să obțină, în urma unei călătorii asemănătoare, o negație. De ce n-ar obține-o și el? De altfel, o probă clară că totul este normal în această călătorie este și faptul că, dacă cel care o întreprinde nu obține negația, propria sa negație, el se consideră înfrânt. Iar negația trebuie să fie totală, absolută. Trebuie să scrie acolo clar că Ovid Petreanu (1.85 m; 78 kg; 11.5 pe suta de metri) are o sănătate șubredă și nu poate face față ca profesor de literatură în comuna Topolog, Tulcea. Sau are ceva cu nervii și nu poate suporta copiii. Sau, pur și simplu, județul Tulcea nu are nevoie de el ca profesor de literatură. De asta călătorește deci. De asta are nevoie, de o negație cât mai concludentă și, dacă se poate, scrisă pe o bucată de hârtie cu antet și ștampilă. Studiile sale, încheiate cu media 9.24, trebuiesc negate. Orice calitate a sa, pedagogică sau de alt fel, trebuie, cel puțin pentru o scurtă perioadă de timp, să fie negate.

Astfel trec cele 40 de minute ale zborului TAROM București – Tulcea în A.N. 24. La orele 16:30 de minute aeronava pilotată de comandantul Hârciog aterizează la circa 15 km de orașul în care se află Inspectoratul județean de învățământ și omul care trebuie să semneze

negația. Dar numitul O.P., călător în vederea negației, mai are unele mici amănunte de pus la punct înainte de a părăsi aeroportul. Pentru a-și recupera buletinul trebuie să-l urmeze pe tovarășul însoțitor în incinta aeroportului și să aștepte câteva minute în anticamera biroului comandantului miliției. În acest timp citește un prospect turistic care prezintă pe larg celor care au timp să-l citească (și O.P. are) monumentul naturii care se numește Delta Dunării. Cel mai tânăr pământ al Europei, o imensă întindere de pământ și de ape (4340 km pătrați). Împărăție a plantelor acvatice, parc faunistic de o bogăție și varietate fabuloase. Dincolo de ușă, tovarășul însoțitor povestește tovarășului comandant ce s-a întâmplat în avion. Dincoace, O.P. așteaptă foarte calm să fie chemat dincolo, aflând cu această ocazie că Delta oferă priveliști de neuitat, că traseele Maliuc-Fortuna-Mila 23 sat-Crișan-Brațul Sulina (de la Crișan la Caraorman) și Lacul Roșu-Roșuleț-Puiu-Puiuleț oferă peisaje de o rară poezie. Pe O.P. însă, deși e născut în câmpie, îl pasionează muntele și nu balta.

— Poftiți, tovarășu Petreanu, spune însoțitorul din ușă, cu buletinul său deschis la pagina unde stă scris numele.

Și O.P. poftește în biroul comandantului oferindu-i acestuia o priveliște de neuitat. Trebuie să spunem că O.P. poartă o pereche de jeans soioși, un tricou alb pe care este desenată în culori toată formația Rolling Stones cu Mick Jaeger în frunte și că mai are atârnat de gât și un medalion mare de lemn pe care este pictată mutra unui tip ce seamănă cu un pirat din secolul XVI în momentul în care vede la doi metri de el un rechin. Medalionul i-a fost dăruit de Milly pe vremea când încă nu era soția lui G.V., mai încerca să devină studentă la Arte plastice și se pregătea pentru asta făcând cunoștință cu toți pictorii tineri care promiteau mult pentru artele plastice românești. (Pentru unii din ei poza ca model.) Comandantul are nevoie de câteva secunde bune pentru a-l examina pe O.P., timp în care tovarășul însoțitor zâmbește insinuant și așteaptă cu vădită curiozitate primele cuvinte. O.P. spune politicos bună ziua. Comandantul își revine, tușește și răspunde la salut. Apoi continuă.

— Tovarășe Petreanu, în ce scop ați venit dumneavoastră la Tulcea?

— Ca să obțin negația!

— Ce fel de negație?

Astfel că O.P. este nevoit acum să scotocească prin geanta de voiaj pe care a adus-o cu el, să scoată diploma de profesor și dispoziția de repartizare numărul 1029 din 21 iulie 1973 și să le prezinte tovarășului comandant. Se pare că astfel de hârtii fac o impresie dubioasă tovarășilor de la miliție. Tovarășul însoțitor se apleacă și dânsul peste biroul comandantului ca să cerceteze veridicitatea actelor prezentate. Într-adevăr fotografia de pe diplomă pare să fie a lui O.P. Comandantul ia buletinul de identitate de pe colțul biroului și-l mai privește încă o dată. Îl închide, îl pune peste celelalte două hârtii oficiale și întreabă:

— Și de ce ați insultat-o pe tovarășa stewardesă?

— A fost un schimb de insulte reciproce cauzate de faptul că dânsa a fost nepoliticoasă cu mama unui copil care avea rău de aer.

Cel de dincolo de birou pare să nu mai asculte. Îi întinde pachetul de hârtii care privesc identitatea spunându-i:

— Sper că tovarășii de la inspectorat vă vor da negația. Noi nu avem nevoie de astfel de elemente în județ. Sunteți liber.

O.P. iese spunând din nou politicos bună ziua, dar nemaiprimind nici un răspuns. Acest «Sunteți liber!» de la urmă îl intrigă într-o oarecare măsură. Adică cum? Până atunci nu era liber? De ce a trebuit să i se spună «Sunteți liber!»?

Și iată cât de uimită este Angela când, trezită din somn pentru a-i indica lui Gilbert drumul spre blocul în care stă ea, află cu stupoare că O.P. nu mai are chef să meargă și el. Vrea să coboare. Își ia rămas bun de la Gilbert, de la Dominique, de la câine chiar. Va merge cu troleibuzul până acasă.

— Dar nu vrei s-o cunoști pe mama? întreabă Angela.

— Nu!

— Și la mare când te întorci?

— Nu știu. Sau... spune-i directorului să-și caute un om.

Stupoare totală pe figura Angelei.

— *Qu'est-ce qu'il ya*? întreabă Gilbert, i-a observat mutra nedumerită prin oglindă.

— *Rien – dit O.P. –, arrête un peu ici. Je vais prendre le bus.*

Dyane se oprește obosită lângă un trotuar plin de bărbați și femei care merg la muncă. Așa cum știu ei să meargă la muncă într-o neasemuit de frumoasă dimineață de iulie. O.P. coboară și trântește portiera. Gerovital latră.

Acum, iată, o avea, această hârtie. (Inspectorul ce făcea? O hârtie că lua, la mașină c-o bătea și cu pixu c-o semna. O.P. frumos mulțumea și spre gară se-ndrepta. O! O! O-o-o! A!) Uluirea imprimă acum pe fața lui O.P. grimasa celui chinuit de un strănut care nu mai vine. Reușește să spună: «Mulțumesc, tovarășe inspector!» și iese. Gara a devenit în ultima vreme unul din locurile intens preferate de umila mea ființă. Această hârtie i se pare un lucru foarte ciudat. Și ce va trebui să facă acum? *Dyane* a dispărut deja după colțul străzii. O.P. simte un fel de amețeală. Ceva i se răscolește în stomac. Țigările, nesurile duble, oboseala unei perioade de peste 40 de ore nedormite, mirosul de benzină și de grajd din mașină? Mai face câțiva pași și leșină. Petecul acesta de hârtie pe care-i ținea încă în mână avea oare puterea să deschidă o nouă eră în istoria ideilor lui despre muncă? Simte o zgâlțâire a umărului (la început neplăcută).

— Gata, și-a revenit! aude o voce.

Este ridicat și proptit de un zid. Mai multe persoane îl privesc drept în ochi în chiar momentul în care el și-i deschide. (A, deci am leșinat pe stradă, mai mare rușinea!) Închide din nou ochii, dar este din nou zgâlțâit. O portocală i se așază în mână, un șervețel parfumat i se plimbă răcoros pe frunte. Zâmbește noilor prieteni, dar aceștia dispar deja. Au probabil o condică de semnat undeva. Deci voiam să merg la gară! Dar nu sunt la Tulcea! (O adevărată revelație!) Așadar...

Treizeci de ore după ce aproape că-și spărsese capul de trotuar, pentru că-i venise rău dintr-o dată și căzuse pe spate ca o păpușă de la jocul de tir cu mingea care se practică la bâlci, cobora dintr-un rapid, numit Traian, în gara Craiova. Deși avea o ținută destul de extravagantă, reușea în numai câteva minute să-l

convingă pe «nașu» și să se urce fără bilet în cursa locală Craiova–Târgu Jiu–Meri. În tren cunoscu doi olandezi foarte tineri, aproape douăzeci de ani, care spuneau că sunt studenți în științe politice. Folosindu-se de limba franceză (pe care el o stăpânea destul de bine, unul dintre olandezi binișor, iar cel de al doilea aproape deloc), au schimbat mai multe păreri despre lume și viață ajungând împreună la concluzia eternă că: *il y a du bon et du mauvais partout* și că *il n'y a aucune société parfaite.* Au coborât apoi în stația Târgu-Jiu pe o vreme ploioasă care nu încuraja pe nimeni. Nici pe cei doi olandezi pedeștri, care voiau să ajungă la campingul Debarcader, iar a doua zi să facă chiar și o baie, și nici pe O.P., care, voia să continue cu trenul în aceeași noapte până la Petroșani, de unde să poată urca dimineața în Parâng. După panoul cu mersul trenurilor se putea deduce că primul tren în direcția Petroșani avea să treacă pe acolo peste vreo cinci ore și jumătate, adică pe la 4 dimineața. O.P. află însă, din gura opiniei publice care se învârtea pe acolo pe peron și prin sălile de așteptare, că un accelerat care venea de la București și care avea mai multe ore întârziere putea să treacă (în direcția Petroșani) dintr-un moment într-altul. Așa că, așteptând acel accelerat, ieși cu cei doi olandezi în spatele gării. Bineînțeles că O.P. nu cunoștea nici el localitatea Târgu Jiu mai bine decât cei doi (în afară, poate, de faptul că el știa de existența celebrelor sculpturi ale lui Brâncuși, pe care le și recomandă olandezilor). O.P. se adresă, deci, unui localnic întrebându-l cu ce se poate ajunge la campingul Debarcader. Cel întrebat se încurcă în nișe explicații amănunțite cu o farmacie pe partea dreaptă, un pod, un autobuz care uneori purta numărul 4, alteori nu-l purta și sfârși prin a-i propune lui O.P. să meargă la un alt camping, mult mai confortabil și mai liniștit, situat la vreo opt kilometri de oraș. O.P. mulțumi și, împreună cu olandezii, se puse pe așteptat în ploaie autobuzul numărul 4, care după vreo jumătate de oră chiar apăru. După asta își luară la revedere plini de zâmbete și-și urară *good luck*! O. reveni pe peron, apoi în sala de așteptare clasa întâi (unde se certă puțin cu un fel de paznic C.F.R.-ist. Acesta susținea că O.P. n-are voie să stea în acea sală de vreme ce n-are bilet de clasa întâi),

apoi în sala de așteptare clasa a doua, unde, evident, nu era nici un loc și, în cele din urmă, ieșind din nou pe peron, avu surpriza plăcută să constate că acceleratul întârziat tocmai intra în gară. Îl ținti foarte repede pe conductor, se apropie de el și-i șopti (în gura mare, desigur, pentru că era mult zgomot pe peron – toți alergau înnebuniți prin ploaie – așteptarea lor de câteva ore explodase acum într-un vacarm în care se amestecau: bucuria că totuși trenul acela, așteptat atâtea ore, sosise în cele din urmă: neliniștea că poate trenul nu va sta prea mult timp în gară și deci nu vor avea timp să se urce, ca și dorința evidentă a fiecăruia de a ocupa un loc și de a-și continua somnul început în sala de așteptare – clasa întâi sau clasa a doua. Îi șopti, deci: «Să poate, nașule, pân' la Petroșani?» «Să poate, să poate, vagonu doi!» Așa că O.P. se urcă liniștit în vagonul doi, găsi chiar și un loc, pregăti cei zece lei destinați nașului și porni să traverseze, pentru prima oară în viața lui, celebrul defileu Bumbești-Livezeni. Era totuși noapte și nu se putea vedea mare lucru. Din când în când, numai, se putea ghici că trenul trece prin niște tuneluri.

Iată deci – își spunea O.P. – cum se consolidează gloria unei generații. Iei două sate de o parte și de alta a unui munte, legate între ele printr-o potecă, și spui: dacă între aceste două puncte se va construi o cale ferată, traficul între două mari regiuni ale țării se va facilita, în materie de transporturi vom economisi în fiecare an atâtea milioane de lei, iar obiectivele industriale din zonă se vor înmulți din ce în ce. După asta scrii cu vopsea roșie pe o scândură: «Șantierul național al tineretului Bumbești-Livezeni» și adaugi, într-un colț al unei pagini din ziarul *Scânteia tineretului:* «Cine vrea să participe la gloria generației noastre să vină!» Și ei încep să vină. Vin mai întâi cei care n-au ce face în altă parte, pe urmă cei care au impresia că acolo unde i-a găsit anunțul fac o muncă anostă și lipsită de glorie, pe urmă veteranii, adică cei care vin de la Salva-Vișeu sau din filmul *Răsună valea* sau dintr-un alt loc de glorie, pe urmă specialiștii, cei care știu să-ți spună exact unde trebuie să dai cu târnăcopul, de ce și până când, pe urmă reporterii, fotografii, oficialii – gloria există deja, generația ta se află pe culmea ei. După asta vin cei de la T.A.P.L., și fondează primele restaurante în niște barăci.

Acolo, sâmbăta, cineva aduce un patefon și se dansează. Se formează cupluri, au loc unele neînțelegeri, între băieți, apare din când în când și miliția. Apar, totuși, primele cămine de familiști; niște barăci obișnuite, construite în buza muntelui, dar deosebite de celelalte prin perdelușele pe care le au la ferestre. Se nasc primii copii, deci este necesară în zonă o maternitate, o creșă, două, șase ani mai târziu niște școli mai mari, mai încăpătoare, mai mulți profesori. Și iată cum gloria unei generații devine un trecut. Un trecut glorios, materializat în aceste tuneluri prin care trece acum acceleratul București-Deva. Ce trebuie să fie foarte frumos – își spune O.P. – este că, șase ani mai târziu, când copiii se prezintă la școală, ei nu știu cum să-și spună: moldoveni, bănățeni, răgățeni, bucureșteni, moți, dobrogeni? Accentele lor sunt foarte diferite. Așa se va fi întâmplat, probabil, și cu primii născuți în Dacia Felix după cucerirea traiană. Aceeași întrebare copilărească trebuie să-și fi pus și aceia: erau daci sau erau romani. Până la urmă se pare că și-au spus cu toții români. Și cum faptele se întâmplau cam în aceleași locuri, copiii născuți imediat după Bumbești-Livezeni și-au spus de asemenea români. E ceva neobișnuit în asta? Nu, nu e nimic neobișnuit, își mai zice O.P. și, cum nu cunoaște alt cântec despre glorie, începe să cânte cu voce tare *Glory, glory, hallelujah*! trezindu-i pe cei câțiva care, în jurul lui, dorm în timp ce traversează Bumbești-Livezeniul și lăsându-le impresia că e beat. O.P. nu are voce și nici ureche muzicală, așa că *Glory, glory, hallelujah*! cântat de el este un fel de răget. Mai multe persoane trezite din somn îl privesc fix și inexpresiv. O.P. se oprește din cântat și le spune: «Ce vă holbați, bă, așa? Ce, voi nu știați că gloria Romei e eternă?» «E clar – își zic ceilalți – e beat», și încearcă să doarmă mai departe. Nemulțumit că nimeni nu-l contrazice, O.P. tace. Să recapitulăm, zice el.

„Eram acasă duminică după amiaza. Bucureștiul încins ca un reșou electric, și nu mai puteam de plictiseală. Căscam, nimic nu-mi convenea și eram din ce în ce mai nervos. Am deschis aparatul de radio și, în afară de o piesă de teatru stupidă și niște muzică ușoară din mezozoic, prezentată cu tot fastul de un fel de *discjockey* înapoiat mintal și plin ochi de bancuri idioate,

nu mai era nimic altceva de ascultat. Și, de altfel, orice altceva s-ar fi transmis aș fi fost în continuare nervos. Intrasem pe un fel de pantă a nervozității din care singura posibilitate părea să fie plecarea. Așa că am pus în rucsac un pulover gros, ciorapi de schimb, o cămașă și, ca un burghez, aparatul de fotografiat. Mi-am pus tenișii, jeanșii, un T-shirt pictat zbanghiu (același cu care în urmă cu două luni fusesem la Tulcea), mi-am legat o batistă la gât, mi-am pus și pălăria veche și desfundată pe care am primit-o cadou cu multă pompă de la amicul meu G.V. m-am uitat în oglindă și-am zis: O.K. După asta am căutat printre cărți să găsesc o hartă sau ceva de genul ăsta. Am găsit un număr vechi din revista de mare tiraj *România pitorească* în care exista pe o pagină întreagă o hartă a potecilor și cabanelor din Parâng. În ultimul moment am căutat și negația și am pus-o în portvizit. Apoi am plecat spre Parâng astfel: troleibuzul 94, de acasă până la Gara de Nord; rapidul Traian, de acolo până la Craiova. (În tren am cunoscut o tipă căreia i-am propus un joc de alungat plictiseala. Adică: eu îi povesteam un capitol din viața ei. Dacă ghiceam, aveam un punct și dreptul să continuu. Dacă nu, mă întrerupeam și continua ea, încercând să-mi povestească viața mea. Am jucat până când am câștigat eu primul punct pentru că i-am spus că s-a născut. După asta n-a mai vrut să joace. N-a motivat de ce, dar eu am ghicit: n-avea nici un fel de viață! Așa că orice i-aș fi povestit era total neutru. Nu era nici fals, nici adevărat, deci jocul nu avea sens de vreme ce eu n-aș fi câștigat puncte. Iar viața mea părea să n-o intereseze câtuși de puțin. A renunțat care va să zică la joc și a încercat să-mi povestească un film pe care eu nu-l văzusem. Lucrul ăsta m-a enervat, am devenit «cam nepoliticos», cum a zis ea, așa că am lăsat-o în virtutea ei și am coborât la Craiova.) De la Craiova am mers pe blat până la Târgu Jiu cu cursa Craiova–Târgu Jiu–Meri. Aici am dat peste doi olandezi care vorbeau o franceză aproximativă și care mi-au mărturisit că ei nu știu nimic despre România, că ei credeau că dincolo de Cortina de Fier totul e altfel, că noi n-am avea nici măcar dreptul să ascultăm muzica pop, un drept esențial, spuneau ei, și de vreme ce îl avem pe ăsta le avem și pe toate celelalte, și că, după ce vor sta o noapte la Târgu Jiu, vor pleca mai

departe la Turnu-Severin și Timișoara și prin Stamora-Moravița vor trece în Jugoslavia de unde vor trece în Grecia ș.c.l., ș.c.l. De fapt, erau doi puțoi pe care puteai să-i convingi ușor de orice, ca și de contrariu, astfel că în gară la Târgu Jiu i-am urcat într-un autobuz care ar fi trebuit să-i ducă la campingul Debarcader. Nu eram deloc sigur că autobuzul ăla va merge unde voiau ei să ajungă, dar i-am urcat totuși, ca să scap de mutrele lor insipide. Le-am zâmbit frumos când le-am zis la revedere și m-am întors în gară. Ploua zdravăn. M-am certat mai întâi cu un tip care avea sarcină să măture prin sala de așteptare și care se credea cel puțin impiegat. Susținea că n-am voie să stau pe un scaun de acolo pentru că n-aveam bilet de clasa întâi și era convins că există și un decret care reglementează această stare de lucruri. În practică i-am dat dreptate, în teorie n-aveam timp să mă gândesc la toate astea. Lumea din gară era convinsă că un accelerat care ar fi trebuit să treacă prin Târgu Jiu la orele 8 seara putea să apară dintr-o secundă într-alta (orele fiind 11). Nici n-am avut timp să mă obișnuiesc cu mutrele celor care mai așteptau prin jurumi, că zisul tren a și apărut. A trebuit deci să-l contactez repede pe nașu și să-mi asigur transferul până la Petroșani cu un bilet de o clasă anume (care clasă sigur nu exista în mintea băiatului cu mătura și nici în decretul lui). După ce m-am urcat mi-am dat seama că aveam să trec cu trenul acela de noapte printr-o zonă a țării prin care nu mai trecusem, dar despre care auzisem multe în copilăria mea. Era vorba de celebrul Bumbești-Livezeni, gloria unei generații anterioare nouă. Starea mea psihică din această seară, ca și starea mea socială, profesională etc., unda de tristețe care domnește într-un vagon de călători în jurul orei 1 noaptea, în fine, mai mulți factori, au concurat la impresionarea persoanei mele: tunelurile în care trenul intra la fiecare cinci minute (pentru că, fiind noapte, altceva nici nu puteai remarca) mi-au creat o senzație de rușine, de neputință. Mi-am zis: Aceste tuneluri stau mărturie pentru unitatea de vederi și de idealuri pe care a avut-o o generație. Acea generație poate fi numită «generația Bumbești-Livezeni», iar pentru amintirea ei există aceste tuneluri. Noi, însă, cum vom fi numiți? Noi ne petreceam vacanțele de vară la Costinești. Vom putea fi numiți «generația de la

Costinești?» Nu, pentru că la Costinești noi n-am înălțat decât niște corturi pe care le-am luat înapoi de fiecare dată. Vom putea fi numiți atunci generația Bibliotecii centrale universitare? Nici măcar, pentru că noi n-am adus nimic acolo. Clădirea exista din secolul trecut, iar cărțile au fost scrise de alții, catalogate de alții, puse la dispoziția noastră de alții. Noi doar le-am răsfoit și le-am lăsat acolo. Cum se va numi, deci, generația noastră?"

Așadar, doamnelor, domnișoarelor și domnilor, dacă vreți să vedeți un tânăr care nu e nici beat, nici nonconformist, nici bolnav, nici morfinoman și care totuși vorbește singur în tren, urcați-vă în acceleratul București-Deva la data de 29 iulie 1974, în vagonul doi, și-l veți auzi spunând: «Ei, dar să nu ne facem noi probleme acum. Acum mergem în Parâng, mergem la cabană, mergem singuri pe munte ca să uităm de toate. (A se remarca faptul că până aici O.P. vorbește despre sine la plural.) Dar cu ce poate schimba drumul meu în Parâng drumul generației mele?» Asta zicea O.P. în vagonul doi al acceleratului Buc.-Deva, în noaptea de 29 spre 30 iulie '74, cu câțiva kilometri înainte de Petroșani, pe la ora 1, 1 și ceva. Poate că el nu spunea toate astea cu voce tare, cum am lăsat noi să se înțeleagă, dar e cert că la sfârșitul acestui discurs i-a venit pur și simplu să cânte ceva despre glorie, și asta a făcut-o într-adevăr cu voce tare. A chiar strigat de câteva ori: «*Glory, glory, hallelujah*!» trezindu-i pe cei din jur, șocându-i chiar. Dar în asta nu e nimic grav. O.P. are uneori obiceiul să șocheze opinia publică. Are el meteahna asta! Așa-i place lui. E tot ce i-a rămas de când era mai tânăr. De fapt, acum își amintește că, fiind băiat nu cutreiera păduri când era mic, ci participa și el, afectiv desigur, la construcția de la Bumbești-Livezeni: învățase o poezie (prima poezie pe care a învățat-o el pe de rost) și o recita la petrecerile date de familia sa încercând să obțină aplauzele spectatorilor. Poezia suna așa (și din nou O.P. vorbește cu voce tare): «Dă-mi, tăticule, și mie / o lopată și-o mistrie / să mă duc pe șantier / să mă fac brigadier!» Dar nimeni nu aplaudă. Toți sunt din ce în ce mai convinși că e beat. În schimb el însuși (descoperă acum) se poate considera un refulat. Acea mistrie și acea lopată / nu le-a primit niciodată!

Ora 3:00. Petroșani, hotel «Minerul», lângă gară. Nu sunt locuri. Aștept pe un fotoliu în hol până se luminează. Ora 5:30. Lumină. Ora 9:00. Cabana Rusu. Nu sunt locuri sau măgarul de cabanier nu vrea să mă primească. N-am mutra unuia care să lase cine știe ce ciubuc. Opt ore de mers până la Obârșia Lotrului. La Obârșia în sfârșit pot să dorm. A plouat mocănește toată ziua. În teniși se merge foarte greu. Zece ore până la Rânca. Sau s-o iau spre Vidra. Vârful Parângul Mare are 2530 m. Nu știam.

. . . .

Noi, deci, îl așteptăm să coboare,
îl așteptăm să coboare,
îl așteptăm să coboare.
Și să ne surprindă, desigur, să spună un «bauuu!»
pentru toți cei care l-au cunoscut
să fie un altul, să fie atât de schimbat, adică,
încât să pară un altul.

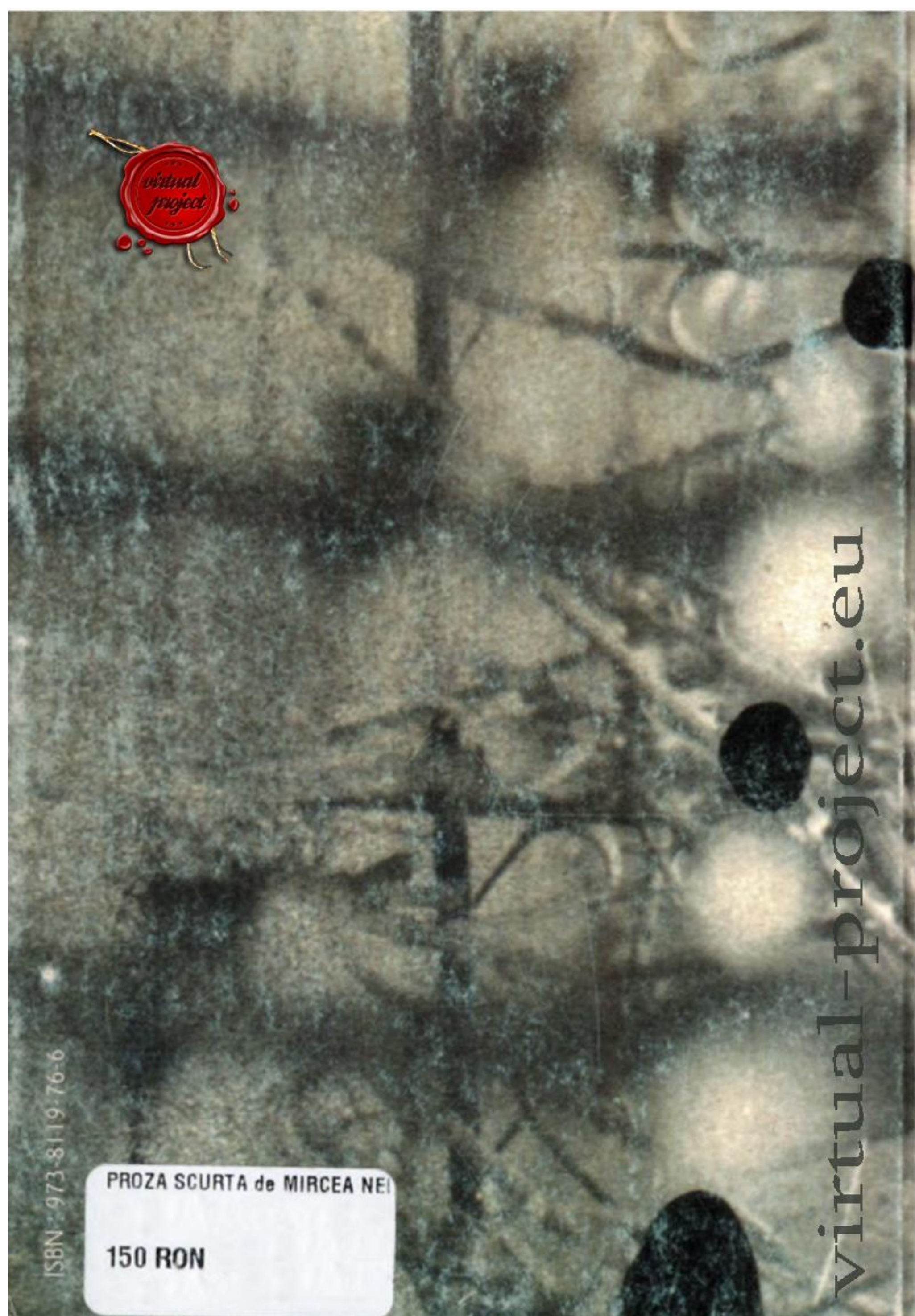
Noi nu putem crede, precum cei care l-au căutat zile întregi cu câinii, cu helicopterele, cu salvamontul, că a luat o decizie stupidă. Era totuși un tip mulțumit de viață – spuneau cei cu câinii, căutându-l și vorbind, desigur, pe baza unor lucruri auzite, dar necontrolate, nesigure deci pentru ei. Asta era deci la prima vedere. Dar, la a doua vedere, echipa a doua de salvamont (care de asemenea îl căuta cu câinii pe versantul de sud și care era întărită cu câțiva foști colegi de-ai lui O.P. prieteni ce mai fuseseră cu el la munte și-i cunoșteau obiceiurile), deci un grup care putea să aibă o privire mai documentată asupra lui, credea că, dacă totuși ar fi avut unele motive de nemulțumire, el rămânea

un tip sigur pe sine
lucid
cu prea multă poftă de viață
cunoscuse prea mulți tipi
și prea multe tipe
de care-i fusese greață sau
de care se entuziasmase
pentru ca tocmai față de sine
să aibă o poziție atât de critică și
să se

oh, nu, îl căutăm degeaba, spuneau ei, și chiar dacă, să zicem, l-am găsi, acesta nu poate fi decât un accident. Dar ei, cei de pe versantul de sud, într-adevăr nu-l găsiră. Și nici cei de pe celelalte versante. Și nici studenții mobilizați de la cabana I.C.E.F. Și nici compania condusă «în aplicație» de colonelul O.G., și nici alți presupuși detectivi care se mai ocupară de caz. Nimeni nu reuși să discearnă o altă urmă în afara celei care trecea pe la cabanele Rusu. Obârșia Lotrului și Rânca și se termina în punctul numit vârful Parângul Mare (2530 m – al treilea vârf din țară), de unde începea o urmă nouă, a altcuiva.

Bineînțeles că, după urma cea nouă, nimeni n-a mers la Petrimanu, spre exemplu (dar ce e la Petrimanu? Petrimanu e o colonie muncitorească în creierii munților. Acolo s-a construit un baraj), sau la Vidra (dar la Vidra ce e? O altă colonie muncitorească unde, la fel, s-a construit un baraj și o stațiune montană pe marginea lacului de acumulare. De fapt, sunt niște hoteluri de o arhitectură ultramodernă încă locuite de muncitori și soldați. Lacul de acumulare există deja. Barajul e gata, dar prin măruntaiele muntelui încă se mai toarnă betoane, mai sunt unele lucruri de definitivat, de pus la punct), sau la Voineasa sau în satele mici de munte. Acolo nu l-a căutat nimeni.

Vei pune, totuși, întrebarea firească: «Unde este O.P.?», iar eu, mircea nedelciu (precum părintele care ascunde ciocolata în spatele fiului de câtiva anișori), voi spune pur și simplu: Nu e! Și atunci mă vei crede sau nu mă vei crede (e o acțiune care deja nu mai depinde de mine). Este într-adevăr groaznic să nu fii (chiar dacă asta survine în urma unei negații dorite de tine), dar, îți mărturisesc, e și mai groaznic să nu fii crezut.

virtual project
ISBN 973-8119-76-6
PROZA SCURTA de MIRCEA NEI
150 RON
virtual-project.eu

[1] Despre costurile existențiale ale intrării în această nouă lume plătite de propria generație scrie Mircea Nedelciu într-una din tabletele sale din *Formula AS*: «Aceşti oameni s-au trezit cu o poftă nebună la o altă viață. Au descoperit dintr-odată că se pot ocupa acum de visele de la 25 de ani, că pot încerca verificarea lor în realitate [...]. Şi totuşi, aceasta e tragedia. 40 de ani nu mai înseamnă 25. Eşti, poate, mai înțelept, dar forța trebuie uneori adunată şi drămuită. Ai, poate, acelaşi elan ca atunci când ți-a venit prima dată o idee valoroasă, dar sănătatea nu te mai lasă s-o realizezi cu aceeaşi viteză. [...] De două ori uzată, o dată de o lungă aşteptare şi o dată de supraîncălzirea din momentul descătuşării, această generație trebuie să-şi drămuiască efortul» (*Formula AS,* anul IX, nr. 350, 22 februarie–1 martie 1999, p. 2).

[2] Figura unui tată protector şi solidar cu fiul său apare în *O căutare în zăpadă,* un text construit în replică la Marin Preda, deschizându-se cu propoziția (notorie) cu care începe *Viața ca o pradă*: «Aventura conştiinței mele a început...» Dacă Nedelciu a folosit aici material autobiografic, dacă, într-adevăr, prima sa amintire este această căutare a mingii alături de tată, atunci se poate stabili o similitudine de adâncime între tipul de creativitate a celor doi scriitori, pe lângă alte vecinătăți sesizabile în operă la nivel de personaje, teme, limbaj.

[3] Spirit rațional, Mircea Nedelciu a fost fascinat – spun apropiații – de coincidențele inexplicabile, misterioase, care scăpau inteligenței sale pătrunzătoare. Cele mai tulburătoare coincidențe le-a scris el însuşi în *Provocare...*: mai mult decât faptul că personajul este imobilizat în scaunul cu rotile (la fel ca scriitorul în ultimii ani de viață), textul are inserate mai multe citate; o bună parte dintre acestea sunt citate din şi despre Mihail Bulgakov, «scriitor sovietic (1891 -1940), autor de romane», în a cărui operă apar – spun aceleaşi inserturi din care citez acum – «unele sensuri autobiografice». La fel ca Bulgakov, Nedelciu a murit la 49 de ani.

Table of Contents

Mircea Nedelciu și proba clasicismului
Aventuri într-o curte interioară
Curtea de aer
Simplu progres
8006 de la Obor la Dîlga
Cocoșul de cărămidă
Istoria brutăriei nr. 4
Un purtător de cuvânt
Excursie la câmp
Cădere liberă în câmpul cu maci
Zgomote, locuri, interferențe...
O traversare
Marie-France în Piața Libertății
Călătorie în vederea negației

Table of Contents

Mircea Nedelciu și proba clasicismului	4
Aventuri într-o curte interioară	16
Curtea de aer	39
Simplu progres	44
8006 de la Obor la Dîlga	50
Cocoșul de cărămidă	70
Istoria brutăriei nr. 4	90
Un purtător de cuvânt	113
Excursie la câmp	118
Cădere liberă în câmpul cu maci	129
Zgomote, locuri, interferențe...	138
O traversare	144
Marie-France în Piața Libertății	159
Călătorie în vederea negației	165